گرو رجنيش جا ليڪچرز

زندگي هڪ ناچ، هڪ نغمو

سنڌيڪار/ منير سولنگي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

زندگي هڪ ناچ، هڪ نغمو

ڳرو رجنيش/ منير سولنگي

سنڌي ساهت گهر حيدرآباد سنڌ

2001ع

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سمورا حق ۽ واسطا اداري وٽ محفوظ

كتاب جو نالو: زندگي هڪ ناچ، هڪ نغمو
ليکڪ: گرورجنيش
سنڌيڪار: منير سولنگي
پهريون ڇاپو: جولاءِ 2001ع
ڪيليگرافي: محمد عرفان صديقي
ڪمپوزنگ : ناز ڪمپوزرس
دڪان نمبر 4 سيد آرڪيڊ عبرت گهٽي
گاڏي کاتو حيدرآباد سنڌ.

قيمت - /60
سٺ روپيا فقط

سنڌي ساهت گهر ڪتاب نمبر 124

ZINDGI- HIK- NAGHMO- HIK- NAACH
By: GURO RAJNESSH
Translated by: Muneer Solangi
Published by: NAZ SANAI
SHOP NO: 4 SYED ARCED IBRAT LINE
GHARI KHATO HYDERABAD SIND.
Book No.124- JULY 2001
Per Copy: Rs: 60/-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ٻه اکر

سنڌي ساهت گهر طرفان مئي ۾ گرو رجنيش جي ليڪچرن تي مشتمل منير سولنگيءَ جو ترجمو ڪيل شاندار ڪتاب(مجاز کان حقيقت)لائق پڙهندڙن تائين پهچائي رهيا آهيون. ساڳئي ڪتاب جا ٽن مختلف پبلشرن طرفان ايڊيشن بازار ۾ پهتا. اسان کي خوشي آهي تہ سنڌي زبان جا پڙهندڙ ترجمن جي فرق ۽ اهميت کان بخوبي واقف آهن ۽ مُنير سولنگيءَ جي ترجمن کي اهميت ڏئي رَهيا آهن- گرو رجنيش جي ليڪچرن جو ٻيو ڪتاب زندگي هڪ ناچ هڪ نغمو بہ پڙهندڙن جي هٿن ۾ آهي. هائي اهو پڙهندڙن تي ڇڏيل آهي تہ منير سولنگيءَ جي ڪيل ترجمي کي هو ڪهڙي نظر سان ٿا ڏسن.

هن ڪتاب جو بہ هڪ اداري طرفان ايڊيشن اڳ ڇپجي چُڪو آهي. اسان پڙهندڙن کي فقط ان ڪتاب جي آخري صفحي تي ڏنل اشتهار پڙهي انهن جي سنڌي ٻوليءَ کان واقفيت جو اندازو لڳائين.

ناز سنائي

4- جولاءِ 2001

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

مهاڳ

هندستان جي هن مهان سخص گرو رجنيش کي سندس جيلا "اوسو" جي لقب سان سڏيندا آهن. اوشو. لفظ جي معني ذور اوير ۾ "الله لوڪ" انسان جي معني ۾ بہ ورتي ويندي آهي. جيو وجي ٿو تہ هي لفظ. "وليم جونز" لفظ اوشنڪ (oceanic) مان ورتل آهي. جنهن جو مطلب آهي "سمنڊ ۾ ٻيهي وڃڻ".

گرو رجنيش، جو چوڻ آهي تہ "اوشنڪ" لفظ تجربي کي بيان ڪندو آهي. آچاريا رجنيش 'اوشو' انسان جي عظمت جو اعتراف ڪندي چوي ٿو تہ "دنيا جو هر فرد لاثاني آهي" نيڪيءَ جي باري ۾ هن جو چوڻ آهي تہ "نيڪي اها آهي جنهن سان اندروني خوشي حاصل ٿئي. جو تہ نيڪي اندر منجهان ئي ڦٽي نڪرندي آهي. جنهن انسان جو قلب نيڪيءَ جهڙي عمل سان ئي سڪون ۽ آنند سان ٽمٽار هوندو آهي. اهو انسان جو ڪنهن ٻئي انسان کي نقصان پهچائڻ لاءِ سوچي بہ نٿو سگهي.

خدا. جي باري ۾ آچاريا رجنيش اوشو جو رايو آهي. تہ "خدا ڪو انسان نہ آهي بر هڪ ڪشف آهي" هو انا جي فنا تين واري نتيجي ۾ ظاهر ٿيندڙ عمل کي خدا چوي ٿو.

هن ڪتاب "زندگي هڪ ناچ. هڪ نغمو" ۾ اوسوء ڪيتريون اهڙيون ڳالهيون بہ ڪيون آهن . جن سان اختلاف ڪري سگهجي ٿو مثلا آواڳون يا ٻي جونِ .هندو مت تہ انهيءَ کي قبول ڪري سگهي ٿي مگر ٻين وحداني مذهبن اسلام . عيسائين ۽ يهودين. آواڳون کي رد ڪيو آهي. ساڳي وقت . اوشو. ڪيتريون اهڙيون ڳالهيون بہ ڪيون آهن جن تي ڪنهن بہ نظريي واري انسان کي اعتراض نہ ٿيندو. جهڙوڪ ناسترستي. ڏاڍ. ڪوڙ. شهوت. ڪاوڙ ۽ لالچ وغيره. اهي سڀ اشارا اوهان جا دشمن نہ آهن. بر اصل دشمن توهان پنهنجو پاڻ آهيو. پنهنجي ذات کان اڻڄاڻائي ئي توهان جي لڪل دشمن آهي.

محبت جي باري ۾ اوشو جو خيال آهي تہ "محبت جي وصف مقرر ڪرڻ لاءِ نفرت جو هڪ خاص تجربو اثتر آهي. محبت کي جدا جدا خانن ۾ ورهائي نٿو سگهجي. هن جي روشني سج ۽ چنڊ وانگر سڀني لاءِ ساڳي آهي. هن ڪتاب ۾ جيڪو سندس تقريرن جو ڳتڪو آهي. پڙهندڙن کي زندگيءَ جي ترائين. جديد ۽ احرج ۾ وجهندڙ سچاڻين سان سامهون ٿيڻو پوندو.

'اوشو' جي هن ڪتاب "زندگي هڪ ناچ. هڪ نغمو" جو ترجمو پنهنجي پياري دوست. ڪري ۽ جاکوڙي انسان محترم ناز. سنائيءَ جي جون تي پڙهندڙ دوستن آڏو پيش ڪيان ٿو.

هن کان اڳ ۾ گرو رجنيش جي هڪ ڪتاب جو ترجمو "مجاز کان حقيقت تائين" عنوان سان اعلي ذوق جي حامل صاحبن اڳيان عرض رکي چڪو آهيان. مان ترجمي ڪرڻ ۾ ڪيترو ڪامياب ويو آهيان. انهيءَ لاءِ پڙهندڙن کان اميد رکندس. سندن تنقيدي موٽ جو منتظر آهيان.

منير سولنگي

پير جو ڳوٺ /ڪنگري

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

وڇور

باب پهريون:. شاهد، شهود ۽ مشهود هڪ آهي

(١) – موت هارڪائي سگهي ٿو

(٢) – زندگي ڪاربان ڪاپيءَ کي قبول نٿي ڪري

(٣) – زندگيءَ جو حقيقي رس ۽ چس

باب ٻيو:. محبت قرض نه آهي

(١) – محبت هجڻ جي سهوليت

(٢) – دنيا ته عورت آهي

(٣) – جنسي سگهه ۽ غلامي

باب ٽيون:. محبت کي غرض جا نيڻ نه وڻهو

(١) – جيترو وڌيڪ توهان ڏيو ٿا اوترو وڌيڪ حاصل ڪيو ٿا

(٢) – ها؟ مراقبو جوان بڻائيندو آهي

(٣) – مراقبي ۾ نشي جا پيچرا جدا جدا آهن

باب چوٿون:. ذهن سٺو نوڪر، خراب مالڪ

(١) – ذهن هڪ سڪيا ورتل اويرو

(٢) – گيت بانسريءَ جو نه هوندو آهي

(٣) – محبت دل جي جوهر جو اهم مظهر

باب پنجون:. خدا ڇو آهي؟

(١) – نفسيات جا ڇاڙو، مايوسيءَ جا خالق.

(٢) – خدا آهي، ڇو ته توهان ڊپ سان ٿب آهيو.

(٣) – ڪم ۾ آرام آهي.

(۴) – عيسيٰ ۽ نفسيات جي سوري (صليب)

رنجيش جا وبچار

جيجي سنڌي بولي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

باب پهريون

اصل ۾ شاهد، شهود ۽ مشهود هڪ آهي

1- موت هار ڪائي سگهي ٿو
2- زندگي ڪاربان ڪاپيءَ قبول نٿي ڪري
3- زندگيءَ جو سچو رس ۽ چس

(1)

موت هار ڪائي سگهي ٿو

1- "انا". "تيٺي" جي رستي ۾ رنڊڪ آهي
انڻ ڄاڻائي، گهٽ ۾ گهٽ فطري تہ هوندي آهي، گهٽ ۾ گهٽ
2- توهان جي پنهنجي هوندي آهي. هيءَ توهان کي بہ چاپڙيو ۽
منافق نٿي بڻائي.
3- انڻ ڄاڻائي ڏاهپ جي واهڙ جو منڊ آهي
4- انڻ ڄاڻائي هڪ "ڪک" آهي
5- ان ۾ سرجي ٿي سچ جي ڄاڪوڙ
۽ جيڪڏهن توهان علم جي عذاب سان مهاڏو نہ اٽڪايو آهي تہ
انڻ ڄاڻائي حقيقي شروعات آهي.
6- "انا" ڪوڙ جي گهڻائيءَ جو نالو آهي
7- جيڪڏهن توهان پٺي جهان جي نظاري جو مزو ماڻڻ گهرو ٿا تہ
"انا" کان جان ڇڏايو.
8- توهان جي ڪوشش جوئي اهو نتيجو هوندو آهي تہ توهان هٿ
اينڊڙ شين جي حاصل ڪرڻ جا لائق نٿا رهو
9- اوسيئڙو امرتا جا دروازا کولي ڇڏي ٿو.
10- حضرت عيسيٰ عليه السلام ڪنهن بہ ڪاليج ۾ سکيا ڪانہ
ورتي هئي، ان هوندي بہ دنيا جو مهان پرچارڪ هيو.
11- عمل مادي اهي، دنياوي آهي، زميني اهي، دنيا ۾ ڪنهن بہ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اهڙي وٹ جو وجود ڪونهي جنهن کي روحاني عمل ڇيو وڃي.

12- توهان پنهنجي گهر جي ڇت تہ ٺاهي سگهو ٿا. مگر توهان تارن ڀريو اڀ نٿا ٺاهي سگهو. جيئن ئي ٻوڙهاپ شروع ٿئي ٿي تہ موت جي ڳڻتي وڌي وڃ ٿئي ٿي.

13- موت هار ڪائي سگهي ٿو پر "انا" ڪان نہ.

محبوب ڀڳوان!!

مان ويهن ورهين ڪان وٺي پنهنجي ماءُ ڪان جدا آهيان ۽ منهنجي زال چار سال اڳ مون کي ڇڏي هلي ويئي آهي. مان انهن کي اجا ٿائين وساري ڇو نہ سگهيو آهيان؟

زندگيءَ جي ڳجهن رازن مان هڪ قانون پنتي هٽڻ، موٽڻ Return وارو بہ اهي. ڪئهہ شيون اهڙيون آهن جيڪي توهان جوڙي نٿا سگهو. توڙي جو ڪجهہ ماڻهو انهن کي جوڙي چڪا آهن. توڙي جو اهو بہ ممڪن آهي جو اهي توهان سان گڏ ظاهر ٿين. تنهن هوندي بہ اهي هميشہ ظاهر ٿينديون ٿينديون رهن ٿيون. انهن کي ڪيو نہ ويندو آهي. Law of Reverse

يعني اهي "ٿيئون" آهن "ڪرئيون" نہ آهن. حقيقت تہ اها آهي تہ انا (Ego) "ٿيٺي"جي راهہ ۾ رنڊڪ آهي. "ٿيٺي" کي ضرورت هوندي آهي هڪ ٻار جي معصوم ذهن جي جيڪا اجا پرين جا خواب ڏسندو هجي . جيڪو اجا رنگين "ڪنڪرن" ۾ خزانو ڳولهيندو هجي، جنهن جي اکين تي اجا انهيءَ مٽيءَ جي دز نہ ڄمي هجي، جنهن کي "علم" چيو وڃي ٿو. انهيءَ جي اڻ ڄاڻائي ڪنهن وڏي عالم جي ڄاڻ کان وڌيڪ خوبصورت آهي.

انهيءَ جو سبب اهو آهي جو اڻ ڄاڻائي ڪهڻ ۾ ڪهڻ فطري تہ هوندي آهي.

هيءَ توهان کي منافق ۽ بہ ڇاپڙيو نٿي بنائي- ديءَ ڪڏهن بہ خلوص کان وانجهيل نہ هوندي آهي-

مان هزارين صحيفن ۽ انهن جي تفسيرن جو مطالعو ڪيو آهي پر مون کي پنجن هزارن سالن جي ادب ۾ هڪ جملو بہ اهڙو نہ مليو جنهن سان اڻ ڄاڻائيءَ جي باري ۾ مان ڪا ڄاڻ حاصل ڪري سگهان. حقيقت ۾ اهي سڀ علم ۾ دلچسپي رکن ٿا، اڻ ڄاڻائيءَ کي ناس ڪرڻ گهرن ٿا. اهي علم

انهيءَ ڪري حاصل ڪرڻ گهرن ٿا جو علم انهن کي سکه بخشيندو. علم "سکه" آهي. علم اوهان کي مانُ ۽ مرتبو عطا ڪري ٿو. دولت ۽ عزت بخشيِ ٿو. علم اوهان جي ڪيترين ئي گهرجن کي پورو ڪري ٿو. مگر انهيءَ جو سمورو راز صبر سان ڦُپ اوسيئڙيءَ ۾ لڪل اهي. هيئن جو ته توهان جي دل ۾ تڙپ هجي. توهان جي سموري هستي ڳولها ۾ رڌل هجي. اهڙي ڳولها جيڪا جزوي نه هجي. پر پوري، پوري تلاش، هڪ مڪمل جاچ- اڻ ڄاڻائي ڏاهپ جي واهڙ جو مهڙ آهي. ائين سمجهو ته هيءَ ڪالڪل شيءِ نه آهي. صفا سولي ڳالهه آهي ته هيءَ هڪ صاف ۽ اڻ لکيل سليٽ آهي. ان تي ڪجهه به نه لکيل آهيِ- توهان کي لکڻو آهي پنهنجو انجيل، پنهنجي گيتا، پنهنجو پوتر پراڻ توهان کي لکڻو آهي.

اڻ ڄاڻائي هڪ ڳَڻ آهي.

انهيءَ ڳڻ ۾ پلجي ٿي سچ جي جاڳوڙ. جيڪڏهن توهان علم جي عذاب سان منتهان ميل نه ٿيا آهيو ته اڻ ڄاڻائي حقيقي شروعات آهي.

انهيءَ حقيقت جو پورو ادراڪ ته "مان اڻ ڄاڻ آهيان. مان ڪجهه نٿو ڄاڻان" ڏاهپ ۽ حڪمت ڏانهن پهريون قدم آهي. توهان تمام املهه شيءِ جي ڄاڻ حاصل ڪري سگها آهيو. توهان پنهنجي معصوميت کي سمجهي چڪا آهيو. ۽ اها معصوميت ئي ته آهي جنهن ۾ "انا" (Ego) گم ٿي ويجي ٿي. "انا" رڳو ڪوڙ سان گڏجي جيئري رهي سگهي ٿي. "انا" ڪوڙ جي گهٽائيءَ جو نالو آهي- "انا" کي علم ۾ دلچسپي هوندي آهي. آڏارو ورتل، ٺئين درجي جو سڙيل ڳريل علم.

مگر علم سستو آهي. تجربي جي وسيلي علم برائڻ، خطرن سان ڀريل هوندو آهي. تجربو ڪندي هي ممڪن آهي ته توهان جون آنگريون سڙي پون.

ٿيندو هئين آهي ته تجربي جي وچ ۾ توهان ميڙ کان جدا ٿي ويندا آهيو ۽ هن وشال ڪائنات ۾ اڪيلي سر سفر لاءِ تيار ٿي ويندا آهيو. توهان جو ڪوبه سونهون ڪونهي. توهان وٽ ڪو نقشو، ڪو ڏس پتو نه هوندو آهي. جيڪڏهن ڪجهه هوندو آهي ته رڳو توهان جي اڄ، توهان جي جاڳوڙ ۽ توهان جي آس ٿرن برن ۾ رهڻ وارا ماڻهو پڏائن ٿا. ۽ اهو انهن جي هزارن سالن جي تجربي جو نچوڙ آهي. ته جڏهن ڪو شخص ايتري قدر اجارو هجي

۽ پيءُ هر ڪنهن کي وساري ڇڏي. باهه سائينڊز سج ان جي مٿان پچري رهيو هجي. پيرن هيٺان واري باهه وانگر ڏکي رهي هجي. تڏهن هو مٽي کان پيرن تائين. "اڃ" بڻجي وڃي ٿو اهو ان وقت سوچي نه رهيو آهي ته "مون کي اڃ لڳي آهي" هو اڃ هوندو آهي. هو رڳو انهيءَ جي باري ۾ سوچي ٿو پر هو ته مڪمل"اڃ" هوندو آهي. سڄي دنيا جي ٿري ماڻهن کي هي عجيب تجربو ٿي چڪو آهي ته جيڪڏهن ڪوبه شخص "اڃ" جي انهيءَ سطح تي پهچي ويندو آهي. ۽ بياباڻن ۾ اڪثر ائين ٿيندو آهي، ته انهيءَ تي هڪ وجداني ڪيفيت طاري ٿي ويندي آهي ۽ پوءِ هو انهيءَ طرف هلي پوندو آهي جتي ، پاڻي ملي سگهي ٿو. ان وٽ طرف چونڊڻ جو ڪوبه منطقي سبب نه هوندو آهي ته هڪ طرف کي ڇڏي ٻيوطرف وڃي. انهيءَ وقت، انهيءَ حالت ۾ هن مڪمل اجاري وٽ نه ته ڪو نقشو هوندو آهي ۽ نه ڪو هدايت نامون هوندو آهي. بيابان ۾ سڀ طرف هڪ جهڙا هوندا آهن.

مگر هاڻي جيڪو وقت اچي ويو آهي، انهيءَ ۾ چونڊ جو ڪوبه سوال ڪونهي. سوچڻ جو ڪوبه موقعو ڪونهي. هو ته رڳو اڃ آهي ۽ اها اڃ وجودي طور اوڏانهن رخ ڪندي آهي جتي هي اڃ اجهائي سگهي. مون کي جڏهن انهيءَ باري ۾ ڄاڻ ملي ته مان اچرج ۾ ٻڏجي ويس ته ڪڏهن به ڪنهن به صوفيءَ انهي حقيقت جو ڪاٿو نه ڪيو آهي ته حق جي پانديئڙي جي ڪيفيت انهيءَ بياباني اجاري جي مثل هوندي آهي ائين برابر آهي ته حق جي ڳولهائوءَ جو بيابان تمام وشال هوندو آهي ۽ انهيءَ جي اڃ به تمام وڏي هوندي آهي. روزانو جي اڃ عام وقتي ۽ ٿوريءَ جهڙ لاءِ هوندي آهي. مگر تر جي اڃ ابدي هوندي آهي. مگر ٻنهي جي بنيادي رمز هڪ ئي آهي.

جڏهن ڪنهن شخص کي آشا جي آڳ پرندڙ آلو بنائي ڇڏي ٿي ته هو سفر شروع ڪري ٿو. مان نه چوندس ته هو ڪهڙي طرف سفر جي شروعات ڪري ٿو. بس هو پاڻ کي هڪ خاص طرف ڏانهن وڌندو ڏسي ٿو. ان وٽ ڪو ٻيو پيچرو نه هوندو آهي. ان کي هڪ طرف ڏانهن اڳتي وڌڻو آهي. ٻيهي رهڻ ۽ ساهه پٽڻ جو هن وٽ ڪوبه عقلي دليل نه هوندو آهي ۽ ائين ئي پهچي ويندا آهن پهچڻ وارا. ۽ معرفت حاصل ڪن ٿا. هڪ ڳالهه ياد رکو. جيڪڏهن توهان ٻئي جهان جي نظاري جو مزو ماڻڻ گهرو ٿا ته "انا" (Ego) کان جان ڇڏايو. جو ته ٻيو جهان "ٿيڻي" جو جهان آهي. اتي توهان رڳو ڏسندڙ جي حيثيت سان آهيو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

موڙ جي اثر (اٿر ڪوس) جو قانون هي آهي تہ ڪجھہ شيون اهن جن کي توهان حاصل ڪرڻ گهرو ٿا ۽ انهن کي حاصل ڪرڻ جي ڪوشش ڪيو ٿا ۽ توهان انهن جي حاصل ڪرڻ ۾ ناڪام رهو ٿا. اهو توهان جي ڪوشش جوئي نتيجو هوندو آهي جو توهان ملڻ جوڳين جي شين حاصل ڪرڻ جي لائق ٿي نہ آهيو.

هي سڀ ڪجھہ اُنهيءَ طرح آهي جو جيئن توهان رات جي وقت سمهڻ جي ڪوشش ڪيو ٿا. هر طرح جون اٽڪلون ازمايو ٿا مگر توهان کي خبر پوي ٿي تہ توهان پنهنجو پاڻ کي بيوقوف ٺاهي بنائي سگهو، ننڊ نٿي اچي. ٿئي هيئن ٿو تہ اهي سڀ اٽڪلون ۽ سموريون شيون جيڪي ماڻهن ننڊ آڻڻ لاءِ ٻڌايون آهن. اهي توهان کي جاڳائي ڇڏين ٿيون. انهيءَ جي سادي حقيقت هيءَ آهي تہ انهن سڀني کي عمل ۾ آڻڻ لاءِ جاڳڻ ضروري آهي.

تهنڪري ڇا جي ننڊ! ننڊ آڻڻ جي هر ڪا "ڪوشش" توهان کي سمهڻ نٿي ڏئي!!

ڪو ماڻهو منتر جپي ٿو. ليڪن منتر جپڻ لاءِ توهان کي جاڳڻو پوندو آهي ڪو ماڻهو، "يوڳا" جي ساهہ جون مشقون ڪري ٿو. مگر ساهہ جو توهان جي زندگيءَ سان ايترو گهاٽو لاڳاپو آهي تہ جيڪڏهن توهان هڪ خاص انداز سان. هڪ خاص ردم سان ساهہ کڻندو تہ اهو توهان کي نوبنو ۽ چاق چگو پلو ڪندو. ننڊ جي لاءِ بالڪل مختلف شين جي ضرورت آهي. جيڪڏهن توهان گهرو ٿا تہ ننڊ اچي تہ ننڊ جي باري ۾ سڀ ڪجھہ وساري ڇڏيو. مول متو هي آهي تہ ڪجھہ پيو ڪرڻ شروع ڪيو. ڪنهن بہ معاملي ۾ ايتري قدر گهرائي تي ويچو جو چڻ تہ توهان کي ننڊ سان ڪو واسطو ئي نہ آهي. ۽ هوءَ اچڻ لڳندي. توهان ان جي پٽڪڙن پيرن جو ڪڙڪو ٻڌندا. توهان کي محسوس ٿيندو تہ هوءَ اچي پئي. مگر توهان کي ڪوبہ ڌيان نہ ڏيو. ننڊ هڪ مونث سگهہ آهي. جيڪڏهن توهان انهيءَ تي غور ڪيو. هتي مان هڪ اهم نڪتو بيان ڪيان ٿو تہ مونث سگهہ، مذڪر سگهہ کان بالڪل جدا انداز ۾ عمل ۾ ايندي آهي. عورت گهرندي آهي تہ توهان ان جي پٺيان پٺيان ڪڏ لڳا وتو. توهان کان انهيءَ امر جي اميد تہ توهان "بس" ۾ وينا رهو ۽ ان جي اچڻ جو انتظار ڪيو. ايستائين جو جيڪڏهن هوءَ عورت توهان کي چاهي ٿي، توهان سان پيار ڪري ٿي، توهان جو ٿيڻ گهري ٿي. تنهن هوندي بہ پهريائين، پهريائين هوءَ توهان کان پري ڀڄندي. پر تنهن

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هوندي ۽ ايتري تيزيءَ سان توهان کان پري نه ڀڄندي. ان جي بس ايتريءَ حد تائين رهندي جو توهان ان کي ڦاسائي سگهو. هوءَ توهان کي پاڻ ڦاسائڻ جو موقعو پاڻ هرتو ڏيندي.

هرڪا، مونث، سگهه انهيءَ صفت سان واڪيل هوندي آهي. نند ۽ مونث آهي. تنهنڪري توهان ان کي آسانيءَ سان قبضي ۾ ڪري نٿا سگهو. توهان کي رڳو ايترو ڪرڻو آهي ته اکيون بند ڪري ليٽي پئو ۽ انتظار ڪيو. هوءَ ايندي. هوءَ ته بس پر واري ڪمري ۾ رهي ٿي.

مها اتم "وڻن" جو ڳاڻاٽو انهيءَ حصي ۾ شمار ٿئي ٿو. "دوستي"، "محبت" "آنند" "خاموشي" "خدا ترسي" ۽ "پرهيزگاري" اهي سڀ "ٿيڻ" آهن توهان انهن جا ڪندڙ يا عامل نه آهيو. توهان انهن کي "ڪيو" نٿا. اهي ته توهان جي مٿان وارد ٿين ٿيون.

هاڻي رڳو توهان کي پاڻ پنهنجي اندر ۾، باطن ۾ ٽئي ڪرڻو آهي ته هڪ دنيا آهي "ڪرڻ" جيڪا ٻاهرين دنيا آهي.ماديت جي دنيا آهي.

هڪ ٻي دنيا آهي "هجڻ" جي جيڪا داخلي دنيا آهي، غير ماديت جي دنيا آهي. اها دنيا "ٻيو جهان" آهي. پر انهن ٻنهي جهانن جا متاع ۽ اصول هڪ ٻئي جي ابتڙ آهن. مان مائٽن کي پرسڪون ٿيڻ جي ڪوشش ڪندي ڏٺو آهي. هڪ ڪتاب ۽ منهنجي نظر مان گذريو آهي. جنهن جو وشڻ هيو "توهان کي ضرور پرسڪون هجڻ گهرجي" "ضرور هجڻ گهرجي" هڪ اهڙو حڪم آهي جيڪو توهان کي ڪڏهن ۽ پرسڪون ٿيڻ نه ڏيندو. سڪون، آنند ۽ قرار اهڙيون شيون نه آهن جن کي عمل ۾ آڻي سگهجي ٿو. پر اهي ته حقيقت ۾ توهان جي سيني فعلن ۽ عملن تي مدار رکندڙ آهن. توهان انهن عملن ۽ فعلن جي وچ ۾ زندگيءَ جي عظيم تجربي مان گذرندا ۽ اهي سمورا اعليٰ قدر توهان جي هستيءَ جي اونهائيءَ ۾ پاڻ هرتو کلي پوندا- توهان کي حقيقت جي سڃاڻپ سان مهڪائيندا.

ان هوندي ۽ توهان جي "انا" اجاري رهندي. سچ ته اهو آهي ته "انا" انهيءَ وقت تائين نٿي مري، جيستائين ڪجهه اهڙين شين جي تجربي مان نٿا گذرو جيڪي رڳو "هونديون" آهن. توهان جي آڏو ۽ پيچرا آهن. توهان کي "انا" ۽ "ٿيڻ" جي دنيا مان ڪنهن هڪ کي چونڊڻو آهي. "انا" جون بخششون اڻ ڳڻيون آهن. اها توهان کي ڪاوڙ، بي وسي، اپاڻڪائي، بيقراري ۽ ٻيون ڪيتريون ئي نعمتون عطا ڪري سگهي ٿي. اهو انهيءَ جو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

خاص خزانو آهي. جيڪڏهن توهان دلچسپي وٺندا تہ انهيءَ خزاني جو در توهان لاءِ کلي پوندو ۽ توهان "انا" جي نعمتن سان مالا مال ٿي ويندا. انا جي فنا ٿيڻ "انا" جي

جا بہ پنهنجا خزانا آهن ۽ ها! انا جي دنيا ۽ "فنائيت" جي دنيا ۾ ڪو وڏو فاصلو بہ نہ آهي. اهي تہ پاڙيسري آهن رڳو ويچارن جو نازڪ لوڙهو انهن کي ورهائي ٿو. سئين سڌي ڳالهہ آهي تہ مسئلو سمورو سوچ جو آهي ۽ سوچ رڳو ايتري تہ ڪجھ شيون اهڙيون آهن جن کي "ڪري" ٿو سگهجي. توهان انهن کي نہ ڪيو انهن کي "هجڻ" ڏيو.

توهان رڳو انتظار ڪيو ۽ ڏسندا رهو. هڪڙو دفعو توهان نظاري جي انتظار جو گر سکي ويا تہ پوءِ توهان هرگهڙيءَ پنهنجي شعور جي حقيقت جو الهام حاصل ڪندي، پاڻ کي ڄاڻندي، ذات حقيقي جي ڄاڻ حاصل ڪندي ۽ نفس جي سڃاڻپ جي باري ۾ تجربا ڪندي، اتاهان ڪان اتاهان درجا طئي ڪرڻ لڳندو. جو تہ هي امرتا جا دروازا کولي ٿو.

مراقبي ڪرڻ وارو فاني دنيا کان فاني جهان ڏانهن هوريان هوريان وڌي ٿو. انهيءَ پاسي عمل جي دنيا آهي ۽ هيڏانهن فنا جو راڄ آهي. ٻئي طرف "ٿيڻ" جا دنيا آهي. اتي فنا جو وجود ڪونهي. جيستائين توهان "امرتا" جي چني وجدان جي تجربي مان نہ گذرندا، توهان جي حالت قياس جوڳي رهندي. توهان اداس ۽ ڏکارا رهندا. انهيءَ جو سبب اهو آهي تہ توهان "عمل" جي دنيا ۾ رهو ٿا. جيون گذارڻ هڪ نرالو فن آهي جيڪو توهان کي اچي ٿو ۽ اهو ئي فن توهان کي جدا جدا رخن ۾ داخل ٿيڻ کان روڪيو بيٺو آهي. توهان کي جيڪڏهن ڪجھ سکڻو آهي تہ بار وانگر جو تا ٿيو. ڪيڏڻ، نينگ ڏيڻ ۽ڳائڻ وغيره، بار جنهن جي اڏو ڪوبہ مقصد نہ هوندو آهي. ڪڏهن ٿوريءَ جهٽ لاءِ ئي سهي، ڇپر تي ليٽي پئو. ڪجھ بہ ڪيو. ائين آهلي پئو چڻ تہ توهان ماءُ جي پيٽ ۾ سمهيل آهيو.

سچ تہ اهو آهي تہ سائينس دان چون ٿا تہ ماڻهو سمنڊ جي ويڇهڙائي کي سٺو محسوس ڪندا آهن. انهيءَ جو سبب اهو آهي تہ ٻار ماءُ جي پيٽ ۾ جنهن پاڻيءَ ۾ ترندو آهي تہ سمنڊ جي پاڻيءَ ۽ انهيءَ پيٽ واري پاڻيءَ ۾ هڪ جهڙا ڪيميل ۽ لوڻ لڌا وڃن ٿا. اسان پڻ اسي 80 سيڪڙو پاڻيءَ مان ٺهيل آهيون. آهي نہ هڪ معجزو!! هڪ ڀيرو وري ٻيهر سوچيو.

Scanned with CamScanner

توهان، اسي 80 سيڪڙو پاڻي آهيو. گهمندڙ، ڊوڙندڙ، گهرجي آنند ڏيندڙ فضا ڏانهن ويندڙ رڳو ويهه 20 سيڪڙو يعني "ڪل" هڪ ڳوٺڙيءَ جو ڪردار ڪري ٿي. انهيءَ ڪري توهان سمنڊ جي ويجهڙائيءَ کي سڻو محسوس ڪيو ٿا. اهائي پوٺائي هوا، هڪ وسري ويل يادگيري، قلب جي ڪنهن ڳجهيءَ ڪنڊ ۾ ڏيئي جي لاٽ ٻڃي جاڳي پوي ٿي.

موجوده وقت جا سائنس دان انسان جي اوسر جي حوالي سان مشرقي ڏاهپ جي گهڻو ويجهو اچي رهيا آهن. هن زماني جا جاکوڙي چون ٿا ته چارلس ڊارون جو موقف صحيح نه آهي ته انسان باندر جي اسريل شڪل آهي. انهن جوخيال هن جي ابتڙ آهي ته انسان مڇيءَ جي مهانڊي پيدا ٿيو هو. باندر جي شڪل ۾ نه! پيدائشي دور ۾ هو سمنڊ ۾ پيدا ٿيو هو. انهيءَ ڪري زندگيءَ کي انهن وسيلن جي ضرورت آهي جيڪي شمنڊ ۾ آهن. ماءُ جي ڪک ۾ اهوئي ڪجهه هوندو آهي جيڪو سمنڊ ۾ هوندو آهي. هڪ ڏکي عورت لوڻاٺين شين کي گهڻو پسند ڪندي آهي. انهيءَ جو ڪارڻ اهو آهي ته ٻار وڌ کان وڌ لوڻ طلبيدو آهي. لوڻ هڪ ضرورت آهي.

ماءُ جي پيٽ ۾ نو 9 مهينا ترندي ٻار کي آنند جي اهميت جي ڄاڻ حاصل ٿي وڃي ٿي. نه ڪا ڇڪتاڻ، نه ذميواري، نه ڳڻتي، نه محصول! سئين سڌي ڳالهه آهي ته ٻار نج هجڻ جي حالت ۾ هوندو آهي. اهوئي اطمينان آهي. سمنڊ جي ڪناري واريءَ تي ليٽندي ائين محسوس ڪيو ته ڄڻ توهان واپس ماءُ جي پيٽ ۾ آيا آهيو. توهان کي ڪجهه به ڪرڻو نه آهي. بس رڳو هليا پيا رهو. سمنڊ جيءَ ڪناري جي هوا مان مزو ماڻيندا رهوءَ ته ڏهن توهان اڇرج ۾ پئجي ويندا ته مراقبي جي ڪيفيت جي حاصل ڪرڻ لاءِ توهان سالن کان ڪوشش ۾ هئا اهي سرجي رهي آهي. هڪ دفعو توهان انهيءَ حقيقت جي ڄاڻ حاصل ڪيو ته ڪجهه اهڙيون شيون آهن جن کي توهان جي توجه جي ضرورت آهي. ڪم ڪندڙءَ عمل ڪندڙ جي حيثيت سان نه. پر هڪ مالهيءَ وانگر جيڪو وجود ۾ يقين رکندي، انتظار ڪندي، پنهنجي گلاب جي گلن جي ٻوٽن جي نظرداري ڪندو آهي بهار هميشه ايندي آهيءَ ان ۾ گل ٽڙي پوندا آهن.

توهان جي شعور جي بهار به ايندي. مگر توهان کي هڪ سادي رنڙ سکڻي پوندي. اها هيءَ ته جيڪي ڪجهه ٿئي پيو، ٿيڻ ڏيو. ۽ هيءَ سئين

سدي ڳالهہ آهي تہ هي ادراڪ توهان کي انهيءَ وقت ٿيندو جڏهن "ڪرٽي جي حقيقت يا جوهر کي سمجهڻ جي ڪوشش ڪندؤ. مون کي حضرت عيسيٰ جي باري ۾ تقرير ڪرڻ لاءِ هڪ خدائي ڪاليج ۾ گهرايو ويو. شاگردن کي خطاب ڪان پوءِ وائيس چانسلر مون کي سڄي ڪاليج جو سير ڪرايو. هو ايشيا جو سڀ کان وڏو مشنري تيار ڪرڻ وارو ڪاليج هو. وي- سيءَ مون کي اتي گهمايو ڦيرايو ۽ جو ڪجهہ مان ڏٺو، مونکي ان تي ويساه نہ آيو جيڪڏهن حضرت عيسيٰ کي هن ڪاليج ۾ ٽيڻ وارين ڪار روائن ڏسڻ جو موقعو ملي ها تہ يهودي هن کي صليب تي اصل نہ چاڙهين هاءِ حضرت عيسيٰ معلوب ٿيڻ کان بچي وڃي ها.

مشنري هيئن تيار ڪئي پئي وڃي تہ ڪهڙي جملي تي، ڪهڙي قسم جو دٻاءُ وڌو وڃي، ڪهڙو فقرو وڏي آواز سان ادا ڪيو وڃي ۽ ڪهڙو فقرو سُسُ پُسُ واري انداز ۾ چوڻ گهرجي، ڪهڙي نکتي تي توهان کي ميز وڄائڻ گهرجي. انهيءَ سموري تماشيءَ ڏسڻ کان پوءِ مان وي- سيءَ کي چيو "توهان هن ماڻهو جي ٻيڙي ٻوڙي رهيا آهيو" عيسيٰ ڪڏهن بہ ڪنهن خدائي ڪاليج ۾ نہ ويو هو. هن تقرير جو ڍنگ نہ سکيو هو. ان هوندي بہ هو پڪ سان دنيا جو عظيم پرچارڪ هيو. هو ڪوبہ فن نہ ڄاڻندو هو. هو تہ ظاهر ۾ اڻ پڙهيل هيو. ان جي سگهہ ۽ ٻاهہ جيڪا ان جي لفظن ۾ سمايل هئي، ڪنجهن جي سکيا جو ڦل نہ هئي. اها انجي دل مانڌي نکتي هئي. انهيءَ جا لفظ پرچار جي عمل جو حصو نہ هيا. پر اهي تہ ازخود "ادا" ٿيندا هيا. فرق تمام نازڪ ۽ ڏکيو آهي. سوال هي آهي تہ ڪو شخص اشارو ڪري ٿو يا اشارو ڪنهن گل وانگر ڦٽي پوي ٿو؟

جڏهن توهان کي ڪجهہ چوڻو هوندو آهي تہ توهان جا هٿ ازخود چرپر ۾ اچي وڃن ٿا. انهيءَ جو سڌو سڌو سبب هي اهي تہ هٿ توهان جي ذهن جي ويڪرائي آهن جڏهن ذهن ڪجهہ چوڻ جي ڪوشش ڪري ٿو ۽ ان ۾ ڪجهہ ڏکيائي پيش اچي ٿي تہ هٿ: جيترو ٿي سگهندو آهي مدد ڪندا آهن. ٿي سگهي ٿو تہ لفظ پنهنجي نشاني تائين پهچي نہ سگهن. مگر توهان جا ڪليل هٿ دل کي ڇهي سگهن ٿا. توهان جون اکيون "ڌوڙ" جي اونهائيءَ کي حاصل ڪري سگهن ٿيون.

دل جي اونهائي اک ۾ سمايل هوندي آهي. مان وائس چانسلر کي چيو تہ "توهان هر سال ٽي هزار شاگرد برباد ڪيو ٿا ۽ پوءِ وري اهو

سمجهو ٿا تہ توهان اهڙي مشنري تيار ڪري رهيا آهيو. جيڪا ٻين کي مذهب متاثر تي آماده ڪندي توهان تہ هنن ماڻهن کي ٿي تبديل نہ ڪري سگهيا اهيو اهو هيئن تہ جيڪڏهن انهن جون دليون توهان سان گڏ آهن تہ انهن جا اشارا بنان ارادي انهيءَ جي پيروي ڪندا. تڏهن دپاءَ ڪجهہ خاص لفظن تي هوندو ۽ ڪڏهن خاص جملن تي هوندو ۽ ڪڏهن وري صفا ماٺ!

هڪ جهٽ، هڪ وقفو، ڪوبہ نتو چاڻي تہ ايندڙ گهڙي جيڪي ڪجهہ ڪٿي اچي ٿي اهو پڪ سان اڻ چاتل آهي. جيڪي ڪجهہ توهان ڪرڻ گهرو ٿا تہ هڪ ڳالهہ ياد رکو عمل مادي آهي. دنياوي آهي، زميني آهي. دنيا ۾ ڪنهن اهڙي شيءِ جو وجود ڪونهي جنهن کي "روحاني عمل، چيو وڃي.

روحانيت هڪ واقعو آهي. هڪ "ٿيٽي" آهي هيءَ توهان کان تمام گهڻي مٿاهين آهي. انهيءَ کي توهان ڪري نٿا سگهو. توهان پنهنجي گهر جي ڇت تہ ٺاهي سگهو ٿا مگر ستارن سان سينگاريل آپ ٺاهي نٿا سگهو. سمورا اعليٰ قدر آسمان وانگر آهن. جيڪو تمام وشال آهي ۽ سهڻين ستارن سان سينگاريل آهي ۽ رازن سان ٽٻ آهي. توهان هن معجزاتي دنيا ۾ مان حاصل ڪري سگهو ٿا. شرط اهو آهي تہ پنهنجو پاڻ کي گم ڪيو. پنهنجو پاڻ کي عبادت گهر کان ٻاهر ڇڏي اچو.

مون کي هڪ آڳاٽي ڪهاڻي ياد اچي رهي آهي- روم ۾ هڪ مهان بت تراش رهندو هو. ان جا ٺاهيل بت ايتري قدر پسند ڪيا ويا جو پهريون پيرو نقادن گڏجي چيو "سنائيءَ جو هن کان وڌيڪ اچا ڪو بيو امڪان ڪونهي. هن جا بت ايترا تہ جيئرا جاڳندا ۽ جاندار آهن جڻ تہ ڪنهن بہ جهٽ ۾ ڪوبہ بت توهان جي آجيان لاءِ پنهنجي جاءِ اٿي ايندو ۽ توها سان هٿ ملائيندو ۽ ڀاڪر پائيندو" اسان کي اها ڄاڻ ڪانهي تہ ڀاڪر پائڻ جي لائق هوندا يا نہ تنهن هوندي بہ ڀاڪرين ملڻ خطرناڪ بہ ٿي سگهي ٿو.

سموري دنيا تاڙيون وڄائي رهي هئي تہ هي شخص فن جي چوٽيءَ تي پهچي ڪو آهي ۽ هاڻي وڌيڪ ڪجهہ نہ رهيو آهي. پوءِ اهو شخص پوڙهو ٿي ويو. جهڙي طرح هر هڪ انسان کي ٿيڻو آهي. هو موت کان بچڻ لڳو. جيئن ٿي ڪراڙپ شروع ٿيندي آهي تہ موت جو فڪر جوان ٿيڻ لڳندو آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هن بہ موت کان بچڻ جون اٽڪلون سوچڻ شروع ڪيون. هڪ بت تراش جي حيثيت سان هن جي ذهن ۾ هڪ ترڪيب سجهي آئي تہ "مون کي پنهنجو مجسمو ٺاهڻ گهرجي"

هن کي پنهنجي فن تي ناز هيو فن جي نقادن جي راءِ هن جي ذهن تي چٽيل هئي تہ هو جاندار محسوس ٿيندڙ بت گهڙي ٿو. تنهن ڪري هن موت کي هارائڻ جي اها اٽڪل سوچي تہ پنهنجا ڪيترائي بت ٺاهي هڪ هال ۾ رکي. جڏهن موت جو فرشتو ان جو ساهہ ڪڍڻ ايندو تہ ايترن بتن ۾ اصل ۽ جيئري بت تراش کي ڳولهڻ، ان لاءِ ناممڪن ٿي پوندو. اهڙيءَ طرح هو ڪڪ تي واپس موٽي ويندو. تنهن ڪري انهيءَ نرالي ترڪيب تي هن هڪدم عمل ڪرڻ شروع ڪيو. ٿورن ئي ڏينهن ۾ بت تراش پنهنجا هم شڪل زنده بت ٺاهي وڌا. انهن کي هڪ وڏي هال ۾ ترتيب سان سينگاريو ويو.

هاڻي ڪنهن بہ ڏسڻ واري کي اهوئي نظر اچي رهيو هيو تہ اهو تخليق ڪار هڪ ئي وقت ۾ جدا جدا ڪم هڪ ئي جاءِ تي پورا ڪري رهيو آهي. ڏسڻ وارو پريشان ٿي وڃي ٿو تہ هي، ڪهڙي ماجرا آهي؟ هي ڪهڙو ڪيئن آهي؟.

هيڏانهن سنگتراش جو وڏيڪ خيال اهو هيو تہ جڏهن اجل ايندو تہ مان انهن بتن جي ميڙ ۾ ڪنهن جاءِ تي ويهي رهندس. جيترو ٿي سگهندو اوترو ساهہ ڌيرج سان کڻندس، انهن بتن جي باري ۾ ماڻهو چوندا هئا تہ " جڻ تہ اهي ساهہ کڻي رهيا آهن. اهي ايتري قدر تہ زنده ۽ جاندار ڀاسي رهيا اهن جو اٿين ڏسڻ ۾ پيو اچي تہ اهي ڪوبہ ڪم ڪري سگهن ٿا. هميشہ اٿين ئي چپ چاپ ويٺا نہ رهندا-" ۽ پوءِ اجل اچي ويو. حيران پريشان ٿي ويو. اجل پنهنجي گهربل ماڻهوءَ کي ايترين گهڻي تعداد جيترو ڏسي ۽ ساهہ کڻندو پسي ڦيرائيءَ ۾ اچي ويو. اجل کي ويساهہ نہ ٿي آيو. هن گهمي ڦري خيال سان ڏٺو تہ ڪٿي ڪا اهڙي علامت نظر اچي جو ان جو گهربل ماڻهو ظاهر ٿي پوي، مگر سڀ ڪجهہ اجايو ويو. اجل ناڪام ٿي ديوتا جي حضور ۾ پهتو ۽ سموري ڏکيائي ان کي ٻڌايائين. ديوتا ان کي ڪجهہ چيو. ان جي

Scanned with CamScanner

هدايت ٻڌي ڪري سڌو گهربل ماڻهوءَ جي اسٽوڊيو ۾ پهتو. هو وري گهٻرائجي ويو ۽ ٻتن کي ڏسندو رهيو ۽ ڦرندو رهيو. آخر ڪار هن هڪ جملو پنهنجي منهن چيو ته ”منهنجا خدا! ايتري قدر مڪمل بت!! مگر هن هڪڙي غلطي ڪئي“- اهو ٻڌيءَ ڪري دل ئي دل ۾ اجل جي پريشانيءَ کان خط حاصل ڪندڙ، پنهنجي فن تي ناز ڪندڙ تخليقار هڪدم ڳالهايو ”ڪهڙي غلطي“ موت ڳالهايو تون پاڻ کي نٿو وساري سگهين. اهائي تنهنجي غلطي آهي.

ديوتا جي هدايت ملڻ ڪانپوءِ جڏهن مان پيهر آيس ۽ ظاهر ۾ ناڪام ڏسڻ ۾ ايندي، تنهنجي هر شڪل ٻتن ۾ توکي ڳولهيندو رهيس ته مان ٿيڏي اک سان اهو به ڏسندو رهيس ته منهنجي ظاهري ناڪاميءَ سان تنهنجي منهن تي پنهنجي ڪاميابي جا فخريه تاثرات ڪيئن ابرندا رهيا. توکي يقين ٿيندو رهيو ته تون موت کي مات ڏيئي چڪو آهين. اي اڻ ڄاڻ! موت هار ڪائي سگهي تو پر ”انا“ ڪان نه“

جنهن وٽ ”انا“ نه آهي، اهو ”امر“ آهي. توهان جڏهن پيدا ٿيا ته ڇا توهان انهيءَ باري ۾ ڪجهه ڪيو هيو؟ ڇا توهان پنهنجي جمڻ جو ڪو ڪريڊٽ حاصل ڪري سگهو ٿا؟ اڪين ٻن هجڻ جو ۽ ٽن نه هجڻ جو؟ يا ايستائين جو ٻنهي اکين نه هجڻ جو؟ ائين نه هجي ها ته دنيا ۾ اونده هجي ها. نه ڪو رنگ، نه روشني، نه سونهن! مگر اهي سڀ شيون توهان لاءِ تي چڪيون آهن. توهان جو جم ”ٿيندو“ آهي. جواني توهان وٽ هلي ايندي آهي. توهان کي محبت ٿيندي آهي. ڪراڙپ توهان جي مٿان چڙهي ويندي آهي. مطلب ته توهان جي زندگيءَ ۾ موت ظاهر ٿيندو آهي: جيڪو اڻ ٽر آهي ۽ لازم آهي جيڪو توهان سيني جي مٿان اچڻو آهي. مطلب ته جيڪو ڪجهه لازم آهي، اڻ ٽر آهي اهو سڀ توهان تي ٿئي ٿو ۽ جيڪو لازم نه آهي ، اٽر نه آهي اهو توهان جي ڪرڻ جي لاءِ باقي آهي.

تنهن ڪري سموري حياتي غير ضروري نه وڃايو. ها اهو غير ضروري به ڪڏهن ضروري ٿي ويندو آهي. تنهن هوندي به ياد رکڻ گهرجي ته جيڪو لازم آهي، انهيءَ کي وسارڻ نه گهرجي، انهيءَ واسطي توهان کي ڪجهه به ڪرڻو نه آهي. توهان کي رهڻو آهي رڳو وصول ڪندڙ جي حيثيت سان. تان ته جڏهن روحاني عالم مان سڏ اچي ته توهان روح جي اونهاين سان اهو چوڻ لاءِ تيار هجو ته ”هائو مان اچي رهيو آهيان“.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

(2)

زندگي ڪاربان ڪاپين ڪي قبول نٿي ڪري

1- هندوستان ۾ ماڻهو ڪنهن به جاءِ تي پيشاب ڪرڻ ويهن ٿا. انهيءَ معاملي ۾ ڪير به ڪنهن کان شرم يا پرواهه نٿو ڪري. انهن جي لاءِ سموري ڌرتي ماتا پيشاب خانو آهي

2- انســاني ذهن جو ڪارڻ انهيءَ نوع جو آهي ته ڪابه رنڊڪ ڪامياب ٿي نٿي سگهي رنڊڪ چاهنا ۾ ڍلي ويجي ٿي. چئلينج بڻجي وڃي ٿي.

3-.بي لڄ ڪ له بڻجو اها صفت مري ويلن جي آهي

4- توهان ٿوري گهڙئي لاءِ ٿي سهي هڪ وڏي ڪل ڪلو ٿا. پنهنجي روح جي گهـراين سـان ڪلو ٿـا. انهيءَ ڪـان توهان کي تازگي ملي ٿي- نئين زندگي ملي ٿي. جبلن کي سر ڪرڻ واري سگهه ملي ٿي.

5- مذهب، تهذيب ۽ اخلاقيات جو سمـورو زور رد ڪرڻ، ترڪ ڪرڻ تي آهي. توڙي جو زندگي هر رد تي سخت رد عمل ڏيکاريندي آهي ۽ توهان هڪ بحران جي وڪڙ ۾ اچي وڃو ٿا.

6- جيڪڏهن توهان انهن صحيفن جي امرونهي تي هلڻ شروع ڪندا ته توهان کي پنهنجي فطرت جي خلاف جيئڻو پوندو. اجا هيئن چئو ته توهان کي خود زندگيءَ جي خلاف جيئڻو پوندو.

7- جتي زندگيءَ جي گلابن کي ٽڙڻ جي آزادي نـه هجي، اتي موت انهيءَ خال کي پرڻ لاءِ مقرر هوندي آهي.

8- فرد جي اندر ۾ به اهڙي ئي طبقاتي وچوٽي آهي. جهڙي سماج ۾ موجود آهي.

9- هندوستان ۾ برهمڻ کي معاالتم انسان ڪري مڃيو ٿو وڃي ۽ انهن برهما جو مٿو ڳري تسليم ڪيو ٿو وڃي. ان جي ابتڙ محنت ڪندڙن کي پيرن سان پيٽ ڏني ٿي وڃي. انهن جو پڪو عقيدو آهي ته پير مٽي جي جاءِ نٿو وٺي سگهي. تنهن ڪري توهان جيڪي ڇائي ڇر ڪان آهيو. سموري زندگي اهوئي رهندؤ. توهان پنهنجي پاڻ کي تبديل ڪري نٿا سگهو. توهان کي پنهنجي قسمت آڏو ڪنڌ جهڪائڻو پوندو. اهي آهن اهي عقيدا جيڪي هزارين سالن ڪان هليا اچن ٿا. ۽ انهن جو نتيجو ڇا آهي؟ ڏلن سان پريل ۽ انڌ ڪانسواءِ انسانيت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

10- پيو ڪوبہ شخص هيءَ ذميواري نٿو نڀائي سگهي. هيءَ توهان جي ازادي آهي. توهان جو اختيار آهي تہ توهانکي خوش رهڻو آهي ياد ڪَي رهڻو آهي يا غمن جي اٿاه اونداهين ۾ رهڻو آهي يا روشنيءَ سان ڀرپور زندگي گذارڻي آهي. هي انسان ذات جو فطري حق آهي.

11- ياد رکو! زندگي ڪاربان ڪاپين کي قبول نٿي ڪري. اصل جي گهر ڪري ٿي. توهان کي پنهنجي زندگيءَ جون سموريون جوابداريون قبول ڪرڻيون پونديون.

12- مرڪز تہ هر شخص جي پنهنجي اندر موجود آهي. اسان فقط گهيري ۾ جدا آهيون. مرڪز ۾ اسان هڪ آهيون.

13- زندگي تہ سادي آهي.

14- اسان فطرت جي خلاف عمل ڪري، ڪري، انهيءَ کي ڳوڙهو بنائي ڇڏيون ٿا.

15- جيڪا شيءِ فطرت جي ابتڙ هوندي آهي. اها مذهب جي ابتڙ هوندي آهي روحانيت جي ابتڙ هوندي آهي. خود توهان جي ڀلائيءَ جي خلاف هوندي آهي. تنهنڪري توهان رڳو فطرت جي آواز تي ڪن ڏيو.

16- لالچ توهان جي اندر ۾ هوندي آهي، شين ۾ نہ هوندي آهي.

17- جيڪي ڪجهہ توهان ڪرڻ گهرو ٿا ۽ جيڪي ڪجهہ توهان ٿيڻ گهرو ٿا. انهيءَ لاءِ اندر جو رخ ڪيو. سمورا طرف خود توهان جي اندر ۾ آهن.

18- غلطي ڪري وجهڻ فطري آهي. غير فطري نہ آهي. انهيءَ تي پڇتائڻ غير فطري آهي.

بي ڊپائيءَ ۽ جرئت مندي هڪ مذهبي انسان جي بنيادي صفت هوندي آهي-

پيارا پکوان!

مان هڪ ٿڌي ڪوهہ جي هلڻ جو مٺو آواز ٻڌو. قوتا اڏاريندو پاڻي پنهنجو پاڻ وهي رهيو هو ۽ بس وهندو پئي ويو. انهيءَ جي سرتار تي سج جا ڪرڻا نچي رهيا هئا. ابڏي تازگيءَ جو سمون هيو. انهيءَ نظاري سان "مان" گم ٿي ويئي. بس هيءَ اڄ وڃي بچي تہ مان بہ هڪ ڪوهہ بڻجي وڃان. پکوان!- ڇا ڪجهہ ٿيڻ وارو آهي؟ ڇا هيءَ اڄ ئي ڪوڙ آهي؟.

Scanned with CamScanner

اج ٿي ڪوڙ آهي.

تنهن ڪري سوال هي نہ آهي تہ ڇا اج ڪوڙ آهي يا نہ. سوال تہ هي آهي تہ اج آهي بہ يا نہ.

انهيءَ جو سبب هي آهي تہ اج ڪوڙي بہ ٿي سگهي ٿي ۽ توهان کي ڇا علم جي ڪوڙي اج آهي؟- توهان کي اج نہ لڳندي هوندي تہ اوچتو توهان نظر ڪوڪا ڪولا جي بوتل تي پوي ٿي. نهايت نرالي انداز سان توهان کي اج محسوس ٿيڻ شروع ٿئي ٿي. توڙي جو توهان توڙي جهٽ اڳ بہ اج جي باري ۾ ڪونہ سوچي رهيا هئا.

مان هڪ جاءِ تي رهندو هوس. پاڙي ۾ ئي هڪ امير آدمي رهندو هو هو هڪ خوبصورت محل ۾ رهندو هو. هتي توهان کي هڪ دلچسپ حقيقت ٻڌايان تہ هندوستان ۾ ماڻهو ڪنهن بہ هنڌ تي پيشاب ڪرڻ ويهندا آهن. انهيءَ معاملي ۾ ڪوبہ ڪنهن کان لڄ حياءُ نہ ڪندو آهي. انهن جي سموري ڌرتي امڙ پيشاب خانو آهي. تنهنڪري ماڻهو بہ امير ماڻهوءَ جي محل جي ڀر واري ڪنڊ ۾ پيشاب ڪندا هئا. اتي ٿوريءَ ويرم ڪانپوءِ ڪونہ ڪو شخص پيشاب ڪندي نظر ايندو هو. امير ماڻهوءَ کي انهيءَ ڳالهہ تي تمام گهڻي ڪاوڙ لڳندي هئي. صبح جو ساجهر جڏهن هو لان تي ويهي گلن جي خوشبو. پکين جي جرڇر ۽ صبح جي نرم هوا مان مزو وٺندو هو تہ اهڙي وڻندڙ سمي ۾ ڪو شخص پاسي واري ڪنڊ ۾ پيشاب ڪرڻ لاءِ اچي نڪرندو هو. تہ ان امير جو رت ٽهڪي پوندو هو. هو انهيءَ شخص کي قتل ڪرڻ جو سوچيندو هو. مگر پوءِ قتل کان بعد جي تڪليف ۽ پوليس جي چنبي چاڙهڻ ۽ خلق جي خواري کان ڏڃي ڪري رت جا ڍڪ پي ويندو هو. هڪ ڏينهن مان ان کي صلاح ڏني تہ "تون پنهنجي محل جي ڇوڌاري پيشاب جي منع جو سائن بورڊ هڻاءِ" هو چوڻ لڳو "توهان جو خيال تہ سٺو آهي"-

پوءِ هن ڪاٺ جا خوبصورت ۽ نفيس سائن بورڊ جوڙايا. انهن جي خوبصورتي ۽نفاست هوڻئن بہ ضروري هئي جو انهن کي سنگ مرمر جي حسين ۽ وڻندڙ محل جي چوڌاري هڻو هيو. سائن بورڊ لڳي ويا. تڏهن هڪ ڏينهن ڏاڍو ڪاوڙ ۾ ٻڏل اسان جي گهر آيو. مان در تي وڃي ان جي آجيان ڪئي. احترام ڪيس ڊرائينگ روم ۾ وڃي ويهاريم. سڀ کان اول پنهنجي تجويز جو نتيجو چاڻ گهريم. بس تہ پوءِ ڇا ٿيو جو هو ڪاوڙ ۾ صفا ٻڏي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ويو ۽ چوڻ لڳو "جلدي پنهنجي پيءُ کي گهراءِ" مان گهٻرائي پڇيو ته آخر ڳالهه ڇا آهي؟ هو ايترو ڪيتريل ڇو آهي؟ مگر هن جو هڪ ئي رينگٽ هيو ته مان پنهنجي پيءُ کي سڏي اچان. تنهنڪري مان اندر ويس ۽ پنهنجي پيءُ کي وٺي آيس. انهيءَ امير ماڻهوءَ بابا جي اچڻ سان ئي مون ڏانهن آڱر ڪئي اشارو ڪندي چيو "جناب توهان جو پٽ وڏو خطرناڪ ماڻهو آهي. هن مونسان ٺڳي ڪئي آهي" بابا ان کي ڌيرج سان ويهڻ ۽ معاملي کي تڏي سيني سان بيان ڪرڻ لاءِ چيو. هو اتي ڪجهه ڍرو ٿيو. پوءِ به هڪ بي وسي ۽ مونجهه هن جي هن جي مٿان سوار هئي. هو چوڻ لڳو "مان جي پٽ جي صلاح موجب محل جي چوڌاري پيشاب نه ڪرڻ جي عبادت وارا سائن بورڊ لڳرايا هئا. هاڻي ڪجهه ئي ڏنهن ٿيا آهن جو منهنجو سمورو گهر مٽ جي ڍپ سان پرجي ويو آهي. ماڻهن پر واري گهٽي ته ڇڏيو پر هر هنڌ پيشاب ڪرڻ شروع ڪيو آهي. ڍپ ۽ گندگي جي ڪري منهنجو جيئڻ مشڪل ٿي چڪو آهي"

توهان انساني ذهن جو لاڙو ڏٺو. جڏهن توهان ڪو اهڙو سائن بورڊ ڏسو ٿا. جنهن تي لکيل هوندو آهي ته "هتي پيشاب ڪرڻ منع آهي" ته انهيءَ لکيت کي پڙهڻ سان ئي ڪيتري زوردار خواهش ايري ٿي!

انساني هر خطرو سر تي ڪٽي سگهي ٿو مگر انهيءَ جاءِ کي ڇڏي نٿو سگهي. اها عبارت هيپناٽائز ڪري ڇڏي ٿي.

انساني ذهن جي ڪرت اهڙي قسم جي آهي ته ڪابه روڪ ڪڏهن ڪامياب ٿي نٿي سگهي. روڪ ٻج ۾ منجي وڃي ٿي. اها چئلينج بڻجي وڃي ٿي.

توهان رستي سان وڃي رهيا هئا. پنهنجن ويچارن ۾ گم هئا ۽ اچانڪ سائن بورڊ توهان کي ڄاڻايو ته توهان "مٿانو" ۾ رکو ٿا. جيڪڏهن ڪو ماڻهو توهان کي ڪنهن ڪم ڪان منع ڪري ٿو ته اهو ڪم توهان جي ڇڪ جو سبب بڻجي ٿو. هي هڪ سوداءُ بڻجي سگهي ٿو. پنهنجي زندگيءَ ۾ سوداءُ (خفت) نه ڪيو. ڪلندي ڪڏندي حياتي گذاريو. پاڻ ۾ ڇڪ پيدا ڪيو. هيءَ ڪل يوگ کي مٿيرو آڻيو ته جيئڻ توهان. اونداهي راتين ۾ پاٽ غارن کان محفوظ رهو. ۽ جيڪڏهن توهان هڪ پيرو ٿوريءَ گهڙيءَ واسطي دل کولي کلو ٿا ۽ دل جي حضور سان کلو ٿا ته توهان ۾ ٿاٿا ئي اچي وڃي ٿي. نئين حياتي ملي ٿي. جبلن جي چوٽ پهچڻ واري سکهه ملي ٿي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اسان ذهہ هزار سال انساني ذهن جي نازڪ ۽ نفيس ڪرت کي سمجهڻ بنان گذاري چڪا آهيون. اهوئي ڪارڻ آهي جو هر مذهب جوئي ٿو تہ "ائين نہ ڪيو" ۽ هو دنيا تخليق ڪري ٿو جيڪا توهان ڏسي رهيا آهيو. هيءَ اها دنيا آهي جيڪا انهن ماڻهن جوڙي آهي جيڪي توهان کي چئي رهيا آهن تہ "هئين نہ ڪيو، هوئن نہ ڪيو" اهي ئي ناروا ڳالهيون آهن جيڪي توهان کان ٿي وڃن ٿيون. مذهب، تهذيب، اخلاقيات جو سڄو زور ترڪ ڪرڻ تي آهي. توڙي جو زندگي هر ردّ تي رد عمل ظاهر ڪندي آهي ۽ توهان هڪ "وڳوڙ" جي پيڙ ۾ اچي وڃو ٿا. تنهي هيئن ٿو تہ روزاني زندگي جا ڪم توهان پاڪ صحيفن جي "امرونهي" مطابق پورا ڪيو ٿا. انهيءَ تضاد سان توهان انهي جي اندر ۾ گناهہ جو احساس پلجڻ شروع ٿئي ٿو ۽ اهو گناہ جو احساس هرويرم وڌندو رهي ٿو. آخرڪار وڌندي، وڌندي روحاني سرطان بڻجي وڃي ٿو.

جيڪڏهن توهان انهن صحيفن ۾ ڏنل "امرونهي" تي عمل ڪيو ٿا توهان کي پنهنجي فطرت جي ابتڙ جيئڻو پوندو. ائين ڪٿي چئو تہ خود زندگيءَ جي خلاف جيئڻو پوندو. تنهن ڪري انهيءَ جو نتيجو هي ٿيندو تہ توهان ڪڏهن بہ سکيا ساوا نہ ٿي سگهندا. سدائين اجارا رهندؤ. ڪڏهن بہ توهان کي آنند ۽ خوشي حاصل ٿي نہ سگهندي. توهان جي زندگي پاٽ اونڌاهين ۽ پيڙائن ۾ گذرندي. توهان کي هوريان، هوريان پنهنجي مٿان هڪ قسم جو موت ويجهو ايندو محسوس ٿيندو. انهيءَ جو سبب اهو آهي تہ زندگي کي ان جي "پورنتا" ۾ هجڻ جي اجازت نٿي ڏني وڃي.

جتي زندگيءَ جي گلابن کي ٽڙڻ جي آزادي نہ هجي. اتي اجل انهيءَ پولار کي پرڻ لاءِ اچي وڃي ٿو. ۽ انسان خود پنهنجي اندر ۾ زندگيءَ جو ڏيئبو اجهائيندڙ ڪيترائي زهريلا تصور ڪنيون ڦرندو وتي ٿو. هر ڪو ماڻهو عالم برزخ ۾ آهي. پولار تنگيل آهي هڪ پاسي فطرت جون اڻ مٽ گهر جون آهن ٻئي طرف "امرونهي" جتي لوهي پٽ آهي. زندگي جيڪي ڪجهہ گهري ٿي هو ان کي پورو ڪري نٿو سگهي. ضبط ڪرڻ بہ ڏکيو آهي. انهيءَ جو سبب اهو آهي توهان فطرت آهيو ۽ فطرت کي ڪير دٻائي سگهي ٿو.

توهان پاڻ کي ٻن حصن ۾ ورهايو آهي. توهان پنهنجي اندر ۾ طبقا پيدا ڪيا آهن. هن دنيا ۾ ڪجهہ اهڙا ماڻهو بہ آهن جيڪي هڪ غير طبقاتي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سماج جوڙڻ گهرن ٿا. انهن کي من ۾ ڳالهه جي خبر نه آهي ته رڳو سماج ئي، ۽ سماج ۾ فرد به طبقن ۾ ورهايل آهي. ڪجهه طبقا داخلي آهن ته وري ڪجهه خارجي آهن. فرد جي داخل ۾ به اهڙي ئي طبقاتي ورڇ آهي. جهڙي سماج ۾ آهي. هندوستان ۾ پانچن کي مهاتم انسان ڪري مڃيو ويو ته ۽ انهن کي پرهيا جو سر، ڪري تسليم ڪيو ويو ته. ان جي ابتڙ پورهتن کي "پيرن" سان ڀيٽ ڏني وئي ٿي. "ويڙهاڪن" کي پانهن سان واڪيو ويو ته ۽ انهن جو پڪو عقيدو آهي ته "پير" "مٿي" جي جاءِ نٿو والاري سگهي. تنهنڪري جيڪي ڪجهه توهان جائي جمر کان آهيو. ساري حياتي اهوئي رهندؤ. توهان پنهنجو پاڻ کي تبديل ڪري نٿا سگهو. توهان کي پنهنجي قسمت اڳيان ڪنڌ جهڪائڻو پوندو. اهي آهن عقيدا، جيڪي هزارين سالن کان هلندا پيا اچن ۽ انهيءَ جو نتيجو ڇا ٿو نڪري؟ ڏکن سان ڀريل جيون آنند کان محروم ٿيل انسانيت!-

هي آهي تت توهان انهيءَ مذهب جو.

چونڪاري ڏيارينڊڙن جي وجود جو جواز هي آهي ته اسان گهرون ٿا ته ڪو شخص اهڙو هجي جيڪو اسان جي روحاني اوسر جو جو فرض انجام ڏي. اسان سوچيون ٿا ته " اسان جي روحاني اوسر جو فرض ڪنهن ٻئي کي ادا ڪرڻ گهرجي. پيو ڪوبه شخص هيءَ ذميواري نٿو نڀاهي سگهي.هي ڪم ڪو به نٿو ڪري سگهي. هي توهان جو اختيار توهان جي آزادي آهي ته توهان کي خوش رهڻو آهي يا ڏکارو. پاڻ اونداهي ۾ رهڻو آهي يا روشنيءَ سان ڀرپور زندگي گذارڻي آهي. هي انسان ذات جو فطري حق آهي. چونڪارو ڏيندڙ توهان کي ڌوڪو ڏين ٿا. ڪنهن ماڻهوءَ کي اهو چوڻ ته "مان توهان کي چونڪارو ڏيارڻ آيو آهيان. انهيءَ جو مطلب اهو آهي ته اهو شخص پنهنجي تلاش ختم ڪري ۽ رڳو هڪ پاڇو بڻجي وڃي. ۽ ياد رکو! زندگي ڪاربان ڪاپين کي قبول نٿي ڪري. هيءَ اصل کي طلب ڪري ٿي. توهان کي پنهنجيون جوابداريون پنهنجو پاڻ قبول ڪرڻيون آهن.

۽ هي ڪو بوجهه نه آهي. حقيقت ۾ ته آزادي ڪڏهن بارُ نه هوندي آهي. جنهن گهڙيءَ توهان پوري ذميواري قبول ڪيو ٿا ته توهان پنهنجي فطرت جي سمورين گهرجن کان ۽ فطرت جي سمورن حقن کان آزاد ٿي وڃو ٿا ۽ اهو رڳو انهيءَ وقت ممڪن ٿئي ٿو جڏهن توهان پنهنجي تقدير پاڻ لکو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ٿا- اڪيلي سر- پنهنجا پيچرا گهڙيندي- ڪوجنا ۽ جاکوڙ جي انهيءَ مهم ۾ ڪيترائي خطرا قبول ڪيو ٿا. تڏهن زندگي رڳو ڪاڻ پيٽڻ تائين محدود نٿي رهي، تڏهن زندگي هڪ گيت هڪ نرت، هڪ خوشي بڻجي وڃي ٿي.

مگر ائين تڏهن ٿي سگهي ٿو جڏهن توهان انهيءَ تصور مان جند ڇڏايو ته ڪو ٻيو ماڻهو توهان لاءِ ڪجهه ڪري سگهي ٿو. توهان کي انهيءَ ڳالهه کان به ڇوٽڪارو حاصل ڪرڻو پوندو ته علم ڪتابن مان حاصل ڪري سگهجي ٿو. توهان کي باشعور ٿيڻ گهرجي. توهان کي اهو به مڃڻ گهرجي ته "هيءَ منهنجي زندگيءَ آهي ۽ مان ئي رڳو پنهنجي لاءِ ڪري سگهان ٿو" اهڙي طرح توهان "فرد" بڻجي وڃو ٿا. اهڙي طرح توهان ٺهيل ٺڪيل مذهبن کان آزاد ٿي وڃو ٿا. ايستائين جو توهان سڀني سياسي ۽ فلسفياڻين نظرين کان آزاد ٿي وڃو ٿا.

اهڙي طريقي سان توهان ٻيهر معصوم ٿي وڃو ٿا. توهان جون اکيون شفاف ۽ اونهيون ٿي وڃن ٿيون. توهان جي دل ناچ ڪرڻ لاءِ تيار ٿي وڃي ٿي. ۽ جيڪڏهن توهان پنهنجو پاڻ کي وساري سگهو ٿا ته پوءِ توهان ناچ جي شروعات ڪري سگهو ٿا. ڳائي سگهو ٿا.

۽ جڏهن مان چوان ٿو ته توهان پاڻ وساري ڇڏيو ته مون کي سمجهڻ ۾ گهٽتائي نه ڪيو. پنهنجو پاڻ کي وسارڻ واري حقيقت جي باري ۾ غور ويچار نه ڪيو. انهيءَ عمل سان سڀ ڪجهه ناس ٿي ويندو. جڏهن مان چوان ٿو ته توهان پاڻ کي وساري ڇڏيو ته ان مان منهنجو سادو مطلب اهو هوندو آهي ته جنهن گهڙيءَ توهان ناچ ڪري رهيا آهيو ته پاڻ کي نرت ۾ گم ڪري ڇڏيو. جنهن سمي توهان گيت ڳائي رهيا آهيو. انهيءَ سمي گائيڪار جي ڪهڙي ضرورت. توهان کي گيت ۾ ڊهجي وڃڻ گهرجي ۽ تڏهن زندگي جي هر گهڙيءَ ۾ سچ جي، حسن جي، تسليءَ جي انڊلٺ سرجڻ شروع ٿيندي.

نه توهان کي ڪنهن جي در تي حاضري ڀرڻ جي ضرورت آهي ۽ نه توهان کي ڪنهن ٻئي جي سهاتتا درڪار آهي.

جيڪو ڪجهه به توهان آهيو، جنهن به جاءِ تي آهيو. بس اهوئي رهو ۽ اتي ئي رهو. چپ چاپ، خاموش، سانت ۾. ائين توهان ڪائنات جو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

مرڪز لهي سگهو ٿا. مرڪز ته هر شخص جي پنهنجي اندر ۾ آهي. اسان رڳو ڪهيري ۾ مختلف ٿوندا آهيون. مرڪز ۾ هڪ آهيون. اهوئي سبب آهي جو جيڪو ماڻهو پنهنجي اندر تائين پهچ حاصل ڪندو آهي، اهو هڪ مقناطيسي سگهه ۾ منتجي ويندو آهي. جو ته هاڻي هو مرڪز ۾ هوندو آهي جڏهن ته توهان "ڪهيري" ۾ هوندا آهيو. انهيءَ ۾ "جذب" جي سگهه پيدا ٿيندي آهي. جيڪڏهن توهان ٿوري ويرم لاءِ پرسڪون ٿي وڃو ته توهان "ڪهيري" سان جڻ ته چنبڙيل آهيو. هڪ ٿورڙي شانتي! ۽ پوءِ توهان مرڪز ۾ پيهي ويندا. جڏهن توهان "گِروهُ" جي هستيءَ ۾ گم ٿي وڃون ته توهان کي چٽو ڏسڻ ۾ اچي ٿو ته هڪ پاڇو توهان کي ڇڏي رهيو آهي. تنهنجو پنهنجو پاڇو- جنهن کي اسان "انا" چئون ٿا. توهان کان جدا ٿي وڃي ٿي. پوءِ هڪ اهڙي ويرم اچي ٿي ته توهان جي چوڌاري ۽ اوسي پاسي ڪابه رنڊڪ وچ ۾ نٿي رهي. هيءَ گهڙي توهان لاءِ اچرج واري گهڙي هوندي، پهريون ڀيرو توهان هر بوجهه کان آزاد ٿي ويندا آهيو. اهو انهيءَ لاءِ هوندو آهي ته "انا" توهان جي مٿان جبل جيڏو بار رکي ٿي. پوءِ اچانڪ هر شيءِ روشن. مهڪندڙ ۽ گلابن سان ٽپ ڏسڻ ۾ ايندي آهي. زندگي ته سادي آهي. اسان فطرت جي خلاف عمل ڪري، ڪري، انهيءَ ڪنجريل بڻائي ڇڏيندا آهيون. دنيا ۾ رڳو هڪڙو ئي مذهب آهي ۽ اهو آهي فطرت. فطرت کي اجازت ڏيو ته هوءَ توهان کي پاڻ ۾ سموهي ۽ پنهنجي اندر ۾ پاڻ اڙيٺو. پيدا ڪيو. فطرت ۾ پيهي وڃڻ جو.

جيڪا شيءِ به فطرت جي خلاف هوندي آهي، اها مذهب جي خلاف هوندي آهي. روحانيت جي خلاف هوندي آهي. خود توهان جي ڀلائيءَ جي خلاف هوندي آهي. تنهنڪري رڳو فطرت جي صدا تي ڪن ڌريو ۽... توهان جي فطرت اها ته توهان کي لاڳيتو سڏيندي رهي ٿي. ليڪن اسان ٻوڙا ٿي چڪا آهيون. مان ٻن ڀڪشن جو واقعو ڪٿي پڙهيو هو. جيڪو مان توهان جي آڏو بيان ڪيان ٿو، اهي ڀڪشو بازار مان لنگهي رهيا هئا. انهن مان هڪ ڀڪشو ڏاڍو لالچي هيو. حقيقت ۾ اها هن جي لالچ ئي هئي، جنهن هن کي دنيا تياڳ ڪرڻ ۽ ڀڪشو بڻجڻ جي ترغيب ڏني هئي، جو ته هن پڙهيو هو ته جيڪڏهن ائين نه ته دنيا داري واريءَ زندگيءَ جو پوڙ نرڳ ۾ پوڻ آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هن ڪيترن ئي درويشن جا وعظ ٻڌا. پاڻ تي ڏاڍ ڪري پنهنجي سموري ميڙيءَ چونڊيءَ کي ڇڏڻ جو ارادو ڪيو مگر وري فري ويو ۽ دنيا داري ۾ سڪ رهيو. دنيا جو عيش ۽ آرام سولائيءَ سان هٿ نه اچي ۽ انهيءَ لاءِ ان کي ڇڏڻ ۾ سولو نه هوندو آهي.

دنيا دار لاءِ پنهنجي پگهر جي پورهئي جي ملڪيت مان هڪدم هٿ ڪڍڻ ناممڪن هوندو آهي. اهو شخص به اهڙي ئي ڏکي ڪيفيت مان گذري رهيو هو. درويشن جون جادوءِ ڀريون ڳالهيون هن کي ڇڏڻ تي تيار ڪن پيون، ليڪن فيصلي جي وقت هو ٿي هٽي ويندو هو. نيٺ هڪ ڏينهن ان جي گروءَ هن کي پاڻ وٽ سڏايو ۽ چيو "بس گهٽو ٿي چڪو هاڻي مان وڌيڪ انتظار ڪري نٿو سگهان. صبحاڻي مان موت کي ڳلي لڳائيندس. توهان جو ڪهڙو فيصلو آهي؟"

انهيءَ نموني جي ڏاڍ جي آڏو، جيڪو ذري گهٽ "بليڪ ملينگ" هيو. هن کي ڪنڌ جهڪائڻو پيو. دنيا ترڪ ڪرڻي پيئي، پر فرق ڪوبه نه پيو. لالچ ته توهان جي پنهنجي اندر ۾ هوندي آهي، شين ۾ نه:-

هن سان به اهوئي ٿيو. هو بنيڪ ميلنگ. جي اڳو جهڪيو ۽ دنيا کي ترڪ ڪري ويٺو. ڪهڙو فرق پيو؟ ان جو اندر نه ساڳيو ئي رهيو ها!- هن نين شين جي هٿ ڪرڻ کي جيون مارڳ، ٻڌائي ڇڏيو- هن هڪ نئين ڍنگ سان شيون ڪٺيون ڪرڻ شروع ڪيون. هو هاڻي قديم ويد ۽ صحيفا ڪٺا ڪرڻ لڳو. اهو لوپي پڪشو ۽ پيو پڪشو بازار مان لنگهي رهيا هئا. جتي تمام هٽي پيهه هئي تمام گهٽو گوڙ شور هيو. انهيءَ گرم بازاريءَ ۾ ڪنهن شخص جي هٿ مان ڪجهه سڪا ڪري پيا ۽ انهن سڪن جي ڪرڻ جو آواز ان لوپيءَ پڪشوءَ به ٻڌو. ان هڪدم ساٿيءَ پڪشوءَ کي چيو اي پائو! تو ڪجهه ٻڌو؟ مان هاڻي، هاڻي هڪ سڪي جي زميني ڪرڻ جو آواز ٻڌو آهي" ساٿي پڪشو ڪجهه اچرج مان چوڻ لڳو تون ته ڪرامت جو مالڪ آهين! هن هوش وڃائيندڙ گوڙ ۾ رڳو هڪ سڪي جي ڪرڻ جو آواز؟ تو انهيءَ ٻڌي ورتو "معاف ڪجانءَ دوست مان ايڏو حساس نه آهيان جو سڪي جو آواز ٻڌي سگهان" اهي ٻئي بازار مان واپس آيا ته سڌا گروءَ جي حضور ۾ حاضر ٿيا. ان جا پير ڇهيائون ۽ ادب سان اڳو ويهي رهيا. ۽ جيڪو واقعو

انهن سڀان تي گذريو هو؟هو هن درويش صفت انسان جي ڳوش گذار ڪيائون. گروءَ ٻئي ٻڪشوءَ کي چيو ميان! اها تنهنجي عدم احساسيت نہ هئي. اصل ۾ توهان جو ساٿي سڪن جي ٻاري ۾ وڏيڪ حساس آهي. ايترو جو پريءَ بازار ۾ بہ سڪي جو آواز ٻڌائين. مگر افسوس جو هن جي سماعت ڪنهن ٻيءَ موسيقي ڪان واقف نہ آهي!!

تنهنڪري منهنجا عزيزو! فطرت جي صدا تي ڪن ڏيو. توڙي جو تنهنجي چوڌاري ڪيتروئي شور ۽ گوڙ وغيره چو نہ هجي. فطرت جي خلاف نہ وڃو- ماٺ ڪري ٻڌو.۽ جيڪي ڪجھ اوهان ڪرڻ گهرو ٿا ۽ جيڪي بہ ڪجھ توهان ٿيڻ گهرو ٿا. انهيءَ لاءِ اندر جو رخ ڪيو. سمورا طرف توهان جي اندر ۾ آهن. ٿي سگهي ٿو ڪنهن ويرم توهان کان ڪا غلطي ٿي وڃي. ڪاپل چڪ ڪري ويهو. مگر گهبرايو نہ. اهي سڀ فطري زندگيءَ جو حصو آهن ۽ توهان انهن غلطين مان سکو ٿا. هر سبق غلطين مان سکيو ويندو آهي. تجربي جو بنياد غلطي آهي ۽ نيڪيءَ جو پيڙهہ غلطين تي ٻيڻل هوندي آهي. ڪنهن بہ غلطيءَ ڪرڻ بنان توهان انهيءَ جي نتيجي جي ڄاڻ حاصل ڪري نٿا سگهو. توهان جون غلطيون توهان جا استاد آهن. توهان کي سکيا ڏيندڙ آهن. انهن تي نہ پڇتايو! پڇتاءُ روح جي ڪينسر آهي. غلطي تي وڃڻ فطري ڳالهہ آهي. غير فطري نہ آهي. انهن تي افسوس ڪرڻ غير فطري آهي!!- هڪ ڳالهہ پڪ سان هجڻ گهرجي. توهان کي ايتري قدر مضبوط ۽ سگهارو هجڻ گهرجي جو پنهنجي زندگيءَ جي ذميوارين جو بار پاڻ پنهنجن ڪلهن تي کڻي سگهو. سيني چڱاين منداين سان گڏ. آزاديءَ ۾ اڳرا رهو. شعور ۾ رڌل رهو ۽ نہ ڪٺل پيٺل اصولن ۾ ۽ ڪتابن جي دائري ۾.

منهنجي خيال ۾ بي خوفي ۽ مرسي مذهبي انسان جي بنيادي صفت آهي. جو هر خطري کي منهن ڏيئي سگهي ٿو مگر پنهنجي بصيرت جي خلاف نٿو وڃي سگهي. جيڪو بہ نتيجو نڪري، هو پنهنجي بصيرت جي هدايت تي عمل ڪري ٿو. انهيءَ سبب ڪري هو مضبوط کان مضبوط ٿيندو وڃي ٿو. وڏ ۾ وڏ لوهو انسان! ايستائين جو باهہ بہ ان کي ساڙي نٿي سگهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

(3)

زندگيءَ جو سچو رس چس

1- جيڪا زندگي توهان گذاري رهيا آهيو، اها زندگيءَ جي تمام هيٺاهين شڪل آهي. سچ ته هي آهي ته انهيءَ کي زندگي چوڻ به ٺيڪ نه آهي. هيءَ ته رڳو پيدائش آهي.

2- توهان پنهنجي توريءَ حياتيءَ ۾ به ڳالهيون چاڻو ٿا. زندگيءَ جي ٻي وسيءَ جو ڏک ۽ ٻي وسيءَ ۽ ڏک کي وسارڻ جا ڪجهه گر.

3- دنيا ۾ ڪيتريون اهڙيون حقيقتون آهن، جن جي توهان کي ان وقت تائين ڄاڻ حاصل نٿي ٿئي، جيستائين توهان کي انهن جو تجربو نٿو ٿئي.

4- ڪِلَ اپاٽڪائي جي زهر جو ترياق آهي

خوشي وقتي هوندي آهي. خوشيءَ کان اڳ ۾ ۽ بعد ۾ اپاٽڪائي هوندي آهي. جيڪو ڪجهه اوهان جي اندر ۾ آهي، اهوئي خارج ۾ هوندو آهي.

پيارا پِگوان!

گيان جي حالت مون لاءِ هميشه ڏکوئيندڙ ثابت ٿي آهي. هڪ موت، هڪ نوع جي خودڪشي، جنهن کان بچڻ ڏکيو آهي. نه ڪو وڏيڪ ولولو نه محبت ڪرڻ وارا، نه لهندڙ سج جي لام جا نظارا، نه ڊراما، نه ميڻ بتين جي روشنيءَ ۾ ٿيندڙ دعوتون. ڇا ڪا شيءِ منهنجي جاڳوڙ جي حواس کان ٻاهر ڊرامن ۽ خوشين کان وڌيڪ ٿي سگهي ٿي؟ مرڻ کان پوءِ هڪ گيانيءَ تي ڇا ٿو وهي واپريءَ؟ ڇا هيءَ ٻي ڇسي ايندڙ ڏهن هزارن سالن کي ته ڪِيرو ڪري نه ٻيهندي؟

سڌي سئين ڳالهه آهي. مان موت جي ڊپ جو شڪار آهيان گيان نهايت ايذائيندڙ به ٿي سگهي ٿو.

هي توهان جي اندر ۾ ماليخوليا به پيدا ڪري سگهي ٿو. توهان جو سوال اهم آهي، ڇو ته هن دنيا ۾ هزارين لکين ماڻهو گيان جي باري ۾ سوچن ئي ڪونه ٿا. انهيءَ جو سبب اهوئي گهاٽو ڊپ آهي. اهي هڪ خاص ڍنگ جي زندگيءَ جي باريءَ ۾ ڄاڻ رکن ٿا. ۽ سمجهن ٿا ته اهائي زندگي ممڪن اهي ۽ اتي ئي ماڻهو غلطي ڪن ٿا. جهڙي حياتي اسان گذاريون ٿا.

اها حياتيءَ جي هيٺين درجي جي شڪل آهي. سچ تہ هي آهي انهيءَ کي زندگي چوڻ بہ صحيح نہ آهي: هيءَ رڳو پيدائش آهي. توهان هن هيٺين درجي جي زندگيءَ جي حدن کان سواءِ هڪ زندگي جوڙي سگهو ٿا. زندگيءَ کي ٺاهڻو پوندو ۽ زندگيءَ جي حوالي سان هيءَ غلط فهمي تمام پراڻي آهي. ماڻهو انهيءَ مان ڇوٽڪارو بہ حاصل ڪرڻ نٿا گهرن. انهيءَ جو سبب اهو آهي تہ هي سمجهڻ تمام سولو آهي تہ توهان زنده آهيو ۽ هرشيءِ مان مزو وٺي رهيا آهيو. هيءَ زندگي هڪ خوبصورت ڊرامون آهي. توهان انهيءَ جي سامهون ڪيترا ڀيرا اچي چڪا آهيو. هن ناٽڪ ۾ هڪ جهڙائي آهي رڳو نئيا حصا نئيا تبديل ٿيندا رهن ٿا. "الف" جيٰ شادي ج جي بجاءِ ب سان ٿي ويئي. ڪو شخص جيڪو هن ملڪ ۾ رهي ٿو، اهو ڪنهن ٻئي ملڪ ۾ پيدا ٿيو آهي. ليڪن سڀ ماڻهو هڪ ئي پيچري تان گذري رهيا آهن.

هڪ جهڙي مصيبت اچي ڪڙڪندي، هڪ جهڙو ساڳ جنم وٺندو ماڻهو خواهش جي جيڪا راند ڪيڏي رهيا آهن. اتي اهائي راند ڪيڏي ويندي. مگر توهان نہ ٿڪبا. توهان انهيءَ ڪري نٿا ٿڪجو جو هر ڀيري جڏهن توهان موت سان ملو ٿا تہ توهان جو حافظو هڪ دروازو بند ڪري ٿو. جيڪڏهن ائين نہ ٿئي تہ توهان چريا ٿي وڃو.

فطرت جو هڪ خودڪار نظام آهي تہ جنهن ويرم ڪو شخص مري ٿو تہ ان جي سموري جهنم جي حافظي جو ماڻڊاڻ ان سان گڏ هڪ نئين جهنم ۾ هليو وڃي ٿو. مگر دروازو بند ڪيو وڃي ٿو. دنيا جي مهاوير جي هڪ سوڪڙي ان جو "جتي سمرڻ" آهي "جتي سمرڻ" جو مطلب آهي پنهنجي گذريل جنمن کي ياد رکڻ. انهيءَ جو اصل زور انهيءَ ڳالهہ تي آهي تہ ڪوبہ شخص انهيءَ وقت تائين سنياسي ٿي نٿو سگهي جيستائين هو گذري ويل ڪجهہ جنمن جي يادگيرين کي پنهنجي من ۾ نئين سر تازو نٿو ڪري. ان ڪان ڪيترائي ڀيرا پڇيو ويو آخر انهيءَ ڳالهہ تي ايڏو زور ڇو؟ ان جو جواب اهو آهي تہ "جيستائين توهان پنهنجن گذريل جنمن تي نظر نٿا وجهو ۽ انهيءَ ڳالهہ جي ڄاڻ نٿا حاصل ڪيو تہ توهان گذريل جنمن ۾ هڪ ئي جهڙا ڪارناما دهرائيندا رهيا آهيو ۽ توهان کي ڪجهہ هٿ نہ آيو ۽ توهان خالي پاڻڌ آهيو ۽ هاڻي توهان هڪ ڀيرو ٻيهر وري اهوئي ڪري رهيا آهيو تہ توهان تڪ محسوس ڪندؤ. توهان کي اهو احساس ٿيڻ لڳندو "تہ مان ڀڪ سان هڪ اڻ ڄاڻ انسان آهيان."

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

مگر هر جنم توهان کي پوريءَ طرح ياد نه هوندو آهي. توهان پنهنجي ماضيءَ جي باري ۾ پوري طرح بي خبر رهندا آهيو. توهان کي ته ايندڙ وقت جي حواليءَ سان به ڄاڻ حاصل نٿي ٿئي.

توهان رڳو پنهنجي هن ٿورڙي حياتيءَ جي باري ۾ ڄاڻ رکو ٿا. توهان پنهنجي ٿورڙي حياتيءَ ۾ ئي ڳالهيون چاهو ٿا. زندگيءَ جي بيوسيءَ جو گوندر ۽ انهيءَ گوندر کي دور ڪرڻ جا ڪجهه طريقا توهان حياتيءَ جي بيوسيءَ ۽ انهيءَ مان پيدا ٿيندڙ ڏک کي وسارڻ واسطي، سڪيل انهن اٽڪلن کي توهان وندر جو نالو ڏيو ٿا. مووي ڏسڻ وڃڻ، سرڪس وڃڻ. اهي آهن اهي طريقا جن سان توهان حياتيءَ جي لاچاريءَ کي وساريو ٿا. ٿيئي هيئن ٿو ته رڳو ٽن ٽن ڪلاڪن لاءِ توهان پاڻ کي نرالي دنيا ۾ گم ڪندا آهيو ۽ بس! هڪ ڪيانيءَ جي باري ۾ تصور ڪرڻ به توهان جي لاءِ ڏکي ڳالهه آهي. انهيءَ کي هيئن سمجهڻ گهرجي ته جيڪڏهن توهان سگريٽ ڇڪيا آهيو ته تصور به ڪري نٿا سگهو ته لکين ماڻهو سگريٽ ڇڪڻ کان سواءِ به جيئرا آهن.

توهان جي نظر ۾ اهي زيان ٿي رهيا آهن. جيڪو شخص سگريٽ نٿو ڇڪي اهو اصل ۾ ڪجهه به نٿو وڃائي. سواءِ ٿورڙي نڪوٽين جي، سواءِ ٿورڙي زهرجي. توهان سگريٽ ڇڪڻ واري کي انهيءَ شخص کان اڳ ۾ ماريندو جيڪو شخص شراب جو شوقين آهي اهو هن حقيقت تي يقين نٿو ڪري سگهي ته سموري دنيا "بوتل" کان سواءِ جي رهي آهي. اهو ته هڪ ڏينهن به بوتل کان سواءِ زنده رهي نٿو سگهي. تنهن ڪري هن کي توهان تي کهل ٿي اچي ۽ هو دل ئي دل ۾ چوي ٿو." ويچارا ماڻهو! اهو به نٿا ڄاڻن ته جيون جي سيني ڏکن کي وسارڻ جو اهوئي هڪ طريقو آهي ۽ اهو آهي شراب" مگر حقيقت ۾ ويچارو ته هو پاڻ آهي جو هڪ اهڙي زندگيءَ جي تصور ڪرڻ کان معذور آهي جنهن وسارڻ لاءِ ڪوبه غر ڪونهي.

اهائي حالت توهان جي ٿيندي آهي. جڏهن توهان گيان جي باري سوچيندا آهيو. مسئلو هي آهي ته توهان انهيءَ ماڻهوءَ جو ڪاٿوئي لڳائي نه سگهندا جيڪو گيان حاصل ڪري چڪو آهي. اهو "انا" کان ڇوٽڪارو حاصل ڪري چڪو آهي. توهان ان جي بي عزتي ته ڪري سگهو ٿا مگر ڪيس "انا" جي درد ۾ وڪوڙي نٿا سگهو. توهان ان کي گار ته ڏيئي سگهو ٿا. ان جي بي عزتي ڪري سگهو ٿا، مگر ان ۾ ڪابه قيرقار آڻي نٿا سگهو. ايستائين جو توهان ان کي قتل به ڪيو ته اهو ساڳئي جو ساڳيو ئي رهندو. توهان لاءِ انهيءَ حقيقت جو ڪاٿو لڳائڻ به ڏکيو آهي ته ڪو گياني سرڪس، مووي يا ٻيون جيڪي سچايو پيش ڪيون وڃن ٿيون. انهن کي ڏسڻ کان سواءِ ڪيئن جيئرو رهي سگهي ٿو؟ دنيا ۾ ڪجهه اهڙا ماڻهو

موجود آهن جيڪي انهن خرابين جي باري ۾ فڪرمند نہ آهن.

توهان انهن جي متعلق وڌيڪ نٿا ڄاڻو. دنيا ۾ اهڙيون بہ سچايون آهن جن کان توهان انهيءَ وقت تائين واقف ٿي سگهندا، جيستائين توهان کي انهن جو تجربو نہ ٿئي. گيانيءَ لاءِ تہ جيڪي ڪجهہ هن جي چوڌاري ٿي رهيو آهي، اهائي هن جي سرڪس، آهي. هن کي ٽڪيٽ وٺڻ جي ضرورت ئي نٿي پوي. ان لاءِ اهو مسئلو آهي تہ انهيءَ سرڪس کان جند ڪيئن ڇڏائجي! توهان گوتم ٻڌ جي هتي بمبئي ۾ موجودگي تہ تصور ڪيو. اهو سوچڻ ڏکيو نہ آهي تہ اهڙا ماڻهو گهڻ ڇوڻا پيدا ٿين؟ گوتم ٻڌ، مهاوير ٻوڌي ڌرم، زرتشت وڌيڪ ڇو نٿا پيدا ٿين؟ اهي سڀ حيرت ناڪ خوبصورت ۽ الاهي جمال وارا ماڻهو ڪاڏي گم ٿي ويا. اهي ماڻهو ڦاٽي اسان کي هٿ ڇونہ ٿا اچن. شايد انهيءَ جو سبب اهو آهي تہ انسان تمام گهڻا ٿي ويا آهن ٻڌجي وقت ۾ هندوستان جي آدشماري رڳو ويهہ 20 لک کن هئي اڄ هندوستان ۾ هڪ ارب ماڻهو وسن ٿا. ذرا فرق تہ ڏسو. گهڻ ۾ گهڻ هڪ ڊزن کن ٻڌن جو هجڻ ضروري هيو. مگر انهيءَ قسم جو ماڻهو تہ گم ٿي چڪو آهي. هو غيب جي پردي ۾ هليو ويو آهي، جنهن کي توهان زندگي چئو ٿا. جيڪا ان جي آڌو هوريان هوريان موت جي منهن ۾ وڃڻ کان سواءِ ٻيو ڪجهہ بہ نہ آهي. هو حقيقي زندگي ماڻي چڪو آهي ۽ جيڪو شخص هڪ ڀيرو حقيقي جيون ماڻي ٿو، اهو هن ڏکن ڀري دنيا ۾ وري اچڻ ڇو گهرندو؟ مطلب تہ توهان جو سوال غير ضروري نہ آهي، توهان کي هي ڊپ ٿئي ٿو تہ هزارين سال ويهي گذارڻ ڏاڍو ڏکيو عمل آهي.

مگر توهان هن سچائيءَ کان واقف نہ آهيو تہ جڏهن توهان خُپ رهو ٿا تہ وقت بيهي رهي ٿو. نہ تہ وڌيڪ کي ڏهہ هزار سال ٿيندا ۽ نہ لکين سال!

ڪجهہ بہ تہ ناهي اهڙو- بس رڳو هوندي تہ هڪ ويرم موجود.

جڏهن ذهن ماٺ ۾ رهي ٿو تہ وقت گم ٿي وڃي ٿو. ڇو تہ ذهن خود وقت آهي. هاڻي توهان کي هن ڪم جي ڳڻتي آهي تہ هن جيون ۾ هڪ وڏو ناٽڪ آهي هڪ گيان ماڻيندڙ شخص، اهو ابد تائين ڇا ڪندو؟

هي توهان ڪهڙي ڊرامي جي ڳالهہ ڪري رهيا آهيو. ناٽڪ جي ڪهڙي باب ۾ توهان ڳالهايو ٿا؟ هڪ ڇسو شخص ڪيلي جي کل تان ترڪي رهيو آهي ۽ هرڪو ماڻهو کلي رهيو آهي. هي تہ انسانيت نہ آهي. هو ڪيلي جي کل تان ترڪي رهيو آهي تہ هو ٻئي کي ڇيهو تہ ڪونہ ٿو رسائي. ٿي سگهي ٿو هو ڪنهن "يوگا" جي قسم جي ڪا ڪسرت ڪندو هجي. مگر توهان کلڻ لڳا آهيو؟ توهان جي زندگيءَ نراسائي سان ٽپ آهي ۽ توهان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

کي ڳولها اهي ڪلڻ جي ۽ موقعي جي تہ توهان جي نراسائي ڪجهہ قدر دور ٿي وڃي. هائو! هڪ گياني پڪ سان نہ کلندو. ان کي کلڻ جي ضرورت ئي ڪانهي. توهان کي کلڻ جي گهرج انهيءَ ڪري آهي جو توهان اداس آهيو ڪل اداسي زهر لاءِ ترياق آهي. هڪ گيانيءَ ڏاڍو ڳجهي ٿي ٿو. ۽ هائو! ياد رکو! خوشيءَ ۾ مستيءَ ۽ سر شاري نہ هونديُ. انهيءَ هنڌ تي هميشہ غلط فهمي پيدا ٿيندي آهي. خوشي وقتي هوندي آهي. خوشيءَ کان اڳ ۾ توڙي پوءِ ۾ اباڻڪائي هوندي آهي. مستيءَ ۽ سرشاري اهڙيون ڪيفيتون آهن، جن ۾ ڪوبہ ضد ڪونهي. عدم مستي يا عدم سرشاري جهڙي ڪيفيت جو ڪو وجود ڪونهي. رڳو مستيءَ، وجود رکي ٿي. انهيءَ جو مدار گيانيءَ جي اندر ڪانسواءِ خارج ۾ ڪنهن شيءِ يا شخص تي نہ هوندو آهي.

ان جي سرور جو واهڙ انهيءَ جي پنهنجي هستي هوندي آهي. ان جي مٿان دلي نور جي اوت ٿئي ٿي. ان جي لاٽ سان روشن آهي. ۽ جيتري قدر انهي روشنيءَ کي عام ڪري ٿو. اوتري قدر انهيءَ ۾ واڌارو اچي ٿو.

وقت ان لاءِ نابود ٿي ويندو آهي. هو هڪڙي ويرم ۾ زنده رهندو آهي. ۽ ايتري شدت سان جيئرو رهي ٿو. جو اُن وٽ ڪنهن بہ اباڻڪائي، ڪنهن بہ سور، ڪنهن بہ ڏک جي داخلي جي پير پائڻ جي جاءِ نہ آهي. مگر توهان تجربي کان اڳ ۾ ڪوبہ فيصلو نہ ڪيو. گهٽ ۾ گهٽ نموني طور ٿي سهي. مراقبي جو ٿورو تجربو ڪيو ۽ اهو توهان جي سوال جو جواب موجود ڪري ڏيندو. جو تہ هڪ ڏينهن توهان کي احساس ٿيندو تہ توهان ماٺ ۾ ويٺا آهيو ۽ نهايت خوش آهيو. جڏهن تہ ظاهر ۾ ان جو ڪوبہ سبب ڪونهي. اهائي گهڙي آهي جڏهن ڪنهن فرد کي گيان حاصل ٿيندو آهي. سرمستي ملندي آهي. برڪت پوندي آهي وقت ۽ جاءِ ٻئي فنا ٿي ويندا آهن هو "ڪالهہ" ۾ شامل ٿي ويندو آهي.

تڏهن ان ۾ ستارا جهرمر ڪندا آهن. گل ان ۾ ٽڙندا آهن. آسمانن جا اسمان ان ۾ گم هوندا آهن. رنگين پرن وارا پکي ان جي اندر ۾ اڏامندا ۽ ٻوليندا آهن. جيڪي ڪجهہ اوهان جي اندر ۾ اهي، اهو ٻاهر ۾ آهي. "گيان" هر شيءِ کي توهان ۾ آڻيندو آهي. هو ڏيکهہ ۽ ويڪر ۾ اڻ ڪٿ ويڪراڻ عطا ڪري ٿو.

اهڙي طرح جا ڪيترائي سوال توهان جي ذهن ۾ اٿندا. انهن جي باري ۾ ڏاهپ واري انداز ۾ سوچ ويچار ڪرڻ نہ ويهجو. ٻيءَ صورت ۾ زندگيءَ جي حقيقي رس ۽ چس کان نره ٿي ويندا .

تجربو:

توهان جي سوالن کي توهان جي تجربن مان جنم وٺڻ گهرجي. تڏهن اهي وجودي ٿيجي ويندا ۽ اهي توهان جي اڏام، توهان جي اوچائي ۾ بي پناه مددگار ثابت ٿيندا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

باب ٻيو

محبت خدائي حڪم نہ آهي

1- محبت هجڻ جي سهوليت
2- دنيا ۽ عورت آهي
3- جنسي سکھ ۽ غلامي

"ڪو، جي سمجهي تہ هڪڙي ڳالھ ڪيان"
"عـــــشق توفــــــيق آ، گناھ نہ آ"

(فراق)

(1)

محبت هجڻ جي سهوليت:-

1- محبت جو مطلب آهي هجڻ جي سهوليت

2- توهان ڪنهن مرد يا عورت سان انهيءَ ڪري محبت ڪندا جو توهان پاڻ پنهنجي ذهن ۾ ڪنهن جو آدرش ڪنيون گهمندا وتو ٿا. ڇوڪريءَ انهيءَ آدرش کي پنهنجي پيءُ کان حاصل ڪيو آهي ۽ ڇوڪري ماءُ کان

3- سماج توهان کي ٻن پاڳن ۾ ورهايو آهي. ڪوڙي حصي جو هر طرح سان احترام ڪيو وڃي ٿو، جو تہ ان کي سماج پيدا ڪيو آهي. سچي حصي جو احترام نٿو ڪيو وڃي ڇو تہ سچي حصي کي فطرت تخليق ڪيو آهي، جيڪو ڪنهن بہ سماج ثقافت ۽ تهذيب جي هٿ وس کان ٻاهر آهي.

4- ڪنهن کي بہ هي نہ ٻڌو تہ محبت خدائي حڪم آهي. فرض محبت جو ڪوڙو بدل آهي.

5- هندوستاني ادب ۾ "الميو" ڪونهي، پنهنجي شاگرديءَ واري زماني ۾ مان پنهنجن پروفيسرن کان پڇيو هندوستاني ادب ۾ ٽريجڊي (الميو) ڇو نہ آهي؟ ڪوبہ اهڙو پروفيسر ڪونہ هيو جيڪو مون کي انهيءَ حوالي سان ڳالھ ٻڌائي ها.

6- ڪوڙ خارج مـان ايندو آهي ۽ اهو سڀ ڪجهہ جيڪو ڪوڙ

آهي. ٻاهر ڪڏهن ويندو آهي ۽ توهان "هستيءَ" جي اڌو اڳهاڙا تي ويندا آهيو ته سچ توهان جي اندر ۾ اوسر پائڻ شروع ڪندو آهي- ڇا ڪنهن عورت لاءِ اهو ممڪن آهي ته اها محبت ڪندي هجي وري مرڪزي هجي. هن سوال ۾ ڪيترا مونجهارا لڪل آهن. ٻهريون ته هي ته توهان ڪي مرڪزي هجڻ جي باري ۾ ڪائي ڄاڻ ڪانهي. ٻيو هي ته توهان ڪي محبت نالي جي مظهر Phenomenon جي باري ۾ ڪوبه تجربو ڪونهي.

اهي ٻئي ڳالهيون مان پوريءَ پڪ سان چئي سگهان ٿو. ڇو ته توهان جو سوال انهيءَ لاءِ شاهديون گڏ ڪري رهيو آهي. "محبت ۽ "مرڪزيت" ٻئي هڪ مظهر آهن. اهي ٻيئي جدا جدا مظهر نه آهن. جيڪڏهن توهان ڪي محبت جي ڄاڻڪاري آهي ته توهان سواءِ مرڪزي هجڻ جي ٻيو ڪجهه ٿي نٿا سگهو.

محبت جو مطلب آهي ٽيڻ جي سهوليت. اها محبوب جي وسيلي به حاصل ٿي سگهندي آهي. گروءَ جي واسطي سان به ۽ ڪنهن دوست ذريعي به- يا هي سڱين ٻڌيءَ پاڻ مرتو به ٿي سگهي ٿي. سچ جي ايرڻ ۽ لهڻ سا به.

محبت جو تجربو توهان ڪي مرڪزي بنائي ٿو. اهو آهي آدجڳاد ڪان محبت ڪرڻ وارن جو فلسفو- محبت انهن جي سائنس آهي، مرڪزيت نتيجو- ليڪن ڪجهه ماڻهو اهڙا آهن ۽ ماڻهن جا رڳو به ٿي قسم ٿيندا آهن. هڪڙا آهي جن وٽ مضبوط دليل آهن ۽ منطق آهي. انهن جا قلب اڻ اسريل آهن ٻيا اهي ماڻهو جن جون دليون ڳلن وانگر ٽڙيل ۽ ٻهڪندڙ آهن. عقل ۽ عقليت انهن جي نوڪرن وانگر عمل ڪن ٿا.

انسان سان جِت اها آهي ته هو اڻ ٽيٽيءَ ڪي، ٽيٽيءَ بنائڻ جي ڪوشش ڪري ٿو. هو دل ڪي ذهن جي چاڪري ڪرڻ تي مجبور ڪري ٿو. جيڪو ناممڪن امر آهي. اها آهي توهان جي دل جي ولوڙ. اهو آهي توهان جي من جو ڏچو. توهان جو سوال هن معمولي تجربي مان ايريو آهي. جنهن ڪي محبت چيو وڃي ٿو. اها محبت نه آهي، اها ته رڳو محبت چورائي ٿي. هي ته صرف هلڪو ذائقو آهي ۽ محض هڪ هلڪڙي جهلڪ آهي. انهيءَ جي ابتڙ هي هڪ دل ساڙيندڙ ڪيفيت هوندي، ڇو ته هڪ گهڙيءَ ۾ توهان اعليٰ ۾ اتر ٿي وڃو ٿا ۽ ٻيءَ گهڙيءَ ۾ سڀ ڪجهه ٻاڻ اونداهي ٿي وڃي ٿو. توهان ڪي ويساهه نٿو اچي ته توهان جي زندگيءَ ۾ ڪا شيءِ امر به آهي. محبت

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جون هي سموريون گهڙيون خوابن ۾ ظاهر ٿين ٿيون يا ٿي سگهي ٿو توهان انهن کي خيالن ۾ حاصل ڪيو هجي ۽ هي اونڌاهيون گهڙيون. اهي ته پڪ سان خوبصورت گهڙين سان لاڳاپيل آهن.

هيءُ انساني ذهن جي جدليات آهي. هي تضادن ۾ عمل ڪندڙ هوندي آهي. توهان ڪنهن سان محبت ڪندا ۽ غلط سببن سان محبت ڪندا توهان ڪنهن مرد يا عورت سان انهيءَ ڪري محبت ڪندا جو توهان پاڻ پنهنجي ذهن ۾ ڪنهن جو ڪو آدرش ڪنيون گهمندا ڦرندا وتو ٿا. جوڪري انهي آدرش کي پنهنجي پيءُ وٽان حاصل ڪيو آهي ۽ جوڪريءَ ماءُ وٽان.

سمورا محبت ڪرڻ وارا پنهنجن مائرن ۽ پيئرن جي ڳولها ۾ حيران پريشان آهن ۽ آخري چيد ۾ سڀ جو سڀ ڪُڪ ۽ انهيءَ جي خوبصورت آنند ڏيندڙ ڪيفيت جي ڳولها ۾ آهن. نفسياتي طور تي "موشڪا" پوري آزادي ابدي ڳولها انهيءَ نفسياتي اصول ۾ بيان ڪري سگهجي ٿي ته انسان انتهائي خوبصورت. انتهائي آنند ڏيندڙ حالت ڪان پيد اٿيڻ کان اڳ ۾ واقف ٿي چڪي ٿو.

هاڻي جيڪڏهن ڪو عظيم امر. ڪو الاهي ڪشف. انهيءَ جي زندگيءَ ۾ ظاهر ٿئو ٿئي ته اهو اجايو وڃي رهيو آهي. انهيءَ جو سبب اهو آهي ته غير شعوري طور هرويرم فيصلو ٿي رهيو آهي.

هو ڄاڻي ٿو ته هو نو مهينا رهيو آهي. ياد رکو ته ماءُ جي پيٽ ۾ نون مهينن جو عرصو ابديت وانگر آهي. جو ته هو نه ڳڻڻ ڄاڻي ٿو ۽ نه ان وٽ ڪا گهڙي هوندي آهي. هر گهڙي ان جي لاءِ تمام گهٽي هوندي آهي. ان کي ڄاڻ نه هوندي آهي ته هڪ کان پوءِ ٻي گهڙي گذرڻ واري آهي. تنهن ڪري هر گهڙي حيرت واري هوندي آهي. کاڌو. لباس. پناهه جي ڳڻتيءَ ۽ ٽينشن جي نه هجڻ ۾ هو پوري طرح حفاظت ۾. آنند ۾ مرڪزيت ۾ هوندو آهي. مرڪزي هجڻ جو نون مهينن تي ٻڌل هي تجربو وشال خوشي. شانتي ۽ اڪيلائي سان ڀُر هوندو آهي. پيو ڪو ڏاريو اتي ڪونه هوندو آهي. توهان ئي دنيا هوندا آهيو. توهان ئي سڀ. هوندا آهيو. ڪابه شيءَ ڪٽل نه هوندي آهي. فطرت توهان جي واسطي ڪنهن ڪوشش کان سواءِ هر شيءِ موجود ڪري ڏئي ٿي. مگر زندگي توهان جي سامهون مختلف انداز سان اچي ٿي. دوستي ۽ دشمني واري انداز ۾. هر شخص ، ساڳيون گهرجون رکندڙ آهي.

توهان لکين ماڻهن جي مهاڏي اٽڪائڻ ۾ مجبور آهيو. هن داخلي دشمني جي ڪري دنيا جي سڀني سيبتائن ادب، آداب ۽ رسمن جو هڪ نظام جوڙي ڇڏيو آهي ۽ اهي هر ٻار تي زور ڏيندا آهن ته "توهان کي پنهنجيءَ پيءُ جي عزت ڪرڻ گهرجي" دنيا جون سب سيبتائون سموري تاريخ جي دوران الاجي ڇو ٻار کان گهر ڪندا آهن "توهان کي پنهنجي پيءُ جي عزت ڪرڻ گهرجي"انهن کي نه ڄاڻان ڇو اهو وسوسو پيدا ٿيندو آهي ته جيڪڏهن ٻار کي نصيحت نه ڪئي ويئي ته ٻار پيءُ جي عزت نه ڪندو. اها سئين سڌي ڳالهه آهي ته حقيقت ۾ ٻار نفرت ڪندو. هر ڪا ڇوڪري پنهنجي ماءُ کان نفرت ڪنديَ آهي. ان کي لڪائڻ لاءِ. ڇو ته اهڙي سماج ۾ زندگي گذارڻ ڏاڍي ڏکي آهي. جتي توهان جا سڀ ڦٽ اگهاڙا هجن ۽ توهان جي چوڌاري سڀئي ماڻهو به اگهاڙن ڦٽن سان موجود هجن. هڪ خاص ڍنگ جي همدردي، هڪ خاص ڍنگ جي زندگي ۽ ان جو لِڪَ لڪاءُ ۽ اهو ظاهر ڪرڻ لاءِ جوڙيو ويو ٿو ته اهو ڪجهه به نه آهي ۽ اهو ته توهان کي پنهنجي ماءُ سان محبت آهي. توهان کي پنهنجي پيءُ سان محبت آهي. توهان ان جي عزت ڪيو ٿا.

اونهائي ۾ وڃو ته معاملو ڪجهه مختلف هوندو آهي. سماج توهان کي ٻن ٻاڱن ۾ ورهايو آهي. ڪوڙي حصي جي عزت ڪئي وڃي ٿي. ڇو ته سماج ان کي جوڙيو آهي. سچي حصي جو ڪوبه احترام نه ٿو ڪيو وڃي. ڇو ته سچو حصو فطرت جوڙيندي آهي. جيڪو به سماج، سيبتا ۽ تهذيب جي قابوءَ کانْ ٻاهر آهي. هر ٻار جي پالنا ڪوڙ ۾ هوندي آهي. هر ٻار جي سکيا ان جي پروگرام موجب ٿيندي آهي. انهيءَ کي هن سماج جي هٿ وس ٿيڻو آهي. هڪ سيڪاريل ۽ پاليل سدوري غلام وانگر.

سمورا ٻار ڄڻ ته ٻار جي ڇيلهه پيچي رهيا آهن. تنهنڪري اهي هاٿي لِڪيدار ۽ پلپلا ٻڌجي ڇڪا آهن. ٻار آواز نٿو اٿاري سگهي. ڪو سوال نٿو اٿاري سگهي. ان جي زندگي پنهنجي زندگي نه هوندي آهي. هو محبت ته ڪري ٿو پر ان جي محبت ڪوڙي هوندي آهي. شروعات ۾ ئي هن کي هدايت ڪئي ويندي آهي ته پنهنجي ماءُ سان پيار ڪر " ڇو ته آخر تنهنجي ماءُ آهي" ڄڻ ته ماءُ هجڻ ڪا جوهري صفت آهي يا ڪا جوابداري آهي ته توهان کي ڪنهن به حالت ۾ ماءُ سان پيار ڪرڻو آهي. اها ڳالهه ٻڪ سان سمجهي ويندي آهي ته ماءُ سان پيار ڪرڻو ئي پوندو. منهنجو زور انهي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڳالهه تي آهي ته ماءُ کي محبت ڪرڻ واري هجڻ گهرجي. ڪنهن به پار کي ان وقت تائين پيار ڪرڻ جي هدايت نه ڪرڻ گهرجي. جيستائين اها خود بخود ظاهر نٿي ٿئي. ها! ماءُ، پيءُ يا خاندان ڪنهن نصيحت ڪرڻ کان سواءِ اهڙي فضا جوڙي سگهن ٿا جو پوري سگهه پيدا ڪري سگهجي ٿي. توهان جي پنهنجي محبت کي جا ڳائي سگهجي ٿو مگر ڪنهن کي به هي نه چئو ته محبت خدا ٿي حڪم آهي. هيءُ فرض نه آهي. فرض محبت جو ڪوڙو بدل آهي.

جيستائين توهان محبت نٿا ڪيو. تيستائين سماج فرض مڙهڻ شروع ڪري ٿو ظاهري طرح ته محبت ٿي سگهي ٿي. مگر اندر ۾ محبت سرجي نٿي سگهي. ان جي ابتڙ اها رڳو سماجي ريت هوندي آهي. توهان سماجي ريتن ۾ ايترا ته رچي وسي ويندا آهيو ۽ پوري طرح اهو وساري ويهندا آهيو ته ڪيترين ٿي شيون توهان جي زندگيءَ ۾ ظاهر ٿيڻ لاءِ آتين هونديون آهن. مگر توهان ايتري قدر دٻجي ويندا آهيو جو محبت جي گلابن کي پنهنجي زندگيءَ جي گلستان ۾ ڪابه اجازت نٿا ڏيو. تنهن ڪري نٿا چاٿو ته محبت ۽ مرڪزيت هڪ آهن. مرڪزيت سِنائي واسطي تمام گهٽي چڪ رڪندڙ هوندي آهي. نه ته ڪنهن شيءِ تي ويساه ڪرتو هوندو آهي ۽ نه ڪنهن جي آڌو پاڻ کي تياڳ ڏيڻو پوندو آهي. اهو ڏاريو هوندو آهي جنهن جي ڪري معاملو محبت جو الميي ۾ متجي ويندو آهي. هندوستاني ادب ۾ ٽريجڊي (الميو" نه آهي. پنهنجي شاگرديءَ واري زماني ۾ مان پنهنجي پروفيسرن کان پڇيو "هندوستاني ادب، الميو ڇو ڪونه آهي؟" ڪو به استاد يا پروفيسر انهيءَ لائق نه هيو جو مونکي انهيءَ حوالي سان ڪا ڳالهه سمجهائي. انهن رڳو پنهنجا ڪلها لوڏڻ شروع ڪيا ۽ چوڻ لڳا "تون ته هڪ عجيب ماڻهو آهين. ڪهڙا ڪهڙا سوال ڳولهين ڪٿي تو اچين. اسان هن يونيورسٽيءَ ۾ ٽيرنهن سالن کان وٺي پڙهايون ٿا ۽ ڪنهن به اهڙو سوال پڇيو" مونچيو "مون کي ته چٽي نموني سان ڏسڻ ۾ اچي ٿو ته انهيءَ سوال جون پاڙون سيپتا ۾ تمام اونهيون کتل آهن."

هندوستان کان سواءِ ٻين سمورن ملڪن ۾ "الميا" آهن. سندر ڪهاڻيون ناول، افسانا- مگر هندوستان ۾ اهي ڪر آهن. انهيءَ جو سبب اهو آهي ته هندوستان ٻئي ڪنهن به ملڪ کان وڌيڪ قديم ڌرتي آهي. هن تجربي سان ڪيترين ٿي شيون سکيون آهن. انهن مان هڪ هيءُ آهي جنهن

کي مڃڻ نہ گهرجي. انهيءَ جي باري ۾ ڳالهہ ٻولهہ ٿيڻ نہ گهرجي. جيڪا ٽريجڊي ٻڌ نہ آهي." انهيءَ جو ارٿ سمجهہ ۾ اچڻ جهڙو آهي. جيڪڏهن انسان محسوس ڪري ٿو تہ جيون سراسر خوشي آهي تہ پوءِ انهيءَ ڳالهہ جو امڪان آهي تہ هو پنهنجو پاڻ کي لڳاتار ڌوڪو ڏيندو رهندو. هو پنهنجي مسئلن کان ڇاڻ حاصل نہ ڪري سگهندو ڇو تہ هو سوچي ٿو تہ ٻئي ڪنهن کي تہ مسئلو آهي ئي ڪونہ. هي تماشو ڇو ٿئجي؟

توهان ۾ ڪا خرابي آهي، تنهن ڪري ماٺ ۾ رهو. اهڙي ڪٺور سماج ۾ پاڻ کي ظاهر ڪرڻ مان ڪوبہ فائدو ڪونهي. جيڪو تنهنجي مٿان کلندو ۽ ثابت ڪندو تہ توهان ڇسا بيوقوف آهيو ۽ توهان کي زنده رهڻ نٿو اچي.

مگر اهو ايترو سادو آهي. هي سوال رڳو ايترو نہ آهي تہ ڪيئن زنده رهڻو آهي. سوال هي آهي تہ پهريائين توهان پنهنجي اندر جو سمورو ڪوڙ ۽ ڪوٽ ڪڏهن ٻاهر ڪيو. ڪوڙ ٻاهران ايندو آهي. اهو سڀ ڪجهہ جيڪو ڪوڙ آهي ڪڏهن ٻاهر ڦٽو ڪيو آهي تہ زندگيءَ جي آڌو نانگا ٿي پوندا آهيو ۽ سچ توهان جي اندر ۾ اسرڻ شروع ڪندو آهي.

اها صورت حال آهي، جنهن تي پورو لهڻو آهي، تہ جيئن سچ جو گل ٽڙي پوي ۽ هر طرف خوشبو پکيڙي ۽ توهان کي زندگيءَ جي حقيقي معنيٰ تائين پهچائي: هيءَ ڳالهہ ياد رکڻ جهڙي آهي تہ توهان مرڪزيت کان شروعات ڪري سگهو ٿا. جنهن گهڙي توهان مرڪزي ٿيو ٿا تہ اوچتو توهان محسوس ڪيو ٿا تہ پوري محبت ڇلڪڻ لڳي آهي يا توهان محبت کان شروعات ڪري سگهو ٿا. جنهن گهڙيءَ توهان جي محبت ساز کان پري، محبت جي ناچ ۾ شريڪ ٿئي ٿي تہ توهان کي مرڪزي هجڻ جو تجربو ٿئي ٿو.

اهي هڪ ئي سڪي جا ٻہ پاسا آهن- مرڪزيت هڪ ڏاهپ وارو سائنسي لاڙو آهي. محبت جو مختلف واهڙ توهان جي اندر ۾ هوندو آهي. اها آهي توهان جي دل، وڌيڪ شاعرائي، وڌيڪ جمالياتي، وڌيڪ حساس ۽ وڌيڪ خوبصورت آهي، اها مرڪزيت جي بنسبت وڌيڪ سولي آهي.

منهنجيءَ راءِ ۾ سڀ کان پهريائين محبت جي باري ۾ سمورا ڪوڙا ويچار پري ڪڏهي ڦٽا ڪيو. پنهنجي اندر ۾ ڪا شيءِ حقيقي نپجڻ ڏيو. گيان حاصل ٿيندو. جيڪڏهن توهان کي شروعات ۾ محبت ڪرڻ ۾ ڏکيائي پيش اچي تہ اباڻڪا نہ ٿجو. توهان سڌي مرڪزيت کان شروعات ڪري سگهو ٿا.

توهان انهيءَ کي مراقبو چئي سگهو ٿا. توهان انهيءَ کي ڇاڻ چئي سگهو ٿا. هر صورت ۾ آخري نتيجو هڪ جهڙو هوندو. توهان مرڪزي هوندا ۽ محبت سان ڇلڪندا هوندا.

(2)

دنيا ته عورت آهي

1- ماڻهو وڏيڪ خواهشمند هوندو آهي. ان جي خواهش دنيا لاءِ هوندي آهي عورت خواهشمند نه هوندي اهي

2- آدميءَ جو وڏيڪ لاڙو ذهن طرف هوندو آهي

3- مڙس جو رڳو هڪ قسم آهي- زال جو مريد

3- ننڍي کان ننڍي ڇوڪري به هڪ بالغ ماءُ وارا ڳڻ رکندي آهي. هڪ قسم جي مامتا ان ۾ وکوڙيو بيٺي هوندي آهي.

4- ٻيءَ هجڻ هڪ سماجي ادارو آهي، جڏهن ته ماءُ هجڻ هڪ فطري مظهر آهي.

5- هندوستان ۾ اسان عورت جي خلاف آفاقي قسم جي گناه جو عمل ڪيون ٿا

6- عورت جي حمل کان وڏيڪ "گيان" گهٽو سولو آهي.

7- ٻار جي پيدائش ۾ ٻيءَ جو ڪوبه ڪردار ذڪر لائق نه آهي. مرد جو ڪردار ته هڪ سرنج (سُئي) به ادا ڪري سگهي ٿي.

8- گيان جيون جو حتمي ريج آهي. عورت گيان جي وڏيڪ ويجهو هوندي آهي، ڇو ته ان جي محبت وڏيڪ نج هوندي اهي. هن ۾ خطري ڪڻڻ ۾ عظمت هوندي آهي.

9- عورت ۾ هڪ طرفي هجڻ جي سگهه ڏني ويئي آهي- مرد جي معاملي ائين نه آهي-

10- توهان پاڇو ڪڙائپ سان، ڏپ سان سچ يا محبت حاصل ڪري نٿا سگهو.

11- ماڻهوءَ جيڪو تمام بڇڙو ڪم ڪيو آهي، اهو هي آهي ته هن عورت جي نيڪين تي ڪڏهن به ٿوري مِڃڻ جو اظهار نه ڪيو اهي.

12- ذهن هڪ مشين آهي جنهن ۾ استعمال ڪرڻ جي ضرورت هوندي آهي.

13- مردن ۾ عورتن ۾ هن پرتويءَ تي گڏجي جيئڻو آهي مگر انهن هن وقت تائين گڏجي جيئڻ نه سکيو ۽ اچا پنهنجي انفراديت ۾ پل ڇاڙهڻ جوگر نه ڇاتو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

پيارا پڳوان!

تون گهڻو ڪري چوندو آهين ته عورت گيان حاصل ڪرڻ ۾ مزد جي مددگار ٿيندي آهي. ڇا انهيءَ جي ابتڙ به ٿي سگهي ٿو؟

مان گهڻو ڪري چوندو آهيان ته عورت گيان حاصل ڪرڻ ۾ مرد کي مدد ڏئي ٿي ۽ توهان کي سان حيرت ۾ اچي ويندو ته نه ان جي ابتڙ به آهي.

ڪنهن مرد کي گيان حاصل ڪرڻ ۾ مدد حاصل ڪرڻ لاءِ ضرورت هوندي آهي- پوري پوري صبر جي ۽ محبت جي. عورت ڪجهه اتر گڻن جي مالڪ هوندي آهي پهرين موڙ تي ته مرد گيان حاصل ڪرڻ ۾ انهيءَ وقت دلچسپي وٺندو آهي. جڏهن ان جي زال دلچسپي وٺندي آهي. ڪنهن اهڙي شيءِ ۾ دلچسپي نه وٺڻ. جنهن ۾ زال دلچسپي وٺي ٿي، گهر ۾ ڏينهن رات جو چوويهن ڪلاڪن ۾ سرد جنگ ڇڙڻ جي برابر آهي. اها وڏيڪ سياڻپ جي ڳالهه آهي ته زال جو ساٿ ڏنو وڃي. انهيءَ جي ابتڙ هوندو ته صورت حال وڏيڪ ڪٺن ٿي ويندي. ابتڙ صورت حال جو مطلب آهي ته ماڻهو عورت کي گيان جي طرف لاڙي سڀ کان پهريائين ڳالهه ته هيءَ آهي ته گهرجي سنڀال ڪير ڪندو؟ هڪ درجن ڪن ٻار- دنيا جي لاءِ املهه سوکڙي- انهيءَ ڳالهه جي ڊپ کان هڪ ڏينهن توهان کي موت سان ياڪر پاڻو پوندو. توهان ڪيترائي مثال ڇڏيو ٿا. توڙي تاريخ جي ڪتابن ۾ تنهنجو ذڪر هجي نه هجي.

سچي تاريخ ته توهان جا ٻار ناهيندا- اهي زنا ڪندا. اهي قتل ڪندا ۽ اهي ڦاهو ڪائيندا. اهي هر قسم جا ڪارناما ڪندا-

مڙس مالي حالتن کان هر وقت فڪر مند رهي ٿو. انجي سڄي حياتي پئسن ڪمائڻ لاءِ وقف آهي. هو زال کي اياري نٿو سگهي، جو ته اهو مڙس جو موت هوندو.

جڏهن ٻئي گيان لاءِ وقف ٿي چڪا هوندا ته انهن جا حرڪتي ٻار ٻاڙي وارن لاءِ آزار بڻبا- وڌيڪ مراقبي ڪرڻ وارن لاءِ جايون جوڙيون وڃن ٿيون. ماڻهو وڌيڪ خواهشمند هوندو آهي. ان جي گهر دنيا لاءِ هوندي آهي. عورت خواهشمند نه هوندي آهي. گيان حاصل توهان کي پنهنجون سڀ خواهشون مارڻيون پونديون آهن. سيني خواهشن کان جان ڇڏائڻي پوي ٿي.

ماڻهوءَ جو لاڙو ذهن جي طرف هوندو آهي. هو لڳاتار سوچيندو رهندو آهي، بحث ڪندو آهي، ڪجهه شيون هونديون آهن، جن جو اڳ ۾

Scanned with CamScanner

توهان کي تجربو ڪرڻو پوندو آهي. سڀ شيون گهٽيون اهڙ هونديون آهن. تڏهن ئي توهان سوچي سگهو ٿا ۽ ويچار ڪري سگهو ٿا.

بيءَ صورت ۾ توهان سوچي سگهو ٿا؟- توهان رڳو هڪ سڪٺو لفظ پڙهيو آهي. "محبت" توهان کي ان جو ڪوبہ تجربو ڪونهي. توهان جو لفظ "محبت" رڳو حمال (باريوئينڊز) آهي "خالي" اندر ڪنهن مواد کان سواءِ آدمي مدد گار نٿو ٿئي. هو پنهنجي ٻارن ۾ انهن سمورين گهرجن کي مڪمل ٿيڻ، ڏسڻ چاهي ٿو. جن کي هو پورو ڪري نہ سگهيو. هو گهري ٿو تہ ان جا ٻار وزيراعظم "ٿين" صدر بڻجن. دنيا جا شاهوڪار ماڻهو بڻجن. اهي انجون خواهشون آهن. اهي انجي بيءَ جون خواهشون هيون ۽ ورثي ۾ هو پنهنجي ٻارن کي هي خواهشون... چريو ڪرڻ واريون خواهشون ڏيندڙ. هو گيان جي باري ۾ ڪابہ ڳالهہ نٿو ڪري سگهي- هڪ جرمن چاڻو لطيفو آهي. هڪ جرمن مڙس ڪنهن عورت کي گيان حاصل ڪرڻ تي مجبور ڪري نٿو سگهي. ٻين نسلن لاءِ تہ چوڻ تي اجايو آهي. انهيءَ جو سبب اهو آهي تہ جرمن مڙسن بہ هر مڙس وانگر زال جو مريد آهي. انهيءَ سلسلي ۾ جرمن، چيني، هندوستاني ۽ جاپاني مڙسن ۾ ڪوبہ فرق نہ هوندو آهي. مڙس جو رڳو هڪڙو قسم آهي. اهو آهي "زال جو مريد" توهان ڪجهہ بہ ڪيو توهان صورت حال کي ڦيرائي نٿا سگهو. اها تہ دل لڳي ٿيندي تہ ڪو "زن مريد" مڙس زال جي واسطي گيان حاصل ڪندو هجي ۽ اهو بہ جرمنيءَ ۾. ڪنهن بہ مڙس جو انتظار نہ ڪيو. توهان کي جيڪي ڪجهہ ڪرڻو آهي پاڻ ڪرڻو آهي. توهان هڪ دفعو گيان حاصل ڪيو تہ هڪ يا هڪ کان وڌيڪ مڙسن کي گيان طرف موڙي وجهنديون. بالڪل جانورن وانگر.

ماڻهو مون کان پڇن ٿا تہ "انسان جي ڏکي تاريخ ۾ چو ايترا گهٽ ماڻهو گيان حاصل ڪري سگهيا آهن؟" مان چوندو اهيان "انهن جي پيروي ڪرڻ وارو آهي ئي ڪونہ" جيڪڏهن عورت فيصلو ڪري تہ توهان هر گهر ۾ مڙس کي مٽي پر مراقبو ڪندي ڏسنديون. اهو گوڙ شور ڪندي تہ وقت ضايع ٿي ويو آهي

گراهڪ هوڏي هوندا ۽ ڏڪان هتي-

مگر گيان جي واسطي توهان کي دڪان ۽ گراهڪن جهڙن معاملن جو فڪر ختم ڪرڻو هوندو آهي. عورت ضروري ئي مدد ڪري سگهي ٿي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

تنهن هوندي به مرد جي باري ۾ اهڙي ڳالهه نٿي چئي سگهجي. ايستائين جو ننڍڙي کان ننڍڙي ٻارڙي هڪ بالغ ماءُ جهڙا گڻ رکي ٿي. هڪ قسم جي مامتا هن کي گهيرو ڪيون بيٺي آهي. مگر ڪنهن ڇوڪري جي باري ۾ اها ڳالهه چئي نٿي سگهجي. توهان ان جي ڇوڪري ڀٽي واري گهيرو نٿا ڏيئي سگهو. پيءُ هجڻ هڪ سماجي ادارو آهي. جڏهن ته ماءُ هجڻ هڪ فطري مظهر آهي. مڙس ۽ زال هڪدم به مختلف مرتبا آهن.

هندوستان ۾ ته اسان عورت جي خلاف آفاقي نوعيت جو گناه ڪيون ٿا. تنهن هوندي به اوير ۾ ڪجهه ماڻهو آهن. اهڙا ماڻهو ٿورا آهن جيڪي عظيم روشنيءَ جا مالڪ آهن انهن جي بصيرت ڪيترن رخن کان ڏسي سگهجي ٿي.

هندوستان ۾ توهان رام ۽ سيتا ياراڌا ۽ ڪرشن جا مندر ڏسي سگهو ٿا. توهان کي خبر پوندي ته عورت جو نالو اڳ ۾ ۽ مرد جو بعد ۾ ايندو آهي. اهي نالا هميشه هيئن هوندا آهن ته سيتا پهريائين. راڌا پهريائين. انهن سان گڏ ڪي معمولي شخص نه آهين. ڪرشن آ. رام آ: انهن جي عظمت. مان ۽ مرتبي هوندي به عورت اول مقام تي اچي ٿي انهيءَ جو سبب اهو آهي ته عورت جي حمل جي نسبت گيان گهڻو سولو آهي. اهو به حمل جو هڪ قسم آهي. عورت زبان کان واقف هوندي آهي. مرد انهيءَ کان اڻ ڄاڻ هوندو آهي. مرد عورت کي ڊڪو ته ڪري سگهي ٿو. مگر هو ڏاريو ٿي رهندو آهي. ٻار جي پيدائش ۾ مرد جو ڪوبه قابل ذڪر ڪردار نه آهي. مرد جو ڪردار ته ڪا سرنج (سئي) به ادا ڪري سگهي ٿي. فطرت مردن کي سرنجن (سئين) تي اڳرائي نٿي ڏئي. جو ته سرنجون هڪ دفعي استعمال ڪرڻ کان پوءِ اڇليون وڃن ٿيون.

جڏهن ته مرد جي معاملي ۾ ڏکيائي اها آهي ته هڪ دفعو توهان ان جي وڪڙ ۾ اچو ٿيون ته پوءِ ان کان ڇوٽڪارو حاصل ڪرڻ سولو نه آهي ۽ پوءِ سرنج ساري حياتي توهان جي ڇوڏاري لڙڪيل رهي ٿي ۽ سرنج پاڻ کي اهم تصور ڪري ٿي. گيان جيون جو آخري ريج آهي. عورت گيان جي تمام ويجهو هوندي آهي. ڇو ته ان جي محبت وڏيڪ نج هوندي اهي. انهيءَ جي خطري ڪٽڻ تي آمادگي تي عظمت آهي. ٿي سگهي ٿو توهان انهيءَ تي ٻئي نموني سان سوچيندين هجو. پر جيئن ته ماڻهو سوچيندو اهي. اهو خطرو ڪٽي نه سگهندو آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اول تہ هو سوچيندو ۽ پڪ ڪندو. "ڪاميابي منهنجي آهي" تڏهن کو چئلينج قبول ڪندو آهي. عورت اڳ ۾ تپو ڏيندي آهي ۽ پوء اينڊ تائين سوچيندي رهندي آهي. هي جو ڪجهہ نمان چيو آهي. ڪهاڻيءَ جو سنو حصو بيان ڪيو آهي. ايترو تمام گهڻ ظاهر ٿيندو آهي. ائين ٿپو آهي تہ عورت پنهنجي مرد جي مدد ڪئي آهي، سچو جيون قربان ڪيو آهي. پنهنجي باري ۾ ذرو بہ نہ سوچيو آهي.

پنهنجن پريمين لاء پاڻ ارپڻ ۽ هي وفا مڪمل هوندي آهي انهيءَ پورنتا ۾ هوء پنهنجن پريمين کان اڳ ۾ گيان حاصل ڪندي آهي. انسان وڪوڙ ۾ ورتل آهي ان جو ذهن چوڌاري ڊوڙندو آهي- هر دڳ ٿي هو گهوڙا ڊڪائيندو آهي.

ڪابہ شيءِ مڪمل نہ ٿي سگهندي آهي انهيءَ ڪري جو توهان جي سگهہ جو وزن مخصوص جڏهن تہ توهان هر طرف ڊانهن ڊڪي رهيا آهيو. تنهن ڪري نتيجو چتي ڪتي وارو وچي ٿيندو. توهان ڪنهن بہ منزل تي نہ رسندا.

گيان جي باري ۾ ٻڌي، ٻڌي ڪري مرد بہ گيان حاصل ڪرڻ ۾ دلچسپي وٺڻ لڳو آهي. تنهنڪري هي ان لانڊري لسٽ جو رڳو هڪ حصو هوندو آهي ۽ اهو بہ آخري جڏهن هر ڪاشيءِ پوئتي ڊلجي چڪي هوندي. تڏهن هو آخري ۾ مون وٽ ايندو. هتي اسان رڳو توهان جي سوچن، توهان جي دماغن ڪي ڊوڙندا آهيون.

هڪ ماڻهو گيان، نرواڻ سچ کي حاصل ڪرڻ لاء سوچي ٿو، مگر ڊسڻ ۾ ائين ٿو اچي جڻ تہ اهي هن مرڻ ۽ جيئڻ جا مسئلا آهن. اهي اهڙا ذهن ۾ سوال رکن ٿا- فلسفياڻا ۽ الاهي، ۽ توهان جنهن ڊنگ سان جيون گذاري رهيا آهيو- اهڙي نموني سان گذارڻ ممڪن آهي. توهان سوچڻ، پڙهڻ ۽ لکڻ بہ جاري رکي سگهو ٿا- مگر پوء سچ جي دنيا جو لکڻ پڙهڻ سان واسطو نہ آهي.

جڏهن ڪابہ عورت گيان حاصل ڪرڻ ۾ دلچسپي وٺي ٿي تہ انهيءَ جي اها دلچسپي بالڪل نرالي قسم جي هوندي آهي. ان جي دلچسپي تہ سچي زندگي ان ۾ پيهي ويندي آهي. لانڊري لسٽ جو رڳو هڪ حصو.

عورت کي هڪ طرفي ٿيڻ جي طاقت ڏني ويئي آهي. مگر مرد جي معاملي ائين نہ آهي. تنهن هوندي بہ اهي هڪ ٻئي لاء لازم ملزوم آهن. ٻئي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هڪ ٻئي جي مدد ڪن ٿا. جيون کي بهتر بنائن ٿا. تنهن هوندي ٻيئي، چتل هجڻ، جي معاملي ۾ عظيم ساٿي بڻجي سگهن ٿا. اهي گڏجي بحث ڪرڻ، مراقبو ڪرڻ ۽ پنهنجي محبوب کي مراقبي جي لطف حاصل جي لاءِ وڌ کان وڌ آماده ڪرڻ ۾ هڪ ٻئي جي مدد ڪري سگهن ٿا ماڻهوءَ کي ٻئي نموني سان به عورت جي مدد ملي ٿي. عورت جي هڪ ئي اهميت به آهي ته عورت جي ڪري ماڻهو گيان حاصل ڪرڻ لاءِ سوچڻ شروع ڪري ٿو. اهو هو عورت کان پڄڻ لاءِ ڪري ٿو. هو انهيءَ دنيا سمجهي ٿو جڏهن ته دنيا ته عورت آهي. هزارين سالن تي گهيريل آهي ماڻهوءَ جو فرار

عورت کان، ٻارن کان، دنيا کان. ليڪن هو ڪڏهن به پاڇو ڪڙائپ حاصل ڪري نه سگهيو آهي. توهان پاڇو ڪڙائپ سان، ڊپ سان سچ يا محبت حاصل ڪري نٿا سگهو تنهنڪري انهي اڻنگي انداز ۾ به عورت مرد جي مدد ڪري ٿي. ان کي گيان حاصل ڪرڻ تي مجبور ڪري ٿي. جڏهن ته مرد عورت سان ائين ڪري ٿو سگهي هڪ ننڍي اسڪول ۾ هڪ مس پنهنجي ننڍڙي شاگرد کان پڇيو "ڇا توهان مان ڪو ٻار ڪنهن انوکي جانور جو نالو ٻڌائي سگهي ٿو. جيڪو اڳ ۾ ڪنهن نه ڏٺو هجي؟" هڪ ننڍڙي ٻار هٿ مٿي ڪنيو. ان کي جواب ڏيڻ تي تيار ڏسي "مس" ڏاڍي حيران ٿي ويئي. "آخر هن ننڍڙي ٻار اهو نرالو جانور ڪٿي ڏٺو هوندو؟ هن سوچيو.

سڄو ڪلاس به حيران ٿي ويو. هن جو سبب اهو ته هو ٻار هميشه ماٺ ۾ رهندو هو ۽ ڪنهن به سوال جي جواب ڏيڻ لاءِ تيار نه هوندو هو. هو ڪلاس ۾ پوئين قطار ۾ ويهندو هو ۽ ڪا شرارت به نه ڪندو هو ۽ اڄ هن کي ايڏو اعتماد هيو جو هو جواب ڏيڻ لاءِ هٿ مٿي ڪنيون بيٺو هو.

آخرڪار مس ان کان پڇيو "تنهنجو جواب ڪهڙو آهي" "ٻار چيو جانور مونسان گڏ رهندو آهي" مس چوڻ لڳي "ڇا؟ عجيب ماڻهو آهين تون! ڀهريائين ته سيني کي اڄرچ ۾ وڃهي ڇڏيو ته تو کو عجيب جانور ڏٺو آهي ۽ هاڻي وري چوين ٿو ته اهو جانور مونسان گڏ آهي"

ٻار چيو "هائو اهو ڪو ٻيو ناهي پر منهنجو پيءُ آهي"

مس چيو "تنهنجو پيءُ؟ مگر مان ته توهان کان ڪنهن جانور جي باري ۾ پڇيو هو" تڏهن اهو ٻار چوڻ لڳو توهان ٿي ته پاڻ چيو هو ته اينيما Anima جو مطلب هوندو آهي. زندگي، تنهن ڪري اينيمل Animal جو

مطلب ٿيو "اهي جيڪي زنده آهن" "پڪ سان منهنجو پيءُ زنده آهي" ان ڪي عجيب مان انهيءَ ڪري ڇيو اهي. ڇو تہ جڏهن هو گهر کان ٻاهر نڪرندو. آهي تہ ڪنهن شينهن وانگر نڪرندو آهي ۽ جڏهن هو گهر واپس ايندو آهي تہ ڪنهن ڪئي وانگر. گهر ۾ داخل ٿيندو اهي. توهان ڪڏهن ان کي ڏسڻ گهرو تہ گهر کان ٻاهر ڏسجو. توهان ڪيس گهر ۾ ڏسنديون تہ يقين نہ ڪنديون تہ هي اهو آهي جيڪو ٻاهر هوندو آهي"

ماڻهو انهيءَ نموني سان مدد نٿو ڪري، هو ڪڏهن بہ عورت جي لاءِ ايتري قدر ڏکيائي پيدا ڪري نہ سگهندو جو عور کي دنيا ئي ترڪ ڪرڻ لاءِ سوچڻو پوي. مدد جي غلط يا صحيح مدد ڪئي وئي آهي- صحيح مدد گهٽي ۽ غلط مدد ٿوري ڪئي وئي آهي. گهڻو ڪري ان کي گيان جي طرف ڌڪيو ويو آهي. مگر ماڻهوءَ جيڪو تمام ٻڇڙو ڪم ڪيو آهي اهو هي آهي تہ ان عورت جي نيڪين تي ڪڏهن بہ ان جو ٿورو نہ مڃيو آهي.

سوال ذريعن جي برابر يا غلط هجڻ جو نہ آهي. هو گيان حاصل ڪري ٿو. تنهن ڪري ان کي عورت جو ٿورائتو هجڻ ضرور گهرجي. شايد ماڻهو انهيءَ ڍنگ سان نٿو سوچي. اهي سوچيندا آهن تہ انهن جي زندگيءَ جي باري ۾ جانڪاريءَ ڪريءَ اهوممڪن ٿيو آهي تہ اهي هماليہ جبل تي پهچي رهيا آهن. اها جانڪاري نہ آهي پر حقيقت ۾ تہ هي اهڙ صورت حال آهي جيڪا زندگيءَ ۾ هر وک تي آڏو اچي ٿي. مقابلي ڪرڻ ۽ ان سان مهاڏي اٽڪائڻ ۾ ڪمزوريءَ جو مظاهرو آهي. تنهنڪري انسان دنيا تياڳ ڏيڻ ۽ جبلن کي سر ڪرڻ جو پهہ ڪيو آهي. انهيءَ سان ڪنهن جي ڪا مدد نٿي ٿئي. جيڪي ماڻهو جبلن ۽ پهاڙن کي سر ڪرڻ لاءِ نڪتا آهن اهي سڀ چرياڻپ جو شڪار آهن.

ذهن هڪ ميڪنزم آهي، جنهن کي استعمال ڪرڻ جي صورت هوندي آهي. انهيءَ کي اهڙيءَ صورت حال جي ضرورت رهندي آهي. جتي هو تاڪو رد عمل ظاهر ڪري يا ڪو جواب ڏي يا ڇنل رهي. پهاڙن ۾ جتي زندگي توهان جي چوڌاري نہ هوندي آهي. توهان رڳو پٿرن ۽ وڻن سان وڙهڻ نہ ويا آهيو. اهي توهان جي ڪاوڙ کي، توهان جي ڏڪار کي نہ اڀاريندا ۽ نہ ئي توهان جي گهرجن کي اڀاريندا. اتي ڪوبہ شخص صدر بڻجن جي ڪوشش نٿو ڪري. هڪ بادشاه هڪ زنين ڏاهڻ واري سان ملڻ ويو. هو ان کي نذرانو ڏيڻ لاءِ هڪ خوبصورت پوشاڪ بہ کڻي ويو. جنهن ۾ هيري جا ٻٽڻ لڳل هئا. انهيءَ بادشاه جي تمنا هئي تہ اهو گروءَ کان مراقبي حاصل ڪرڻ جي اجازت حاصل ڪري هيرن واري پوشاڪ استاد لاءِ هڪ ننڍڙو نذرانو هئي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

زنين ناهيندڙ بادشاه جي درخواست ٻڌي ۽ ان جي پيش ڪيل پوشاڪ کي پوري ادب ۽ احترام سان قبول ڪيائين توهان مون کي لڄي ٿا ڪيو آهي. جيڪڏهن توهان رنج نه ٿيو ته هي خلعت واپس رکو ته توهان جي وڏي مهرباني ٿيندي. هيءَ شاهاڻي پوشاڪ ته توهان جي دربار لاءِ ٺيڪ آهي. جيڪڏهن مان هنڪي جهنگ ۾ پائيندس ته باندر ڏند ڪڍندا. خو، خو ڪندا ٻڪهڙ ڪلندا. هن پوشاڪ کي پائي مان جتان، جتان به لنگهندس ته هي جبل منهنجي باري ۾ سس پس شروع ڪندو "اڙي هن احمق کي ته ڏسو! افسوس جو اسان هن لالچي ۽ لوڀي انسان کي ولي سمجهندا هئاسون مهرباني ڪري مون کي انهيءَ شرمندگيءَ ۾ نه ڌڪيو. هن خلعت واپس.ڪٽي ويجو. مون لاءِ ايترو ئي ڪوڙ آهي جو توهان هتي اها ڪٽي آيا"

مردن ۽ عورتن کي هن پرتويءَ تي گڏجي جيئڻو آهي. جيڪو هن ايجا گڏجي نه سکيو آهي. هن پنهنجي انفراديت کي قربان نه ڪيو آهي. ائين گڏجي جيئڻ، جڻ ته سڀ هڪ آهن. اها هڪڙائي دنيا جي ڌنڌن ۾ ملوث به نه هجي.

مرد ۽ عورت ٻيئي مدد ڪري سگهن ٿا. جيڪڏهن صحيح ڍنگ جي مدد ملي وڃي ٿي ته پوءِ ماڻهوءَ کي هن ڳالهه جي ڪابه ضرورت نه آهي ته هو پهاڙن ۽ جبلن ۾ گفائن ۾ پهچڻ لاءِ خوار خراب ٿيندو وتي: ائين ڪرڻ جي ڪائي ضرورت نه آهي. جو ته گهر ڪان وڌيڪ سٺي جڳهه توهان کي ٻئي هنڌ ڪٿي ڪانه ملي سگهي ٿي. هڪ پيار پرپور ماحول. ماڻهو جيڪي توهان کي سمجهن ٿا. ماڻهو جيڪي توهان جي ماٺ کي ۽ توهان جي مراقبي کي سمجهن ٿا. توهان جي محبت جي ڇانو هيٺان توهان سان گڏ هوندا. ايستائين جو جيڪڏهن توهان پهاڙن ۾ مراقبو ڪيندا ته اڏام لاءِ توهان کي هڪ کنبي ملي ويندو. تنهنڪري توهان سچ ڄاڻهن نه اڏامي سگهندا. انهيءَ جو سبب اهو آهي ته ٻيو پر ته دنيا ۾ ڇڏي آيا آهيو. جيڪو توهان جي تمام گهڻي مدد ڪري سگهي ها. جيڪڏهن ڪنهن جوڙي کي گڏجي مراقبي ڪرڻ تي آماده ڪيو وڃي ته حقيقت ۾ انهن جي اها ٻهرين شادي هوندي جهڙي طرح شاديءَ لاءِ توهان جا پيا رجسٽريشن سرٽيفڪيٽ آهن. هي منهنجي لاءِ ڪمائتو نه آهي. منهنجي لاءِ هڪ ئي سرٽيفڪيٽ ڪمائتو آهي. هي اهو آهي جيڪو توهان کي قسمت ڏنو آهي. جتي محبت ۽ مراقبو هڪ ٻئي جي مدد ڪن ٿا. ساٿ ڏين ٿا. توهان جي اڏام لاءِ آسمان جا دروازا کولن ٿا. اهڙي اڏام جيڪي هڪ ئي هڪ آهي.

(3)

جنسي سگهه ۽ غلامي

1- جنسي سگهه هڪ نج سگهه آهي. انهيءَ کي ڪيترين ئي صورتن ۾ ڪم آندو ويجي ٿو- هيءَ توهان جي ذهانت ۾ پيهي سگهي ٿي. اها توهان کي ڳنڀيرتا ۾ پيهي سگهي ٿي.

2- جڏهن سموريون سگهون توهان جي هجن ۽ ماڻهوءَ کي بالڪل بي وس ڪيو ويو هجي تہ انهيءَ کي تمام آسانيءَ سان چرياڻپ طرف ڌڪي سگهجي ٿو.

3- جيڪڏهن توهان ڪنهن شخص جو بائيڪاٽ انهيءَ انداز سان ڪيو جو اهو اسان انسانن جي سمنڊ ۾ هڪ ٻيٽ بڻجي وڃي. اڪيلو، ڇڙو هر شخص کان لاتعلق، هر ڪو ماڻهو ان کي چريو سمجهي تہ فطري طور ان جي زنده رهڻ واري امنگ ختم ٿي ويندي.

4- ڪوبہ شخص اهڙو ڪونهي جو اقتدار ۾ هجي ۽ ماڻهن کي سندن پسند جي جنسي زندگي گذارڻ جو خواهشمند هو.

گهٽ ۾ گهٽ جنس جي سطح تائين توهان غلام بڻجي سگهو ٿا. وڌ کان وڌ جنسي طرح توهان تمام ڪِٺا سگهارا ٿي وڃو ٿا ۽ بيحد ذهين بڻجي وڃو ٿا.

پيارا پڳوان!!

جرمن ماهر "ولهيلم رائخ" حياتي سگهہ جي اندروني رازن جي وڏي ساراهہ ڪئي آهي. ان انهن کي پنهنجي مريضن تي بہ آزمائڻ شروع ڪيو هو. مگر ان کي سماج دشمن قرار ڏيئي جيل موڪليو ويو ۽ مشهور ڪيو ويو تہ هو چريو آهي.

پڳوان!! "رائخ" ڪهڙي وشئہ تي ڪم ڪري رهيو هو ۽ ان کان ڪٿي غلطي ٿي؟- هو ڇا وساري ويٺو.

نفسيات جي دنيا ۾ "ولهيلم رائخ" اهم ترين نالن مان هڪ آهي ۽ شايد "سگمنڊ فرائيڊ" کان بعد انهيءَ جو مرتبو آهي. هو "سگمنڊ فرائيڊ" جو تمام ننڍي عمر وارو شاگرد هو. هڪ شخص خصي ٿي ويو. هو ولهيلم رائخ وٽ علاج لاءِ آيو. ان خصي ماڻهوءَ کي صندوق ۾ بند ڪيو ۽ ان جي نامردي ختم ٿي ويئي ۽ ٿورن ئي ڏينهن ان جي بيٽري ڀيهر چارج ٿي ويئي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هي انهيءَ ڳالهه جو هڪ سڌو سنئون ثبوت هيو ته ڪجهه ٿيو آهي.
صندوق ۾ "ڪجهه" ظاهر ٿيو آهي. صندوق خالي نه هئي. ان محبت ڪرڻ وارن کي چيو ته "محبت کان سواءِ توهان هلي سگهو ٿا. هڪ ٻئي ۾ پيهي سگهو ٿا" هن جو ڪم ڏکيو هو. ۽ انهيءَ کي سماج اڻانگو بڻائي ڇڏيو هو. جو ته جلد ئي سماج ان جي تذليل ڪرڻ شروع ڪئي ۽ مٿس الزام هڻڻ لڳو. ته هو شيطان جي سازش ۾ شريڪ آهي. بالڪل مون وانگر هي چوندي ته هو جنس جو انڪار ڪري ٿو ۽ هي ته هو ماڻهو عجيب قسم جون ڪسرتون ٿو ڪرائي ۽ سيکاري ٿو. اهي انوکيون ورزشون ان جا "جنيس" ته ظاهر ڪن ٿيون. ان کي "تنتر" جي باري ۾ ڪابه ڄاڻ ڪانه هئي. هو ڪڏهن به اوير ڏانهن نه ويو هو. مگر ان جيڪي ورزشون وضع ڪيون هيون اهي ڏهه هزار سال پراڻيون هيون. انهن کي هن ڳولهي لڌو ۽ هزارين ماڻهو جيڪي انهن ورزشن جي وسيلي صحت ياب ٿيا ان جي سچائيءَ جي شاهدي آهن. جلدئي هن جنسي بيمارن کان سواءِ ٻين مريضن کي صحت ياب ڪرڻ شروع ڪيو. انهيءَ جو سبب هي آهي ته جنسي سگهه هڪ نج سگهه آهي.

ان کي ڪيترين ئي صورتن ۾ ڪم آڻي سگهجي ٿو. هوءَ توهان جي ذهانت ۾ پيهي سگهي ٿي. توهان ڳنڀيرتا ۾ ڍلجي سگهي ٿي: هن ماڻهن جو علاج شروع ڪيو. علاج جو طريقو نهايت سادو هو. هو انهن کي صندوق ۾ سمهاريندو هو. اهي پنڌرنهن يا ويهه منٽ صندوق ۾ ليٽيل رهندا هئا ڪجهه "سيشن" ٿيندا هئا ۽ اهي تندرست ٿي ويندا هئا.

ميڊيڪل انهيءَ جي خلاف هئي. جو ته "هي ماڻهو دوائون استعمال نه ڪندو هو" انهيءَ جو سبب اهو آهي ته قانون انڌو آهي. انهيءَ شخص هزارين عجيب، عجيب مرضن ۾ ورتل ماڻهن کي صحت ياب ڪيو جيڪي عام سرڪاري دوائن سان ٺيڪ نه ٿيند اهئا. مگر انهيءَ ڳالهه کي هٿي ڪانه ڏني ويئي. سوال اهو هيو ته ڇا هن وٽ رجسٽريشن آهي يا نه " ڇا هن وٽ پريڪٽشن لائسنس آهي يا نه؟" ولهيلم رائخ چيو "مان دوائون استعمال نه ڪندو آهيان. مان ڪا شيءِ تجويز نه ڪندو آهيان منهنجي ته سڀ دوا اها صندوق آهي"

"جيڪڏهن توهان هن کي دوا طور قبول ڪريو ٿا ته پوءِ پوءِ تنهنجي يونيورسٽي جي طب واري شعبي کي ثابت ڪرڻو پوندو ته هي ڪهڙي قسم جي دوا آهي؟" جڏهن مان توهان کي پنهنجي ڪوڃنا تي سوچ ويچار ڪرڻ جي دعوت ڏيان ٿو ته توهان سوچيو ٿا ته مان پاڳل آهيان ۽ مان

Scanned with CamScanner

ماڻهن کي تندرست ڪيا ٿو ته ڏوهي سمجهيو ٿو وڃان. مان ته ڪنهن کي به نقصان نه پهچايو آهي."

ليڪن ميڊيڪل سائنس، عيسائي ڪليسا ۽ حڪومت سڀني انهيءَ جي خلاف ڪيس داخل ڪيا. توهان ڪوبه ڪيس شروع ڪري سگهو ٿا. هو سخت دٻاءُ جو شڪار ٿي ويو. ۽ ان جي پرجهلڻ وارو ڪوبه نه هو. ايسٽائين جو هنجي پيشي سان لاڳاپيل ماڻهو به هن جو ساٿ نه ڏيئي رهيا هئا. اهي انهيءَ ڪري به هن جي پرڪٽڻ کان پري بيٺا هئا ته جيڪڏهن هن جي اها صندوق ڪامياب ٿي ويئي نه پوءِ انهن جي " نفسي ڇيد" جو جنازو نڪري ويندو.

طب ڪنهن اهڙي شخص کي قبول ڪرڻ لاءِ تيار نه آهي. جنهن وٽ طب جي سند نه آهي. هن جا دوست ڪيس ڇڏي ويا. هو سخت ذهني ولوڙ ۾ اچي ويو هو. جو ته هن کي پڪو ويساهه هيو ته ان انسانيت جي لاءِ نهايت املهه شيءِ ڳولهي لڌي آهي. هن اهو به ڏٺو ته ڪوبه ماڻهو هن سان متفق نه آهي. تنهنڪري هن جو سور ۽ پيڙها وڌندا ويا. ماڻهو جيڪڏهن قائل ٿيا ته هن ڳالهه تي ته هو پاڳل آهي. ماڻهو هن تي کلندا هئا. هن جا ڪارٽون ٺاهيا ويندا هئا.

هن جي خلاف عدالتن ۾ ڪيس تي ڪيس داخل ڪيو ويندو هو.

آخرڪار هن کي ترم ڏانهن موڪليو ويو. هن جو اهو ڏوهه سمجهيو ويو ته هو نبات لائيسنس جي طبابت ڪري رهيو آهي. انهيءَ مان توهان چالاڪ دنيا کي سمجهي سگهو ٿا. هو حڪمت نه ڪري رهيو هو، هو ته صحت ورهائي رهيو هو. هن ڪنهن کي به ڇيهو نه رسايو هو. هو ڪنهن به ريسرچ گروپ سان گڏجي ڪم ڪرڻ لاءِ تيار هيو. هو پنهنجي "ڪوجنا" جي باري ۾ هر رخ کان ڳالهه ٻولهه ڪرڻ لاءِ تيار هيو.

مگر هن جون ڪوجنائون عيسايت جي خلاف وڃي رهيون هيون. ان جون ڪوجنائون توهان جي هٺ ٺوڪي اخلاقيات جي ابتڙ وڃي رهيون هيون. ان جو ڪوجنائون سماجي بوتي، تعليمي ڍانچي ۽ سياسي مانداڻ جي ابتڙ وڃي رهيون هيون. هو عظيم انقلابين مان هڪ هيو پر افسوس جو هو بي وقار وساريل ۽ غير معروف رهيو آهي.

جيل ۾ هن انهيءَ تي نهايت زوردار احتجاج ڪيو. هو اهڙو شخص

نہ هو جنهن کي آسانيءَ سان هارائي سگهجي ها. هو تمام گهڻو مضبوط انسان هيو ۽ جيڪي ماڻهو هن کي ڄاڻن پيا، انهن شاهدي ڏني تہ هن جهڙو کو بيو شخص مضبوط، اونهين پاڙن وارن، مستقل مزاج ٿيڻ دشوار آهي. ليڪن هو جيل ۾ چريو ٿي ويو. مون کي شڪ آهي تہ هن کي ڏاڍ ۽ تشدد وسيلي چريو ڪيو ويو آهي. جڏهن سموريون سگهون توهان جي هٿ ۾ هجن ۽ ماڻهوءَ کي بالڪل نہ هٿو ڪيو ويو هجي تہ ان کي آسانيءَ سان چرياٽپ ڏانهن ڌڪي سگهجي ٿو ۽ اهڙي طرح هو پاڳل ٿي ويو تہ..... هيءَ دنيا آهي! جڏهن هو مشهوريءَ جي چوٽيءَ تي هيو تہ هن جا دوست بي شمار هيا. ساڳئي پيشي وارا ساٿي هيا. خوبصورت "پريمڪا" هئس جيڪا هن کي تمام گهڻو پيار ڪندي هئي. مگر هو جڏهن جيل کان ٻاهر آيو تہ انهيءَ عورت هن کي ٺڪيءَ اٿو ڏنو دوست گولي ٿي ويا. ساڳئي پيشي وارن دوستن هن تي چٽو ڪيو تہ اهي هن سان وڌيڪ ناتا نٽا رکڻ گهرن، جو تہ انهيءَ سان هٿن جي بدنامي جو خدشو آهي.

افسوس جو هو مري ويو. مگر مان چوان ٿو تہ ان کي مرڻ تي مجبور ڪيو ويو. ان کي موت جي طرف ڌڪيو ويو. جيڪڏهن توهان ڪنهن شخص جو اهڙي انداز سان بائيڪاٽ ڪيو تہ اهو انسانن جي سمنڊ ۾ هڪ بيٽ ۾ پٽجي ويندو. اڪيلو. تنها هر شخص لاءِ اوپرو. هر شخص انکي چريو سمجهندو هجي تہ فطري طور تي هو جيئري رهڻ جي پچرئي ڇڏي ڏيندو هو اڪيلو ٿي پيو ۽ مري ويو.

۽ هي ڳالهہ اچرج جهڙي آهي تہ ان جي مرڻ کان پوءِ بہ ان جو ڪم هلندو رهيو ۽ موجود رهيو. انهيءَ ڪم ۾ نهايت سگهہ آهي. انهيءَ کي ترقي ڏيڻ جي ضرورت آهي ۽ ضرورت هن ڳالهہ جي بہ آهي تہ انهيءَ کي تنتر سان گڏ ملائي ڪري ترقي ڏني وڃي.

مان ولهيلم رائخ کي "جديد تنتر گرو" چوان ٿو. توڙي جو هو انهيءَ کان واقف نہ هيو. شايد گذريل جنمن ۾ هن کي تنتر جي ڳجهن رازن جي ڄاڻ حاصل ٿي هجي، جو تہ هن جو ڪم تنتر جي اسرار تي ٻڌل آهي. توهان يقين نہ ڪندا تہ هڪ وقت هيو، اڄ کان بہ هزار سال اڳ، هندوستان ۾ بہ لک تنتر يامي هوندا هئا. اهي ماڻهو اگهاڙا رهندا هئا. هڪ جوڙو فقط هڪ جيو استعمال ڪندو هو. بالڪل ڊرو ۽ ويڪرو هوندو هو جيڪو ٻنهي کي گڏپاتل هوندو هو. خاص ريشم مان ٺهيل هوندو هو. جيڪو گرمي يا سرديءَ کي داخل ٿيڻ ۽ خارج ٿيڻ کان روڪيندو هو. اهي خيرات پنڻ يا ڪنهن بہ ڪم سان ويندا هوندا. تنهن هوندي بہ هو ٻئي ڪنا رهندا هئا. اگهاڙا جبي جي اندر-

اهي زناني ۽ مرداڻي "حياتي بجليءَ" کي هڪ پٺي ۾ هڪ ڪرڻ جو عظيم تجربو رکندا هئا. جو تہ "انهيءَ حياتي برق" جو ميلاپ توهان کي ڳوڙهي مراقبي ڪرڻ ۾ مدد ڏيئي سگهي ٿو ۽ توهان کي پنهنجن ويچارن سان وڏيڪ جهيڙو نہ ٿو پوي.

اهڙي قسم جا هڪ لک جوڙا هئا. ان وقت جو بادشاه "راجا پوچ" هيو. ڏاڍو اچي ڦتو تہ اهي اسان جي اخلاقيات کي خراب ڪري رهيا آهن اهي اسان جي ٻارن کي برباد ڪري رهيا آهن ٻارانهن کي ڏسن ٿا ۽ پڇن ٿا تہ هي ڪهڙي قسم جا ماڻهو آهن. ڪير آهن؟- هڪ جبي جي اگهاڙا؟ هي ماڻهو اسان جي مذهب ۽ رسمن کي گندو ڪري رهيا آهن".

"راجا پوچ" پنهنجي سپيتا، پنهنجي ريتن رسمن، پنهنجي اخلاقيات ۽ پنهنجي سماج کي بربادي‌ءَ کان بچائڻ لاءِ انهن بي ضرر جوڙن کي قتل ڪرڻ جو حڪم ڏنو. هڪ لک جوڙا يعني ٻہ لک انسان سموري ملڪ ۾ ماريا ويا يا جيئرا ساڙيا ويا. انهيءَ کان اڳ ۾ ڪائي اهڙي روايت بي رحميءَ سان ناس ۽ اجڙ نہ ڪئي وئي. ايتري حيوانيت ۽ بڇڙائيءَ سان برباد نہ ڪئي ويئي.

ليڪن جڏهن توهان سيڪس جي موضوع تي ڳالهہ ٻولهہ ڪيو ٿا تہ وڏا ماڻهو توهان ڪان ناراض ٿي وڃن ٿا. جو تہ ڪوبہ شخص اهڙو ڪونهي جيڪو اقتدار ۾ هجي ۽ ماڻهن کي انهن جي پسند جي جنسي زندگي گذارڻ لاءِ آماده هجي. اهي توهان کان انهيءَ ڳالهہ جا ڪهرجائو هوندا آهن تہ توهان گهٽ ۾ گهٽ جنسي بڻجو. جو تہ انهيءَ گهٽ ۾ گهٽ جنس جي مثاچري تي توهان آرام سان غلام بڻجي سگهو ٿا.

وڏ ۾ وڏ جنس جي سطح تي توهان بي انتها سگهارا ٿي وڃو ٿا. توهان بيحد ذهين ٿي وڃو ٿا توهان چپن وانگر مضبوط ۽ پختا ٿي وڃو ٿا. ۽ هار نہ ميجيندڙ ٿي وڃو ٿا. جيڪو توهان کي ناس ڪرڻ جي ڪوشش ڪندو توهان انهيءَ اجڙ ڪري ڇڏيندا. مون کي ويساهہ آهي تہ ولهيلم رائخ کي نيٺن سر اڳرائي ملندي جو تہ هو جيڪو ڪجهہ ڪندو هو. اهو پوري طرح سائنٽيفڪ هيو. ڪائي عيسائت انهيءَ جي تجديد نہ ٿي ڪري سگهي. ڪائي حڪومت ان کي نٿي روڪي سگهي ۽ شايد منهنجن ڪيترن ئي سنياسن نفسيات ۾، نفسي چيد ۾ ۽ تحليل نفسيءَ ۾ تعليم حاصل ڪئي آهي.

شايد الهن مان ڪجهہ سنياسي ولهيلم رائخ تي ڪم ڪرڻ شروع ڪندا.

اهو اسان سان واسطو رکندو هو.

مان انهيءَ کي مرڻ کان پوءِ سنياس ڏيان ٿو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

باب ٽيون

محبت کي خواهش جا نير نہ وجهو

1- جيترو زياده توهان ڏيو ٿا، اوترو وڌيڪ حاصل ڪيو ٿا
2- هائو! مراقبو نوجوان بنائيندو آهي
3- مراقبيءَ منشيات جا ڏڳ جدا جدا آهن

هي عشق نہ آ سولو بس ايترو سمجهہ رکو تون
هڪ باهم جو درياءُ آ، ان ۾ پڏي وڃڻو آهي "جگر"

(1)

جيترو زياده توهان ڏيو ٿا، اوترو وڌيڪ حاصل ڪيو ٿا.

1- رمزيت جي رستي ۾ سمورا مقصد بهانن کان وڌيڪ ڪجهہ نہ آهن.
2- جنهن ويرم اوسيئڙو ڪنهن "شيءِ" جي لاءِ هوندو آهي، اها خواهش هوندي آهي، اوسيئڙو نہ
3- خواهش جي فطرت جي ڪُهر هوندي آهي تہ هوءَ سوڙهيءَ کان سوڙهي ٿي ويندي آهي ۽ حرص ۾ متجي ويندي آهي.
4- توهان اجا تائين گارنٽي نہ ڪهري... انهيءَ لاءِ توهان آزاد آهيو
5- بنيادي طور تي اسان جنسي آهيون ۽ هڪ ٻئي جي باري ۾ جيڪي ڪجهہ ڄاڻون ٿا، اهو اضافي آهي. نالو، پتو، مهاندو ۽ خوبصورتي، جو تہ اهي سڀ متجي وڃڻ واريون شيون آهن
6- جڏهن توهان آسرو ڪرڻ لڳو ٿا تہ ٽريجڊي ظاهر ٿيندي آهي، جو تہ آسري ڪرڻ واري سان ڪو بہ محبت نٿو ڪري
7- سکهہ هڪ چرپر آهي
8- روشني تہ هڪ جهڙي رهندي آهي. مدار رکو انهيءَ ڳالهہ تي آهي تہ توهان ڪيتري قدر حاصل ڪيو ٿا.
9- محبت ۾ مقصد کي، خواهش کي ختم ڪيو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

10- ارتڪاز هڪ نموني جو قيد هوندو آهي ۽ مصيبت اها آهي ته پوري دنيا ۾ اسان جا تعليمي پروگرام ماڻهن کي ارتڪاز جي تعليم ڏيئي رهيا آهن
11- جڏهن توهان جاڳي ولو ٿا ته جيترو وڌيڪ ڏيو ٿا. اوترو ئي وڌيڪ حاصل ڪيو ٿا ته پوءِ محبت هڪ تالو ئي نه مگر هڪ پوتر شرڪت بڻجي وڃي ٿي
12- هيءَ سموري هستي جنهن مادي مان ٺهي آهي اهو محبت جوڙائي ٿو
13- اسان جي محبت جي ساگر ۾ جي رهيا آهيون

پيارا پڳوان!!

هڪ اهڙو وقت آيو جو مان ڪنهن شيءِ جو انتظار نه ڪري رهي هيس. بس رڳو انتظار ئي رهجي ويو هو. انهيءَ گهڙيءَ ۾ ظاهر ٿيڻ واري خوبصورتي ۽ دلڪشي تمام گهڻي ملهائتي هئي. انتظار کي صبر جي گهرج نه هوندي آهي. هي چاندوڪيءَ ۾ پسڻ جي برابر آهي.

هڪ اسرار سان پريل ماٺ پري خوشي، نهايت زندگي بخشيندڙ ۽ انند سان ٽٻ ٽيل. جڻ ته توهان سگهه ۾ ۽ گهپرو ڪندڙ وهڪري ۾ آهيو ۽ تڏهن ئي مون کي محسوس ٿيو ته مان هميشه هميشه لاءِ انتظار ڪري سگهان ٿي. مان حيرت ۾ اچي ويس ته مان ته جڻ هڪ هندوستاني بڻجي چڪي آهيان توهان مونکي پنهنجي جسماني موجودگيءَ سان ڀيهر فيضياب ڪيو.

سونهري چمڪدار "اس" مون کي ڀيهر روشن ڪري.

نهايت محبت پريا گرو! ڇا تون اسان جي ساٿ ۾ ڪڏهن ايترو خوش رهي سگهين ٿو جيترو اسان تنهنجي محبت ۾ مست ۽ مسرور هوندا آهيون پورنا! ذڪر ڪيل تجربو نهايت قدر لائق ۽ اهم آهي. رمزيت جي رستي ۾ سمورا مقصد حيلن بهانن ڪانسواءِ ڪجهه نه هوندا آهن. انهيءَ جو سبب اهو آهي ته توهان بنان ڪنهن مقصد جي انتظار ڪري ٿا سگهو. انڪانسواءِ هي ڪنهن شيءِ جي لاءِ هوندو آهي. جنهن ويرم انتظار ڪنهن شي لاءِ هوندو آهي. اها خواهش هوندي آهي انتظار نه!

۽ هي خواهش جي فطرت جي گهرج آهي ته هوءَ سوڙهيءَ کان سوڙهي ٿيندي ويندي آهي ۽ حرص ۾ مڃجي ويندي آهي.

توهان محبت ڪيو ٿيون. محبت جي شروعات هڪ وشال تجربو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اهي. جو تہ محبت اجا تائين خواهش نہ بڻجي سگهي اهي. توهان پنهنجي پرينءَ کي غير اهم سمجهڻ شروع نہ ڪيو آهي. شاديءَ جي جپ اوچتو نہ ڪرندي آهي. توهان ڪنهن بہ طرف ڏانهن سير ۽ سفر لاءِ آزاد آهيو. پيو ڪو اجا تائين توهان جي پيرن زنجير نہ بڻيو آهي، پيو اجا تائين ڪو جهنجهٽ نہ آهي. جو تہ اجا ڪو ناتو نہ جڙيو آهي، ڪو عهد انجام نہ ٿيو آهي. مستقبل لاءِ هن وقت تائين ڪي فيصلا نہ ڪيا ويا آهن. توهان موجوده گهڙيءَ کان پوري طرح مطمئن آهيو. جڏهن توهان محبت ڪيو ٿيون تہ توهان کي مستقبل جي ڪا پرواهہ نہ هوندي آهي. مرڻ کان زندگي توهان جي محبت جو مرڪز هوندي آهي. ليڪن رڳو انهيءَ وقت کان اڳ ۾ تائين جيستائين توهان انسانيت جي عام غلطيءَ جو شڪار نٿيون ٿيو. توهان ڪنهن سان محبت ڪيو ٿيون پر اها محبت اجا تائين ساراهہ جي حد ۾ نہ ٽپي آهي. قانونجي دائري ۾ نہ آئي آهي. توهان شاديءَ جي رجسٽريشن آفيس نہ ويون آهيو. توهان ڪنهن پادريءَ وٽ نہ ويون آهيو. جيڪو توهان جي محبت کي پوڙي چڏي، ۽ توهان کي هڪ گارنٽي ڏي. توهان هن وقت تائين گارنٽي نہ گهري آهي. تنهن ڪري توهان آزاد آهيو. توهان ٻئي شخص کان ڪنهن مقرر طريقي سان نہ گهريو آهي. تنهنڪري توهان محبت ڪري رهيون آهيو. توهان جي محبت اجا تائين غير مشروط آهي. هو چوڪري يا چوڪرو ڪهڙو بہ آهي توهان کي ان سان محبت آهي توهان جي محبت اجان تائين ملڪيت پسنديءَ ۾ نہ مٽي آهي. تنهن هوندي بہ اها گهڙي جلد اچي ويندي ۽ شعور جي وشاپٽي کان انهيءَ خوبصورت تجربي کان ٻاهر انهيءَ جي گم ٿي وڃڻ واري ڊپ کان پرجڻ شروع ٿي ويندينءَ، اچڻ واري صبحاڻي جي باري ۾ ڪير ٿو ڄاڻي؟- ٿي سگهي ٿو عورت منهن موڙي وڃي ٿي سگهي ٿو مرد توهان کي نہ سڃاڻي بنيادي طور اسان سڀ ڏاريا آهيون. ۽ هڪ ٻئي جي باري ۾ جيڪي ڄاڻون ٿا اهو اضافي هوندو آهي. نالو پتو، خوبصورتي... جو تہ اهي سڀ منجي وڃڻ واريون شيون آهن. ٿي سگهي ٿو توهان جي محبوب جون اکيون سهڻيون هجن. تنهن هوندي بہ ايندڙ وقت ۾ انڌائپ ممڪن اهي. جيستائين توهان ٻئي سان جهڙو هو آهي، انهيءَ صورت ۾ محبت ڪرڻ نہ سگهندا. هيءَ خوبصورت شروعات ۽ شعور ۾ ظاهر ٿيندڙ هي خوبصورت سچ جو ايرڻ، جلدئي روح جي اونداهي راتين ۾ تبديل ٿي ويندو. اهي ئي شيون

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جن سان تون محبت ڪنديون آيون آهيو. جيڪي هاڻي ڪاوڙ پيدا ڪنديون. نفرت ۽ ڏڪار ڪي جنم ڏينديون جن شين جي توهان سهارو ڪنديون آيون آهيو. جيڪي هاڻي ڏک جو مستقل سبب بڻجي وينديون آجياڻي جو ڪمرو خوبصورت هيو. اُجياڻي جي ڪمري جي سونهن ڪري توهان هڪ جيل ۾ داخل ٿي ويون. ليڪن هي محبت جي قبضي جمائڻ، ملڪيت ٺاهڻ، حسد ڪرڻ ۽ سوڙهي دل واري بچڙي خواهش ۾ مڃڻ جو ڪوبہ امڪان ڪونهي. جيڪڏهن هي سڀ ڪجهہ ظاهر ٿي وڃي تہ ڪوبہ سياڻو ماڻهو هڪ گهڙيءَ لاءِ بہ هن زندگيءَ کي قبول نہ ڪندو. عقل مند انسان لاءِ اڳهات اڪيلو رستو هوندي. ليڪن ائين ٿئي ڪونہ ٿو. ڇو تہ انهيءَ جو جوڙ جو موجود آهي. محبت محبوب ۾ تمام گهٽي اونچي وڃي ٿي توهان جڏهن آسرو ڪرڻ لڳو ٿا. اهڙو الميو ظاهر ٿئي ٿو. ڇو تہ آسري تي رهڻ واري ماڻهوءَ سان ڪوبہ محبت نٿو ڪري انهيءَ جو توڙ اهو آهي تہ محبت ڪنهن هڪ شخص يا شيءِ سان نہ هجڻ گهرجي پر ان کي جُدا جُدا رخن ۾ گهيرو ڪرڻ گهرجي.

انهيءَ کي خارجي نہ پر داخلي هجڻ گهرجي. فرد محبت ۾ پيهي ويندو آهي. مسئلو ڪنهن سان محبت ڪرڻ جو نہ آهي. سئين سڌي ڳالهہ آهي تہ هيءَ توهان جي شعور جو جوهر آهي محبت توهان جي "سڳنڌ" آهي هن جو دنيا ۾ ڪنهن مان بہ ڪو واسطو نہ آهي. "پورتا!" هي ڪجهہ ظاهر ٿيو هو ان وقت، جڏهن توهان انتظار ڪري رهي هئينءَ ۽ منهنجو اوسيئڙو ڪدي رهي هئينءَ اها ويرم ضرور ايندي.

جيڪڏهن توهان ماٺ ۾ آهيو، خوش آهيو. پر اعتماد آهيو تہ اها گهڙي ضرور ايندي، جڏهن توهان اوسيئڙو روح جي هيناهين ۾ سمائجي ويندو. تون ڪنهن شيءِ يا ڪنهن شخص جو انتظار نہ ڪري رهي آهين مگر تون پاڻ اوسيئڙو آهين. هڪ ماٺ واري نظرداري- ڇو تہ تون خاص خار جي شيءِ جي منتظر نہ اهين. تنهنڪري جيڪي ڪجهہ ظاهر ٿئي ٿو. ائين لڳي ٿو تون ان جي منتظر هئينءَ.

سمورا گل توهان لاءِ ٽڙن ٿا ۽ سمورا ستارا توهان لاءِ چمڪن ٿا.

انهيءَ جو سبب اهو آهي تہ توهان پاڻ کي ڪنهن خاص گل سان نہ واڪيو آهي. پر تون تہ بس هڪ ويڪراڻ، هڪ پيار ڳاڏئون منتظر شعور بڻجي

جڪي آهين. اهو ڪجهہ رڳو اوسيئڙي جي معاملي ۾ صحيح نہ اهي. پر روحاني ڪيفيتن تي پورو اچي ٿو. يا تہ ڪيفيت جو رخ خارج ڏانهن هوندو اهي يا ڪنهن شخص جي پنهنجي هستيءَ جي طرف.

جڏهن ڪو خارج نہ هوندو آهي تہ سڳهہ داخل جي طرف ڪرڻ تي مجبور هوندي آهي. "سڳهہ" چرپر بنان رهي ئي نٿي سگهي. سڳهہ چرپر اهي.

جڏهن خارج ۾ ڪجهہ نہ هوندو آهي تہ توهان جي پنهنجي زندگيءَ جو قوتون توهان جي هستيءَ جي واهڙ جو رخ ڪن ٿيون. انهيءَ ڪي مان گيان چوان ٿو. توهان گيان جي خواهش نٿا ڪري سگهو. توهان رڳو انتظار ڪري سگهو ٿا. توهان مون کان سوال پڇيو آهي تہ ڇا مان توهان جهڙي شدت سان توهان جهڙي "ڪليت" سان محبت ڪيان ٿو؟ توهان لاءِ انهيءَ ڳالهہ کي سمجهڻ ڏکيو ٿيندو. محبت تہ آهي مگر هي اها محبت نہ آهي. جنهن جي توهان کي خبر آهي. توهان جي محبت ڪيتري ئي پوتر، ڪيتري ئي نج ڇو نہ هجي ان جي اندر حياتياتي لاشعور جو ڪونہ ڪو رنگ لڪل اهي.

توهان ڪنهن سان محبت ڪرڻ لاءِ پوري طرح آزاد نہ آهيو. توهان کي ڪنهن شخص سان اوچتو هڪ ڏينهن محبت ٿي وڃي، هي توهان فعل نہ آهي، هيءَ ڪجهہ لاشعوري شيءِ اهي. توهان جي ڪيميائي، توهان جي حياتيات توهان جي نفسيات، انهن سڀني سازش ڪري توهان کي محبت جي ڏوڪي ۾ قابو ڪيو آهي.

مان توهان سان انهي مفهوم ۾ محبت نٿو ڪيان. منهنجي محبت ڪنهن بہ طرح سان توهان جي پيرن جو نير نٿي بڻجي. منهنجي ڪيفيتي طور جدا آهي مان انهيءَ ڪري محبت ڪيان ٿو توهان محبت جي لائق آهيو. مان انهيءَ ڪري محبت ڪيان ٿو تہ مان انهيءَ لاءِ مجبور نہ آهيان ۽ هي ڪنهن سان محبت ڪرڻ جو سوال ئي نہ آهي. جهڙي طرح مان ساهہ کڻان ٿو ۽ منهنجي دل ڌڙڪي ٿي. محبت پاڻ هرتو نوراني بڻجي وڃي ٿي. ممڪن آهي تہ ڏسو تہ مان ڪنهن سان تہ وڌيڪ محبت ڪيان ٿو ۽ ڪنهن سان گهٽ انهيءَ جو سبب اهو آهي تہ توهان مقداري انداز ۾ سوچيندئون هجو گهٽ يا وڌ.

توهان جو نتيجو هڪ مخصوص جواز رکندو هجي ليڪن توهان شين کي صحيح رخ سان نہ ٿا ڏسو. توهان شين کي بالڪل غلط رخ سان ڏسي رهيا آهيو. منهنجي محبت تہ بس روشني جهڙي آهي. نہ ڪنهن جي لاءِ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

وڏيڪ آهي ۽ نہ ڪنهن جي لاءِ گهٽ آهي. تنهن هوندي بہ جنهن ماڻهوءَ کي دسڻ ۾ نہ ايندو هجي ان لاءِ وجود نٿي رکي. گهٽ نظر وارو شخص هن کي ٺيڪ نموني سان نٿو ڏسي سگهي. هيءَ جهڙيءَ روشني هوندي ۽ جو شخص جنهن طرح ڏسي سگهي ٿو اهو هن کي جدا جدا شوق سان ڏسي سگهندو.

روشني تہ هڪ جهڙي رهندي آهي. مدار تہ رڳو هن ڳالهہ تي آهي تہ توهان انهيءَ کي ڪيتري قدر وصول ٿا ڪيو. انهيءَ جو سبب اهو آهي تہ هيءَ مقداري نہ آهي. هيءَ نج ڪيفيت آهي ۽ تنهن ڪري ورهائي نٿي سگهجي مان توهان کي پنهنجي پوري دل ڏيئي سگهان ٿو ۽ ٻنان ڪنهن رنڊڪ جي پين کي بہ پنهنجي دل ڏيئي سگهان ٿو. انهيءَ جو سبب اهو آهي يعني هيءَ رياضي تہ آهي ئي نہ. يعني مان هڪ شخص کي پوري دل ڏيئي چڪو آهيان تہ وينو سوچيان تہ هاڻي ڇا ٿيندو. مان تہ ختم ٿي ويس. منهنجو تجربو اهڙو نہ آهي. مان هميشہ پنهنجي پوري دل ڏيندو آهيان. ڇو تہ مان ڏاڍو سست آهيان. ڪير پنهنجي دل جي ڏيڻ ڪرڻ جي پريشاني ڪيئن وٺي ۽ ڪنجوسيءَ واري انداز سان ورهائي. ڳيا ۽ ڳيا مري ويندا. دل رڳو پنهنجي پورنتا ۾ زنده رهندي آهي. پنهنجي نامياتي هيڪڙائي ۾. مگر غلطي توهان جي غلط جاچ پڙتال ۾ آهي.

مان سموري دنيا کي، هڪ فرد کي دل ڏيئي سگهان. مون وٽ منهنجي پوري دل ڪنهن نئين آيل فرد کي ڏيڻ لاءِ موجود آهي. ڇو تہ نوان ايندڙ اڪثر ايندا رهندا آهن. ٿي سگهي توهان انهيءَ ڪيفيت ۾ تمام گهڻين شين کي سمجهي نہ سگهو. جڏهن توهان محبت ڪيو ٿيون تہ توهان جي محبت گرم نٿي ٿئي. هن دنيا ۾ ماڻهو گرم محبت جا گهرجائو هوندا آهن.

ڪاڏي لاءِ هاٽ ڊاگز Hotdogs (تيز ڪاڏا) ۽ مزي لاءِ گرم محبت. انهن جي جنت مڪمل آهي.

منهنجي محبت تہ سرد آهي ۽ نہ گرم. هيءَ تہ وچٿري آهي. جيستائين توهان تمام گهڻيون پرسڪون ۽ وچٿريون نٿيو ٿيو تہ انهيءَ کي سمجهڻ جي قابل نٿيون ٿيو. توهان رڳو گرم محبت ڪان واقف آهيو. ياد رکو اڳي يا پوءِ هي ڏيمي ٿي وڃي ٿي. هر اها شيءِ جيڪا گرم آهي اها اڳي يا پوءِ ڏيمي ٿي وڃي ٿي. آخر نتيجو اهو ٿو نڪري تہ هوءَ ٿڌي ٿي ويندي آهي. توهان انهيءَ کان بچي نٿا سگهو. هي تہ فطري عمل آهي. هر ڪا گرم محبت، گرم نفرت ۾ مٽجي وڃي ٿي. مگر توهان تہ گرم جا هيراڪ آهيو .

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

دوستي هجي دشمني انهيءَ کي گرم هجڻ کپرجي. توهان ايتري قدر بي حس ٿي چڪا آهيو ته جيستائين ڪا شيءِ بيحد گرم نه هجي ته توهانِ انهي کي محسوس نه ڪري سگهو. تنهن ڪري توهان کي اهڙا سوال ڳولهڻا پونٿا. منهنجي محبت ماٺي آهي. انهيءَ کي سمجهڻ لاءِ توهان کي اهڙي گرميءَ جي درجي کي پنهنجو ڪرڻو پوندو. ماٺي محبت نه رڳو محبت هوندي آهي پر انهيءَ ڪان سواءِ پيو ڪجهه به. پنهنجي مانائپ جي ڪري هيءَ محبت وڏي ڪري مراقبو بڻجي ويندي آهي. ماٺ، آنند ۽ قرار بڻجي وڃي ٿي. هيءَ مرڪزيت بڻجي وڃي ٿي. ڇا هي ڪو معمولي مظهر آ؟

توکي جيترو ڪپريو ويو آهي ان ڪان مان وڌيڪ توسان محبت ڪيان ٿو. ليڪن تنهنجي ۽ منهنجي محبت جا تجربا ايترا مختلف آهن جو توهان کي ڳيئر مثاٿو پوندو. اها هيءَ آهي ته جيڪا انتظار جي ڪيفيت وچ ۾ ظاهر ٿئي ٿي توهان هڪ ڏينهن انتظار ڪيو. ٻه ڏينهن، ٽي ڏينهن- مان توهان ڏانهن نياپا موڪليندو رهيس. "هڪ يا ٻن ڏينهن جي اندر شروع ڪندس" تون چاٺي ٿي ته مان چريو ماٺهو آهيان. ڪم ڪرڻ جا منهنجا پنهنجا طريقا آهن. مان ڳالهائڻ ته شروع ڪندس. انهيءَ جو سبب "درشن پدرا" ۽ "هانسا" آهن. مان ماڻهن سان نه ملندو هوس. انهيءَ جو سبب اهو هو ته مان ڪنهن شيءِ جو انڪار ڪرڻ ناممڪن سمجهندو هوس ۽ جڏهن "هانسا" اردو شاعريءَ جو هڪ ننڍو بند ٻڌايو هو. جنهن جو مطلب هي آهي ته "مون کي ڪابه شڪايت ڪانه آهي مان جهڙو آهيان خوش آهيان.مون کي ڪابه شڪايت نه آهي. تنهن هوندي به توکان سواءِ زندگي، زندگي ناهي" نه ڪرڻ، انڪار ڪرڻ ناممڪن هيو. تنهنڪري مان انهن کي چيو "منهنجي ماڻهن کي سڏ ڏيو ته اڄ مان ڳالهائڻ شروع ڪندس. توهان کي انڪار ڪرڻ ڪان بهتر اهي ته مان پيهو پيهي سگهان ٿو." منهنجا پنهنجا طريقا آهن. هن دولي مان "پدرا" "هانسا" ۽ "درشن" کي پاڻ سان ملڻ جي اجازت نه ڏيندس!

ليڪن هي سمجهڻ ضروري آهي ته ڇا مان ڳالهائي رهيو آهيان يا نه؟ ڇا مان توهان کي ڏسي رهيو آهيان يا نه؟ جيڪڏهن توهان هتي غير محسوس طور موجودگي محسوس ڪيو تيون ته هي ڪنهن انسان ڪان جو ڪجهه ٿي سگهي ٿو. انهيءَ ڪان سواءِ آهي. اها ئي سوني چابي آهي.

ڪهڙي حالت ۾ توهان سجاڳ ٿيندا. اهو ڪوبه نٿو چاٺي. هر ڪو شخص نرالن سببن ۽ ضرورتن هيٺ سمهي ٿو. جاڳڻ وقت به صورت حال جدا

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جدا ھوندي آهي. شايد پورنا کي انهيءَ مان گهڻي سهائتا ملي. هوءَ هڪ ڏينهن انتظار ڪري رهي هئي. فطري طور تي جڏهن توهان ڪنهن ڏکيو انتظار ڪرڻو پوندو آهي ته انتظار سرور ۾ نه مٽبو آهي. پر هڪ روڪ جي حالت ۾ منجي وڃي ٿو. هوءَ انتظار ۾ تبديل ٿي وڃي ٿي. تان ته هوءَ وساري ويهي ٿي ته ڪيس ڪنهن جو انتظار هيو. هيءَ اهائي گهڙي هوندي آهي. جڏهن سکھ اندر جو رخ ڪندي آهي. ۽ پنهنجي ئي سکھ ۾ پسي وڃڻ. ماڻهوءَ کي ملندڙ اتم عرفان آهي. مگر هن جي سوال جو ٻيو حصو- هن کي اڃا ڪجھ وڌيڪ سکڻو پوندو. محبت جي تجربي کان اڃا وڌيڪ فيضياب ٿيڻو پوندو. بنا لالچ جي محبت، محبت هڪ رشتو نه آهي، پر هستيءَ جي هڪ حالت طور- تڏهن توهان حيران ٿي ويندئون ته هيءَ ته ٿڌي آهي. گرم نه اهي. هيءَ ملڪيت ميڙو نه اهي، ساڙولي نه آهي. هن کي ٻئي جي مٿان چڙهتو ٿيڻ جي شعوري يا لاشعوري خواهش نه آهي. سچي محبت "پيئڻ" نه هوندي آهي. هيءَ توهان کي آواز نه ڏيندي آهي ته توهان "مونسان محبت ڪيو"

سچي محبت پنهنجيءَ سموري هستيءَ کي، پوريءَ خوشيءَ کي، سارن گيتن کي سمورن گلن کي، سيني ستارن کي ورهائي ٿي. هيءَ هڪ ميلو هوندي آهي. توهان کي نه مڃيو ويندو آهي ٻر محبت کي مڃيو ويندو آهي. توهان ميلي ۾شريڪ ٿيا "جڻ توهان منهنجي محبت کي پنهنجي هستي ۾ شامل ٿيڻ جي اجازت ڏني" توهان مونتي ايتري قدر اعتماد ڪيو. مان توهان جو ٿورائتو آهيان" مان چاٿان ٿو ته توهان مونسان محبت ڪيو ٿيون. پر مان توهانکي وڌيڪ اوچاين تي وٺي وڃڻ ٿو گهران. جو ته نيڪ هن وقت توهان زمين تي هلي رهيون آهيو. ڏاکڻ جي سڀ کان هيٺين ڏاکي تي آهيو. توهان جي اندر ۾ اسمان تائين، آسمان کان مٿي ٻين ٻين گرهن تائين اڏام جي صلاحيت آهي. توهان هستيءَ جي معراج تائين پهچي سگهو ٿيون ۽ هي حسن آهي، سچ آهي، ابديت آهي ۽ موت کان ڇوٽڪارو آهي. پورنا! توهان سان جيڪي ڪجھ ٿيو آهي انهيءَ کي ٻين معاملن ۾ جاري رکو- محبت ۾ مقصد ۽ لالچ کي ترڪ ڪيو. مراقبي ۾ ڪنهن شيءِ يا شخص تي مراقبو نه ڪيو.

خارج کي، مقصد کي ڇڏي ڏيو. پوري دنيا ۾ ڪٿي به ڪڏهن ماڻهن کي مراقبي ڪرڻ لاءِ چونديون ته اهي هڪدم پڇندا "ڪنهن تي؟" انهن، جو سبب اهو اهي ته لفظي طور تي وٺو ته مراقبو عمل آهي. هڪ ماڻهوءَ کي ڪيترا ڀيرا مراقبو ڪرڻو آهي؟

مراقبو رڳو انهيءَ وقت شروع ٿيندو آهي، جڏهن مراقبي ڪرڻ لا.

ڪجهه نه هوندو آهي. جڏهن رڳو شعور هوندو آهي. توهان ڪي ڄاڻ ته ملندي آهي مگر ڪنهن شيءِ تي توهان ارتڪاز ڪندا آهيو. ارتڪاز هڪ قسم جو قيد هوندو آهي ۽ ڏک آهي ته پوريءَ دنيا ۾ اسان جا تعليمي پروگرام ماڻهن کي ارتڪاز جي سکيا ڏيندي رهيا آهن. هٽلر جهڙي ماڻهوءَ ته ماڻهن کي مارڻ لاءِ ڪنسنٽريشن ڪيمپون قائم ڪيون هيون. انهن جا ڪنسنٽريشن شروعاتي نوعيت جا هيا. پوري دنيا جي مذهبن به توهان جي لاءِ ڪنسنٽريشن ڪيمپون قائم ڪيون آهن. فرق رڳو اهو آهي ته انهن جي نوعيت نفسياتي آهي. توهان انهيءَ ڪان ٻاهر نٿا وڃي سگهو. ڇو ته اهو توهان جي اندر هوندو آهي. توهان ڀڄي نٿا سگهو. توڙي جو توهان ڪيترا به تيز ڊڪندڙ هجو. اهو هميشه توهان سان گڏ هوندو. هڪ صوفي آکاڻي آهي ته:-

هڪڙي ماڻهوءَ کي اونڌه کان ڊپ ٿيندو هو. هن کي "پيرانويا" هئي هن کي اڪيلائي کان به ڀوءُ ٿيندو هو. توهان ڄاڻو ٿا ته اهي ٻئي شيون گڏ ڏنيون ويندون آهن. "اونڌه ۽ اڪيلائي" جنهن ماڻهوءَ کي اونڌه کان ڀؤ ٿيندو، ان کي اڪيلائيءَ کان لازمي ڀؤ ٿيندو. انهيءَ جو سبب اهو آهي ته اونڌه توهان جي اندر وشال ڪائنات ۾ اڪيلي هجڻ جو احساس پيدا ڪندي آهي. ٿي سگهي ٿو ته هي نوسوارب ماڻهن سان ڀريل هجي مگر اونڌه ۾ توهان اڪيلا هوندا آهيو. جيئن ئي توهان اندر ۾ تبديلي آڻڻ گهرندا آهيو. محبت کي خارج کان موڙي پنهنجي ذات جي واهڙ سان ملايو ٿا ته توهان پوري طرح صوفي بڻجي وڃو ٿا. انهيءَ ڄاڻ سان گڏ ته توهان جي اندر ايتري گهڻي محبت آهي، جنهن سان توهان سموري دنيا کي مهڪائي سگهو ٿا توهان جي محبت کي ود کان ود پرسڪون، همدرد ۽ دوستاڻو هجڻ گهرجي توهان جي محبت کي پنهنجي حياتياتي، هارموني ۽ ڪيميائي ماضيءَ کان آزاد هجڻ گهرجي. ڀهريائين هن کي مادي کان جند ڇڏائڻي پوندي. ڀهريون ڀيرو فطرت جي انڌي سگهه توهان ڏادي نه ڪندي فيصلو توهان پاڻ ڪندا.

جڏهن توهان ڏيڻ لاءِ گهڻو ڪجهه رکو ٿا ۽ جڏهن توهان هي ڄاڻو ٿا ته جيترو وڌيڪ توهان ڏيو ٿا اوترو وڌيڪ حاصل ڪيو ٿا ته ڀوءِ محبت گهڻي دير تائين هڪ ناتو ئي نٿي رهي پر هڪ پوتر شرڪت بڻجي وڃي ٿي. جنهن ۾ موٽ ۾ ڪجهه حاصل ڪرڻ جي خواهش نه هوندي آهي. ڀهريون دفعو هي نج ڊرامون ليليا، بڻجي وڃي ٿي. ليڪن جيتري قدر توهان جي سوال جي ٻئي ڀاڱي جو واسطو آهي ته توهان جي محبت ڀڪ سان گرم آهي ۽ تون ڄاڻين ٿي ته مان گرميءَ کي پسند نه ڪندو آهيان. تون ڏسي سگهين ٿي. "به ايئر ڪنڊيشنرز"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

توهان کي هڪ وڏيڪ مُتاهين، وڏيڪ دوست، وڏيڪ نج سکيه جو تجربو ڪرڻو پوندو. تڏهن توهان ڄاڻي سگهندا ته ڇا مان توسان وڏيڪ محبت ڪيان ٿو يا توهان مون سان وڏيڪ محبت ڪرين ٿي ڇاڪاڻ ته ان وقت ۾ ئي ڄاڻي سگهجي ٿو ته توهان مونسان وڏيڪ محبت ڪرين ٿي. منهنجي محبت ته بس سڌين سڌي محبت آهي. "نه وڏيڪ نه گهٽ" مان ته سوچي به نٿو سگهان ته گهٽ محبت ڪيئن ڪئي ويندي آهي. مان ڪوشش ڪئي هئي. مگر مان توهان کي اهو ٻڌائيندي شرم محسوس ٿو ڪيان. مان سڄي زندگي انهيءَ ۾ناڪام رهيو آهيان. مان نه ته وڏيڪ محبت ڪرڻ جي لائق آهيان ۽ نه ئي مان وڏيڪ محبت ڪري سگهان ٿو. "گهٽ" ۽ "وڌ" اهي لفظ آهن جيڪي روحاني دنيا سان واسطو نٿا رکن. هي ته مادي دنيا سان لاڳاپو رکن ٿا. انگريزيءَ جو لفظ ميٽر Metter مادو اصل ۾ هڪ سنسڪرت لفظ "ماترا" مان ڇونڊيو ويو آهي. جنهن جو مطلب آهي "اها شيءِ جنهن کي ماپي سگهجي". انهيءَ مصدر ماترا مان فرانسي زبان جو لفظ ميٽر Metter کنيون ويو آهي. "جنهن کي ماپيو وڃي اها منهنجي محبت نه آهي، جنهن کي ماپي نٿو سگهجي، جيڪا گهٽ وڌ نٿي ٿي سگهي اها ئي توهان سان گڏجڻ لاءِ آهي، جو ته هيءَ ساري سر شتي جنهن مادي مان ٺهي آهي اهو محبت چورائي ٿو. جيئن ئي توهان پنهنجي محبت کان واقف ٿيو ٿيون. ته توهان پوريءَ هستيءَ جي حقيقت کان واقف ٿي وڃو ٿيون. هيءَ محبت ڪوئانڻ واري مادي مان ٺهي آهي. اسان محبت جي سمنڊ ۾ جي رهيا آهيون ۽ اسان کي خبر ئي ڪانهي. مگر اهڙا طريقا آهن جو توهان امڪاني خوشين کان واقف ٿي سگهو ٿيون. رڳو هڪ ماڻهوءَ سان ٽپ ڪري توهان کي خوشيءَ جو احساس ٿيندو. ذرا توهان پاڻ کي محبت ۾ تبديل ٿيندو سوچيو ته سموري هستي توهان جي پريميءَ ۾ سمائجي وڃي ٿي. هوا ۾ ناچ ڪندڙ وڻ ۽ سج، آسمان ۾ اڏامندڙ ڪکر، هڪ خوبصورت لهندڙ سج جي لام-

جڏهن توهان هڪ دفعو ڄاڻي ونو ٿيون ته محبت سان ٽپ هستي، انهيءَ هميشه واريءَ خوشيءَ سان ڀريل هستي هڪ حصو هجي ته توهان پنهنجي محبت تي، پنهنجي ذهانت تي لڳل سموريون پابنديون ٽپي وينديون. توهان ٻيهر جنم وٺنديون. گوتم ٻڌ وانگر ٻيهر جنم وٺنديون، هڪ جاڳندڙ شعور، توهان جي تجربي توهان کي هڪ سچي واهڙ ڏانهن موڙيو اهي. رڳو انهيءَ جي پيروي ڪيو- سولائي سان، آرام سان- توهان تي اُيترو گهڻو ڪجهه قربان ٿيڻ لاءِ آهي ته توهان تصور به ڪري نٿيون سگهو- گلاب ۽ گلاب ۽ گلاب

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

(2)

هائو! مراقبو نوجوان بڻائيندو آهي

1- مراقبو توهان جي سموري هستيءَ جو جوهر هوندو آهي
2- ماڻهو اڃا بالغ نہ ٿيو تہ ايترين قومن جي ڪهڙي ضرورت آهي؟
3- مراقبو ڪرڻ وارو ماڻهو پاڻ کي دنيا جو سمجهڻ جو پابند آهي.
4- زندگي تہ بس اڄ آهي
5- شعور مالڪ آهي. توهان جو جسم رکو گهر آهي
6- مراقبي جو واسطو ذهن سان نہ آهي
7- مراقبو توهان جي هستيءَ سان لاڳاپيل هوندو آهي

پيارا پڳوان!!

توهان حال ۾ ئي چيو آهي تہ سنياسڻ جي ڪابہ قوميت ڪانہ ٿيندي آهي. ڇا توهان اهڙو ڪجهہ عمر جي حوالي سان بہ سمجهو ٿا؟ جڏهن کان مان سنياسڻ بڻي آهيان، مون کي عمر جو احساس ئي نہ رهيو. مان ٻاهٺ ورهين جي آهيان ۽ نوجوان مون کي پنهنجو هم عمر ٿا سمجهن. ائين ڪيئن ممڪن آهي؟

مراقبو توهانجي سموري هستيءَ جو جوهر هوندو آهي. توهان وڏيڪ ميڙ جو حصو نہ ٿيون رهو. توهانکي پنهنجي ذميواريءَ جو بار پاڻ پنهنجي ڪلهن تي پاڻ کڻڻ آهي. توهان هڪ آزاد فرد بڻجي چڪيون آهيو! قوميت ختم ٿي ويندي جو تہ اهي ليڪون وڏيڪ آهن. انسانن جون پنهنجون ڪڏيل آهن. انهن جو هجڻ برو آهي. جو تہ انهن جي هجڻ سان ائين محسوس ٿئي ٿو تہ جڻ ماڻهو اڃا بالغ نہ ٿيو آهي. نہ تہ ايترين قومن جي ڪهڙي ضرورت آهي ۽ هر قوم کي ايتري وڏي، وڏي لشڪر جي رکڻ جي ڪهڙي گهرج آهي؟ ماڻهو بک وکهي مري رهيا آهن ۽ دنيا جو ڪل ڪيمائيءَ جو ستر سيڪڙو فوج تي خرچ ڪيو ٿو وڃي. انسانيت جو گذارو باقي ٽيهہ في سيڪڙي تي هوندو آهي. فطري طور فوج هر اها چيز حاصل ڪري ٿي جيڪا عمدي هوندي آهي. انهيءَ جو سبب اهو آهي جو انهن پنهنجون حياتيون وڪيون جو آهن ۽ اهي موت کي ڪُل لائڻ لاءِ تيار آهن. يا مري ويندا يا ماري ايندا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هي نهايت بي معني ڏسڻ ۾ اچي ٿو ته جنگيون هجڻ ئي ڇو گهرجن؟ ڏاڍ ڇو هجڻ گهرجي. قومون پنجن هزارن سالن تجربي کان پوءِ هي ڇو ٿيون ثابت ڪن ته اهي ڪينسر ۾ ورتل آهن.

مراقبي ڪرڻ وارو ٻاڻ ڪي دنيا جو شهري سمجهڻ جو پابند آهي هو هندو يا عيسائي يا مسلمان بڻجڻ نٿو وڃي. جيئن ته هو خود هستيءَ سان رابطو ڪري سگهي ٿو. انهيءَ ڪري هن کي ڪنهن وسيلي جي ضرورت نٿي رهي. ڪنهن پنڊت، ڪنهن پادريءَ، ڪنهن ڪتاب ۽ چرچ جي ڪيس ضرورت نه آهي. انهن سمورن مذهبن، رت وهائڻ، زنده انسانن کي ساڙڻ ۽ معصوم انسانيت جي خلاف بي انتها خطرناڪ قدمن کان سواءِ آخر ڪيو ئي ڇا آهي؟ (گرو رجنيش جو هي سوال مهلاڪو آهي، تنهن هوندي اٿين معلوم ٿئي ته ان قران ۽ پيغمبر اسلام جي حيات مبارڪ جو مطالعو گهري نظر سان نه ڪيو آهي نه ته هو اسلام جي امن پسندي، رواداري ۽ انسان دوستيءَ جو ذڪر ضرور ڪري ها "اردو مترجم" "اٿين برابر آهي ته اسلام امن پسنديءَ، روادريءَ انسان دوستيءَ جو سبق ضرور ڏنو آهي پر عمل انهيءَ جي ابتڙ ٿي رهيو آهي. اسلام جي آڙ ۾ اڄ ڪيترو رت وهايو ٿو وڃي. انهيءَ جو ڪاٿو ڪرڪو لڳائي سگهي ٿو سنڌي مترجم"

جيئن ئي توهان وڏيڪ ماٺ ۾ هوندا آهيو. جيئن ئي توهان جون اکيون وڏيڪ صاف هونديون آهن، جيئن ته توهان جي چوڌاري پکڙيل ڌنڌ غائب ٿي ويندو آهي. مذهب، قومون، ڪاري ۽ يوري جو فرق- مردن ۽ عورتن جي وچ ۾ تسبڌو، اهي سڀ جا سڀ ختم ٿي وڃن ٿا.

۽ اهو صحيح آهي ته تون عمر جي احساس کان اڃي ٿي وڃي آهين مراقبو توهان کي وقت کان آجپي ڏانهن وٺي وڃڻ شروع ڪندو آهي. انهيءَ جو سبب اهو آهي ته هي توهان کي فنا کان آجپي ڏانهن وٺي وڃي ٿو. توهان ڪي هي ڄاڻي ڪري اچرج ٿيندو ته سنڪرت ۾ موت ۽ وقت لاءِ هڪ ئي لفظ استعمال ٿيندو آهي اهو آهي "ڪال" لفظ ڪال جو مطلب "صبحاڻي" به آهي. "صبحاڻي" جس ۾ رڳو موت آهي ۽ موت کان پيو ڪجهه به نه آهي. زندگي ته بس اڄ آهي. جيئن ئي توهان "آنند" کان واقف ٿيو ٿا توهان جو دٻاءُ توهان تي بار آهي: جڏهن دٻاءُ نٿو رهي ته توهان هلڪا ڦلڪا ٿي وڃو ٿا. دٻاءُ کان آزاد. شعور جيڪو توهان جي حقيقت آهي وقت ۽ جاءِ جي حدن کان ڇٽل هوندي آهي.

توهان جو جسم ننڍپڻ کان جواني، جواني کان ڪراڙپ ۽ ڪراڙپ کان موت تائين هلندو رهي ٿو. اهي تبديليون رڳو جسم ۾ ظاهر ٿين ٿيون. اهي گهر جي فرنيچر جي ڦيرين گهيرين وانگر آهن. گهر جي رنگ روغن ۽ انهيءَ جي آرڪيٽيڪچر جون ڦيريون گهيريون آهن. مگر ماڻهو جيڪو گهر جو رهاڪو آهي، گهر جو مالڪ آهي، اهو انهن سمورين تبديلن کان متاثر نٿو ٿئي.

شعور مالڪ آهي، توهان جو جسم رڳو گهر آهي. تنهنڪري جڏهن توهان مراقبي جي سلطنت ۾ داخل ٿيو ٿا ته پنهنجي اندر، اهڙيءَ شيءِ سان جڙجي وڃو ٿا جيڪا ڪائناتي آهي. جنهن جي ڪائي عمر نه آهي. جيڪا وقت ۽ جاءِ جي قيد کان آزاد آهي. اهو ڪجهه رڳو توهان سان ئي نه ٿيو آهي. مون ڪي ڪيترن ئي ڪراڙين سيناسين جا خط مليا آهن جن ۾ انهن ٻڌايو آهي ته اهي پاڻ کي جوان محسوس ڪري رهيون آهن. ۽ انهن کي ڪابه "پيرٿي- وڃوتي، آڏو نه آهي. اهي ٻين سنياسي عورتن رلي ملي ويون آهن. هڪ ويرم لاءِ به انهن کي اهو خيال نه آيو ته اهي اسي سالن جون ڪراڙيون آهن يا هي ويهن سالن جون نينگريون آهن. اهي گڏ رهن ٿيون. اهو ڪوبه نٿو سوچي ته هي ڪيترو نه نرالو معاملو آهي.

اِسڪات لينڊ سان واسطو رکندڙ هڪ سنياسڻ مون کي لکيو ته "پڳوان! مان ڏاڍي پرجوش آهيان." هوءَ انهتر ورهين جي آهي ۽ هاڻي هوءَ پوڙهن جي پنيان ڊڪندي وتي ٿي ۽ سموري وستي سوچي ٿي ته هوءَ چري ٿي ويئي آهي. انهيءَ جو سبب اهو آهي ته هوءَ هر وقت کلندي رهي ٿي ۽ سدائين خوش رهي ٿي. وستيءَ کي انهيءَ حقيقت تي ويساهه ڪونه ٿو اچي ته هن سان ڇا ٿيو آهي. هوءَ هڪ ننڍڙي ٻار وانگر ٻٽجي چڪي آهي. هن مون کان پڇيو ته "مان ڇا ڪيان؟ "مون کي ڀريائين وانگر هلڻ گهرجي؟" مان ان کي چيو "تون ڪوشش ڪري سگهين ٿي مگر ياد رک. تون انهيءَ ۾ ڪامياب نه ٿيندينءَ. تنهنڪري پنهنجو وقت نه وڃاءِ. بس پوڙهن کي وٺندي رهه ۽ وستيءَ جي بيوقوفن جي لاءِ ڇاجي پريشاني آ؟ بس توکي پنهنجو پاڻ مان مزو وٺڻ گهرجي" مراقبي جو واسطو ذهن سان نه آهي. مراقبو توهان جي هستيءَ سان لاڳاپيل آهي. بس ٿوري جهٽ لاءِ انهيءَ ۾ گم ٿي وڃو. ۽ اوچتو هر شيءِ مختلف ٿي ويندي. جسم پنهنجي رستي تي هلي پوندو. توهان کي ڄاڻ ملندي ته توهان رڳو جسم نه آهيو. ماڻهو مرندا، مگر توهان نه. جو ته موت اڻ ٿيڻي آهي. توهان جو پنهنجو موت ايندو. مراقبو توهان کي موت جي لاءِ تيار ڪري چڪو آهي. توهان گيت ڳائيندا، ناچ ڪندا، ماڻ ميٽ ۾ وڃي سگهو ٿا. صورت کي ڇڏيندي، بي صورت ۾ گم ٿيندي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

(3)

مراقبي ۽ منشيات جا ڏڳ جدا جدا آهن

1- منشيات مان ملندڙ مزو توهان جي شعور تائين پهچي نٿو سگهي. منشيات دماغ تائين پهچ حاصل ڪري سگهي ٿي. ان جو مراقبي سان ڪوبه واسطو ڪونهي ۽ نه ئي ڪو مقابلو آهي.

2- مراقبي ۽ منشيات جا ڏڳ جدا جدا آهن

3- مراقبي جو معراج هڪ اهڙي ڪيفيت آهي جيڪو هر تجربي کان ڇتل آهي. رڳو نج عدم. انهيءَ جو سبب اهو آهي ته اهوئي هستي جو واهڙ آهي ۽ اهوئي اهو هنڌ آهي، جتي هستي پاڻ کي نيئن بنائڻ جي لاءِ وري وري وڃي ٿي.

4- هر اها شيءِ جيڪا وجود رکي ٿي، هڪ گولائيءَ ۾ڦري ٿي

5- انسان جي زمين کي وجود ۾ ايندي چار ڪروڙ سال ٿي چڪا آهن. مگر اها ڪا وڏي عمر نه آهي. اڃا ته زمين ٻاراڻي حالت ۾ آهي.

6- زندگيءَ جي سمورن رازن ۽ اسرارن جي ڪنجي مراقبو آهي

7- صحيح رستي صحيح طريقي جي سڃاڻ بس اها ئي آهي ته اهو توهان جي زندگي کي پاڻ ۾ سمائي ته توهان وڌيڪ پرسڪون، وڌيڪ محبت ڀريا ٿيو، وڌيڪ ذهين ۽ وڌيڪ واقف ٿي وڃو.

8- مراقبو زندگيءَ جي صفتن کي سمائڻ واري سائنس آهي.

9- مراقبو تجربن سان واسطو نه رکندو آهي. انهيءَ کي ته تجربي ڪرڻواري سان واسطو آهي. تجربا شين جي خارج ۾ هوندا آهن.

10- دنيا ڀرجي حڪومت جي بي وقوفي آهي جو شراب تي پابندي نٿي لڳائي وڃي. توڙي جو شراب سيني نشن کان وڌيڪ خطرناڪ آهي.

11- ڪنهن به حڪومت کي هي حق نه آهي ته اها ڪنهن شخص کي تجربي کان جهلي جو ته هو ڪنهن ٻئي شخص کي ته نقصان نٿو رسائي.

12- مان ڪنهن به شيءِ جي خلاف نه آهيان، انهيءَ جي وجه اها آهي ته هر شيءِ صحيح انداز ۾ استعمال ڪري سگهجي ٿي ۽ هرشيءِ کي غلط انداز ۾ به واپرائي سگهجي ٿو. زهر دوا ٿي سگهي ٿو. اهو سڀ ڪجهه اضافي آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

پيارا پڳوان!!

ڪيترا ماڻهو نشي ۾ مزي ۽ وڻڻ جو تجربو ڪن ٿا. مان توکان پڇو آهي تہ ڪوڙ شروع ۾ مٺو ٿيندو آهي ۽ آخر ۾ ڪڙو ٿيندو آهي. سچ شروعات ۾ ڪڙو ٿيندو آهي ۽ آخر ۾ مٺو.

مان مراقبي ڪيان ٿي. مگر مون ڪي اهڙي تجربي جا مزو نہ مليو آهي، جنهن جو ذڪر نشي مان مزو وٺندڙ ڪندا آهن. ڇا نشو ڪوڙ وانگر آهي؟ ۽ مراقبو سچ وانگر؟- يا مونکان اهڙي ڪا ڀل ٿي ويئي آهي، جيڪا حقيقت ۾ مدد ڪري سگهي ٿي؟

نشو ڪجهہ وقت لاءِ هڪ ڪيميائي تبديلي ڪري سگهي ٿو. هي توهان جي اندر ۾ عظيم سڌارو ڪندڙ. وڌيڪ حياتيءَ جي امنگ ۾ دنيا ۾ زياده رنگينيءَ جو احساس پيدا ڪري سگهي ٿو.

مگر اها حالت بس ڪجهہ ڪلاڪن تائين برقرار رهي ٿي ۽ پوءِ توهان پيهر ڌڙم ڪري زمين تي اچي ڪرو ٿا ۽ تنهن وقت زندگي وڌيڪ ڏڪاري ڏسڻ ۾ اچي ٿي. جو تہ هاڻي توهان انهيءَ سان ڀيٽڻ لاءِ ڪا شيءِ ملي ويئي آهي.

نشي مان حاصل ٿيندڙ مزو توهان جي شعور تائين پهچي نٿو سگهي. انهيءَ جو مراقبي سان تہ ڪوبہ مقابلو نہ آهي مراقبي جي پهچ توهان جي شعور تائين هوندي آهي. هيءَ بي دماغي واري ڪيفيت آهي ۽ نشي مان حاصل ٿيندڙ مزو رڳو دماغ تائين پهچ رکندو آهي ۽ توهان کي هڪ خوش حاليءَ جو احساس خوبصورت خواب ۽ خيالي منظر ئي عطا ڪري ٿو. جيڪو حقيقي سمجهہ ۾ ايندو آهي. تنهنڪري جڏهن ماڻهو ٻڌائن ٿا تہ انهن خوبصورت شين جو تجربو ڪيو آهي تہ تون اداس ٿي وڃي ٿي. تون سوچين ٿي تہ مراقبي ڪرڻ هوندي بہ تو ڪڏهن ائين محسوس نہ ڪيو آهي ۽ انهن ماڻهن هڪ خسيس ڪيميائي دوا مان اهڙي ڪيفيت جو مزو ورتو.

انهن جهڙا تجربا توهان تي ظاهر نہ ٿيندا- مراقبي ۽ نشي جا ڏڳ جدا جدا آهن. مراقبي جي رستي تي توهان کي ماٺ جو تجربو ٿيندو توهان کي بنا سبب خوشيءَ جو تجربو ٿيندو. توهان کي وشال ۽ ويڪريءَ روشنيءَ جو تجربو ٿيندو. هڪ روشنائي تنهنجي دل مان اڀرندي. توهان هڪ ستاري ۾ پيهي ويندئون. اهي سڀ حالتون مراقبي جي رڳو شروعاتي مرحلي ۾ ظاهر

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ٿيندي رهن ٿا. جيئن جيئن مراقبو اسرندو ويندو آهي، سمورا تجربا موڪلائي ويندا آهن. مراقبي جو عروج هڪ اهڙي حالت آهي جو تجربي کان ڇٽل ۽ ٻاهر آهي.

رڳو نج عدم! انهيءَ جو سبب اهو آهي ته اهوئي هستيءَ جو واهڙ آهي ۽ اهوئي اهو هنڌ آهي جتي هستي پاڻ کي نئين بنائڻ لاءِ هر هر ويندي آهي. اسان تجرباتي طور انهيءَ نتيجي تي پهچي چڪا آهيون جن تي اوپر جا ڪيترا صوفي پهچي چڪا آهن ته جيڪا شيءِ وجود رکي ٿي هڪ گول ۾ ڦري ٿي. ستارا، سج، چنڊ، زمين- هر ڪا شيءِ گولائيءَ ۾ ڦري ٿي. جيڪا شيءِ پيدا ٿي آهي، هڪ ڏينهن مري ويندي.

زمينون پيدا ٿين ٿيون ۽ وري فنا ٿي وڃن ٿيون. اسان جي زمين کي وجود ۾ آئي چار ڪروڙ سال ٿي چڪا آهن، مگر هي ڪا ڏگهي عمر نه آهي: اڃا ته زمين پنهنجي ٻاروتڻ ۾ آهي. چار ڪروڙ سالن جو ڪو مطلب نه آهي. جو ته سج جي عمر اٽڪل ڏهه ڪروڙ سال آهي ۽ اسان جو سج به اڃا ڪراڙو نه آهي. هي ته ڪائنات جي نوجوانن ۾ شمار ٿئي ٿو.

اهڙا سج به آهن جو ايتري قدر قديم ۽ پري آهن جو جڏهن اسان کي انهن جي باري ۾ ٻڌايو ويجي ٿو ته اسان حيرت ۾ پئجي وڃون ٿا. اهڙا سج به آهن جو ايترا ته پري آهن جو انهن کي خبر ئي ڪانهي ته ڪا زمين به موجود آهي. انهيءَ جو سادو دليل هي آهي ته چار ڪروڙ سال اڳ ۾ زمين پيدا ٿي ته انهن پري وارن ستارن مان روشنيءَ جا ڪرڻا روانا ٿيا جو اڃا تائين زمين تي نه پهتا آهن- وچ وارو مفاصلو تمام گهڻو آهي. اُنهرو جو جنهن وقت اهي ڪرڻا پهچندا ته زمين جي باري ۾ ڄاڻڻ جي ڪوشش ڪندو ته هو ائين ڪري نه سگهندو ڇو ته ٻن شعاعن جي وچ ۾ هيءَ گم ٿي ويندي. اگر هو فوٽوٽ به ڪڍندو ته ان جي فلم تي ڪجهه ظاهر نه ٿيندو.

اوڀر جا صوفي انهيءَ حقيقت جو انت لهي چڪا آهن ته سڄي ڪائنات هڪ ويرم ۾ ناس ٿي سگهي ٿي. گره ناس ٿي سگهن ٿا، ستارا ۽ سج ختم ٿي وڃن ٿا. تنهن هوندي به هر روز نوان ستارا پيدا ٿين ٿا. نوان گره جنم وٺن ٿا. ڪيترائي سورج منڊل پنهنجي پنيان ڪوبه نشان نه ڇڏيندي گم ٿي چڪا آهن ۽ نوان سورج منڊل پيدا ٿي چڪا آهن.

هو جون ٿا. مان انهن سان پوري طرح سهمت ٿيان ٿو. ته سموري ڪائنات ناس ٿي ويندي ۽ چوڌاري اونداهه ئي اونداهه هوندي. هر ڪا شيءِ ٻسمهي پوندي. وري پيهر ٻاڪ ڦٽندي، گره پيهر وجود وٺندا ستارا پيدا ٿيندا. هڪ نئون تخليقي جهان وجود ۾ ايندو. سرجاءِ جا لکين گولا ظاهر ٿي چڪا آهن. توهان جو شعور ابديت سان واسطو رکي ٿو. جنهن کي فنا نه آهي جيڪو امر آهي، جڏهن ڪائنات ناس ٿيندي ته وڌ ۾ وڌ هي ٿيندو ته ابديت سمهي پوندي ۽ صبح ٿيڻ تي جاڳي ڪري وري ايندي. تازي توانائي ٿي. هڪ نئين دنيا جي شروعات ٿيندي.

بس هڪ ڳالهه ياد رکو! زندگيءَ جي سيني رازن ۽ ڳجهن جي ڪنجي رڳو مراقبو آهي. تنهنڪري اونهو مراقبو ڪيو ۽ تجربن جي باري ۾ پريشان نه ٿيو. رڳو انهن ماڻهن تي ويچار ڪيو جيڪي مزوماڻي رهيا آهن. مان نٿو سمجهان ته هي ڪو خطرناڪ شراب آهي. ڇا توهان گوتم ٻڌ جي اکين جو نور ڏسو ٿا؟ ڇا توهان انهن اشارن ۾ ڪرشن جو وقار ڏسو ٿا؟ ڇا توهان انهن جي حياتين ۾ ڪا ڦير ڦار ڏسو ٿا جيڪا انهن جي تجربن جي ڪري ظاهر ٿي آهي؟ ڪجهه به نه مٽيو آهي. اهي اڳي کان وڌيڪ قياس جو ڳائي وجن ٿا. هاڻي رڳو گهڻو نشو پيدا ڪري ٿي اهي ٻڪيا رهي سگهن ٿا. مگر نشو گهري سگهن ٿا. اهي پنهنجو پاڻ کي ڌوڪو ڏين ٿا. صحيح رستي جي سڃاڻپ اها آهي ته اهو توهان جي زندگيءَ کي پاڻ ۾ سمائي توهان وڌيڪ آنند وارا، وڌيڪ محبت ڀريا، وڌيڪ ذهين، وڌيڪ خبر وارا ٿي وڃو. توهان جي زندگيءَ ۾ انهيءَ کي ظاهر به ٿيڻ گهرجي.

رڳو ان وقت فيصلو ٿيندو ته جيڪو ڪجهه توهان ڪري رهيا آهيو اهو درست آهي. جيڪڏهن توهان ڪو نشو ڪري خوابن جو مزو ماڻيو ٿا ته مان اها هدايت نه ڪندس ته خوابن مان مزو نه ماڻيو انهيءَ جو سبب اهو آهي ته مان ڪليت جي ڳالهه ڪندو آهيان. تنهن ڪري پوري طرح مزو ماڻيو. مگر توهان مراقبي جي باري ۾ ڪجهه به نٿا ڄاڻو. ائين آهي ته گهٽ ۾ گهٽ انهن کي ته پريشان نه ڪيو جيڪي مراقبو ڪن ٿا. توهان پاڻ پريشان آهيو.

توهان جلدي ڪٿا ٿي پونڊا. شروعات ۾ نظر ايندڙ منظره جهڙو نشو وابرائيندڙ تخيل ۾ ڏسند آهن. هوريان هوريان معمولي ڏسڻ ۾ ايندا. توهان ڇا حاصل ڪرڻ نڪتا آهيو" توهان جي جهالت ساڳي جو ساڳي رهندي آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

توهان جي ڪاوڙ، توهان جو ڏاڍ، توهان جو ساز، سڀ سڀاڳيائي آهن. مراقبو زندگيءَ جي صفت کي تبديل ڪرڻ واري سائنس آهي: هي توهان کي رڳو وقتي مضبوطي ۽ وقتي تفريح موجود نٿو ڪري. هي توهان ۾ جوهر پيدا ڪري ٿو ته جيئن توهان ڪائناتي سرڪس جو حصو بڻجي سگهو. هي نهايت پر جوش هوندو آهي. انهيءَ کي پسڻ لاءِ رڳو توهان کي صاف ٿيڻو پوندو.

رڳو توهان ڪنهن ماڻهوءَ کي ڏسو ته توهان حيران ٿي ويندا ته دنيا پر جوش ماڻهن سان ڀري پيئي آهي. مگر ڪوبه انهيءَ تي ڌيان نٿو ڏئي. ٻي صورت ۾ توهان کي ٻئي هنڌ پسڻ وڃڻ جي ضرورت نه آهي رستي جي وٽ تي ويهي رهو ۽ نظارو ڏسو. اهڙي ڪنهن به تجربي جي حوالي سان پريشان نه ٿيو. جنهن جي باري ۾ اهي ماڻهو توهان کي ٻڌائن ٿا جيڪي نشو استعمال ڪن ٿا. مراقبي جو تجربي سان واسطو نه آهي. هن جو ته تجربي ڪرڻ واري سان واسطو تجربا ته شين جي خارج ۾ هوندا آهن. مراقبي جو توهان سان واسطو هوندو آهي. انهيءَ سان نه جيڪو توهان تي وارد ٿئي ٿو. يا نه انهيءَ سان جيڪو ڪجهه توهان ڏسو ٿا. هڪ خوبصورت گلاب. ڀڪ سان نشي جي اثر هيٺ هي ڏاڍو سهڻو ۽ ڪليل نظر ايندو. پر بي ساهر. بي ڪارجو!!

توهان ساڳيا جا ساڳئي ٿي رهندا، توهان تي جوهر نه ڳلندو. توهان جي دل جون مکڙيون نه ٽڙنديون. توهان ساڳيائي مثل آهيو. جهڙا اڳ ۾ هيا. مراقبي کان سواءِ ڪو ٻيو رستو آهي به ڪونه. نشو توهان کي وهم ڏيئي سگهي ٿو.

خيالي تجربا! مان ڪنهن به رنگ ۾ ڪنهن به شيءِ جي خلاف نه آهيان. منهنجي سوچ ته رڳو هيءَ آهي ته هر شيءِ کي اهڙي طرح استعمال ڪيو وڃي جو اها زندگيءَ جي اوسر جو سبب بڻجي وڃي. شعور جي ارتقا بڻجي وڃي.

نه ته مان ته نشي جو مخالف نه آهيان. هيءَ دنيا ڀرجي حڪومتن جي بيوقوفي آهي جو انهن شراب تي روڪ نه وڌي آهي. جو ته شراب سڀني نشن کان وڌيڪ خطرناڪ آهي. انهيءَ رخ کان توهان جاچي سگهو ٿا ته توهان تي بيوقوفن جوراڄ رهيو آهي. شراب جي موڪل آهي ۽ نشيدار شيون. انهن مان ته ڪيتريون نقصان ڪار نه آهن. مگر هزارين ماڻهو خاص نوجوان ڇوڪرا ۽ ڇوڪريون رڳو انهيءَ ڪري جيلن ۾ پيا سڙي رهيا آهن ته اهي انهن نشن جو استعمال ڪن ٿا جن جي باري ۾ حڪومتن فيصلو ڪيو آهي ته انهن کي نه واپرائجي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هي ڪيتري عجيب ڳالهہ آهي تہ حڪومت ميڊيڪل ڪاليجن جي تحقيق جي وسيلي انهن جي نقصان ڪارِ هجڻ لاءِ ثتي چوي. جيڪڏهن ڪو نشو نقصانڪار ٿي سهي پر خوبصورت وهي ۽ خيالي تجربو عطا ڪري ٿو. گهٽ ۾ گهٽ ڪاشي هن دنيا ۾ اهڙي آهي جيڪا رڻ وانگر سراين سان پريل آهي. جيڪڏهن ڪانشيدار شيءِ نقصان ڪندڙ اثر ڏيڪاريندڙ آهي تہ ميڊيڪل سائنس بهرحال ايتري ترقي ڪئي آهي جو انهن نقضانڪار اثرن جو توڙ ڪري سگهي ٿي. نشي ڪي انهيءِ حد تائين صاف ڪري سگهجي ٿو. جو هرڪو ماڻهو انهيءِ ڪي واپرائي "تجربي" کان فيض ياب ٿي سگهي. انهي جو سبب اهو آهي تہ ڪنهن بہ حڪومت ڪي اهو حق نہ آهي تهاها ڪنهن شخص ڪي تجربي کان جهلي. مطلب تہ نشو ڪنهن ٻئي شخص ڪي تہ نقصان نہ پهچائي رهيو آهي.

حڪومت جو فرض ماڻهن جي حفاظت هجڻ گهرجي. دنيا ۾ هزارين ميڊيڪل ڪاليج آهن. تحقيق ڪن. ڪا اهڙي شيءِ ڳولهي لهن جيڪا ماڻهن ڪي خوبصورت تجربا ڏي، جسم ڪي اوسر ڏي. ذهن ڪي صحت بخشي. توهان ڪي اچرج وٺندي تہ آخر مان اٿين جو چئي رهيو آهيان. مان اهو انهيءِ لاءِ چئي رهيو آهيان جيڪڏهن سڀ چيهو نہ رسائيندڙ نشوملي سگهي ۽ ماڻهن ڪي انهيءِ جي واپرائڻ جي اجازت ڏني وڃي تہ هي ماڻهو جلدئي نشي ۽ انهيءِ جي تجربن کان ڪڪ ٿي پوندا. دير يا سوير انهن ڪي مراقبي ڏانهن مڙڻو آهي. انهيءِ کانسواءِ ٻيو ڪوبہ رستو ڪونهي. اسان ڪي نشو واپرائڻو پوندو. انسانن ڪي چيهي رسائڻ بنان انهيءِ جوبندوبست ڪنداسون تہ نشو انهيءِ ڪي ڪجهہ تجربو موجود ڪري ڏي ۽ تڏهن هو وڌيڪ ڪنهن اهڙي شيءِ جي گهر ڪندو. جو نشو ان ڪي موجود ڪري نٿو ڏئي. حقيقت هيءَ آهي تہ جيئڻ ئي توهان روزانو ڪونشو واپرائڻ لڳندا آهيو تہ انهيءِ جو اثر روزانو روز گهٽبو ويندو آهي. هر روز توهان ڪي گذريل مقدار ۾ ٿورو ڪجهہ اضافو ڪرڻو پوي ٿو. آخرڪار هر نشو بي اثر ٿئي ٿو. توهان جي جسم تي انهيءِ جو ڪوبہ اثر نٿو ٿئي.

مان اهڙن ماڻهن سان گڏ رهيو آهيان. جيڪي هر قسم جو نشو واپرائن ٿا مگر اهي ماڻهو نشئي نہ آهن. اهي هڪ قديم طريقي تي عمل جنهن طريقي سان نشي جو عمل جاري رکيو ويندو آهي ۽ پوءِ اها گهڙي ايندي آهي جڏهن نشو انهن تي نہ چڙهندو آهي. توهان جيتري مقدار ۾ گهرو انهن ڪي نشو ڏيئي سگهو ٿا. ليڪن انهن تي نشو چڙهي.

اهي پنهنجن پوچا گهرن ۾ خطرناڪ. خاص طور " ڪوبرا" رکندا آهن. جيڪڏهن ڪو ناڳ توهان کي ڏنگي ته توهان فنا ٿي ويندا. جڏهن ته هي ماڻهو پنهنجي زبان ڪوبري کان ڏنگائيندا آهن. شروع، شروع ۾ نشي جي واهپي سان نفسي وهمن ۽ خيالي تجربن مان لطف وٺندا آهن ۽ هاڻي ڪوبري جو زهر به هنن کي نٿو ماري- اهي زهر سان پريل هوندا آهن. سڀ کان وڏيڪ اچرج جهڙي ڳالهه هيءَ آهي ته " ڪوبرا" ويچارو مري ويندو آهي، جو ته ڪوبرا کي اڳ ۾ ڪڏهن به اهڙي انسان سان پالو نه پيو آهي. جيڪو زهر سان ايڏو پريل هجي.

ڪوبرا کي وات ۾ هڪ ڳوڙهي هوندي آهي. باقي بئي سڄي جسم ۾ ڪنهن قسم جو ڪو زهر نه هوندو آهي. چين ۾ ڪوبرا کي هڪ مزيدار غذا سمجهيو ويجي ٿو. بس انهيءَ جي منڊيءَ کي وڃيو ۽ توهان کي هڪ مزيدار "سبزي" ملي ويندي.

مان جن ترال ماڻهن جي باري ۾ ڳالهائي رهيو آهيان. اهي جلدئي ڪوبرا جي زهر کان به آزاد ٿي وڃڻ وارا آهن ۽ اهو انهن جو امتحان ٿيندو. پوءِ انهن جو گرو انهن کي وڏيڪ اڳتي وڌڻ جي اجازت ڏيندو. هاڻي ڪا به شيءِ انهن ۾ سندر وسوسا پيدا نه ٿي ڪري سگهي. اوير ۾ نشي کي مراقبي ۾ مدد ڏيڻ جي لاءِ صدين کان واپرائيندا اچن ٿا.

هاڻي انهن انسان ۾ هر امڪان کي ناس ڪري ڇڏيو آهي جو ڪوبه زهر، ڪوبه نشو خيالي سندر سنسا پيدا ڪري سگهي. هن جو هاڻي شعور گهڻو مضبوط آهي. ڪوبه زهر هن کي ماري نٿو سگهي. ايستائين جو ڪوبه زهر ڪيس بيهوش ڪري نٿو سگهي. هو قدرت ۽ سرت ۾ رهندو آهي. جيستائين منهنجو خيال آهي ته اهي ماڻهو ٺيڪ ئي ڪري رهيا هئا. هي انهيءَ کان بهتر آهي ته "فاشٽ" طريقي سان برتاءُ ڪيو وڃي. اسان انهن ماڻهن کي موڪل ڏيون ٿا ته جيڪڏهن هو گهرن ته تجربو ڪن. ليڪن انهيءَ کي صحيح طريقي سان استعمال ڪن ته جيئن جلدئي انهن ماڻهن کي مراقبي ڏانهن وڃڻ وارو رستو ڏيکاري.

مان نشيدار شين جي خلاف نه آهيان. مان ته ڪنهن به شيءِ جي خلاف نه آهيان. انهيءَ جو سبب اهو آهي ته هر ڪاشيءِ ٺيڪ نموني سان استعمال ڪري سگهجي ٿي ۽ هر شيءِ کي غلط نموني به استعمال ڪري سگهجي ٿو. زهر دوا ٿي سگهي ٿو ۽ دوا زهر ٿي سگهي ٿي. اهو سڀ ڪجهه واڌو آهي.

باب چوٿون

ذهن: سٺو نوڪر، خراب مالڪ

1- ذهن: هڪ سڪيا ورتل ڌاريو
2- گيت بانسريءَ جو نہ هوندو آهي.
3- محبت دل جي جوهر جو اهم مظهر

عقل عيار آ، سو ويس مٽائيندو آ
عشق ويچارو نہ زاهد آ نہ ملا، نہ حڪيم (اقبال)

(1)

ذهن هڪ سڪيا ورتل ڌاريو:-

1- هي معنائون آهن جو توهانَ کي، توهان جي عملن کي، توهان جي سرگرمين کي تبديل ڪنديون. لفظن جي طاقت نہ هوندي آهي جيڪا ڪنهن شخص ۾ قبلي جوهر پيدا ڪري.

2- ذهن تہ توهان جي شعور جو هيٺاهين ۾ هيٺاهون پاڳو آهي.

3- توهان کي انهيءَ ذهن کي گهٽو پوٽتي ڇڏڻو پوندو. انهيءَ جي سموري سکيا ٻاهرين دنيا جي معاملن کي نبيرڻ لاءِ تي آهي. هي تہ سکيا ورتل ڌاريو آهي.

4- حضرت عيسيٰ عليہ السلام چيو هو "انسان رڳو مانيءَ تي زنده رهي نٿو سگهي." مان چوانٔ ٿو تہ انسان مانيءَ کان سواءِ جيئرو رهي سگهي ٿو مگر اخبار کان سواءِ نہ-

5- محبت جي وصف ٺاهڻ لاءِ نفرت يا ڌڪار جو هڪ خاص تجربو اٿر آهي.

6- شروعات ۾ ڪنهن ڳولهائوءَ جي سموري ڳولهائي اها آهي تہ ذهن کان مٿيرو ڪا جاءِ ڳولهي وجي.

7- ذهن جي پانهپ ۾ بربادي آهي

ذهن نوڪر جي حيثيت سان فطرت جي هڪ خوبصورت سوکڙي آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

پيارا پکوان!!

جڏهن مان تنهنجي تقرير ٻڌندي آهيان ته توهان جڻ مون کي بيان نه ڪري سگهندڙ سفر تي وٺي پيا وڃو. جيڪڏهن مون کان وڌيڪ ڪو سوال ڪري ته توهان جا چئي چڪا آهيو ته مون کي ڏکيائيءَ سان ياد ايندو آهي. مگر جڏهن ماڻهو مون کان ذاتي سوال ڪندا آهن ته جواب منهنجي ذهن مان ائين ڦٽي نڪرندا آهن جو مان پاڻ اچرج ۾ اچي ويندي آهيان.

پکوان!! جا مان اهڙو طوطو بڻجي وئي آهيان جنهن وٽ توهان جا لفظ رٽيل آهن.

مون کي ٻڌڻ، ٻڌڻ جهڙو گهٽ ۽ شراب جهڙو وڌيڪ آهي.

توڙي جو هي هڪ لفظي جوڙ هوندو، جنهن انهيءَ جو مٿاڇري وارو حصو هوندو آهي. جيڪو انهيءَ جي هيٺان لڪل آهي اهو حقيقي، روحاني رابطو آهي.

جتي معنيٰ جذب ٿي چڪي آهي ۽ لفظ وسري چڪا آهن.

تون منهنجو طوطو نٿي بڻجي سگهين

گهٽ ۾ گهٽ جيستائين مان جيئرو آهيان تون منهنجو طوطو اصل نٿي بڻجي سگهين، تون چري ٿي ويندين، منهنجا لفظ تضادن سان ايتري قدر ڀريل آهن ته ويچارو طوطو انهن تضادن هيٺان دٻجي مري ويندو.

هي هڪ پڪو اشارو آهي ته تون طوطو نه بڻجي رهي آهيان. جو ته توکي منهنجا لفظ ياد نٿا رهن. طوطو رڳو لفظن کي رٽيندو آهي مگر جيڪو ٻه ڪجهه تو تائين پهچي ٿو انهيءَ کي جذب ڪندي آهين. انهيءَ کي تنهنجي رت جو، تنهنجي هڏين جو تنهنجي هڏين جي مِک جو حصو بڻجڻو آهي. نه ئي توهان جي يادگيريءَ ۽ حافظي جو جيستائين هي توهان جي رت، توهانجي هڏين ۽ توهان جي هڏين جي مِک حصو نٿي بڻجي، انهيءَ وقت تائين توهان ۾ قلبي جوهر نه پيدا ٿيندو ۽ قلبي جوهر ظاهر ٿي رهيو آهي- توهان کي انهيءَ ڳالهه جي ڄاڻ آهي ته ذاتي سوالن جا جواب ڏيندي يا ڪنهن صورت حال سان سامهون ٿيندي، ڪجهه نه ڪجهه توهان جي وات مان نڪري ويندو آهي. جيڪو توهان جو نه هوندو آهي. تون اچرج ۾ پئجي وڃي ٿي ته تنهنجن پنهنجن لفظن جي وسيلي، ماڻ سان ٻڌندي، لفظن جي بدران، انهن ۾ لڪل لفظن کان ٻاهر مفهم تي ڌيان ڏيندي تون هوريان، هوريان پنهنجي عين شعور تائين پهچ حاصل ڪري رهي آهين. هتي تون وڌيڪ وديا وان ٿي نه سگهندين.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

تون هڪ نئون انسان بڻجي سگهين ٿي، اهڙو انسان جيڪو زندگيءَ جي معنيٰ کان واقف آهي؛ اهڙو انسان جنهن وٽ ماٺ ۽ آنند جي عظيم نعمت جو تجربو ٿي چڪو آهي؛ ان جا عمل ان جي شعور کي موزون لاءِ بڌل آهن. جيڪڏهن تون منهنجا لفظ ياد نٿي ڪري سگهين ته انهيءَ ڳالهه تي پريشان ٿيڻ جي ڪابه ضرورت نه آ. تون معنيٰ سان فيض ياب ٿئين ٿي. ۽ اها معنيٰ ٿي آهي جيڪا توکي" تنهنجي عملن کي" تنهنجي اٿڻ ويهڻ کي تبديل ڪندي. اها لفظن جي طاقت نه اهي جيڪا ڪنهن شخص ۾ قلبي جوهر پيدا ڪري ٿي. انهيءَ ڳالهه تي ڌيان جي ڪابه ضرورت نه آهي. تون ٺيڪ پيچري تي هلي رهي آهين.

هڪ ڳالهه کي سمجهي ڇڏڻ ضروري آهي اها هيءَ ته تون انهن شين کي ياد رکين ٿي، جن کي تون چاهين ٿي ۽ اهي شيون جن کي تون سمجهي چڪي آهين، انهن کي ياد رکڻجي ڪابه ضرورت نه آهي. اهي ته عمل ۾ ظاهر ٿين ٿيون: اهي ته تنهنجي اکين ۾ چمڪن ٿيون. اهي تنهنجي اشارن ۾ تنهنجي زندگيءَ ۾، محبت ۾، تنهنجي هر هڪ عمل ۾ شامل هونديون آهن. ليڪن اهي تنهنجي حافظي جي نظام جو ڪوبه حصو نه آهن. اهي حافظي کان گهڻيو وڏيڪ متاهيون آهن. جو ته انهن جو واسطو ذهن سان نه هوندو آهي. ذهن ته توهان جي شعور جو هيٺاهون حصو آهي. جيستائين دنيا جي معاملن جو واسطو آهي هي گهڻو مدد هوندو آهي. ليڪن جيڪڏهن توهان اندروني ملڪ جي زيارتن جي سفر تي اسهڻ لاءِ سوچي رهيون آهيو ته هي توهان جي ڪنهن به ڪم نه ايندو. توهان کي هن ذهن کي تمام پوئتي ڇڏڻو پوندو. هي سموري سکيا ٻاهرين جي دنيا جي معاملن کي نبيرڻ لاءِ ٿي آهي. جيڪڏهن توهان اندروني سفر جي شروعات ڪئي آهي ته هي توهان جي رستي ۾ ڪيتريون رنڊڪون وجهندو. هي ته هڪ سکيا ورتل ڏاريو آهي.

اهو بهتر آهي ته لفظ توهان جي حافظي جي نظام جي وڪڙ ۾ نٿا اچن توهان جي ٻڌڻ جي سگهه اينتري ته پوري آهي جو لفظ اڻ سڌي طرح توهان جي هستيءَ، توهان جي شعور تائين پهچي وڃن ٿا. انهن کي ذهن ميڪنزم جي ڪابه ضرورت نه اهي. جيستائين ٻاهرين دنيا جو واسطو آهي ته ذهن جو ميڪنزم موزون آهي. مگر داخلي دنيا ۾ توهان جي هستيءَ جي لڪل خانن ۾ ذهن جي داخلا منع آهي.

سموريءَ تاريخ جي وچ ۾ ذهن ڪڏهن به انسان جي اندر تائين پهچ حاصل ڪري نه سگهيو آهي. ان جي ڪم جي فطريءَ جوڙجڪ ۾ انهيءَ ڪم رنڊڪ آهي ۽ هي فطرتاً خارجيت پسند رهيو آهي. جنهن گهڙيءَ توهان ڳجهه جي طرف سفر ڪيو ٿيون ته توهان پنهنجي جي ماڻڊاڻ ڪان ڇڇي وڃو ٿيون. توهان انهيءَ کي پوئتي ڇڏي آيون آهيو. هاڻي توهان شعور ۾ پرن تي سفر ڪيو ٿيون. جيڪي ڪجهه مان ڇڏي رهيو آهيان. اگر اهو توهان جي زندگيءَ ۾ هڪ حقيقت جو روپ ڌاري ٿو ته ڪنهن کي هن ڳالهه جي پرواهه ته توهان کي منهنجا لفظ ياد رهن ٿا يا نه. انهن کي ياد نه رکڻ ئي صحيح عمل آهي. لفظن کي ياد رکڻ ته هڪ رنڊڪ ٿيندي.

رڳو پوتر معنيٰ کي پنهنجي هستيءَ جي لڪل خانن تائين پهچڻ ڏيو جتي لفظن جي پهچ نه آهي. جتي رڳو ۽ رڳو لفظن ڪان بنان ئي معنيٰ رسائي حاصل ڪرڻجي لائق آهي. هڪ "بشپ" جي خواهش هئي ته هڪ زين گرو کي مذهب متاثر تي آماده ڪري. ان جي خواهش جو محرڪ هي هيو ته ان ڏنو.

ته زين گرو جي چوڌاري هزارين چيلا آهن جيڪي ان جي اک اشاري تي عمل ڪن ٿا. هن خيال ڪيو ته جيڪڏهن هي پوڙهو ماڻهو مذهب متائي ٿو. ته ان جا سمورا چيلا بنان ڪنهن چون چرا جي مذهب متائيندا ۽ بشپ کي تمام گهڻي ڪاميابي حاصل ٿيندي. پنهنجن هم جوڙ پادرين ۾ هن جي مشهوري ٿيندي. عزت وڌندي، چرچ ۾ ان جو مرتبو مٿاهون ٿيندو.

انهيءَ خواهش مطابق پوري احترام سان گروءَ جي حضور ۾ حاضري ڀري. هو ان کي قائل ڪرڻ واسطي پاڻ سان گڏ بائيبل جو هڪڙو نسخو به پاڻ سان کڻي ويو هو. گروءَ سان رام ست ڪان پوءِ ان چيو ته هو ڪجهه آيتون بائيبل جون پڙهڻ گهري ٿو. گروءَ کيس اجازت ڏني. بشپ اها حصا پڙهڻ چوندڻا جيڪي "ٽڪريءَ تي وعظ" تي مشتمل هئا. هن زين گرتي اثر وجهڻ لاءِ حضرت عيسيٰ عليه السلام جو بهترين وعظ پڙهڻ پئي گهريو. ان جو خيال هو ته اهو وعظ پڙهي زين گرو ضرور متاثر ٿيندو ۽ متفق ٿيندو. جيڪڏهن ۽ بشپ جي خيال ۾ ناممڪن هيو ته "زين گرو" "ٽڪري تي وعظ" پڙهي متفق نه ٿيندو. انجي ذهن ۾ هي ڳالهه جمي ويئي هئي ته "ٽڪريءَ تي وعظ" سان متفق نه هجڻ ان لاءِ ناممڪن آهي، جو ته انهيءَ واسطي نهايت اعليٰ منطقي ذهن وارو هجڻ تمام ضروري آهي. بشپ جي

خيال ۾ فريڊرڪ نئشي جي برلير ذهانت رکوتا تہ پوءِ شايد هي ممڪن آهي تہ توهان اختلاف جي لائق ٿي سگهو. "نئشي" پوري تاريخ ۾ اهو اڪيلو شخص آهي جنهن حضرت عيسيٰ عليہ السلام " سان اختلاف ڪرڻ جي جرئت ڪئي آهي. ڪمزور دليلن سان نہ پر مضبوط دليلن سان نہ عام طريقو تہ هي آهي تہ خاميون ڳولهيون وڃن ٿيون ۽ ڪمزوريون تلاش ڪيون وڃن ٿيون ۽ انهيءَ تي هٿوڙو هلايو ٿو وڃي. جيڪڏهن خاميون ۽ ڪمزوريون نٿيون ملن تہ ڪائي ڳالهہ ڪانهي. توهان انهن کي ڪهڙي سگهو ٿا. ڪنهن بہ شخص کي ايتري دلچسپي نہ هوندي آهي تہ هو مٿن ڏسي:

دنيا اخبارن تي هلي رهي آهي. حضرت عيسيٰ عليہ السلام چيو هو تہ "انسان رڳو مانيءَ تي جيئرو رهي نٿو سگهي"

مان چوان ٿو تہ انسان مانيءَ ڪانسواءِ زنده رهي سگهي ٿو مگر اخبار کان سواءِ نہ. اخبار ان جي کل چاڻ آهي. اهي اهڙا ماڻهو آهن جيڪي حضرت "عيسيٰ عليہ السلام" "زرتشت" يا "لاوتزو" خلاف دليلن سان ڳالهائي نٿا سگهن. مثال طور حضرت عيسيٰ عليہ السلام چوي ٿو تہ خدا محبت آهي. خدا انصاف آهي. هو سدائين پاڇهارو ۽ سدائين همدرد هوندو آهي. انهيءَ جي ابتڙ عهدنامي قديم جو خدا هڪ نهايت ڪاوڙيل خدا آهي ڪڏهن بہ معاف نہ ڪرڻ وارو ڪڏهن بہ نہ وسارڻ وارو. ڪوبہ شخص انهيءَ کان پنهنجي گناه جي سزا کان بچي نٿو سگهي. حضرت عيسيٰ عليہ السلام جي خدا جو تصور نهايت نفيس ڏسڻ ۾ اچي ٿو. محبت ڪرڻ وارو، انصاف پسند پاڇهارو ۽ همدرد. هي انسان جي قلب کان وڌيڪ ويجهو ڏسڻ ۾ اچي. (۽ الله اسان جي رڳ کان بہ ويجهو آهي "قران، مترجم") مگر فريڊرڪ نئشي انهيءَ تي بہ تنقيد جي جرئت ڪري ٿو. هن جي تنقيد بنيادي ۽ فيصلي واري آهي. هو چوي ٿو "توهان نٿا چئي سگهون تہ خدا محبت آهي. جو تہ جتي محبت هوندي آهي. اتي نفرت بہ هوندي آهي. ۽ جيڪڏهن توهان جو خدا نفرت کان خالي آهي تہ اهو محبت کان بہ اڻ واقف آهي. هو ڪهڙيءَ طرح سمجهي سگهي ٿو تہ هيءَ محبت آهي؟ محبت جي وصف مقرر ڪرڻ جي نفرت جو هڪ تجربو بہ اڻ ٽر اهي. ماٺ جي وصف مقرر ڪرڻ لاءِ گوڙ شور جو هجڻ ضروري آهي. حسن جي وصف مقرر ڪرڻ لاءِ بدصورتيءَ جي ضرورت آهي. توهان انهي ڪري جيئرا آهيو تہ ڪيترائي ماڻهو روزانو مري رهيا آهن ۽ توهان فرق ڏسي سگهو ٿا. جيڪڏهن ڪوبہ شخص نٿو مري تہ توهان تصور بہ ڪري نٿا سگهو تہ زندگي ڇا آهي؟" هن جي تنقيد جو ڏنگ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

نفسياتي آهي. هوچوي ٿو تہ توهان هڪ جزو ونئي رهيا آهيو- سڪي جو هڪ ئي پاسو ڏسي رهيا آهيو ۽ ٻيو پاسو نظر انداز ڪري رهيا آهيو. اهو ناممڪن آهي تہ توهان رکو سڪي جو هڪ ئي پاسو نٿا ڏسي سگهو. توهان ان کي وڌ ۾ وڌ ويڪرو ڪري سگهو ٿا. مگر ٻيو پاسو پوءِ بہ رهندو. يا تہ پيٺي يا تہ ڪوبہ نہ.

نٽشي چوي ٿو حضرت عيسيٰ عليہ السلام جو خدا، خدا جي يهودي تصور جي چورائي کان سواءِ ڪجهہ نہ آهي. هو اپرندڙ جوش هيو، ڏڪار هيو ۽ شوخي هيو. حضرت عيسيٰ عليہ السلام سڪي جو ٻيو پاسو ڏٺو مگر اهي پيٺي اٿپور آهن. جڏهن تہ خدا ڪامل آهي. جيڪڏهن خدا آهي تہ اهو ڪامل خدا آهي. حضرت عيسيٰ چوي ٿو تہ "جيڪڏهن ڪو توهان کي چماٽ هڻي تہ ڪاوڙ نہ ڪيو پر نوڙت سان ٻيو ڳل بہ پيش ڪيو"

هي کهڙو نہ خوبصورت تصور آهي. مگر فريڊرڪ نٽشي جهڙو آدمي هڪ اهڙي سوچ ۽ شعور رکندو هو. جيڪو عام ماڻهن ۾ نٿو لڌو وڃي. ان جي تنقيد منطق جي اعليٰ ڪمال جو نمونو آهي.

نٽشي چوي ٿو. "جيڪڏهن ڪو ماڻهو منهنجي هڪ ڳل تي چماٽ هڻي ٿو تہ مان ايترو ٻي ڇو نہ آهيان جو ان کي ٻيو ڳتو پيش ڪيان" هي عمل انا پرستيءَ وارو آهي. انهيءَ مان هي ثابت ڪرڻو آهي تہ توهان رڳا ماڻهو آهيو. مان مسيح آهيان، خدا جو هڪ پيغمبر، مان توهان کي معاف ڪري سگهان ٿو. جيڪڏهن توهان کي مارڻ ۾ خوشي حاصل ٿئي ٿي تہ مون کي وڌيڪ ماري سگهو ٿا" نٽشي جو موقف آهي تہ ائين ٻئي کي تمام حقير ثابت ڪيو ٿا." اهڙو سوال ٻن هزارن سالن جي تاريخ ۾ ڪنهن بہ اٿاريو آهي. نٽشي چوي ٿو تہ "جيڪڏهن ڪو شخص مونکي ماري ٿو تہ ان کي ايترو تہ زور سان مار ڏيندس، جيترو ماري سگهندس. انهيءَ جو سبب اهو آهي تہ مان هڪ اهڙوئي انسان آهين، جهڙا توهان آهيون. مان پنهنجي پاڻ کي توهان کان وڌيڪ پوتر، توهان کان وڌيڪ اتر، ثابت ڪرڻ نٿو چاهيان. مان توهان جي انسانيت جو احترام ڪيان ٿو ۽ توهان جو چئلينج قبول ڪيان ٿو. توهان منهنجي ٻوٿ تي چماٽ هڻي آهي.توهان مون کي للڪاريو آهي"

هو چوي ٿو تہ" حضرت عيسيٰ جو آدرش احترام جي لائق نہ آهي. پڪ سان جيڪڏهن توهان ان جي نفسيات جو ڳوڙهيو مطالعو ڪندا. تہ توهان محسوس ڪندا تہ هي هڪ ٻيڙو عمل آهي. توهان ٻئي شخص کي پاڻ جهڙو نٿا مڃو. هو هڪ جاهل آدمي آهي. توهان شعور وارا آهيو. توهان

پنهنجي ۽ ان شخص جي وچ ۾ وڇوٽي پيدا ڪري رهيا آهيو. جنهن توهان کي چماٽ هڻين آهي.

نتشي چوي ٿو تہ "مان وڇوٽي پيدا ڪري ٿو سگهان. هيءَ وڇوٽي هڪ نفيس قسم جي آسودگيءَ کانسواءِ ڪجهہ بہ نہ آهي. اها آسودگي توهان جي هستيءَ جي نہ آهي پر رڳو توهان جي "انا" جي آسودگي آهي"

ليڪن انهيءَ بشپ سوچيو تہ "نڪرزيءَ تي وعظ" ٻڌڻ کان پوءِ ڪراڙو ماڻهو انهيءَ ڳالهہ جو قائل ٿي ويندو تہ "عيسيٰ" "گوتم ٻڌ" وانگر "گياني" هيو. ان ٻہ جملا مس پڙهيا تہ ڪراڙي چيو تہ "بس اٽيروئي ڪوڙ آهي" جنهن بہ هيءَ لکي آهي، اهوآينده زندگيءَ ۾ تہ ضرور گيان حاصل ڪندو مگر جيستائين هن زندگيءَ جو سوال آهي تہ انهيءَ جي باري ۾ سڀ ڪجهہ وساري ڇڏيو"-

بشپ چيو "مگر جملا تمام خوبصورت آهن. هر هڪ لفظ موتي آهي، "زين گرو" چيو "سوال لفظن جو نہ آهي. جنهن وقت توهان پڙهي رهيا هئا. مان وقفن کي بہ ٻڌي رهيو هوس. جيستائين لفظن جو واسطو آهي تہ ماڻهو فصاحت جو مظاهرو ڪن ٿا. جيڪي ڪجهہ هو چئي رهيو آهي اهو رڳو ذهني مواد آهي. هي ان جو تجربو نہ آهي. مگر ماڻهو سٺو آهي. پريشان نہ ٿي. ايندڙ ڪجهہ جنمن ۾ هوگيان حاصل ڪندو."

ڏسو- زندگي ڪو ڏکيو معاملو نہ آهي. هيءَ تہ انهيءَ وقت مونجهارو بڻجي ٿي، جڏهن توهان جي زندگي هڪ پيچري تي هلڻ گهري ٿي. ۽ ذهن توهان کي ٻئي رستي تي گهلي ٿو ۽ توهان ڇڪتاڻ ۾ قابو ٿي وڃو ٿا. توهان اڌواڌ ٿي وڃو ٿا. توهان ڪنهن طرف ڏانهن نٿا وڃي سگهو. ڇو تہ توهان جو هڪ اڌ ٻئي طرف وڃڻ جي ڪوشش ڪندو رهي ٿو. زندگي انهيءَ وقت پوريءَ طرح سادي ٿي ويندي آهي. جڏهن توهان هڪ دفعو انهيءَ شيءِ سان شروعات ڪيو ٿا. جيڪا توهان جي سوچ کان مٿيري آهي. شروعات ۾ ڪنهن ڳولهڻ واري جي پوري ڳولهائي اها هوندي آهي، تہ سوچ کان مٿيرو ڪا جاءِ ڳولهي وڃي. هڪ دفعو توهان. ذهن کان مٿاهين جاءِ حاصل ڪيو ٿا. سموري ڇڪتاڻ، سموري گهٻراهٽ ۽ سموري خيالن جي ٿپي گم ٿي وڃي ٿي. نهايت نرالي طريقي سان ذهن جيڪو ڪڏهن توهان جي وٽ ۾ نہ رهيو هو، اوچتو توهان جي آڏو هٿيار ڦٽا ڪري ٿو. ذهن جي غلاميءَ ۾ تباهي آهي. ذهن هڪ خادم جي حيثيت سان هڪ سوکڙي آهي. توهان رڳو مالڪ کي ڳولهيو آهي ۽ ۾ڏيڪ دور نہ آهي. هي ذهن کان ڪجهہ وڌو آهي. رڳو هڪ قدم آهي.

(2)

گيت بانسريءَ جو نہ هوندو آهي

1- جنهن گهڙيءَ توهان پنهنجا دروازا کوليو ٿا تہ هڪدم نئي گلن جي خوشبو بنان ڪنهن ڪڙڪي جي، بنان ڪنهن گوڙ جي توهان جي اندر داخل ٿئي ٿي. توهان سموريءَ ڪائنات جي لاءِ دروازا کولي چڪا آهيو.

2- گيت بانسريءَ جو نہ هوندو آهي. بانسريءَ جي وڏائي هيءَ آهي تہ هوءَ ڪنهن بہ نموني سان گيت جي راهہ رنڊڪ نٿي بڻجي، پر ان جي مدد ڪندي آهي. اجازت ڏيندي آهي. دنيا تائين پهچڻ لاءِ.

3- هر ڪو شخص ڪنهن نہ ڪنهن ڏنڌي جي چونڊ ڪندو آهي. انهيءَ چونڊ جي پٺيان ڪانہ ڪا نفسيات آهي. توهان جا ڊاڪٽر ڪنهن بہ ٻئي شخص کان وڌيڪ موت کان ڊڄندا آهن.

4- ايڊلر چوي ٿو تہ "سمورا سياستدان احساس ڪمتريءَ ۾ ورتل آهن"

5- رڳو انهيءَ وقت جڏهن خود توهان جي اندر نور هجي تہ توهان ٻين سان گڏجي انهيءَ ڪي ورهائڻ جا لائق ٿي سگهو ٿا.

پيارا ڀڳوان!!

توهان حال ۾ "ڪوڙي واسطي" (Channeling) جي باري ۾ ٻڌايو تہ اهو چو ٿيند آهي. هڪ رجنيش گروپ ليڊر جي حيثيت سان مان پنهنجي ڪم کي تڏهن ڪامياب قرار ڏيندي آهيان. جڏهن مان دستور ڪان هٽي ڪري پنهنجو پاڻ کي تنهنجو وسيلو (Velical) تصور ڪندي آهيان. انهن گهڙين ۾ مان چا بہ چوندي آهيان يا ڪندي آهيان تہ ائين سمجهہ ۾ ايندو آهي تہ ڄڻ توهان جي محبت ۽ ڳنڀيرتا منهنجي وسيلي سان ايري رهي آهي.

چا ٻين انهن سمورن ماڻهن وانگر جيڪي پاڻ کي وسيلو (Channel) سمجهي ويهندا آهن. مان بہ پاڻ کي ٺڳڻ جو شڪار آهيان. مهرباني ڪري هڪ گروپ ليڊر ۽ توهان جي شاگرد جي حيثيت سان منهنجي ڪهڙي عملي حيثيت آهي؟ اهي ماڻهو جيڪي هزارين سان هيءَ ڪندا آيا آهن تہ اهي خدا تائين پهچڻ جو ذريعو آهن. ٻين مذهبن ۾ "ديوتائن" تائين پهچڻ

جو ذريعو آهن. يا هي ته اهي انهن گروئن جا روحاني گادي نشين آهن جيڪي پنهنجي پنهنجي خاڪي جسم کي ختم ڪري چڪا آهن ۽ هاڻي انهن جي اندر حلول ڪري چڪا آهن. هاڻي اهي انهن جو وسيلو آهن.

جيڪڏهن تون مونسان محبت ڪرين ٿي. جڏهن مان پنهنجي بوتي ۾ نه رهندس تڏهن به اسان جو لاڳاپو قائم رهندو. جو ته محبت کي انهيءَ سان ڪوبه فرق نه ٿو پوي. مگر سموريءَ شيءِ جو دارومدار وسيلي تي هوندو آهي. انهيءَ جي پوترتا، انهيءَ ڳنڀيرتا، انهيءَ جي باري ۾ ذهن جي ماٺ.

ڳنڀيرتا. ايتري قدر ويڪرو. وڪوڙيندڙ هجڻ گهرجي جڻ ته اها وڏيڪ آهي ئي نه- پر رڳو ڳنڀيرتا جو وجود آهي. هو رڳو خالي کوکو ٻڄي چڪو آهي. مان ڪيليفورنيا جي لڳن تي تنقيد ڪيان ٿو جيڪي پنهنجو پاڻ کي مرڻي ويل گرون جي وسيلي طور مشهور ڪري رهيا آهن. اهي اهڙن ماڻهن جي ترجمانيءَ جي دعوي ڪري رهيا آهن، جيڪي هن جهان مان پري وڃي نڪتا آهن ۽ اهي ڪڏهن به موٽي نٿا اچي سگهن. جو ته زمين تي انهن جو ڪم پورو ٿي چڪو آهي. ڪيليفورنيا جي رهڻ وارا اهي ماڻهو اهڙي ڪنهن بهتر سکيا مان نه گذريا آهن، جيڪا انهن کي وسيلو بنائي ها. انهن کي ته مراقبي جي باري ۾ به ڄاڻ ڪانهي. انهن کي بي دماغ ٿي جي حالت جو به ادراڪ ڪونهي. جو ته رڳو انهيءَ حالت ۾ انهيءَ ڳالهه جو امڪان هوندو آهي ته ڪنهن غير مجسم روح سان لاڳاپو ٿي وڃي.

پهرين ڳالهه ته هيءَ آهي ته اهي ماڻهو جيڪي پنهنجو پاڻ کي وسيلو بڻجي وڃڻ جي دعوي ڪري رهيا آهن، اهي ڪنهن مراقبي واريءَ حالت ۾ به نه رهيا آهن ٻي ڳالهه هيءَ آهي ته جيڪو به پيغام هي ماڻهو ڏيئي رهيا آهن. اهو ايتري قدر واهيات آهي جو مرحوم گروءَ لاءِ به بدناميءَ جو ڪارڻ آهي. اهي ويچارا ته هاڻي چئي نٿا سگهن "هي نياپو منهنجو نه آهي"

جيڪڏهن ڪنهن گروءَ طرفان پيغام ايندو آهي ته اهو ڪنهن اهڙي شيءِ هوندو آهي جنهن جي اشد ضرورت هوندي آهي ته گرو جيڪو هاڻي پنهنجي جسم ۾ نه رهيو آهي. ته انهن کي پنهنجو پيغام بي شعورن، غافل ماڻهن ۽ اڻڄاڻ ماڻهن ذريعي موڪل گهرجي. مگر ائين تڏهن ٿيندو آهي جڏهن ڪا شيءِ جلدي گهربل هجي. نه ته انهيءَ جي ڪابه ضرورت نه آهي. مان انهن "وسيلن" تي لکيل ڪجهه ڪتابن جو مطالعو ڪيو آهي. اهي بالڪل

بڪواس آهن. انهن جو ملهه انهن جي وزن سان ٿي سگهي ٿو. افسوس جو ڪيترو نه گهڻو ڪاغذ وڃايو ويو آهي. مان اڄ ڏينهن تائين انهن "وسيلن" جو ڪوبه هڪ ڪتاب نه پڙهيو آهي جنهن مان "گوتم ٻڌ" جي عظمت ظاهر ٿي رهي هجي ۽ هي عجيب ڳالهه آهي ته اهي سمورا "وسيلا" پنهنجن گروئن جا نالا ظاهر نٿا ڪن. انهيءَ جو سبب شايد هي آهي ته ا نهن جي قولن جي پيٺ ڪري ماڻهو انهن "وسيلن" جي پيغام جي بڪواس کان واقف ٿي ويندا. جيڪڏهن ڪو شخص چوي ٿو ته "هي پيغام گوتم ٻڌ جي طرفان آيو آهي" ته انهيءَ پيغام کي ايتري ٿي بلند معيار جو هجڻ گهرجي. تنهن ڪري اهي، اهڙن گروئن جا حوالا ڏيندا آهن. جيڪي ڪڏهن به ڪٿي موجودئي نه رهيا آهن.

اهي اهڙن گروئن جا حوالا ڏين ٿا جيڪي"اٽلانٽڪ ڪنڊ ۾ رهندا هئا. جيڪو هاڻي سمنڊ ۾ ٻڏي چڪو آهي. خوش قسمتيءَ سان هاڻي ڪوبه ثبوت. ڪوبه دستاويز باقي نه بچيو آهي ته ڪڏهن انهيءَ قسم جا گرو برابر رهندا هئا.

ليڪن مان چوان ٿو انهن کي اهي پيغام ڪنهن به گروءَ جي طرف کان نه ملندا آهن پيغام ايترا چنا نه آهن. ڪابه شيءِ انهن اهڙي نه آهي جيڪا تجربي جي شاهد هجي. اها سڀ اجائي ڳالهه آهي. توهان کي اهو به ڏسڻو پوندو ته جن ماڻهن کي انهيءَ عظيم ڪم لاءِ چونڊيو ويو آهي يعني "وسيلو" بنايو ويو آهي. انهن جون حياتيون انهيءَ ڳالهه جي شاهدي نٿيون ڏين. اهي ايترائي لالچي، ڪاوڙيل ۽ سڙيل آهن جيترا عام ماڻهو هوندا آهن "وسيلو" بڻجڻ وارو ماڻهو ته پوريءَ طرح تبديل ٿيل هوندو آهي. حقيقت ۾ جيستائين انهن ۾ قلبي جوهر پيدا نٿو ٿئي اهو "وسيلو" نٿا بڻجي سگهن. منهنجو سنياسيون جيڪي دنيا ۾ "تراپي" گروپن جي شڪل ۾ خدمتون انجام ڏيئي رهيون آهن- محسوس ڪن ٿيون ته ڪڏهن اهي مونتي ڳلي وڃن ٿيون. مونکي ملي وڃن ٿيون ۽ ڪڏهن مونتي بند ٿي وڃن ٿيون اهو "لاهه چاڙهه" انساني فطرت آهي، انهن هن وقت تائين گيان حاصل نه ڪيو آهي. ڪڏهن ته اهي ابدي برفن جو نظارو ڪن ٿيون. هماليءَ کان تمام گهڻو دور. ليڪن هڪ ته اهي تمام پري هونديون آهن پيو ته اهي گهڙي سوا لاءِ ظاهر ٿينديون آهن. انهيءَ وقت جڏهن جهڙ نه هوندو آهي ۽ سج روشني

جيجي سنڌ سلامت ڊيجيٽل لائبريري

پکيڙيندو اهي. توهان انهن کي ڏسي نٿيون سگهو. مگر توهان اتي نہ هونديون آهيو جڏهن هڪ نيامڻ تي سڪتو طاري ٿي ويندو آهي تہ ان جي پهرين ذميوار گروپ جي ميمبرن تي نہ آهي. پر ان جي پهرين ذميواري خود ان جي پنهنجي مٿان آهي اِن ڳالهہ ٿي هوندو ان کي پاڻ کي منهنجي لاءِ موجود ڪرڻو ٿي پوندو. هي تہ ذميواريءَ کان ڪترائڻو آهي. انهيءَ جو سبب هي آهي تہ هو مونتي ڳلي پوي ٿي. هوءَ سچيءَ هستيءَ تي ڳلي پوي ٿي. جنهن گهڙي توهان دروازو کوليو ٿا تہ هڪدم گلن جي خوشبو بنان آهن جي بنان شور ڪرڻ جي توهان جي اندر داخل ٿي وڃي ٿي، سج جا ڪرڻا داخل ٿي وڃن ٿا هڪ ٿڌي هوا داخل ٿي وڃي ٿي. توهان پوري ڪائنات لاءِ پنهنجا دروازا کولي چڪا آهيو. گروءَ کي هٿ ڪرڻ تہ هڪ بهانو آهي توهان پوري ڪائنات کي پاڻ تي ويکري ڪرڻ کان ڊنل آهيو. اهو گهٽو ڪجهہ ٿيندو. گرو توهان کي قائل ڪري ٿو ۽ انهيءَ ڳالهہ جي ڪابہ ضرورت نہ اهي تہ سمورا دروازا ۽ سموريون دريون کولي ڇڏجن "فقط هڪ ننڍي دري کوليو" - منهنجي لاءِ هڪ خاص دري.

پر جڏهن توهان هڪ دفعو ننڍڙي دري کوليو ٿا تہ سڄو آسمان انهيءَ مان داخل ٿي ويندو آهي. خوشي، آنند، حسن، جيڪو ڪجهہ توهان محسوس ڪيو ٿا توهان کي سموريون دريون، سمورن دروازن کولڻ تي تيار ڪنتا.

منهنجي لاءِ "ترابي" ڪرڻ وارين کي پنهنجي ڪم ۾ فرق محسوس ٿئي ٿو. اهي جڏهن ويڪريون ۽ موجود هونديون آهن تہ نهايت فيصلي واري انداز ۾ ۽ شڪ کان ٻاهر ٿي اهو ڏسي ڪري محسوس ڪري سگهن ٿيون تہ ڪا شيءِ جيڪا چٽل آهي انهن ۾ اوتجي رهي اهي. اهي رڳو خالي ڪوڪو ٻڌجي چڪيون آهن. هڪ گيت وڪيرنڊڙ بانسري گيتن جو درياءُ وهائيندڙ. گيت بانسريءَ جو نہ هوندو آهي. بانسريءَ جي اهميت هيءَ آهي تہ هوءَ ڪنهن بہ حالت ۾ گيت جي رستي ۾ رنڊڪ نٿي ٻڌجي.

مگر ان جي سهائتا ڪندي آهي. انهيءَ کي موڪل ڏيندي آهي دنيا تائين پهچڻ لاءِ.

وسيلي جو تہ ڪو سوال ئي نٿو پيدا ٿئي. توڙي جو مان توهان کي نمبر ڏيئي چڪو آهيان. هي هڪ ڏکيو نمبر آهي. ٻڙي آهي منهنجو نمبر جيستائين توهان "ٻڙي" نٿا ٻڌجو توهان انهيءَ کي حاصل ڪري نہ سگهندا توهان کي مونسان هر آواز تي "ٻڙي" ٿيڻو پوندو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

تڏهن توهان پنهنجي ڪم ۾ هڪ زبردست ڦير ڦار ظاهر ٿيندي محسوس ڪنديون. توهان شريڪ ٿيندڙن جي لاءِ ڪرامتون ڏيکارڻ تي قادر ٿي وينديون. جيڪڏهن توهان ويڪريون نٿيون ٿيو ته ٿي سگهي ٿو ته توهان هڪ گروپ جو انتظام ڪيو. جو ته توهان ان جي ٽيڪنيڪي پاسنڪان واقف آهيو. ڇا توهان سائنس دان ۽ ٽيڪنيشن جي وچ ۾ فرق کان واقف آهيون.

ٽيڪنيشن سائنسدان نٿو بڻجي سگهي ۽ سائنسدان، ٽيڪنيشن نٿو بڻجي سگهي. سائنسدان قدرت جي ڳجهن خزانن کي ڳولهي لهي ٿو ۽ انهن خزانن کي استعمال ڪرڻ لاءِ ٽيڪنيڪي طريقا به جوڙي ٿو. ٽيڪنيشن جو واسطو رڳو ٽيڪنڪ سان هوندو آهي. هو ڳولهيندڙ نه هوندو آهي پر هو ٺيڪ طرح سان سمجهندو آهي ته ڇا ڪرڻو آهي. هتي معيار جو تمام ڇتو فرق هوندو. ٿي سگهي ٿو ته اهو ماڻهن کي محسوس نه ٿئي. جيڪي ڪڏهن به ڪنهن متاهين شيءِ کان واقف نه ٿيا آهن.

هڪ ٿراپي ڪرڻوارو جيڪو اونهي مراقبي ۾ نه آهي اهو ڪليل نه آهي. هو ڪائنات ۾ ملي نه ويو آهي. تنهنڪري هو پنهنجن ساٿين جي حقيقي مدد ڪرڻ جي لائق نه هوندو. شايد انهن ساٿين کي ڪجهه ڏينهن لاءِ راحت جو احساس ٿيندو ۽ پوءِ وري ختم ٿي ويندو. تڏهن پيهر انهن کي ڪنهن گروپ جي ضرورت محسوس ٿيندي. اهي نشيءَ تي ڇڪا هوندا. گروپ جي نشي ۾ ورتل ماڻهن جو انهيءَ طبقي سان واسطو هوندو آهي. جن سان نشي جي عادي ماڻهن جو. گروپ انهن ماڻهن کي آزاد هجڻ ۾ ڪائي مدد نٿو ڪري. گروپ انهن کي پانهو نبائيندو آهي. هاڻي اهي هميشه ڳولها ۾ رڌل رهندا. ڪڏهن هي گروپ، ڪڏهن هو گروپ، مگر به گروپ خود انهن جي باري ۾ ڪا روشني ڏيئي نٿو سگهي. جو ته ٿراپي ڪرڻ وارا انهيءَ حالت ۾ نه آهن جو جتي سمورا مسئلا حل ڪيا وڃن ٿا. هر سوال جو جواب ملي وڃي ٿو. جتي اهي هر ساهه مان سرور حاصل ڪن ٿا. انهن کي به اهي ئي مسئلا اڏو آهن. جيڪي توهان جي سامهون پهاڙ وانگر بيٺا آهن. اٿين ظاهر ٿيو آهي.

عظيم نفسيات دانن مان هڪ، نفسيات جي تحريڪ جي اڳواڻن مان هڪ، الفرڊ ايڊلر سگمنڊ فرائيڊ، ڪارل گستاف يونگ ۽ الفرڊايڊلر تي ٻڌل ٽڪنڊي جي هڪ ڪنڊ آهي. هڪ ڏينهن پنهنجن شاگردن کي پڙهائي رهيو ته هڪ خراب صورت حال پيدا ٿي پيئي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ان چيو "منهنجو تجربو" ۽ اهو هزارين مريضن جي مشاهدي مان حاصل ٿيندڙ زندگيءَ پڻ جو تجربو هيو. ان چيو "منهنجو تجربو ٻڌائي ٿو ته هي رڳو اتفاق يا حادثو نه هوندو آهي ته ڪو شخص اسڪول جو استاد ٿجي وڃي ٿو. اصل ۾ اهو شخص ڏاڍي حاصل ڪرڻ جي خواهش رکي ٿو. اهو شخص ايڏو طاقتور ۽ مضبوط ته نه هوندو آهي. جو ڏاڙيل ٿجي سگهي. تنهن هوندي به هو استاد ته ٿجي ئي سگهي ٿو ۽ ٿيهارو ڪن ننڍڙن، ننڍڙن ٻارڙن تي ڏاڍ ته ڪري سگهي ٿو."

هن جيڪو ڪجهه چيو هو اهو صحيح ڏسڻ ۾ اچي ٿو. هر ڪو ماڻهو ڪنهن نه ڪنهن خاص ڌنڌي جي چونڊ ڪري ٿو. انهيءَ ڌنڌي جي پيڻان هڪ نفسيات هوندي آهي- ڪيترين ئي جاچون انهيءَ حقيقت جي کول جو سبب ٿيون آهن. اهي ماڻهو جيڪي ميڊيڪل جي تعليم تا وٺن. اهي اهڙا ماڻهو هوندا آهن. جيڪي موت کان گهڻو ٻنل هوندا آهن. اهي ميڊيڪل جي شعبي ۾ لاشعوري طور انهيءَ ڳولاه ۾ نڪري ايندا آهن ته اهي موت کان بچڻ جي راهه ڪڍن اهو فيصلو ڄاڻي واڻي نٿو ڪيو وڃي. مگر جيڪڏهن انهن ماڻهن جي مٿان مسمرزم جو عمل ڪيو وڃي ۽ پوءِ انهن کان پڇيو وڃي ته جواب ڇتو هوندو. ته اهي موت کان ڊنل آهن ۽ انهن هن ڌنڌي جي چونڊ انهيءَ ڊپ جي اثر هيٺ ڪئي آهي.

هندوستان جي بادشاه جهانگير، جي حياتيءَ جو واقعو انهيءَ لحاظ کان سوچڻ جهڙو اهي. توهان کي خبر آهي ئي ته مغل بادشاهن جي روايت مطابق جهانگير به پنهنجي پيءُ کي فوج جي وسيلي تخت تان هٽائي، هندوستان جو بادشاه ٿيو هو. ان تختي قبضي ڪرڻ کان پوءِ پنهنجي پيءُ کي قيد ۾ وڌو هو. پنهنجي پيءُ کي قيد ۾ سوگهو ڪري هو. سلطنت تي پنهنجي گرفت مضبطو ڪرڻ جي ڌڪئي ڪم ۾ رجهي ويو. هڪ ڏينهن جيل جي سنيالينڊز کان جڏهن هن پڇيو ته بابا جو ڇا حال آهي؟ ته ان ٻڌايو "حضور جهان پناه جي والد محترم جي خواهش آهي ته جيل ۾ ان کي ٿيهه ٻار پڙهائڻ لاءِ ڏنا وڃن. هو انهن ٻارن کي ديني، ادبي ۽ تاريخي تعليم ڏيڻ گهري ٿو. انهيءَ طريقي سان جيل ۾ واندو رهي پيتين کي نڪڻ بدران پڙهائڻ ۾ رڌل رهندو. هنجو چوڻ آهي ته مون کي ٻارن سان ڏاڍي محبت آهي. مان شاعري پڙهائڻ ۽ پڙهڻ ۾ به دلچسپي رکان ٿو" جهانگير بادشاه چيو ته "هو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اجان بہ ڊيڊبي ۽ وڏائيءَ جو طالبو آهي. ٽيهن پارن جي گهر اجائي آهي جو تہ هن سڄيءَ حياتيءَ ۾ ڪڏهن بہ تعليم ۾ دلچسپي نہ ورتي. ان ڪڏهن بہ عظيم يونيورسٽيون، ڪاليج يا ڪي ٻيا تعليمي ادارا قائم نہ ڪيا. هن ڪڏهن بہ ادب ۽ شاعريءَ ۾ دلچسپي نہ ورتي. هاڻي هو قيد ۾ ٽيهن پارن جي گهر ڪري ٿو تہ جيئن هو قبضو حاصل ڪري سگهي. هو اجا بادشاه بڻجڻ گهري ٿو. توڙي جو حڪومت ڪيتري بہ ننڍي ڇو نہ هجي. رڳا ٽيهہ پار"- مگر ماڻهو رڳو هڪ شخص، هڪ مرد هڪ عورت مان راضي ٿي سگهن ٿا. رڳو هڪ ننڍڙي سلطنت جيڪا هڪ فليٽ ۾ ماپي وڃي ٿي. ايڏلر چوي ٿو تہ سمورا سياست احساس ڪمتريءَ ۾ ورتل هوندا آهن. اهي پاڻ کي ڪنهن بيوقوفيءَ جي درجي کان تمام هيٺ تصور ڪندا آهن.

مثال طور لنين اهو شخص جنهن سوويت انقلاب آندو ۽ سوويت يونين کي وجود ۾ آندو. هميشہ پريشان ۽ فڪرمند رهندو هو ۽ انهيءَ حقيقت جي باري ۾ سدائين ڪِنتيءَ ۾ هوندو هو تہ هن جو ٽنگهون ننڍيون آهن. هن جو مٿيون جسم تہ ڪافي وڏو هو پر هيٺيون حصو تمام ننڍو هو. هو ڪرسيءَ تي ويهندو هو. تہ ان جو ٽنگهون لڙڪنديون رهنديون هيون ۽ زمين تائين نہ پهچنديون هيون. هو هر طريقي سان انهن کي لڪائڻ جي ڪوشش ڪندو هو تہ ڪوبہ شخص هن کي هوا ۾ لڙڪندو نہ ڏسي.

هيءُ هيو لينن جو مسئلو، جنهن روسي انقلاب قائم ڪيو. جنهن کي دنيا جو سڀني کان وڏو انقلابي بڻائي ڇڏيو. جنهن هن کي ڌرتيءَ جي گولي جي ڇٽ سيڪڙو. پاڳي جو مهان ۽ نهايت سگهارو انسان بڻايو هو. سوويت يونين اڌکل پڻ ڪنڊن ۾ پکڙيل هئي. هيءُ يورپ کان ٿيندي هئي ۽ ايشيا ۾ ختم ٿيندي هئي. هيءُ يورپ ۽ ايشيا ۾ پکڙيل هئي. سمورا سياستدان طاقت حاصل ڪرڻ جي جاکوڙ ۾ رڌل هوندا آهن. هي طاقت جي خواهش آهي آخر ڇو؟ انهيءَ ڪري جو توهان پاڻ کي ضرور هيٺو محسوس ڪيو ٿا. توهان پنهنجي سامهون ۽ دنيا جي آڏو هي ثابت ڪرڻ گهرو ٿا تہ توهان هيٺا نہ آهيو. ڇو تہ توهان ڇاڻو ٿا تہ جيڪڏهن توهان ڪو ڪم ڪندا تہ سموري حياتي احساس ڪمتريءَ ۾ وڪوڙيل رهندا. هر ڪو ماڻهو توهان کي ڌڪار جي نظر سان ڏسندو. انهيءَ صورت حال کي مڃائڻ گهرجي. پوءِ توهان کو ڏنڏو ڇونڊيو ٿا.

Scanned with CamScanner

انهيءَ طريقي سان ايڊلر هر ٽينڊز ڏنڌي ۾ ان جي پويان لڪل نفسياتي سبب بيان ڪري ٿو. ايڊلر انهيءَ وقت تي ليڪچر ڏيئي رهيو هو ته هڪ شاگرد اٿي بيهي ان کان سوال پڇيو ته "نفسيات جي چاڻن" بابت توهان جو ڪهڙو رايو آهي؟ ڇا انهن جي مٿن ۾ ڪا شيءِ گهٽ هوندي آهي؟ ڪو شخص نفسيات جي چونڊ ڇو ٿو ڪري؟ انهيءَ فلسفي جي مطابق جيڪي توهان چونڊيو آهي پڪ ان جي ذهن ۾ ڪا خرابي آهي ۽ مان انهيءَ سان سهمت ٿيان ٿو"

ايڊلر کي انهيءَ سوال سان زبردست ڌڪو لڳو. انهيءَ جو مطلب اهو وچي ٿيو ته هو خود ذهني مريض آهي. ان جي دماغ ۾ ڪو خلل آهي. هن انهيءَ نظريي پيهر پيش نه ڪيو. هن انهيءَ کي سموريءَ حياتيءَ ۾ هڪ دفعو پيش ڪيو هو. اٿين ڪڏهن، ڪڏهن ٿيندو آهي. انهيءَ جو سبب اهو آهي ته نظريو اهر ۾ پورو آهي. هڪ انسان جو ٿيراپسٽ بڻجڻ گهري ٿو؟- چاهن پاڻ پنهنجي ٿيراپي ڪئي آهي؟ ڇا هن پنهنجو هوم ورڪ ڪيو آهي؟ جي نه ته پوءِ هي صحيح نه آهي ته اهو ٻين جي زندگين ۾، انهن دماغن ۾، انهن جي شعور، انهن جي فوق الشعور (Super Ego) ۾ ٽنٻڪ اڙائي انهيءَ رڳا لفظ پڙهيا آهن ۽ اهو انهن لفظن کي ويچارن ماڻهن کي آزمائي رهيو آهي. ويچارا انهيءَ ڪري آهن جو انهن سان "ڳني لڳو" وانگر ورتاءُ ڪيو وڃي ٿو. انهن انهيءَ ڪري ادائي سو ڊالر ڀريا آهن ته انهن سان "ڳني پڳو" جهڙي هلت ڪئي وڃي؛ هڪ انساني لاڙي تي ڏيان نه ڏنو ويو- ڪو شخص ٿيراپي سيشن لاءِ ادائي سو ڊالر ڀري ٿو جيڪڏهن پٽسن ڪانپوءِ چوي ته "ڪجهه به نه ٿيو" ته هرڪو ماڻهو چوندو ته تون بيوقوف آهين. انهن توسان ٺڳي ڪئي آهي. ادائي سو ڊالر زيان ٿي ويا ۽ اسان توهان کي خبردار ڪري رهيا هئاسون ته توهان "ٺوڳي" ماڻهن جي ورچڙهي رهيا آهيو. توهان ڪن ٿي نه ڏنو" هاڻي ته به سو پنجاه ڊالر به برباد ٿي چڪا آهن. سڄو هفتو به ضايع ٿي چڪو آهي ۽ ماڻهو اهڙي طرح جو سلوڪ ڪري رهيا آهن. بيوقوف سمجهي رهيا آهن. جڳ کلڻ هاب ٿيڻ کان بچي سڳهجي پيو. پوءِ اهي ٻاهر اچن ٿا. ٿيراپي سينٽر اڳين اڳڻ کان ٻاهر نڪرڻ کان اڳ ۾ مرڪڻ شروع ڪن ٿا. اهي اهڙي طرح هلڻ شروع ڪن ٿا. جو اڳ ۾ ڪڏهن به اهڙي طرح نه هليا هئا. تمام هلڪو ڦلڪو! هاڻي پڇڻ ڏي ماڻهن کي.

Scanned with CamScanner

ماڻهو چوندا "اسان غلطيءَ تي هئاسون. ڪجهه نه ڪجهه ٿيو آهي هن ماڻهوءَ کي ڏسو- راڳ ڳائيندي دنيا جي ڊپ کان آزاد- هو ڀهرياڻين اٿين ڏسڻ ۾ نه ايندو هو. انهيءَ تبديليءَ جي قيمت رکو اڏائي سو ڊالر آهي"

جڏهن اهي هن کان پڇن ٿا ته هو انهن کي ٻڌائي ٿو ته ڪهڙيون ڪهڙيون نه عظيم شيون ظاهر ٿيون آهن. ڪهڙا ڪهڙا نه عظيم تجربا ٿيا آهن. اهڙي طرح هو اهو سڀ پراڻو مظهر آهي ۽ انهيءَ جي نفسيات تمام سادي آهي. مون کي ضرور توهان کي هڪ آکاڻي ٻڌائڻي پوندي.

هڪ ماڻهو ڪنهن ٻئي جي زال جي هنڌ ۾ اڌ رات جو پڪڙجي پيو. انهيءَ ماڻهوءَ جي باري ۾ اندازو اهو هيو ته هو راڻ جو دير سان گهر ڏانهن موٽندو. مگر انهيءَ جو ڪم اڳ ۾ ئي پور ٿي ويو ۽ هو جلدي گهر موٽي آيو ۽ ان کي هن واردات تي ويساه ئي نه آيو ڇو ته ان زال سندس ڏاڍي وفادار هئي ۽ هو ان کي وفادارئي سمجهندو هو. ۽ هو ٻيو ماڻهو، تنهن کي به چڱي طرح ڄاڻندو هو. هو پڪ سان شريف ماڻهو هو. مگر جيڪو ڪجهه ڪم هيو اهو هن جو شريفاڻو نه هيو. نيٺ ان کي ايتري ته ڪاوڙ آئي جو انهيءَ ماڻهوءَ جو نڪ چاقوءَ سان وڍي ڇڏيائين. ذڪر ڪيل ماڻهوءَ جو سماج ۾ وڏو مان هيو. هاڻي هر ڪو ماڻهو ان کان سوال ڪندو ته "ڇا ٿيو؟ تون انهيءَ گهر ۾ ڇو گهڙين؟ تون اڌ رات جو ڇو ان جي گهر وئين هئين؟" هڪ هزار هڪ سوال- هو ڪوبه جواب ڏيئي نه سگهندو. هُوءَ نڪ ته ڪپجي ويو. هيءَ نڪ اڳي کان وڌيڪ ڏسڻ ۾ ايندو. جنهن وقت هي ڇهري تي موجود هيو ته ڪنهن به ماڻهوءَ کي ڳڻتي نه هئي.

ان وٽ گهڻو وقت نه هيو. هو رات جي وقت ۾ ئي گولي ٿي هليو ويو هو هڪ ٻئي شهر ۾ پهتو. اتي هن کي هڪ واڻهڙو ملي ويو، جيڪو ساڳي پاسي سفر ڪري رهيو هو. انهيءَ واڻهڙوءَ پڇيو "تنهنجي نڪ ساڻ اها حالت ڇو ٿي آهي؟ هو مشڪيو ۽ نچڻ لڳو. واڻهڙوءَ اچرج مان پڇيو "هي ڇا معاملو آهي؟" هن چيو "سڄين سڌي ڳالهه آهي. منهنجو گرو چوندو هو ته اهو سمجهڻ نهايت سولو آهي مگر جيستائين توهان پاڻ تجربو نه ڪيو ته وضاحت جو ٻيو ڪوبه وسيلو نه آهي"- واڻهڙوءَ پڇيو "انهن سڀني ڳالهين مان تنهنجي مراد ڪهڙي آهي؟" هو چوڻ لڳو مان خدا جو تجربو ڪيو آهي رکو نڪ جي قرباني ڏيڻي پوي ٿي ڇو ته نڪ انا جي علامت آهي"- ان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

واٿهڙوءِ چيو ”ڇا اهو واقعي صحيح آهي؟ مان پاڻ ڳولهائو آهيان. تنهنجي مهرباني ٿيندي جيڪڏهن تون مون کي پنهنجو چيلو بڻائيندين. مان هاڻي توهان کي پنهنجو گرو ڪري مڃانٿو“ - تنهنڪري اهو ماڻهو واٿهڙوءَ کي هڪ پاسي وٺي ويو ۽ هڪ ٻوڙي جي اوٽ ۾ ان جو نڪ وڍيائين. نڪ هليو ويو. ماڻهوءَ چوڌاريءَ ڏٺو ۽ چيو ”مگر مون کي ته ڪوبه خدا نظر نه ٿو اچي؟“

گروءَ چيو مونسان به ائين ٿيو هو. پر ڇا ڪجي. جڏهن تنهنجو هليو ويو ته ڪانه ڪا عقلي سمجهاڻي ضروري ٿئي ٿي. هاڻي تون شهر وڃ. ڪِلَ ۽ ناچ ڪر ته جڏهن ڪو توکان پڇي ”معاملو ڇا آهي؟“ ته بس ان کي چئه ته ”هي سڌي سيڌي ڳالهه آهي ۽ مذهبي پنڊتن ماڻهن کي فرق لاءِ هن کي گنجرائي ڇڏيو آهي. توهان کي رڳو پنهنجو نڪ ئي وڍڻو پوندو. رڳو نڪ ڪانسواءِ توهان جي ۽ خدا جي وچ ۾ ڪابه سٽي رنڊڪ نه آهي“ ان شهر ۾ وڃي ڪري اهو ئي ڪجهه ڪيو. ماڻهو پڇيو ته انهن انهيءَ ڪان اڳ ۾ ڪڏهن به اهڙوفلسفو نه ٻڌو هو. هر قسم جا صحيفا ۽ هر قسم جا مذهبي پرچارڪ انهيءَ شهر ۾ موجود آهن. ڪنهن شخص به اسان کي نه ٻڌايو ته سچو سمجهڻ نڪ جو آهي. ان چيو ”تون منهنجي گروءَ وٽ اچ. هو شهر ۾ نه ايندو آهي هو شهر کان ٻاهر ٿئي ترسيل آهي. مان انهيءَ جو وڏو چيلو آهيان. جيڪي ماڻهو خدا جي ڏسڻ جي خواهش رکن ٿا، مان انهن کي گروءَ سان ملاقات جو وقت ڏيئي سگهان ٿو.“

ڪجهه ماڻهن دلچسپيءَ جو اظهار ڪيو. شام جي وقت ڪيترائي نڪ ڪر ٿي ويا. هر شخص هيڏي هوڏي ڏٺو ۽ چيو ”مگر خدا ڪٿي آهي؟“ گروءَ چيو ”بيوقوف نه ٿيو! نه ته خدا ڪٿي آهي نه ئي ڪٿي نڪ آهي، مگر توهان کي ماڻهن کي ڪجهه نه ڪجهه نه ٻڌائڻو آهي، نه ته ماڻهو توهانکي بيوقوف ڪوٺيندا. هاڻي اهو توهان تي مدار ٿو رکي.

ذهين، عقل مند، گيان حاصل ڪندڙ بڻجڻو آهي يا بي وقوف“ ٻن هفتن جي اندر، اندر اٽڪل اڌ شهر جي ماڻهن جا نڪ ڪر ٿي ويا. انهن مان هرڪو ماڻهو خدا ۽ وڻندڙ تجربن جي باري ۾ ٻڌائيندي ڏٺو ويو. ايستائين جو بادشاه جي دل ۾ خواهش پيدا ٿي. ان چيو ”رڳو هڪ نڪ جي ڪري خدا کي وڃائڻ بيوقوفي آهي. تنهنڪري ايترا سارا ماڻهو غلط ٿا چون ۽ اها به وري منهنجي رعيت. بادشاه انهن کي گهرايو. مون کي سچ سچ ٻڌايو ته

Scanned with CamScanner

ڇا ٿيو آهي؟" انهن بادشاھ کي ٻڌايو "اسان انهيءَ مهاڳروءَ سان ملياسيون ۽ ان چيو ته مسئلو رڳو هڪڙو آهي ته توهان جيڪڏهن رڳو پنهنجو نڪ ڪيرائيندا ته پردو هٽي ويندو ۽ خدا ملي ويندو ۽ هر اها شيءِ جنهن جي باري ۾ ڏرمي ماڻهو صدين کان چوندا آيا آهيا اهن ۽ بادشاھ سلامت هو صحيح چوندو هو. هاڻي اسان ٻهريون دفعو جيڙا ٿيا آهيون." ايترو چئي اهي دربار ۾ ئي نچڻ لڳا. بادشاهہ چيو "توهان سڀ ذهين ماڻهو آهيو تنهنڪري منهنجي لاءِ به ملاقات جو بندوبست ڪيو وڃي"

انهيءَ بادشاھ جو وزيراعظم هڪ پوڙهو ماڻهو هيو. زماني جون لاهيون چاڙهيون ڏٺي چڪيل شخص. ان چيو "جهان پناھ ٿورو صبر ڪيو. صورت حال سمجهڻ جو موقعو ڏيو. ڇو ته ڪڏهن به ڪنهن کان نہ ٻڌو آهي ته ڪو نڪ ڪپيل شخص خدا تائين پهچي سگهي ٿو. مون کي رڳو ٽي ڏينهن ڏيو ۽ سموري معاملي کي ڏسڻ جو موقعو ڏيو" بادشاھ انجي هوشياري ۽ تجربي تي تمام گهڻو ڀروسو ڪندو هو. تنهنڪري بادشاھ وزيراعظم کي معاملي جي چنڊ ڇاڻ لاءِ ٽي ڏينهن ڏنا رات جي وقت اهو ڪراڙو . شخص مرد فوجين جي هڪ جٿي سان گڏجي آيو ۽ انهيءَ شخص کي محل جي هڪ تهخاني ۾ وٺي ويو ۽ ڪيس خوب موچڙا ڏيائين ۽ ان کي چيائين ته "جيستائين تون سچ نہ ڳالهائيندين، تيستائين موچڙا کائيندو رهندين" مهاڳرو چوڻ لڳو "توهان سچ ڄاڻو ٿا. مان سچ ڄاڻان ٿو. هر شخص سچ کان واقف آهي. مان هڪ شخص جي زال سان ننڊ ۾ پڪڙجي پيس ۽ انهيءَ پاڳل ماڻهو منهنجو نڪ ڪپي ڇڏيو هو. هاڻي توهان پاڻ اندازو لڳايو ته اهڙي صورت حال ۾ مون کي ڇا ڪرڻ گهرجي ها؟ تنهنڪري مان سوچيو ته هي سٺو موقعو آهي. مان ڪيترائي دفعا دنيا کي تياڳڻ لاءِ سوچيو آهي ۽ اهوئي بهتر موقعو آهي. جيڪڏهن منهنجي مراد نہ به پوري ٿئي ها ته به مون کي گهٽ ۾ گهٽ شهر ڇڏڻو ئي پوي هاءِ جتان جا ماڻهو مون کي ڄاڻن پيا. تنهنڪري مان ٻئي شهر ۾ هليو آيس. تڏهن منهنجي هن شخص سان رستي ويندي ڳالهہ ٻولهہ ٿي. جيڪو منهنجو مون سان سفر ۾ گڏهيو. مون کي پڪ نہ هئي ته هي ڪو منهنجي ڳالهہ کان متاثر ٿيندو انهيءَ جو سبب اهو آهي. ته هيءَ وڏي پوکائپ واري ڳالهہ هئي ۽ هي ماڻهو مڃي ويو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

مون کي هن ويچاري تي قياس اچي ويو ۽ ڏک ٿيو. منهنجو معاملو ته ٻي هيو ته مان ڪنهن ٻئي جي زال جي بستري ۾ پڪڙجي پيو هوس ۽ هو جوش ۾ اچي ويو هو. مگر هي ويچارو ته ڪنهن ٻئي جي زال سان پڪڙيو به نه ويو هو، مگر سزا ڀوڳي رهيو آهي. مان ان کي ٻڌائڻ جي ڪوشش ڪئي ته تون اڃان ننڍيءَ عمر جو آهين. ٻهرياڻين پنهنجو جيون سکي گذار ۽ هيءَ سولي ڳالهه آهي "تون ڪنهن ٻئي وقت به اچي سگهين ٿو" ليڪن هن مون کي نه ڇڏيو. تنهنڪري مون کي ان جو نڪ وڍڻو پيو.

ان کي ڪوبه خدا نه مليو. مان ڪيس ٻڌايو ته مون کي ئي خدا نه مليو هو مگر ماڻهو اهوئي رستو وڃي بچيو آهي پنهنجي عزت ۽ وقار بچائڻ جو اسان ڏيڍرو ڏيندا وتون ته نڪ ڪپائي ڪري اسان خدا کي حاصل ڪيو آهي "تون شهر وڃ ۽ ناچ ڪر ۽ ڳاءِ ۽ اعلان ڪر ته جيڪو به خدا سان ملڻ گهري ٿو اهو هڪ گهڙي به نه وڃائي. منهنجو گرو موجود آهي. مان ان سان توهان جي ملاقات ڪرايانٿو."

انهيءَ جو اهو اعترافي بيان ٻڌي ڪري وزيراعظم انهيءَ شخص کي بادشاهه جي حضور ۾ وٺي ويو ۽ چوڻ لڳو ته "جهان پناهه! هن جي وارتا ٻڌو توهان ته پنهنجو نڪ وڍرائڻ ئي هليا هئا تهان ڪانئ پوءِ توهان کي خدا نظر اچي ها. ظاهر ۾ ته اهو منطقي پٽي لڳو. شايد توهان جا سڀ درباري به مجبور ڪيا وڃن ها ته پنهنجا نڪ وڍائين جو ته هي ٺيڪ نه پٽي لڳو ته بادشاه ته خدا سان ملي چڪو هجي ۽ درباري هڪ خدا سان پهتل شخص سان گڏ رهي ڪري به اڻ ڄاڻ رهن."

آخر انهن هن ماڻهوءَ کي اهو چئي ڇڏي ڏنو ته هو پنهنجي اباڻي شهر هليو وڃي. ٻي صورت ۾ هنکي جيل ۾ وڌو ويندو. انهيءَ کان پوءِ اهو شخص ڪڏهن به ٻيهر نظر نه آيو. ڏسو ته اهو ماڻهو ڏوهي ڏسڻ ۾ اچي ٿو- مگر توهان جا سمورا مذهب به اهوئي ڪجهه ڪري رهيا آهن. بس رڳو طريقا جدا جدا آهن. "ترارپسٽ کي ياد رکڻو پوندو ته جنهن گهڙيءَ اهو اچي، جيڪڏهن هو ايماندار آهي. انهيءَ جهت ۾ ساٿين کي ٻڌائي ته مان هائي هستيءَ تي وڌيڪ مان ويڪرو نه آهيان. انهي قبضي جي صورت ۾ مان توهان کي نقصان ئي پهچائي سگهان ٿو. مان انهيءَ وقت ڪم ڪندس جڏهن مان لائق هوندس." گرو ته هڪ بهانو آهي. اهو وڌيڪ سولو آهي ته مونتي

ويکرو ٿي وڃي. ڇو تہ توهان مون سان محبت ڪيو ٿا. مون تي ويساهہ رکو ٿا. پر جڏهن توهان مونتي ڳلي پوندا آهيو تہ توهان سموري هستيءَ تي ڳلي پوندا آهيو. تنهنڪري هيءَ حقيقت مون تي ڪليل نہ هوندي آهي. پر هيءَ نہ هڪ عملي رٿ آهي. هڪ وسيلو آهي.

حقيقت هيءَ آهي تہ سموريءَ هستيءَ کي ڳلي وڃجي. ايتري موڪراڻ سان گڏ جو ڪڪر توهان جي سيني ۾ اڏامندا رهن ۽ تڏهن وڃي توهان ماڻهن جي مدد ڪري سگهندا. ۽ انهن کي سندن صورت حال سمجهائي سگهندا. انهن کي جيڪي ڪجهہ اهي آهن. انهن کي قبول ڪرڻ جي لائق ٿي سگهندا. انهن کي وڌيڪ سهوجهو هجڻ جا طريقا سيکاري سگهندا.

ٿراپسٽ کي وڌيڪ ماڻهن کي هرهر باوڙ ڪرائڻو پوندو تہ هو گروڊ آهي. جنهن وير ٿراپسٽ گروءَ جو ڪردار ادا ڪندو انهيءَ وير هو ماڻهن کي تمام گهڻو ڇيهو رسائڻ شروع ڪندو. مان هزارين ٿراپسٽن کي سڃاڻان ٿو. انهن کي بہ اوهان جهڙائي مونجهارا آڏو آهن ۽ اهي توهان جي مدد ڪري رهيا آهن. اهي پاڻ ڊڄي رهيا آهن، اهي پاڻ ٻڏي رهيا آهن ۽ اهي ڪنهن ٻئي کي ٻڏڻ کان بچائڻ جي ڪوشش ڪري رهيا آهن. شايد اڪيلي ٻڏڻ کان گڏجي ٻڏڻ سٺو آهي. ٿراپسٽ ذهن کان خالي ڪجهہ تہ ڄاڻندو آهي.

ان جو رڳو اهو ڪم آهي تہ ماڻهن کي نارمل، پرسڪون ذهن موجود ڪري ڏيندو آهي. هي ڪو وڏو ڪارنامو تہ نہ آهي. تنهن هوندي بہ توهان هڪ شخص کي زندگيءَ صحيح طريقي سان عمل ڪرڻ جي قابل بنائي سگهندا. ڇريو ماڻهو اهوئي هوندو آهي، جيڪو ائبنارمل نموني سان ورتاءُ ڪندو هجي. ٿراپسٽ رڳو، ائبنارمل ماڻهوءَ کي نارمل حالت ۾ آڻي ٿو- ان جو سمورو ڪم ذهن جي اندرئي محدود هوندو آهي. هو گرو ٿي نٿو سگهي. جيڪڏهن هو گرو ٿيڻ چاهي ٿو تہ ان جي ٿراپي، ڪابہ اهميت نٿي رکي تہ انهيءَ هڪ بار ڊوئيندڙ وارو ڪردار ادا ڪرڻو پوندو. انهيءَ گروءَ جو وسيلو بڻجڻو پوندو جنهن سان هو محبت ڪري ٿو. تڏهن ٿراپي وڃي قلبي جوهر مان گذرندي. تڏهن توهان رڳو اهوئي ڪجهہ نہ ڪندا تہ ماڻهن کي ڪيئن نارمل ڪري سگهجي ٿو. هيءَ تہ رڳو تياري هوندي. توهان ذهن تيار ڪري چڪا آهيو مگر اهو نہ سوچجو تہ توهان باغ تيار ڪري چڪا آهيو.

ذهن جي تياريءَ ڪان پوءِ توهان کي ٻجن جي، ٻوٽن جي ۽ گهٽي

خبرداري ۽ مُحبت جي ضرورت پوندي تہ جيئن توهان هڪ سندر باغ تيار ڪري سگهو. هڪ ماڻهو نارمل هوندي بہ چريو ٿي سگهي ٿو. جيئن شموري انسانيت آهي نفسيات دان، تحليل نفسيءَ جا ماهر. انهيءَ کي بحال ڪرڻ جا جتن ڪري رهيا آهن. ٽيئن قسم جو ماڻهو اهو آهي جيڪو ذهن کان جدا ٿي چڪو آهي. گروءَ جو فرض اهو آهي تہ اهو توهان کي ذهن کان سواءِ وٺي وڃي ”ٿراپسٽ، مدد ڪري سگهي ٿو. مگر انهيءَ جو اهو مطلب نہ آهي تہ هوگرو بڻجي وڃي ٿو. انهيءَ جو اهو مقصد نہ آهي تہ هو باغائي بڻجي وڃي ٿو.

ھي ھڪ بالڪل جدا معاملو آهي. ٿراپي خود هڪ مرحلي طور استعمال ٿي سگهي ٿي. جيڪڏهن توهان ٿراپي ڪرڻجاڻو ٿا ۽ انهيءَ کان وڌيڪ ڪجهہ نٿا ڄاڻو ڪجهہ هڪ مرحلو اڳيرو ٿي رهيو هيو اهو رنڊڪ ۾ تبديل ٿي ويندو پٿر هڪ ٿي آهي. يا تہ توهان انهيءَ کي هڪ نشان طور ڪم آڻي سگهو ٿا يا اهو هڪ رنڊڪ بڻجي ويندو. جيڪو توهان کي، وڌيڪ اڳتي، وڌيڪ مٿي وڃڻ ۽ پنهنجي واهڙن جي ويجهو ٿيڻ کان روڪيندو.

هن وقت دنيا ۾ ڪيترائي ٿراپسٽ آهن. مگر منهنجو ٿراپسٽ انهيءَ معنيٰ ۾ بين کان نرالو آهي. اهو نہ رڳو نفسيات جي ڄاڻ مطابق ڪم ڪري رهيو آهي پر هو ”يوگا“ ”تنتر“ صوفي ازم ”تائو“ ”زين“ هيسڊ ازم جي ڄاڻ موجب بہ ڪم ڪري رهيو آهي. هو هڪ روحاني اڳواڻ آهي.

مگر انهي سلسلي ۾ رڳو ڪتابن مان حاصل ڪيل علم ڪائي مدد نٿو ڏيئي سگهي. توهان کي هڪ قلبي جوهر مان لنگهڻو پوندو.

توهان جي ٽولن جا ساٿي بہ توهان جا مدد گار ٿي سگهن ٿا. توهان کي هڪ ڳالهہ ياد رکو تہ ڪنهن شخص جي مسئلن کي حل ڪرڻ تمام سولو آهي. جو تہ توهان انهن ۾ ملوث نٿا ٿيو. توهان جدا ٿيو ٿا. توهان وڌيڪ چٽيءَ طرح ڏسي سگهو ٿا. جو تہ توهان ميڙ جو حصو نہ آهيو. توهان چوٽڪاري حاصل ڪرڻ ۾ ان ماڻهوءَ جي مدد ڪري سگهو ٿا ۽ توهان پنهنجي پاڻ کان ڪجهہ سکي سگهو ٿا. جو تہ ڪيترا دفعا توهان انهيءَ صورت حال مان گذرو ٿا. مان پنهنجي ٽولي جي ٿراپسٽ جي ساٿين تي ۽ پنهنجو پاڻ تي ڪم ڪرڻ جي اجازت ڏنل آهي. اصل ڪم پنهنجي مٿان ٿيندو آهي. رڳو انهيءَ وقت جڏهن خود توهان جي اندر نور موجود هجي. توهان بين سان گڏجي انهيءَ کي ورهائڻ جا لائق ٿي سگهو ٿا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

(3)

محبت: دل جي جوهر جو هڪ اهم مظهر

1- هڪ ڪوئو گوتم ٻڌ بڻجي سگهي ٿو

انهيءَ کي هڪ شراب جي بوتل جي ضرورت آهي ماڻهوءَ جي قلبي جوهر ۾ محبت هڪ اهم مظهر بڻجي وڃي ٿي. هر هڪ ماڻهوءَ جي دل ۾ دٻ آهي. ڇو ته هرڪو مستقبل ۾ موت جي روبرو ٿيڻو آهي.

پيارا ڀڳوان!!

منهنجي واسطي پاڻ کي همت ڀريو تصور ڪرڻ ڏاڍو ڏکيو آهي. ڇا محبت ۽ مراقبي جي صفت ڪنهن ڪئي کي گوتم ٻڌ ۾ تبديل ڪري سگهي ٿي؟ اڳيئءَ لڳڻ ۾ مان ايتري قدر بزدل رهيو آهيان جوهي منهنجو ائن سالن ۾ توهان سان به ڀهريون رابطو آهي.

هڪ ڪوئو گوتم ٻڌ بڻجي سگهي ٿو. انهيءَ کي رڳو هڪ بوتل شراب جي ضرورت آهي. جيئن جيئن هن کي نشو ٿيندو ويندو ته هو وسارڻ شروع ڪندو ته هو ڪوئو آهي. ڪير ٿو چوي ته هو ڪوئو آهي؟-شراب جي اثر ڪري ٿي سگهي ٿو ته هو شينهن وانگر گجگوڙ شروع ڪري. مگر جيئن جيئن نشو لهندو ويندو آهي ته توهان جي ذهن ۽ جسم تي ٻوڻ وارن اثرن ڪانسواءِ توهان هڪ دفعو ڪوئا بڻجي ٿا وڃو. هي مرحلو سخت ايذائيندڙ هوندو آهي. ڪوئو هجڻ ته ٺيڪ آهي مگر ڀيهر ڪوئو بڻجي وڃڻ سخت تڪليف وارو آهي. پرجا پنهنجا گڻ ٿيندا آهن هو پنهنجي ذهانت رکي ٿو. لڪين انسان ڪيترين ئي خوبين جا مالڪ ٿيندا آهن مگر اهي انهن خوبين کي استعمال ڀرڻ آٿيندا آهن.

جيڪڏهن ٻيا جانور جيڪي وڌيڪ گهگهه اونداهيءَ ۾ آهن وڌيڪ بي شعوريءَ ۾ آهن. شعور جي اتم حالتن تائين پهچي نٿا سگهن. توهان کي انهن تي ڪلڻ نہ گهرجي.

توهان ضرور پراڻي اڪاٽي ٻڌي هوندي. جيڪا اٽڪل آفاقي آهي. هر زبان ۾ هر ملڪ ۾ هن آڪاٽي سان ملندڙ جلندڙ قصا وجود رکن ٿا. صدين کان هي ٿيندو آيو آهي ته ڪوئا هميشہ ٻلين جي ڏاڍ جو نشانو ٿيندا آيا آهن ۽ اهي هميشہ ميڙ ڪوناٿيندا آيا آهن ته ڪيئن ٻلين کان ڇوٽڪارو حاصل ڪجي؟- نيٺ هڪ ڪراڙي ڪوئي چيو "مان وڏن کان ٻڌو آهي هڪ رٿ آهي. توهان کي ٻليءَ جي ڳچيءَ ۾ گهنڊڙي ٻڌڻي پوندي ۽ پوءِ سمورا مسئلا

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

حل تي ويندا. ٻلي ڪٽي ٻه هوندي، اسان کي چاڻ پنجي ويندي تہ ٻلي ڪٽي آهي. اسان کي چاڻ نہ هوندي آهي تنهن جي ڪري ماريا ويندا آهيون" ڪراڙي ڪوئي جي ڳالهہ ٻڌي سمورو ميڙ کلڻ لڳو. ڪوئڻ چيو تہ "اسان اهڙي قسم جون تجويزون هر ميڙ ۾ ٻڌندا آيا آهيون، مگر سوال اتي جو اتي رهي ٿو تہ ٻليءَ جي ڳچي ۾ گهنٽي ڪير ٻڌندو"

ڪراڙي چيو "حل اسان جي هٿ ۾ آهي پر جيڪو انهيءَ کي حقيقت جو روپ ڏيندو اهو اڃا پيدا نہ ٿيو آهي."

هڪ نوجوان ڪوئي چيو "مان اهو ڪم ڪري سگهيان ٿو. هي تہ ڪجهہ نہ آهي" اهي سڀ چوڻ لڳا "تون ضرور چريو ٿيو آهين. اڃا تہ تون بالغ بہ نہ ٿيو آهين. وڪي تہ ووٽ جو حق بہ نہ مليو آهي."

مگر نوجوان چوڻ لڳو تہ "جيڪو مسئلو اسانجي آڏو آهي ان جو واسطو عمر سان نہ آهي. انهن ڳالهين جو هن معاملي سان ڪوبہ واسطو نہ آهي. جيڪو بہ ڪجهہ ڪرڻو آهي، اهو سوچ سان ڪرڻو آهي. مون وٽ سوچ آهي" " انهن چيو "نيڪ آهي توکي هڪ موقعو ڏيون ٿا مگر اسان کي ڊپ آهي تہ تنهنجا پيءُ ۽ ماءُ مقدس سفر تي ويا آهن ۽ ٻلي پڪ سان توکي کائي ڇڏيندي. اسان انهن کي ڪهڙو جواب ڏينداسون" نوجوان چوڻ لڳو "ڳڻتي نہ ڪيو مان پوريءَ طرح سائنسي انداز ۾ اهو طئي ڪري چڪو آهيان" ۽ ان اهو ڪري ڏيکاريو. هو ٻاڙي ۾ هڪ ميڊيڪل اسٽور تي ويو. جيڪا هن جي دلسپند جاءِ هئي. اتانهن ڪجهہ ننڊ جون گوريون ڪنيون ۽ انهن کي ٻليءَ جي کير ۾ وڌائين. فطري طور تي هڪ دفعو ٻلي کير پيتو تہ ويهن منٽن لاءِ بيهوش ٿي ويئي. اهو وقت تمام گهڻو هيو. ان ٻليءَ جي ڳچيءَ ۾ گهنٽي ٻڌي. ٻئي ڏينهن تي هرڪو پري، پري هو. ۽ ٻلي بہ پريشان هئي، ڇو تہ هن کي هڪ ڪئو بہ هٿ نہ آيو.

ڪوئا ششدر هئا تہ "صدين کان اسان چاڻندا آيا آهيون تہ انهيءَ جو اڪيلو حل گهنٽي ئي آهي. پر ڪنهن بہ شخص ڪجهہ نہ ڪيو ۽ هاڻي اسان ڏسون ٿا تہ هي ڪيترو نہ سولو هيو" جيڪڏهن توهان جنمن ۾ ڏسو. مهاوير جي گذريل جنمن ۾ . پنهنجن ڪيترن ئي جنمن ۾ هو هڪ جانور رهيو.

(حيرت جي ڳالهہ آهي تہ گرو رجنيش سيني مذهبن تي الزام ڏئي ٿو تہ انهن جي ڪري انسان مونجهارن جو شڪار آهي. جڏهن تہ پاڻ هو "جنمن" واري هندو خرافات کي ماٿهن کان ميراڻي ٿو. انهيءَ فڪري تضاد جو ان ڪوبہ جواز پيش نہ ڪيو آهي. نقل ڪفر، ڪفر نہ باشد اردو مترجم)

بالڪل اهڙوئي گوتم ٻڌ جو معاملو آهي. ٻنهي پنهنجي گذريل جنمن جون هزارين ڪهاڻيون بيان ڪيون آهن. پنهنجن ڪيترن جنمن ۾ اهي ٻوٽا رهيا ۽ ڪيترن ئي جنمن ۾ اهي پکي هيا. ٻين ڪيترن جنمن ۾ اهي ٻيا جانور هئا. گوتم

Scanned with CamScanner

ٻڌ هڪ ڪهاڻي، ٻڌايو آهي تہ هڪ هاٿي هيو، جهنگل ۾ باهہ لڳي ويئي، هو ان کان بچڻ کان اڳ ۾، اڳ ۾ ڀڄي رهيو هو: سمورا جانور جهنگ کان ٻاهر ڀڄي رهيا هئا. باهہ وڌيڪ ڀنوائتي ٿيندي ويئي. هاٿي بہ ڊڪندو رهيو. ڊڪندي، ڊڪندي رڳو ڪجهہ گهڙين جي لاءِ هن کهريو تہ هو هڪ وڻ هيٺان ساهي پٽي ۽ آرام ڪري. جيئن ئي هن چوٿون پير زمين تي رکڻ کهريو تہ هڪ ننڍڙي سهي ڪيس خبردار ڪيو تہ هو انهيءَ جي پير جي پناهہ ۾ وينو آهي. هاٿي مشڪل ۾ اچي ويو تہ جيڪڏهن هو پنهنجو پير زمين تي رکي ٿو تہ سهو تو مري جيڪڏهن هو پير زمينتي نٿو رکي تہ باهہ وڌندي ٿي اچي ۽ باهہ اچي ويئي. هاٿي انهيءَ پختي ارادي تي قائم رهيو ۽ هو باهہ ۾ سڙي مري ويو. گوتم ٻڌ چوي ٿو تہ "مان انهيءَ ننڍي همدرديءَ واري عمل جي ڪري هن جنم ۾ انسان ٿي پيدا ٿيس" ڪوبہ جانور ۽ ڪوبہ وڻ گيان حاصل ڪرڻ جي اهليت کان خالي نہ آهي. ٿي سگهي ٿو تہ انهيءَ ۾ ڪجهہ وقت لڳي. گيان منزل آهي. هي سموريءَ هستيءَ جي منزل آهي- هي سمورو ماڻهن هڪ ڏينهن روشنين جي ميلي ۾ متجشو آهي. اوپر ۾ عدم تشدد جو نظريو انهيءَ ڪول جي ڪري پيدا ٿيو آهي تہ هر جانور ۾ هي امڪان لڪل آهي تہ هو سچ، شعور ۽ محبت جي اعليٰ درجن تائين پهچي وڃي. انهن کي ڪائڻ جي لاءِ مارڻ ڏوهہ آهي جانور کي ڪائڻ جي لاءِ نہ مارڻ جو نظريو تجربي سان پيدا ٿيو آهي. اهي سڀ انهيءَ لائق آهن جو اهي سڀ ديوتا بڻجي وڃن. اهي توهان سان برابر آهن. ٿي سگهي ٿو ٿورا بي شعور هجن ۽ ذرا وڌيڪ اونداهيءَ ۾ هجن- مگر اهي مختلف نہ آهن. اسان جو ڪٽنب هڪ آهي. اهو رڳو جانورن جي لاءِ نہ آهي پر سمورو ماڻهن هڪ گهر آهي. هڪ ڪٽنب طور ڏسڻ ۽ تجربا ڪرڻ، اهوئي تہ آهي جنهن مان محبت ڪرڻ جي مراد وٺان ٿو. ماڻهوءَ جي قلبي جوهر ۾ محبت هڪ اهم مظهر بڻجي وڃي ٿي. توهان انهن سالن کان ڪو سوال نہ پڇيو آهي. انهيءَ باري ۾ پريشان ٿيڻ جي ڪابہ ضرورت نہ آهي: ٿي سگهي ٿو توهان سوال نہ پڇيو هجي. مگر مان توهان جي سوالن جا جواب ڏيندو آيو آهيان. هيءَ تہ رڳو هڪ انتظار جو سوال آهي. جيڪڏهن توهان نہ بہ پڇندا تہ بہ مان هر حالت ۾ جواب ڏيندس. توهان پريشان نہ ٿيو تہ توهان جي دل ۾ ڊپ آهي. هر ماڻهوءَ جي دل ۾ ڊپ آهي. ڇو تہ هر ڪو ماڻهو مستقبل ۾ موت رکي ٿو. اهو نٿو ڇئي سگهجي تہ توهان هن وقت شاگردي اختيار ڪري سگهو ٿا. جڏهن ڊپ کان ڇوٽڪارو حاصل ڪري ڇڪندا.

انهيءَ سان تہ دروازا بند ٿيٰ ويندا. مان توهان کي چوان ٿو تہ ڊپ، لالچ، ڪاوڙ هر شيءِ جائز آهي. توهان کي بس ٿورو وڌيڪ ويجهو اچڻو آهي. عبادت گهر ۾ داخل ٿيڻو آهي. اهو داخلو توهان جي اندر جي هر ڪوڙي شيءِ کي ساڙي رک ڪري ڇڏيندو. بس رڳو نج سون ئي وڃي بچندو.

باب پنجون

خدا ڇو آهي؟

1- نفسيات جا چاڻو، مايوسيءَ جا خالق
2- خدا آهي ڇو تہ توهان ڊپ سان ٿُپ آهيو
3- ڪم ۾ آرام آهي
4- عيسيٰ ۽ نفسيات جي سوري (حليب)

(1)

نفسيات جا چاڻو، مايوسيءَ جا خالق:-

1- سائنس اڃا تائين نج سائنس نہ آهي ۽ نہ ٿي سگهي ٿي، انهيءَ جوسبب اهو آهي تہ سائنس دان اڃا تائين معصوم ۽ بي تعصب نہ ٿيا آهن
~~2~~- دماغ هڪ پينو فقير آهي
3- هڪ سچي مذهب کي ڳهرجي تہ توهان جي حوصلہ افزائي ڪري

پيارا ڀڳوان!!

حال ۾ مون کي مرگهيءَ جا دورا پوڻ شروع ٿيا آهن. ظاهر ۾ منهنجي دماغ جي اندر هڪ ننڍي ڳوڙهي جي ڪري. جنهن کي اسپيشلسٽ سمجهي تہ سگهيا آهن. مگر مونکي ائين محسوس ٿي رهيو آهي جهڙوڪرڪا آنند ڏيندڙ شيءِ ظاهر ٿي رهي آهي. پهريون دورو جون بالڪل اوچتو ٿي پيو ۽ پيو مٿي تي هڪ زور دار ڏڪ وانگر محسوس ٿيو.

ڪميون کي جڏهن ڇڏيو اثر تہ مان واٽڙپ واري زندگي گذاري آهي. اڳتي مان تبديلي گهران ٿي. مان اڪيلي، ماٺ ۾، مراقبي ۾ توهان کي ڇڏڻ ۾ محو هجڻ گهران ٿي. درجي بدرجي دوستن سان وڌيڪ رهڻ گهران ٿي.

پيهر وڌيڪ باشعور ۽ وڌيڪ مرڪزي ٿيندي.

جسماني طور پاڻ کي تمام سٺو ۽ صاف محسوس ڪندي ڪجهہ ڏينهن اڳ ۾ مون کي ٻيو دورو پيو. مان پيهر ڪجهہ پاڻ کي نرالي محسوس

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڪيان ٿي. هڪ وڏي اونهائي ڪڏهن گهٽجي ڏينل، ڪڏهن گهٽجي خوش محسوس ڪندي آهيان. جڏهن تہ مان ڦاٽي پونديس: عام طور تي مان وڌيڪ جذباتي ٿي وئي آهيان.

پهريون ڀيرو مان خوبصورت، وڌيڪ محفوظ ۽ وڌيڪ پيار لائق محسوس ڪري رهي آهيان. زندگي گهڻي سهڻي ۽ خوشيءَ سان ڀريل آهي. مان دوري پوڻ جي شروعات تي لطف ماڻيندي آهيان. منهنجو فضيلت ڀريو علم گم ٿي ويندو آهي ۽ مان رڳو پنهنجي احساس گڏ رهجي ويندي آهيان. تمام سنولي، بنان ڪنهن ڪوشش جي. مگر هي ڊپ بہ ٿيندو آهي تہ ڇا ڪجهہ ٿيڻ وارو آهي. ٻئي دوري جي وچ ۾ مون کي پنهنجي اندر هڪ عظيم "نہ" جو ادراڪ ٿيندو آهي. مان محسوس ڪندي آهيان تہ جيڪڏهن مان انهيءَ جي بدران "ها" چونديس تہ اهو انهيءَ ڪانوڊيڪ بهتر ٿيندو محبوب، خوبصورت ڀڳوان! مهرباني ڪري انهيءَ تي ٽيڪا ٽپڻي ڪيو. ڪجهہ ڳالهيون اهڙيون آهن جيڪي هر شخص لاءِ اهميت رکن ٿيون.

سڀ ڪان اهم ڳالهہ هيءَ آهي تہ ميڊيڪل فزيالاجي، نفسيات تمام ٿيوريون آهن. انهيءَ مفهوم تہ اهي رڳو انسان ذات جي مٿاڇري تي ڪم ڪن ٿيون.

اهي انسان جي مرڪز ذاتهن وچڻ وارو رستو نٿيون ڳولهين، جو تہ اهي ذهن کان خالي شعور، موت کان خالي شعور جي هجڻ کي نٿا منڃن. انهيءَ ڪري اهي صوفين جي انهن زبردست ڪوششن، جيڪي انهن شعور جي مرڪزي تلاش لاءِ ڪيون آهن، جي خلاف زبردست ساڙ رکن ٿا.

ڪيترا دفعا ڪنهن فزاليا جسٽ يا نفسيات دان جي تشخيص، ٿي سگهي ٿو صفا غلط هجي. انهيءَ جو سادو سودو سبب اهو آهي تہ انهيءَ جي جاچ پوري نہ هجي. اهي ماڻهوءَ کي رڳو مادو تصور ڪن ٿا ۽ ذهن کي مادي جي پيداوار، هڪ غير حقيقي مظهر جنهن کان ٻاهر ڪجهہ بہ نہ آهي. نہ ڪجهہ ابدي آهي ۽ نہ ڪجهہ باقي رهڻ وارو آهي. اهڙي تصوير جنهن آهي، جنهن ذهين ماڻهن کي مايوس ڪيو آهي. انهنجي هن رد جوسبب انهن جي پهچ سائنٽيفڪ نہ آهي، هيءَ ايتري ئي وهم پرستي آهي، جيتري ٻين مذهبي يا سياسي چرين جي.

سائنس تيستائين شعور کي رد ڪرڻ جو حق نٿي رکي، جيستائين اها انساني شعور جي اندروني آفاق کي ڳولهي نٿي لهي تہ اهو خواب مطالعو

(Dream Stuff) آهي. حقيقت نہ آهي. انهن ڪجهہ تہ حاصل ڪيو آهي. انهن رڳو اندازو لڳايو آهي. ماديت سائنسن جي دُنيا جو مفروضو آهي. وهم آهي. جهڙي طرح خدا، جنت ۽ جهنم مذهبي دنيا جا وهم آهن (۽ ڀي چوڻ وهم نہ آهي؟! مترجم)

سائنس هن وقت تائين نج سائنس نہ آهي ۽ نہ اها ٿي سگهي ٿي. انهيءَ جو سبب اهو آهي تہ سائنس دان اڃا تائين معصوم ۽ بي تعصب نہ ٿيا آهن. اهي پنهنجن شرطن مطابق سچ سان گڏ هلڻ لاءِ تيار نہ آهن. توهان کي جيڪي دورا پون ٿا اها ڪا بيماري نہ آهي . مان ڪو فزيشن تہ نہ آهيان ۽ انهيءَ حقيقت کي فريشن واري رخ سان ڏسي بہ نہ رهيو آهيان. ٻئي رخ سان ڏسي رهيو آهيان.

توهان جو دورو حقيقت ۾ هڪ وڏنڊ ويڃهنڊ ۽ جهلڪا ڏيندڙ شعور آهي. جنهن کي توهان جوڌهن آڌر نٿو ڏيئي سگهي. جيئن تہ هو انهيءَ کي آڌر نٿو ڏيئي سگهي سو اهو لاشعور ۾ هليو ٿو وڃي. مان انهيءَ کي بيمار نہ چوندس. مان ٿہ چوندس تہ توهان تي رحمت نازل ٿي آهي. منهنجي انهيءَ ويساه جو سبب اهو آهي.تہ اها بيماري انهيءَ ڪري نہ آهي جو تہ دوري ڪانپوءِ توهان کي مسرت جو، نشي جو اهڙو احساس ٿئي ٿو. جيڪو توهان ڪڏهن بہ محسوس نہ ڪيو هوندو.

ڪنهن بيماريءَ کان پوءِ نشي ۽ خوشيءَ جو احساس نہ ٿيندو آهي. توهان ٿڪ ۽ سستي محسوس ڪيو ٿا. بيماريءَ کان پوءِ توهان پاڻ کي نبل، اجڙيل ۽ ڏڪارو محسوس ڪيو ٿا. جڏهن تہ توهان پنهنجو پاڻ کي خوش پائين ٿي. توهان پنهنجي پاڻ کي انهيءَ کان وڌيڪ خوشيءَ سان تب محسوس ڪرين ٿي. جنهن کي اڳ ۾ تصور ۾ ئي محسوس ڪيو هوندو.

ڦل انهيءَ وڻ جي شاهدي هوندو آهي، جنهن ۾ هو پيدا ٿيندو آهي.جيڪڏهن هو رس سان ڀريل آهي، مٺو آهي، سوادي آهي تہ چئڻ اهو وڻ جي باري ۾ ڪجهہ چئي رهيو آهي. جو تہ ڦل جنهن بہ شيءِ جو حاصل آهي، اهو وڻ جي عطا آهي. وڻ ضرور جوان هوندو. وڻ ضرور رس سان ڀريل هوندو. بس ٿورو گلڪي يا ميوي کي ڏسو تہ توهان کي سڀ ڪجهہ ڄاڻ ملي ويندي. توهان جي دورن ڪانپوءِ جيڪو بہ ڪجهہ ظاهر ٿئي ٿو، انهيءَ مان ظاهر ٿئي ٿو تہ توهان جا دورا ڪنهن بيمار جهڙا نہ آهن مان توهان کي اها ڳالهہ سمجهائڻ گهران ٿو. جنهن کي ميڊيڪل سائنس نظر انداز ڪري رهي آهي.

توهان جي ڏورن جو سبب سکهه جي کهنتائي آهي. ذهن هڪ خاص مقدار کي ئي قبول ڪري سگهي ٿو. روزاني سکهه جيڪا نهايت آسانيءَ سان خارج ٿي سگهي ٿي توهان جي دل جي سکهه جا سيلاب ذهن جي منڊل تائين پهچي رهيا آهن ذهن جو منڊل ۽ دماغ، ايتري قدر سکهه کي سانڍڻ جا لائق نه آهن. اهي ڪوما ۾ هليا وڃن ٿا. ڊاڪٽر انهيءَ ڪوما واري حالت کي ئي ڏسن ٿا. ۽ دور جي باري ۾ اچرج ظاهر ڪن ٿا ۽ انهيءَ جي سبب ڳولهڻ جي ڪوشش ڪن ٿا. توهان جا ڊاڪٽر انهيءَ دوري جي سبب کي لهڻ جي اهليت نٿا رکن اهي رڳو دماغ جوئي معائنو ڪن ٿا، جڏهن ته دماغ ۾ڪا خرابي آهي، جنهنجي ڪري دورو پئجي رهيو آهي، دماغ ۾ ڪابه خرابي نه آهي. ها! اها سکهه جيڪا دماغ کان سواءِ هوندي آهي. ان کي ملي رهي آهي. دماغ هڪ پينو فقير آهي. توهان کي بادشاهن وانگر گذارڻ سکڻو پوندو پينا گهر ٿي ويندا. دورا انهيءَ ڳالهه جي علامت آهن ته توهانجي اندر ۾ ڪا تبديلي ظاهر ٿي رهي آهي. مان ڪجهه اهڙيون ڳالهيون چاهندو آهيان. جيڪي توهان جي لاءِ فائدي واريون ٿينديون. چين ۾ پنج هزار سال پراڻو "آڪوپنڪچر" علاج جو طريقو اتفاقي طورتي ڳولهي لڌو ويو. هڪڙي ماڻهو سڄي عمر اڌ متي جي سور جو شڪار رهيو ڪابه چيني دوا هن کي فائدو نه ڏيئي سگهي. هن گهڻي ڪوشش ڪئي ڪو فرق نه پيو.

ظاهر ۾ ته هي مرض لاعلاج ڏسڻ ۾ پئي آيو. مگر اهي انهيءَ غلط فهميءَ ۾ هيا. جنهن جا توهان جا ڊاڪٽر شڪار آهن. اهو ماڻهو جهنگ ۾ ڪاٺيون ميڙڻ ويو. اتي ڪنهن شڪاريءَ جو تير اتفاقي طور ڪيس لڳي ويو. تير هن جي ڄنگهه کي نشانو بڻايو. تير لڳڻ سان ئي ان جو سور هڪدم گم ٿي ويو. هاڻي توهان انهن ٻنهي ۾ ڪوبه ميل نٿا ڏسي سگهو. هي هڪ نئون انڪشاف هيو. هو پنهنجي ڊاڪٽر وٽ ويو ۽ جيڪو واقعو مٿس ٿي گذريو هيو ڪيس اهو ٻڌايو "انهي تير ڪجهه ڪيو آهي. زندگيءَ ۾ پهريون ڀيرو پاڻ چڱو ڀلو محسوس ڪري رهيو آهيان نه ته منهنجو مٿو هميشه ڳورو، ڳورو رهندو هو." ايستائين جو جيڪڏهن هن کي سخت اڌ متي جو سور نه به هجي ها ته ڪجهه نه ڪجهه ان لاءِ فطري بڻجي چڪو هو. مگر اهو هن ڪرامتي طريقي سان غائب ٿي چڪو هاڻي هن کي تير ڀاهر ڊپ لڳي رهيو هو هڪ تير توهان جي ڄنگهه ۾ ڪٽل هجي ته انهيءَ سان گڏجي زندگي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

گذارڻ انهيءَ بهتر آهي ته وري پيهر اڏ مٿي جو سور پيدا ٿئي. مگر ڊاڪٽر چينو ته ”اٿيئي ٽيمر کي رهڻ نه ڏنو ويندو جو ته هن جسم ۾ زهر پيدا ڪندو. اهو به ٿي سگهي ٿو ته اهو اڳ ۾ ئي زهر ۾ بدل هجي. انهيءَ کي ضرور ٻاهر ڪڍڻو پوندو. مگر توهان پريشان نه ٿيو. انهيءَ اسان کي ڪجهه اشارو ضرور ڏنو آهي“

اهڙي طرح آڪوپنڪچر جنم ورتو. ڊاڪٽرن تير ڪڍي ورتو ۽ پوءِ اڏ مٿي جو سور ڪڏهن به نه پيو.

سوين سالن کانپوءِ هوريان هوريان انهن ڳولهي لڌو ته جسم جي اندر ست سو هڪ جهڙا ڳنڍيل مرڪز آهن ۽ اهو ضروري نه آهي توهان جي اڏ مٿي جي سور جو سبب توهان جي مٿي ۾ ئي هجي.

اهو ست سو مرڪزن مان ڪٿي به ٿي سگهي ٿو. ڳالهه رڳو ايتري آهي ته اهو مرڪز توهان جي ذهن ۾ هلچل پيدا ڪري ٿو ۽ توهان جي ذهن کي سگهه جون لهرون موڪلي ڏئي ٿو. جيڪي ٻين مرڪزن کي نشانو بنائي رهيون آهن ۽ اڏ مٿي جو سور پيدا ڪري رهيو آهن- هاڻي هن تير جي ڪري تنهنجي ٽنگ جو هڪ مرڪز مري ويو. يعني هاڻي اهو وڏيڪ لهرون پيدا ڪري نه سگهندو. رڳو اهوئي سبب هيو جڏهن ته اهي ٻين شين ۾ ڳولهي رهيا هئا. مگر اهي سڀ اڻ لڀ هيون ۽ انهن کي ڪا سڌ ڪا نه هئي ته مرڪز به ڪنهن به جاءِ تي ٿي سگهي ٿو.

جيستائين مرڪز جو علاج نٿو ڪيو وڃي ته اهو اثر جيڪو پيءِ جاءِ تي ظاهر ٿئي ٿو اهو برقرار رهندو.

هي دورو رام ڪرشن جي دوري وانگيان آهي هو مشرق جو واحد صوفي آهي جيڪو لاشعور ۾ هليو ويندو هو ۽ ان جو محرڪ ٿورو هيو ڪو شخص ڀڳوان سان محبت جو اظهار ڪرڻ وارو گيت ڳائڻ شروع ڪندو هو. ۽ اهو تمام گهٽو هيو. سڙڪ جي وچان ٽريفڪ جي وچ ۾. جيڪا پوري دنيا ۾ وڏيڪ بي قابو آهي. جيڪو ڪجهه توهان بمبئيءَ ۾ ڏسو ٿا. اها ته هندوستان جي بهترين ٽريفڪ آهي. جيڪڏهن توهان حقيقي شيءِ ڏسڻ گهرو ٿا ته ڪلڪتي هليا وڃو. رامڪرشن کي ڪنهن هڪ جڳهه تان ٻي جڳهه ڏي وني وسڻ تمام گهٽو ڏکيو هيو. چو ته جيڪڏهن ڪنهن ”جي رام جي“ چيو جيڪو هندوستان ۾ سلام جو عام طريقو آهي. جنهن جو مطلب اهي

”ڀڳوان رام جي فتح هجي“ تہ بس ايتروئي ڪافي هيو. رام ڪرشن زمين تي اهلي پوندو هو. بس ٿورڙو رام جو نالو- هو ايتري قدر حساس هيو. ان جي نظام هڪ ايتري قدر نفيس پاڻ ارپڻو جوڙيو هو. ايتري قدر جو هڪ هلڪو اشارو ڏيندو هو تہ هو سماڌيءِ ۾ هوندو هو.

ڊاڪٽر گهرايا ويا ۽ هو بہ انهيءَ تڪليف هيٺ اچي ويو. ان جي ذهن ۾ ڪابہ شڪل جڙي نہ سگهندي هئي تہ هو ماڻهو پوري طرح چاق چڱو ڀلو آهي. انهيءَ جي بي حواس هجڻ جو ڪوبہ سبب نہ هو ۽ هي فزيشن لاءِ هڪ ڳجهہ ٿي رهيو. مگر جنهن سبب ڪري ان هنجي لاءِ ڳجهہ ٿي رهيو اهو هيءَ آهي تہ اهي هڪ جدا تناظر ۾ ڏسڻ لاءِ تيار نہ آهن. هي ڪجهہ انهيءَ قسم جو دورو نہ آهي جو توهان ۾ شعور جي گهٽتائي هجي ۽ انهيءَ ڪي بي شعوري جو سبب قرار ڏنو وڃي ڪو صدمو- توهان جي زال مري ويئي. توهان جو ڪاروبار ختم ٿي ويو. بس هڪ هلڪو صدمو بہ گهڻو هوندو آهي. جو تہ هتي سگهہ وڌيڪ نہ آهي توهان وڌيڪ باشعور نہ آهيو. هيءَ تہ سگهہ جو ٿورو مقدار آهي. اها سگهہ تہ ڪنهن حادثي سان برباد ٿي سگهي ٿي. هي آهي هڪ عام دوري جي حقيقت. توهان پنهنجي شعور جي سگهہ وڃائي چڪا آهيو. بس رڳو لاشعور ريچيل رهي ٿو. جيستائين انهيءَ سوال ڪنڌ جو واسطو آهي تہ هي جدا نموني سان ظاهر ٿي رهيو آهي. رام ڪرشن سان انهيءَ ڪان بالڪل نرالو واقعو پيش ايندو هو.

اهو نہ تہ ڪو توهان جو شعور گم ٿي ويو آهي ۽ توهان بي شعور ٿي ويا آهيو انهيءَ جي ابتڙ ايترو شعور اڀري ايندو آهي جو توهان انکي سنڀالي نٿا سگهو. سڻين سڌي ڳالهہ اها آهي تہ توهان جو جسم انهيءَ حالت ۾ آهي جڻ تہ ڄمي ويو آهي گهڻو ڪجهہ نچاور ٿي رهيو آهي. توهان جي ذهن کي انهيءَ جو تجربو نہ آهي. انهيءَ کي سنڀالڻ جو ڪوبہ نظام ڪونهي. هي تہ گهڻو وڌيڪ آهي. انهيءَ وڌيڪ شعور جي سبب سان ٻاهرين کي هي محسوس ٿئي ٿو تہ توهان کي دورو پيو آهي. نشانيون هڪ جهڙيون آهن، رڳو هڪ شيءِ جدا آهي. اها هيءَ تہ دوري ڪان پوءِ جيڪي ڪجهہ ظاهر ٿيندو آهي. اهوئي فيصلي وارو آهي.

جيڪڏهن اهو دورو اهو دورو آهي جنهن ۾ شعور گم ٿي وڃي ٿو. ماڻهو پاڻ کي تمام ڪمزور ۽ اپاڪو محسوس ڪندو آهي. هو ائين پاڻ کي

محسوس ڪندو آهي ڇڻ تہ مري ويو آهي ۽ وري واپس زندگيءِ ڏانهن موٽي آيو آهي. اُنهيءَ ڪي ڪجھ ياد نہ هوندو آهي. هو ٻن ڪلاڪن تائين بي شعور رهيو آهي. پر ان جو سڄو جسم اهي نشانيون ظاهر ڪندو آهي تہ ڄڻ هو هڪ جذباتي پيڙا مان لنگهيو آهي. جيڪڏهن اهو دورو نہ آهي پر سماڌيءَ جو جلوو آهي تہ ذڪر ڪيل شخص جاڳي ٿو. اهڙي طرح جو هونئن سرجڻ جوان ٿي ويو آهي. اهڙو تازو جو اڳ ۾ ڪڏهن بہ رهيو آهي.

بالڪل ماٺ. پرسڪون. شين جي باري ۾ وڌيڪ ڇتو. ايستائين جو توهان جي سوال ۾ بہ اهائي ڇتائي بکي رهي آهي. اهو سوال توهان جي مونجهاري مان نہ مليو آهي. پر توهان جي ڇتائيءِ مان پيدا ٿيو آهي. مزو وٺو ۽ دورن کي جاري رکو. انهن کي روڪڻ جي ڪوشش نہ ڪيو. هڪ پيرو بہ نہ.

جيڪڏهن دورو پوي تہ جاڳڻجي ڪوشش ڪيو. هوريان هوريان توهان دورن جي وقت جاڳڻ تي قانص ٿي وينديون. پوءِ اهو دورو. دورو نہ رهندو انهيءَ جوسبب اهو آهي تہ توهان وڌيڪ بي شعور نہ رهيون آهيون. هي هڪ لڳاتار وهڪرو آهي. شور مچائيندڙ. گلن سان ڀريل. وشال ۽ اتم ٻتيل.

توهان کي انهيءَ باري ۾ پريشان ٿيڻ جي ڪابہ ضرورت نہ آهي. مگر توهان کي ڊاڪٽرن وٽ بہ وڃڻ نہ گهرجي. توهان ڊيڄاريندا. قائل ڪندا تہ ڪانہ ڪا خرابي ضرور آهي. هو چوندا تہ تون پنهنجي ذهن کي هٿن مان ڪڍي رهي آهين. اهي توکي بيماريءَ کان ايترو تہ ڊيڄاريندا جو تون لاشعوري طور تي دوري کان محفوظ رهڻ جي ڪوشش ڪندينءَ اهو قدم تنهنجي لاءِ برباد ڪندڙ آهي. هاڻي تائين توڙي جو دوري کان پوءِ تون پاڻ کي خوش محسوس ڪرين ٿي. اڃا تائين دوري جي وچ ۾ توکي هڪ عظيم "نہ" محسوس ٿئي ٿي. تون انهيءَ ۾ نتي وڃڻ گهرين. تون اڳ ۾ ئي ڊاڪٽرن جو نظريو قبول ڪري چڪي آهين. جيڪڏهن تون انهيءَ ۾ اونهي ويندين تہ چري ٿي ويندينءَ. مان توکي چوان ٿو تہ جيڪڏهن تون انهيءَ ۾ وڌيڪ اونهائيءَ ۾ وڃي سگهين ٿي تہ تون اهڙي ئي ڍنگ ۾ چري ٿي ويندينءَ جهڙيءَ طرح گوتم ٻڌ چريو هو. سقراط چريو هو. اهي ماڻهو حقيقت ۾ چريا نہ هئا. اڪيلا اهي ئي باشعور هئا. پر جنهن دنيا ۾ اهي رهيا پئي اها ئي چري ۽ پاڳل هئي. اهي ايتري ٿوري تعداد ۾ هوندا آهن جو لکين

 Scanned with CamScanner

ماڻهن ڪانئيءَ هڪ اهڙو هنڌ اچي ٿو جو جتي ڪو ماڻهو گيان حاصل ڪري ٿو. هيءَ ساري دنيا ڪجهن اهڙي ڳالهه کي قبول ڪرڻ لاءِ تيار نه آهي. جيڪا انهيءَ تي ڪڏهن به ظاهر نه ٿي هجي. قدرتي طور اهڙا ماڻهو جن کي گيان جو تجربو نه آهي. انهن جو انگ تمام گهڻو آهي.

۽ اهڙا ماڻهو گوتم ٻڌ يا مهاوير يا ٻوڌي ڌرم. هيءَ چوڻ جي ڪوشش ڪري رهيا آهن ته انهن ڪا اهڙيءَ شيءِ حاصل ڪئي آهي جيڪا توهان حاصل ڪري نٿا سگهو. انهيءَ سان توهان جي انا کي ڌڪ لڳندو. اها ڳالهه ماڻهن کي تنگ ڪري ٿي. هيءَ انهيءَ سوال کي چٽي طرح روشني ۾ وٺي اچي ٿي" يا هيءَ زندگي ڪا سانجهه وند زندگي آهي؟" اهي چاڻن ٿا ته زندگي سانجهه واري نه آهي. پر بسانجهه ڪٿي ملندي آهي؟ سمورا مذهب چوندا آيا آهن ته انهيءَ حقيقت کي لهڻ نهايت ڏکيو عمل آهي. انهيءَ جي حاصل ڪرڻ ۾ زندگيون کپي وينديون آهن. تنهنڪري مذهب ماڻهن جي دل شڪني ڪن ٿا. ٻيني مذهبن انسانيت کي ڏاڍو ڇيهو رسايو آهي. انهيءَ جو سبب اهو آهي ته سمورا مذهب توهان کي ٻي چسو ڪن ٿا.

هڪ سچي مذهب کي گهرجي ته توهان جي همت افزائي ڪري. توهان مون کان انهيءَ ڪري پڇيو آهي جو ته توهان اندر ۾ اهو محسوس ڪيو ٿيون ته انهيءَ ڏاري ڪيفيت کي، جيڪا توهان ۾ جهلڪي رهي آهي، پوري طرح هائو چئي سگهو ٿيون. توهان انهيءَ کي هائو چو چوڻ گهرو ٿيون ۽ رڳو هڪ عظيم "نه" ڇوٿي ظاهر ٿئي؟

"نه" انهيءَ ڪري ظاهر ٿئي ٿي جو جنهن به شخص کي توهان انهيءَ باري ۾ ٻڌايو*ٿيون ته اهو چوي ٿو ته اها ناس ڪندڙ بيماري آهي. پاڻ کي ٽيڪ ڏيو. انهيءَ کان ٻاهر نڪرو. هيءَ توهان جي اس پاس جي دنيا آهي جيڪا توهان کي ڊيڄاري ٿي. مان توهان کي سڻو سمجهان ٿو ته ڪابه شيءِ ڊپ پيدا ڪرڻ واري ڪانهي. توهان "ها" کي ڏسي سگهو ٿا.

توهان هستيءَ کي اهو سڀ ڪجهه ڪرڻ جي اجازت ڏيو جيڪو توهان ڪرڻ گهرو ٿا. سڀين سنڌي ڳالهه آهي توهان پاڻ کي ان ڏکل هٿن ۾ ڇڏي ڏيو ۽ هڪ ڪرامت توهان جي اوسيڙي ۾ آهي-

(2)

خدا آهي، ڇو تہ توهان ڏپ سان ٽپ آهيو.

پيارا ڀڳوان!

منهنجي ڌيءُ ”ماشانتي مارا“ جيڪا ستن سالنجي آهي، ان مون کي چيو آهي تہ مان ان جو هڪ سوال توهان جي لاءِ ترجمو ڪيان ڇو تہ هوءَ انگريزي نٿي ڳالهائي سگهي. ان جو سوال آهي تہ ”خدا ڇو آهي؟“

هوءَ اسڪول ۾ پڙهي ٿي. مذهب سان ٽڪراءُ ۾ آهي. وڏ ڪان وڏ سوال هن جي ذهن ۾ جنمن وٺن ٿا. هاڻي هن پُرجهڻ شروع ڪيو آهي تہ سنياس گهر ۾ ظاهر ٿيندو آهي ۽ ٻاهر ڪجهہ ٻيو. ڇا توهان مهرباني ڪري انهيءَ تي تبصرو ڪندا؟

سوال اهم آهي. ٻار هميشہ پڇندا آهن تہ ”خدا آهي؟“ ”اهو ڪيئن ڏسڻ ۾ اچي ٿو؟“ اهي سڀ ساديون حيرانيون آهن.

مگر ”شانتيءَ“ هڪ سوال ڳولهي لڌو آهي. اهڙو سوال ڪڏهن ڪڏهن پڇيو ويندو آهي تہ ”خدا ڇو آهي؟“ هتي سوال اهو نہ آهي تہ خدا ڇا آهي؟ هتي سوال اهو بہ نہ آهي تہ خدا ڪٿي آهي؟ نہ ئي اهو تہ اهو ڪيئن ڏسڻ ۾ اچي ٿو؟-

هي رڳو سادو سودو تجسس نہ آهي. هن سمورن مذهبن جي ڪمزور کان ڪمزور نقطي جي نشان دهي ڪئي آهي. خدا ڇو؟-

نہ تہ ڪو مذهب انهي سوال جي جواب ڏيڻ جي لياقت رکي ٿو: نہ ئي ڪو انهيءَ کي ڇٽي نموني ظاهر ڪرڻجي لائق آهي.

انهيءَ جو سبب اهو آهي تہ جيڪو بہ سبب توهان پيش ڪيو ٿا. خدا انهيءَ سبب جي ڪري آهي. خدا جي حيثيت ٻئي نمبر تي ٿي وڃي ٿي. ڪوبہ مذهب خدا تي ڪنهن ٻئي کي اڳرائي ڏيئي ئي نٿو سگهي. تنهنڪري مذهب گهمائي، ڦيرائي ڪري ”جواب“ ڏين ٿا. پوريءَ طرح ڇاڻي واڻي تہ انهن جو ڪو هڪ جواب بہ انهيءَ سوال جو جواب نہ اهي. مگر مان انهيءَ سوال جو جواب ڏيئي سگهان ٿو- جيڪو ڪنهن بہ چالو مذهب سان واسطو نٿو رکي. ”خدا آهي انهيءَ ڪري توهان ڏپ سان ٽپ آهيو“ انهيءَ جو نہ ڪنهن مذهب سان ڪو لاڳاپو آهي ۽ نہ فلسفي سان انهيءَ جو لاڳاپو توهان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جي نفسيات سان آهي. خدا توهان جو دب آهي. جنهن کي وڏائي ڪري آسمان تي پهچايو ويو آهي. تمام وڏو بڻايو ويو آهي. هندوستاني پڳوان جا هڪ هزار هٿ آهن. اهو هزار پيرن وارو ڪن ڪجورو ڏسڻ ۾ اچي ٿو. جيڪڏهن ڪنهن وڏي، سوپاريءَ سان توهان جو مڪابيلو ٿئي ته انهيءَ جو احترام ڪيو ڪير چاڻي ٿو.

هندوستاني پڳوان جا ٽي مذهب آهن. جنهيءَ طرح سان انهن جي ضرورت به آهي ته جيئن هو چوڌاري ڏسي سگهي. پيءَ صورت ۾ هو هڪ طرف ٿي ڏسندو رهندو ته ٻئي پاسي واري دنيا پاڳل ٿي ويندي، جنهن جو هر وقت امڪان آهي تنهنڪري هر وقت اُن کي هوشيار ٿي نظرداري ڪرڻي پوي ٿي. نظريو ته سٺو نظر اچي ٿو، مگر بنيادي طور تي هي توهان جو خوف آهي.

دپ اهو آهي ته ڇا خدا توهان کي ڇاڻي ٿو يا نه؟ هن ننڍي گره تي تمام وڏو ميڙ آهي ۽ هڪ ڪاٿي مطابق پنجاه هزار ٻين گرهن تي جيوت موجود آهي هيءَ رڳو هن ڪائنات جي ڳالهه آهي. جنهن جي ڄاڻ سائنس جي وسيلي حاصل ڪئي ويئي آهي. هي سموري ڪائنات جو هڪ ايڪو آهي. سموري ڪائنات نه آهي. روزانو نئون جهان کولهي لڌو وڃي ٿو. البرٽ آئن اسٽائين پنهنجي هڪ خط ۾ لکيو هو ته ائين لڳي ٿو ته ڪائنات جي ڪابه حد ڪانه آهي. منطقي طور تي هن جي ڪابه حد ڪانهي. جو ته هڪ حد مقرر ڪرڻ لاءِ توهان کي ٻن شين جي ضرورت هوندي آهي. توهان پنهنجي باغ جي چوڌاري تار انهيءَ ڪري هڻندا آهيو ته ٻئي پاسي توهان جي پاڙيسرين جا باغ اهن توهان هڪ تار جو لوڙهو ڏيئي سگهو ٿا. ته ”ڇا توهان هڪ تار جو هڪ لوڙهو اتي ڏيئي سگهو ٿا جتي ڪائنات پوري ٿئي ٿي؟“ جتي انهيءَ ڪان سواءِ ٻيو ڪجهه به نه آهي. ايسٽائين جو ڪان سواءِ ڪجهه نه هجڻ جو مطلب آهي ”عدم“. ڪير چاڻي ٿو ته جيڪو ڪجهه ۾ آهي اهو لامحدود هوندو. ڳولها جاري رهڻ گهرجي. انسانجي سائنس اڃا ته غير ترقي يافتا آهي. جيڪڏهن توهان ماضيءَ جو جائزو وٺي ڪري نتيجا ڪڍ ڪندا ته حيرت ۾ اچي ويندا. جيڪي ڪجهه توهان اسپتال ۾ ميڊيڪل ڪاليجن ۾ ڪم ڪيو ٿا اهو نيڪ ڏسڻ ۾ اچي ٿو. جيڪڏهن توهان گذريل پنجاه سالن جي تاريخ جو جائزو وٺو ٿا توهان کي اڃا به وڏيڪ اچرج وٺي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ويندي تہ جيڪو هن وقت ٺيڪ پيو نظر اچي اهو پنجاه سالنجي اندر، اندر غلط ثابت ٿي چڪو آهي.

پنجاه سال اڳ ۾ پاڳل ماڻهوءَ جو علاج رت جو جريان هيو. انهيءَ رت جو ڪڍڻ ضروري هيو. تڏهن انهيءَ جو علاج ڪامياب قرار ڏنو ويندو هو. حقيقت ۾ ائين سمجهيو ويندو هو تہ پاڳل ماڻهوءَ جي رت ڪڍڻ سان هو ٺيڪ ٿي ويندو. فطري طور تي هو نبل ٿي ويندو هو. جيڪڏهن اهو ڪو نقصان پهچائيندڙ، ماڻهن تي حملو ڪرڻ وارو چريو هوندو هو تہ فطري طور تي هو ڪمزور هجڻ جي ڪري هاڻي هو ائين نہ ڪري پئي سگهيو. نبل هجڻ جي ڪري هو پيچ ڊاهہ ڪري نہ پئي سگهيو. ماڻهو سمجهندا هئا سندس رت وهڻ جي ڪري ان جي چريائپ نڪري ويئي آهي. هو ٺيڪ ٿي ويو آهي. ڇا توهان انهيءَ کي "علاج" سڏيو ٿا؟ سڌي سنئين ڳالهہ آهي تہ توهان چريئي ماڻهو کي ڪمزور ڪري ڇڏيو آهي. جلدئي هڪ ٻہ مهينن اندر اندر پيهر ٺيڪ ٿي ويندو. هڪ ڀيرو جو هن جو رت ڪڍيو ويو آهي. انهيءَ جاءِ تي تازيءَ خوراڪ: هوا، سج جي روشنيءَ سان نئون رت حاصل ڪندو. انهيءَ مان اهو بہ ثابت ٿيندو تہ جيڪو ڪجهہ توهان ڪيو آهي، اها سڀ پوڪائپ هئي. هاڻي انهن مڃيو آهي تہ اها هڪ بيوقوفي هئي. انهيءَ جو چريائپ سان ڪوبہ واسطو ڪونہ هيو. ٽن سون سالن تائين پاڳل ماڻهن جو مڃيل علاج سمجهيو ويندو رهيو آهي. هاڻي جيڪو ڪجهہ بہ توهان ڪيو ٿا، تنهن جي باري ۾ توهان کي پڪ نہ آهي. ٿي سگهي ٿو تہ ايندڙ صبحاڻي ۾ اهو غلط ثابت ٿي وڃي.

ڪهڙي نہ بي يقيني آهي. مگر ڇاڻ ۾ پاڻ کي متنسد هجڻ جو لاڙو ڏنو وڃي ٿو. جيڪي ڪجهہ مان چئي رهيو آهيان، انهيءَ تي اهي ڪن نہ ڏيندا. مون کي ٻڌڻ جو مطلب اهو وڃي ٿيندو تہ انهن کي پنهنجي زندگي جو سمورو منظر تبديل ڪرڻو پوندو. مثال طور مان چئي رهيو هوس تہ پهرين واري سوال ڪندڙ جا دورا دماغ سان ڪوبہ واسطو رکندا هئا. انهن جو لاڳاپو روحاني سگهہ سان، جيڪا ذهن تي حملو ڪري رهي آهي. ائين صوفين سان ٿيندو آيو آهي. هي ڪا نئين ڳالهہ نہ آهي. انهن کي اهڙي شخص جو علاج بنان ڪنهن سوچ سمجهہ جي نہ ڪرڻ گهرجي. انهن دورن کي روڪڻ جي ڪوشش نہ ڪرڻ گهرجي. جيڪڏهن انهن دورن کي روڪيو ويو

Scanned with CamScanner

تہ اهو شخص پاڳل ٿي ويندو. هاڻي جيڪا سگهہ حملو ڪري رهي آهي. انهي، جو نيڪال ٿي رهيو آهي. جيڪڏهن دوزي کي روڪيو ويو تہ توهان انهي سگهہ جي نيڪال جو اڪيلو رستو روڪي رهيا آهيو ۽ اهو غلط آهي.

مگر اهي نہ سمجهندا تہ مان چا چئي رهيو آهيان. مان چئي رهيو آهيان تہ ذڪر ڪيل شخص جي روحاني سگهہ کي شفاف بڻائڻ ۾ ان جي مدد ڪيو.

جيڪڏهن اها هڪ دفعو شفاف ٿي ويئي ۽ پيڙهہ پڪڙي ويئي تہ اها حقير دماغ تي حملو نہ ڪندي ۽ دورا ختم ٿي ويندا ۽ ان شخص کي بہ نقصان نہ پهچندو. مگر انهيءَ معمولي سوچ کي پنهنجو ڪرڻ لاءِ انهن کي پنهنجي سموري ساڙولي دماغ کي متاثو پوندو. اهو ئي ڪم ماڻهن کي ڏکيو لڳي ٿو. ان جي ابتڙ اهي اهو ڪندا تہ منهنجي خلاف ڪورٽ ۾ ڪيس ڪندا ۽ چوندا تہ مان ڪو ڊاڪٽر نہ آهيان. تنهنڪري مونکي ماڻهن کي اهو نہ ٻڌائڻ گهرجي تہ ڪهڙي بيماري آهي، ڪهڙي بيماري ناهي؟

مان تہ ڪنهن نہ ڪنهن لاءِ دوا تجويز نٿو ڪيان. مان تہ بس چئو ڪري رهيو آهيان تہ توهان جنهن کي هڪ بيماري سمجهو ٿا اها ڪا بيماري نہ آهي ير رحمت آهي. جيڪڏهن توهان "هائو" جئي سگهو ٿا تہ توهان جي ۽ چلڪندڙ سگهہ جي وچ ۾ ڇڪتاڻ ختم ٿي ويندي ۽ پهريون دفعو توهان کي ڄاڻ حاصل ٿيندي تہ توهان ڪير آهيو زندگيءَ جي معنيٰ ڇا آهي؟ پهريون ڀيرو توهان کي پتو پوندو تہ موت ڪٿي بہ ڪونهي. رڳو صورت مٽجي ٿي. شڪل ۽ صورت کان مٿي روح جاري رهي ٿو ۽ توهان اهي آهيو جو جيڪي شڪل ۽ صورت کان مٿيرا آهيو. منهنجي فيصلي ڪرڻ جو ڍنگ اهو آهي تہ جيڪڏهن ڪان پوءِ توهان ذهن جي خراب حالت ۾ مليا وڃو ٿا ڪڙي، اداس، اپاٽڪي، جهيڙيندڙ... تہ پوءِ مان توهان کي هدايت ڪندس تہ علاج کي چالو رکو جو تہ انهيءَ صورت ۾ پڪ سان دماغ ۾ ڪا گڙٻڙ آهي. پر جيئن تہ دوري کان پوءِ توهان جو تجربو نهايت شاندار آهي، نهايت حسين آهي، تنهنڪري توهان کي ڊاڪٽر ۽ دوائن کي وساري ڇڏڻ گهرجي. توهان پوري طرح سڌي رستي تي هلندڙ آهيو.

انهيءَ "هائو" چوڻ شروع ڪري ڏيو. ڊپ سان ان ۾ شامل نہ ٿيو. جو تہ "ڊپ" سوڙهي ڪرڻجو سبب بڻجي ٿو. خوشيءَ سان وڃو ۽ نچو ڏڌو. هي پنيان ڪان آيل دعوت نامون آهي. انهيءَ کي پيار سان قبول ڪيو ۽ ڏير ۾ توهان جي اچرج جو تمام گهڻو سامان موجود آهي-

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

(3)

ڪم ۾ آرام آهي

1- نفرت ۽ پنهنجي قانونن جي خلاف ورزي نٿي ڪري

2- ڪم تي مجبور ڪرڻ جو تصور سمورو حسن ستياناس ڪري ڇڏي ٿو.

3- توهان کي اهو ئي ڪجهه ملي ٿو جنهن جي توهان لائق آهيو.

4- اسان هڪ ئي ڏاڪي ۾ پويل آهيون.

5- نفسياتدان سڄي دنيا کي هي چوندي دوکو ڏيئي رهيا آهن ته اهي ماڻهن جي ڊي پروگرامنگ ڪري رهيا آهن. هي ڊي پروگرامنگ ناهي پر هيءَ رڳو ري پروگرامنگ آهي.

6- سمورا سائنسدان رڳو هڪ ئي قسم جو ڪم ڪري رهيا آهن اهو هي ته اهي توهان کي رڳو نارمل بنائي رهيا آهن. ۽ هيءُ هن وقت دنيا جو سڀ کان وڏيڪ آمدني ۽ وارو ڪم بڻجي چڪو آهي.

7- هي سڀ ٿيو ته اهڙا ماڻهو ٿورو اڳ ۾ ظاهر ٿيا هئا. ٻي صورت ۾ حضرت عيسيٰ کي صليب تي چاڙهيو نه وڃي ها. پر نفسيات دان سوري تي چڙهن ٿا.

8- نفسيات دان رڳو سماج کي جيئڻ جو ٽيڻ رکڻ جو ڪم ڪري رهيا آهن. سماج انهن کي ڪنهن ٻئي ڌنڌي جي نسبت وڌيڪ اجورو ادا ڪري ٿو ٿوڙي جو انهن جو ڪم ٻڙي آهي.

9- انسانيت کي پوريءَ طرح تبديل ڪرڻ. انساني دنيا کي ايتري اونهائيءَ تائين ڦيرائڻ جو اها ماضيءَ کان ڪٽجي وڃي، نارمل ماڻهن جي وس جي ڳالهه نه آهي. انهيءَ لاءِ جنيئس جي ضرورت هوندي آهي. سڀ جنيئس ايبنارمل هوندا آهن.

10- اوله ۾ ماڻهن کان هڪ غلطي ٿي رهي آهي ۽ اسان هتي ٻي غلطي ڪري رهيا آهيون. پر غلطيءَ کي ڇا آهي- ڪٿي به ٿي سگهي ٿي.

11- رڳو توهان جو ڪنٽريبيوشن (Contribution) ئي توهان جي مرتبي جو شاهد ۽ عادل آهي.

12- توهان هڪ نه ئين دنيا جي شروعات ۽ مهورت جي نما ر ويجهو آهيو. اها دنيا جيڪا شعور جي دنيا آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

پيارا پڳوان!!

مان رجنيشن پور ۾ روزانو ڪيترائي ڪلاڪ پوڄا ڪندو هوس. ذهن جي حالت عام طور بہ قرار رهندي هئي ۽ مراقبي جي ڄڻ اوچاين جو مان اتي لڳاتار تجربو ڪندو هيس. اهي تمام مٿاهين تي هيون. ائين لڳي ٿو تہ هتي بمبيءَ ۾ مون سان اهڙي قسم جي حالت ظاهر نہ ٿي رهي آهي. توڙي جو مان ڪم گهٽ ڪندو آهيان ۽ آرام وڌيڪ- مهرباني ڪري ٻڌايو تہ ماحول ۽ صورت حال جي ڪري ائين محسوس ٿي رهيو آهي يا انهيءَ جو ڪو ٻيو ڪارڻ آهي؟-

سورج پرڪاش!! جيڪو رستو هتي رجنيش پورم ۾ ورتو ويو آهي. اهو گرجيف کان ورتو ويو آهي. خودان انهيءَ کي قديم صوفي واهڙن مان حاصل ڪيو هو. توهان کي پنهنجي سوال جو جواب سمجهڻ لاءِ پهريائين ڪجهہ حقيقتن جو ادارڪ ڪرڻو پوندو- گرجيف چوي ٿو. مان انهيءَ سان اتفاق ڪيان ٿو تہ توهان زندگي جي سگهہ جون سطحون آهن. توهان جي انهيءَ سگهہ جي سڀ کان مٿاهين سطح تمام نازڪ ۽ ڪومل آهي. رڳو روزانو ڪمن جي لاءِ آهي. شام ٿئي ٿي تہ توهان ٿڪجي ٿڪي واپس ورو ٿا ۽ سمهڻ گهرو ٿا. انهيءَ روزاني نيم ۾ ڪم اچڻ واري سگهہ کي هر رات ري چارج Recharge ڪرڻ جي ضرورت هوندي آهي. صبح جي وقت توهان ٻيهر تازا ٿي ڪم لاءِ تيار ٿيندا آهيو. ٻيو مٿاچرو ايمرجنسي Emergency جو مٿاچرو آهي. اهو اٽڪل طور وڏو آهي. ڇو تہ ان جو واسطو ايمرجنسي Emergency معاملن سان آهي توهان ٿڪي ٽٽي گهر اچو ٿا ۽ اهو ڏينهن اهڙو نہ گذريو هو جو توهان ڪنهن بہ شيءِ کي هٿ لڳايو. اها تہ سون ٻڌجي وڃي ٿي. پر اهو تہ ڏاڍو بيزار ڪندڙ ڏينهن هيو. توهان رڳو اهو گهرو ٿا تہ توهان گهر وڃو ۽ مئن وانگر بستري تي پيا هجو. پر توهان جيئن ئي هنڌ تي ڪرندا آهيو. بد قسمتيءَ سان توهان جيئرا آهيو. گهر کي باهہ لڳي ٿي توهان پنهنجي ٿڪاوٽ ۽ سستي وساري ڇڏيو ٿا. ۽ گهڻو وقت انهيءَ باهہ کي وسائڻ لاءِ ڊڪ ڊوڙ ڪيو ٿا.

توهان وساري ڇڪا آهيو ته توهان بڪايل آهيو. توهان فراموش ڪري ڇڪا آهيو ته توهان ڇاهيو. هاڻي سمجهڻ لاءِ آيل هئا. توهان ڀرپور سگهه سان پرتي ويو ته ۽ نهايت ڇرڀر ۾ اچي ويو ته ۽ ٻوءِ انهيءَ هوندي به ته ٻاهر وسامي چڪي آهي ته توهان ڪلاڪن تائين سمهڻ جو نتا سوچيو. انهيءَ جو سبب اهو آهي توهان تمام گهڻو تڪڙا ٿي ويا آهيو. رڳو اهوئي نه ٿيو هيو ته ٻاهر گهر کي لڳي هئي. پر ٿيو هي هيو ته ٻاهر توهان کي به لڳي هئي. انهيءَ ٻاهر کي وسامڻ ۾ توري جهٽ لڳندي. اهي سمورا ويچار جيڪي تيزيءَ سان اچي رهيا آهن: ٻيهندي، رهندي ڪجهه وقت وٺندا. اها آهي ايمرجنسيءَ جي سطح-

جڏهن ڪو شخص ڪهڻ ڏينهن لاءِ روزو رکي ٿو ته ان کي يمرجنسي مٿاڇري تي جيٽو پوندو آهي. جڏهن ڪو ماڻهو جهنگ ۾ رستو ڀلجي ويندو آهي ته ان کي ايمرجنسي سطح تي جيٽو هوندو آهي. عام طور اسان زندگيءَ کي ايترو ته محفوظ ۽ خطرن کان پري رکي ڇڪا آهيون. جو لڪين ماڻهو اهڙا آهن جن کي سگهه جي هن ايمرجنسيءَ جو علم ئي ڪونهي.

وري هڪ ٽين سطح آهي. اها ڪجهه وڏيڪ وڏي آهي. هيءَ توهانکي ڪائنات جي پوري زندگيءَ سان لاڳاپيل رکي ٿي ۽ انهيءَ کان هيٺان چوٿين سطح آهي، جنهن جي ڪابه سرحد ڪانهي. جيڪا لامحدود آهي. جڏهن توهان چوٿين سطح تي پهچو ٿا توهان هستيءَ سان ميلاپ ڪيو ٿا. هڪ ٿي ويو ٿا. تڏهن جيوت جي سموري سگهه توهان جي سگهه هوندي آهي. ڪميون ۾ - ۽ انهيءَ کي سچي دنيا ۾ غلط سمجهيو ويو آهي. انهيءَ مان خبر پوي ٿي ته جو هر شيءِ کي غلط سمجهيو وڃي ٿو. ماڻهو رڳو انهيءَ شيءِ کي سمجهن ٿا. جنهن سان هو واڪيل هوندا آهن. اهي سمجهندا آهن ته سب ڪجهه اهوئي آهي جڏهن ته حقيقت ۾ "ڪل" جي ڪابه حد ڪانهي. توهان انهيءَ کي ڪنهن به طرف کان جاچي سگهو ٿا. ڪنارو يا حد ڪڏهن به نه ملندي.

مان چئي رهيو هوس ته ماڻهو ڪميون ۾ ٻارنهن ڪلاڪ ڏينهن ۾ ڪم ڪندا هئا. ڪڏهن ته چوڏنهن ڪلاڪ به ڪم ڪندا هئا ڪنهن ڏاري ئي ائين پاسندو هو ته انهن سيني کي "هيناٽائيز" ڪيو ويو آهي. ٻي صورت ۾ ڪير چوڏنهن ڪلاڪ ڪم ڪندو آهي؟- مگر حقيقت هيءَ آهي ته اهي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ماڻهو شعور کي ترقي ڏيارڻ لاءِ هڪ خاص پروگرام تي عمل ڪندڙ هئا. ٻارنهن يا چوڏنهن ڪلاڪن جي اندر سڪهہ جي پهرين سطح کر تي وڃندي آهي. جيڪڏهن توهان ٻارنهن ڪلاڪن تائين پڪو ڪر ڪندا رهيو تہ پهرين سطح رک تي ويندي آهي.

عام طور تي توهان هتي ويهي رهندا آهيو. هي توهان جي رات جي ڪاڏي ۽ سمهڻ جو وقت آهي. اهو ئي اهو هنڌ آهي، جتي گرجيف ظاهر ٿئي ٿو. هو چوي ٿو تہ "هاڻي جڏهن تہ ڪابہ سڪهہ ڪانہ بچي آهي. جيستائين توهان چاڻو ٿا تہ توهان پوري طرح سڪهہ کان خالي ٿي چڪا آهيو. انهن لڪل تهن کان توهان واقف نہ آهيو، ڪر ڪندا رهو"

هڪ ويرم ايندي، جڏهن اوچتو سموري روزاني سڪهہ ختم ٿي وڃي ٿي. هڪدم ٻي سطح موجود ٿي وڃي ٿي. سڪهہ جو هڪ واهڙو توهان جي اندر ۾ اڀري پوي ٿو. جيڪو ايتري قدر سگهارو هوندو آهي جو اهي ماڻهو جيڪو سڪهہ جي انهيءَ سطح تي آيا آهن. چاڻن ٿا تہ ائين محسوس ٿي رهيو آهي. ڇٽڪ اهي هر ڪر ڪرڻ تي قابض ٿي ويا آهن. ڪابہ شيءِ ناممڪن نہ اهي هيءَ سڪهہ نهايت عظيم ڏسڻ ۾ اچي ٿي. مگر انهيءَ کان اڳ ۾ جو توهان سڪهہ جي ٻيءَ سطح تي پهچو- پهرينءَ جو نيڪال ضروري آهي ۽ توهان کي انهيءَ جي ثبوت پيش ڪرڻ لاءِ ڪنهن بہ شاهديءَ جي ضرورت نہ آهي- توهان کي انهيءَ کي ڪرڻو پوندو ۽ تجربي مان لنگهڻو پوندو. جنهن بہ ائين ڪيو آهي. اهو هتين خالي نہ آيو آهي.

جڏهن هڪ دفعو توهان سڪهہ جي چوٿين سطح جو مزو ونو ٿا. جيڪا نهايت نج آ ۽ گندگيءَ کان پاڪ اهي.

فطري طور اونهائيءَ ۾ وڃڻ جي تنهنجي خواهش هڪ اڄ، هڪ سخت تمنا ۾ مٽجي وڃي ٿي. جيڪڏهن توهان ڇتيهہ ڪلاڪ لڳاتار ڪرز ڪيو ٿا تہ توهان پنهنجي سڪهہ کي ٽئينءَ سطح تي پهچائڻ وارو رستو کولي سگهو ٿا.

سڪهہ جي ٽئين سطح تي هجڻ، انهن شين جي چاڻ حاصل ڪرڻ آهي، جن جي چاڻ جي هميشہ توهان کي خواهش هوندي اهي. سڪهہ جي انهيءَ سطح تي اهو ممڪن هوندو آهي تہ ڪو شخص بنان هوس جي محبت جو تجربو ڪري ٿو. محبت سان شريڪ ٿيڻ جو تجربو ڪري ٿو ۽ نہ رڳو لاڳاپي جو.

سکڻ ــ جي انهيءَ منطق ۾ ائين هوندو اهي تہ توهان پاڻ کي ذهن کان، جسم کان؛ هر شيءِ کان جدا محسوس ڪندا آهيو. توهان رڳو منظر رڪندڙ هوندا اهيــو. اهائي چوٿين سطح آهي. ٽئين ۽ چوٿين سطح جي وچ ۾ هڪ نهايت سهڙي جاپاني ڪاغذ جو پردو ڏنل آهي. ايستائين جو ٽئين سطح تان توهان انهيءَ ڪاغذي پردي جي پٺيان آيل چوٿين سطح تي شين جي چرپر ڪرڻ بہ ڏسي سگهو ٿا. هاڻي مسئلو رڳو پردي ڪٽڻ جو آهي.

چو تہ جيڪڏهن هي توهان تي آهي تہ محنت ڪري ٽيئڻ سطح جي سگهہ کي استعمال ڪيو ۽ اهو ناممڪن آهي. توهان انهيءَ کي خارج يا استعمال ڪري نٿا سگهو. اها توهان کان گهٽي اتر آهي. توهان انهيءَ جي ذريعي سان ٺي سچي نظام سان واڪيل آهيو. چوٿين متاچري جي سگهہ توهان کي گهر واپس موٽائي ٿي. توهان جي هستيءَ جي صاف فطرت ڏانهن واپس آڻي ٿي- ســوچ پرڪاش!! بمبيءَ ۾ توهان آرام سان آهيو توهان جي ڪرڻ لاءِ گهٽو ڪم ڪونهي. اهوئي سبب آهي جو مراقبي جي وقت گهٽو اونهائي ۾ نٿا وڃو اهو ڪم وارو جزو ضروري آهي. جيڪڏهن سچو ڏينهن آرام سان گذاريندا تہ توهان جو آرام سطحي هوندو. اهو گهٽي عرصي کي گهيريل هوندو. جيڪڏهن توهان پارنهن يا چوڏنهن ڪلاڪ محنت ڪيو ٿا تہ توهان ايڏيءَ "شدت" جا حقدار ٿي وڃو. اينرو گهاٽو آرام- جيڪو فطري مظهر آهي- فطرت جيــڪا توهان جي لڳاتار نظرداري ڪري ٿي. مگر فطرت بہ پنهنجي قانون جي خلاف ورزي نٿي ڪري سگهي. قانون آهي تہ جيڪڏهن توهان گهاٽي سکون سان تجربو ڪرڻ گهرو ٿا تہ پوءِ توهان کي اينري ئي محنت ڪرڻي پوندي.

پري وڃڻ جي ضرورت نہ آهي. جا توهان جاڳنگ، ڪري سگهو ٿا. توهان تري سگهو ٿا پهرينءَ سطح تي پاڻ کي ٽڪايو. جيڪا تازي تہ هوندي آهي. انهيءَ کي روزانو استعمال ڪرڻو پوندو. انهيءَ کي رڳو "پاڪيٽ معنلي" سمجهيو انهي کي هميشہ ڪٽي گهمڻ جي ضرور نہ آهي. جيئن ئي توهان ڪنهن بہ قسم جو ڪم انهيءَ ڪليت سان ڪرڻ شروع ڪندا تہ توهان کي محسوس ٿيندو تہ توهان جو مراقبو واپس اچي رهيو آهي. اهو من

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

دفعي سان اونهو هوندو. انهيءَ جو سبب اهو آهي تہ ڪمپون ۾، تہ ڇا توهان شعوري طرح واقف هيا يا نہ- لاشعوري طور توهان کي محسوس ٿيندو هو تہ توهانکي ڪم تي "مجبور" ڪيو ٿو وڃي.

ڪم تي مجبور ڪرڻ وارو هي تصور سڄي سونهن کي ڦٽائي ڇڏيندو آهي. انهي نموني ڪم ۾ بہ توهان پوريءَ دل سان شامل نہ ٿا ٿيو. مراقبي ۾ بہ سچيءَ دل سان شريڪ نہ ٿا ٿيو. مون کي انهيءَ حقيقت جي ڄاڻ آهي تہ ٻارنهن يا چوڏنهن ڪلاڪ ڪم ڪرڻ ڏکيو آهي. خاص طرح جيڪڏهن توهان زندگيءَ ۾ ڪڏهن ايتري محنت نہ ڪئي آهي تہ اها ڳالهہ توهان لاءِ ڏکيري آهي. سمورو سرير ڏکي ٿو. تنهن مشڪل سان اچي ٿي. انهيءَ جو ڪارڻ اهو آهي تہ توهان کي ادراڪ حاصل نہ ٿو ٿئي تہ توهان ايترو ڪم پنهنجي سبرتي جو ڪيئن آهي؟ انهيءَ سان توهان جي اندر ۾ مزاحمت ايري ٿي. توهان ڪم تہ ڪيو ٿا پر مجبوريءَ ڪان ڪل خوشيءَ سان نہ.

هتي ڪو بہ شخص توهان کي مجبور نہ ڪندو. توهان هتي پنهنجي مرضيءَ ڏکو ڏوڙو ٿا. ترو ٿا. اهڙي طرح توهان "ڪلُ" جي ويجهو اچو ٿا. هڪ پوري عمل جو انعام پور "گيتيرتا" آهي. سورج پرڪاش!! صبحاتي صبح کان شروع ڪيو. تي سکهي ٿو تہ ڪجهہ ٻيا نياسي بہ توهان سان اچي ملن اٿين جوهو "بيچ" سنو رهندو. تنهنڪري پهريائين جاگنگ ڪريو ۽ ناچ ڪريو. ڳائو ڳائو ۽ پوءِ ڪناري تي ڪجهہ سيڪنڊ آرام ڪيو ۽ سمنڊ جي چولين جي موسيقي ٻڌو. سج کي محسوس ڪيو ۽ ڪناري جي پڳل هوا جو مزو وٺو. هڪ قسم جي ساڳئي سرُ ۾ ٻڏي وڃو ۽ ان سان هڪ ٿي وڃو. اٿين نہ آهي تہ توهان سمنڊ ۽ زمين ۽ سج کان جدا آهيو.

توهان جدا نہ آهيو.

اسان سڀ هڪ ڏاڍي پويل آهيون. انهن سڀني ناتن کي ياد رکڻ سان توهان و شال ڪائنات جا رڪن بڻجي وڃو ٿا. جيئن ئي توهان زندگيءَ کي وڌيڪ ويجهو ٿيڻ لڳو ٿا تہ زندگي توهان کي پنهنجن رازن شريڪ ڪرڻ لڳي ٿي. هيءَ هڪ منصفاڻو عمل آهي.

توهان اهو ڪجهہ حاصل ڪيو ٿا. جنهن جا توهان لائق آهيو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

(4)

عيسيٰ ۽ نفسيات جي سوري

پيارا ڀڳوان!!

مان پڌو آهي ته ڪجهه ماڻهو هيءَ دعويٰ ڪري رهيا آهن ته اهي توهان وانگر پنهنجون خدمتون سرانجام ڏيئي رهيا آهن. ڇا اهو سچ ته آهي ته ڀيا ته ماڻهن جي پروگرامن ۾ وڏا مونجهارا پيدا ڪري رهيا آهن. جڏهن ته توهان جيڏا ئي انهيءَ لاءِ اهيو ته پروگرامن کي منڍ کان ختم ڪيو وڃي؟

ڇا هڪ پروگرام ٻئي کي ختم ڪري سگهي ٿو؟ ڇا اِي مغربي ڍنگ يعني انساني نفسيات جي رِٿا ۽ ترتيب جي ڪنارن تي ئي ڪٽي پٽي رهجي ويا آهن؟ وچٿرائي پسند سڌارڪ. نه انقلابي هڪڙو ٻئي پروگرام جي جاءِ نئو والاري سگهي. هرپروگرام، پراڻي پروگرام کي اندر ۾ دٻائي سگهي ٿو. پراڻو پروگرام لاشعور جي اونهاين ۾ هليو وڃي ٿو. ۽ نئون پروگرام توهان جي شخصيت بڻجي وڃي ٿو. نفسيات دان ته دنيا کي اهو چوندي نڳي رهيا آهن ته اهي ماڻهن جي ڊي پروگرامنگ ڪري رهيا آهن. اها ڊي پروگرامنگ نه آهي. اها رڳو ري پروگرامنگ آهي. توهان جي بصيرت ٺيڪ آهي ته اهي ٿيراپسٽ. نفسي ڇيد جا ماهر ۽ اهڙي قسم جا ٻيا ماڻهو دعويٰ ڪري رهيا آهن ته اهي ماڻهو اهوئي ڪم ڪري رهيا آهن جيڪو مان ڪري رهيو آهيان. ڀرين ڳالهه ته مان ڪوبه ڪم نه ڪري رهيو آهيان. ٻي ڳالهه هيءَ ته انهن جو ڪم ۽ منهنجي سوچ بالڪل جدا آهن.

توهان صحيح نشان ڌهي ڪيئي آهي ته اهي رڳو نارمل ماڻهن جي روئي کي رِٿا هيٺ آڻي رهيا آهن. سڀ نفسيات دان هڪ ئي قسم جو ڪم ڪري رهيا آهن. اهو هي ته اهي توهان کي رڳو نارمل بنائي رهيا آهن. اهو هن وقت دنيا جو سڀ کان وڏيڪ پيدا واري ڪم بڻجي چڪو آهي. اهو ٻنئو ٿيو جو اهي ماڻهو ڪجهه وقت اڳ ۾ ظاهر نه ٿيا هئا. ٻي صورت حضرت عيسيٰ کي صليب تي نه چاڙهيو وڃي ها پر نفسيات جي سوريءَ تي چاڙهيو وڃي ها ۽ پوري دنيا جي صوفين کي نارمل بنائڻ لاءِ نفسياتي اسپتالن ۾ داخل ڪيو وڃي ها. ڇو ته انهن جي روش جي ڪري ائبنارمل قرار ڏئي. "مهاوير" ڀرين اگهاڙو گهمندو هو. فطري طور تي ان کي به چريو قرار ڏنو وڃي ها.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

نفسيات دان سماج ڪي بس ائين جو ائين رکڻ جو ڪم ڪري رهيا آهن. سماج انهن کي تمام گهڻو معاوضو ڏئي ٿو ته، اسٽيٽسڪو، برقرار رهي. صورت حال جيئن جو تيئن رهي.

جيڪڏهن ماڻهو نارمل آهن ته انهن کي ايترو حوصلو نه ٿيندو ته اهي سماج جي بوٽي کي تبديل ڪن. انسان جي آئيندي کي تبديل ڪن. نارمل ماڻهو نارمل ڪم ڪندا آهن. انقلابي عمل ڪو نارمل نه هوندو آهي. انسانيت کي تبديل ڪرڻ، انساني دنيا کي ايتري اونهائيءَ تائين بدلائڻ ته اها ماضيءَ کان ڇڇي ڌار ٿئي. نارمل ماڻهن جي وس جي ڳالهه نه آهي. انهيءَ لاءِ جينيئس، جي ضرورت پوندي آهي. سمورا جينيئس ايبنارمل هوندا آهن. لفظ، ايبنارمل، ٻنهي قسمن جي ماڻهن لاءِ ڪم آڻي سگهجي ٿو انهن ماڻهن لاءِ به جيڪي ذهن کان هيٺ ڪري پوندا آهن ۽ انهن ماڻهن لاءِ به جيڪي ذهني طرح مٿي چڙهي ويندا آهن. اهوئي سبب آهي جو صوفين ۽ چرين ۾ هڪجهڙائي ڏٺي وڃي ٿي. اها هڪ جهڙائي هيءَ آهي ته اهي ٻيئي ذهن جي دائري کان ٻاهر هوندا آهن.

هڪ عقل جي ڏاڪڻ کان هيٺ ڪري پيو ۽ ٻيو ذهني سطح کان مٿي چڙهي ويو. اهي ٻنهي قسم جا ماڻهو ذهن ۽ عقل واري زندگي گذاري نٿا سگهن. اها آهي انهن جي هڪ جهڙائي. مگر هيءَ هڪ لڪل ڏيک آهي، جنهن کي ڪا صورت ڏيئي نٿي سگهجي. اولهه ۾ اهڙا ماڻهو آهن جيڪي رام ڪرشن وارا ڪڻ رکندڙ آهن. اهي پاڳل خانن ۾ بند ڪيا ويا آهن. انهيءَ جو ڪارڻ اهو آهي ته اولهه ۾ ذهن جي سطح کي نٿو مڃيو اتي ڪجهه به ٻاهر ۽ لڪل نه آهي. تنهنڪري سٺين سڌي ڳالهه آهي ته رام ڪرشن چريو آهي! جڏهن ته اوڀر انهيءَ جي ابتڙ صورت حال صدين کان ملندي، اچي ٿي. هتي اهڙا چريا آهن، جن کي اوتار سمجهيو وڃي ٿو. انهيءَ جو سبب اهو آهي ته انهن جو رويو ڪجهه قدر اوتار جي رويي سا هڪ جهڙائي رکندڙ آهي. توهان کي انهيءَ ادراڪ جي طاقت نه آهي. تنهن هوندي به هڪجهڙائي وجود رکي ٿي.

ڪجهه اهڙن ماڻهن سان منهنجو واسطو ناتو رهيو آهي، جن کي ٻڪوان جا اوتار مڃي ڪري پوڄا ڪئي ويندي هئي. حقيقت ۾ اهي ماڻهو پاڳل هيا. ٿئي ائين ٿو ته جڏهن توهان ڪنهن شيءِ کي حقيقت سمجهي ڪري مڃو ٿا ته پوءِ توهان حقيقت وانگر ئي انهيءَ جي تعبير به ڪندا آهيو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ويجهي شهر جبل پور، جتي مان ويهه سال رهيو آهيان، هڪ شخص "ٽن. ٽن پال بابا، نالي اتي رهندو هو. "ٽن ٽن" سڀان ان جو ڪوبہ واسطو نہ آهي، هو تمام گهٽو پوڙهو هيو. ڪجهہ بہ نہ ڳالهائيندو هو. مان اتي ڪيترائي ڀيرا ان جو مشاهدو ڪرڻ ويس. آخر، آخر ۾ هو مونکان ڏچڻ لڳو. انهيءَ جو سبب هي آهي تہ پڪ سان هو چاهيندو هو تہ مان ان جو چيلو هوس نہ ورني ان جي پوڄا ڪندڙ. مان تہ اتي ڪجهہ ٻيوئي ڏسڻ ويندو هوس ان جي سڄي پاسي تي فالج جو حملو ٿيل هيو. تنهنڪري هو پنهنجي هٿن ۾ چانهہ جو ڪوپ بہ ٺيڪ نموني سان جهلي نہ سگهندو هو. ان جو ڪاٻو هٿ تہ اٽڪل صفا بيڪار هيو. ان جي سڄي هٿ ۾ ڏکئي هئي انهيءَ جو ڪارڻ شايد پورهائپ ۽ ڪمزوري هئي. ڪو ٻيو شخص ان جو ڪوپ جُهليندو هو. ان چانهہ پيئڻ وقت اڌ چانهہ تہ هيٺ هارجي ويندي هئي. وڏي ڳالهہ اها تہ هو جيٺرو بہ رڳو چانهہ تي هيو. اڌ ڪوپ چانهہ جو پاڻ پيئندو هو ۽ باقي اڌ ڪنهن ٻئي سوالي ۽ ڏيئي ڇڏيندو هو. هي ان جو پرسار هيو.

ڪيڏو نہ ڪندو هوندو اهو نظارو. انجي ڳڳ چانهہ ۾ ملي ويندي هئي ۽ ماڻهو مزي سان اها چانهہ پيئندا هئا. ائين ٻيو پاسندو هو تہ انهن کي جڻ نقطار (ديوي، ديوتائن جو مشروب) هٿ اچي ويو آ. هي آهي ماڻهو هوندا هئا. جيڪي هن وٽ سوالي بڻجي ايندا هئا. پنهنجي مرادن حاصل ڪرڻ لاءِ انجي خدمت ۾ حاضر ٿيندا هئا. ڪي بيمار شفا جي اميد ۾ ايندا هئا. ڪنهن کي پٽ نہ ٿيندو هو تہ ان جي آرزو کڻي ايندا هئا. هر قسم جا ماڻهو ايندا هئا. ڪوبہ روحانيت جي ڳولها ۾ نہ ايندو هو. سڀني پانڌيئڙن جا غرض دنيا وي ۽ مادي هئا.

۽ ها! ڪوبہ جواب نہ هو. بس هڪ ئي جواب هيو. چانهہ جو ڪوپ چانهہ پيئو ۽ ٽن ٽن پال بابا جي چمڪار سان گهر ويندي ئي توهان کي پٽ ملندو. اُتي سوين ماڻهو ويندا هئا. سچو ڏينهن قطار لڳل هوندي هئي جيڪڏهن سو ماڻهو ايندا هئا تہ انهن مان پنجاه ماڻهو شفاياب ٿي گهر ويندا هئا. اهي تہ هونئن تي صحت ياب ٿيڻ وارا هئا. توڙي اهي اتي نہ بہ اچن ها. جو تہ اها قدرتي ڳالهہ آهي تہ جڏهن ڪو بيمار هوندو آهي تہ اهو صحت ياب بہ ٿيندو آهي. ضروري نہ آهي تہ ان ڏي موت ئي اچي. بس ان جو ڏنڊو خوب هلندو هو. ماڻهن کي انهيءَ باري ۾ صفا پڪ پڪائي ڏني وئي هئي.

اهي ماڻهو پنهنجي صحت جي باري ۾ وڏائي ڳالهيون ڪندا هئا. اها انساني فطرت آهي ۽ اٿين ٿي وڏ ۾ وڏ ماڻهن جي اچ وڃ هوندي هئي. هندوستاني ماحول جي اثر هيٺ اتان جيڪي ماڻهو نراس ٿي موٽندا هئا، اهي سوچيندا هئا تہ ضرور ڪا اسان کان غلطي ٿي آهي. اهڙو خراب فعل جنهن ڪي پرم هنسا جي نظر بہ بي اثر ڪري نہ سگهي يا شايد انهن الاهي نوازش جو ڪو بيو واهڙ ڳولهيو هجي ها. ٿي سگهي ٿو تہ تن تن پال بابا انهن لاءِ سياڳو نہ آهي. اهي موٽي اچي ڪري ڪڏهن بہ نہ ٻڌائيندا تہ "پرشاد" بابا جي مهانگي تحفي ڪوبہ چمتڪار نہ ڏيکاريو. اهي ماڻهو پيهر ايندا هئا جن تي "پرشاد" اثر ڪيو هو. انهن سان نوان ماڻهو بہ شامل هوندا هئا. اهڙي طرح عقيدت مندن جو ميڙ وڌندو رهيو. مان اتي ويٺو هوندو هوس ۽ مشاهدو ويٺو ڪندو هوس انهن جي شين ڪي ڏيان سان ويٺو ڏسندو هوس. مان اهو ڏسندو هوس تہ ڪهڙي قسم جا ماڻهو اتي اچن ٿا ۽ هو انهن سان ڇا ٿو ڪري. اونهاري جي هڪ ٽيپهريءَ جو اتي ڪوبہ ڪونہ هيو. مان بابا ڀسان گڏ اڪيلو انهيءَ جي آستاني تي موجود هوس. هو چوڻ لڳو توهن سخت گرميءَ ۾ پاڻ ڪي ڇو ساڙي رهيو آهين؟ آخر تنهنجو مقصد ڪهڙو آهي؟ هي پهريون ڀيرو هيو جو هن ڪنهن سان ڳالهايو هيو ۽ اهو "خوش نصيب" بہ مان ئي هوس. مان تہ پهريائين ئي سندس رام ڪٽا. انهيءَ جي زباني ۾ ٻڌڻ گهري رهيو هوس تنهنڪري مانهن ڪي گهمائي ڦيرائي انهيءَ ڳالهہ تي آڻي وڌو تہ هو مونکي پنهنجي اوتار ٿيڻ جو قصو ٻڌائي.

هو چوڻ لڳو "مون کي خبر نہ آهي تہ ماڻهن جي ذهن ۾ هي خيال ڇو آيو تہ مان ڀڳوان جو اوتار آهيان. جيترو مان انهيءَ ڳالهہ کان انڪاري ٿيندو رهيس. اوترو ئي هو وڌيڪ قائل ٿيندا ويا. انهيءَ جو سبب اهو هيو تہ "انڪار" بہ ڀڳوان جي اوتار جي هڪ سڃاڻپ هئي. تنهنڪري ماڻهن مون کي منهنجي سخت انڪار ڪرڻ تي بہ ڀڳوان جو اوتار قرار ڏئي ڇڏيو" "مان هڪ ڪمزور ۽ گندو انسان آهيان. ڀڳوان جو اوتار نہ آهيان"- هن پنهنجي ماضيءَ کي ياد ڪندي چيو "مان هڪ غريب ماڻهو آهيان- اٿڙهيل آهيان. مونکي خبر نہ هئي تہ مان پنهنجي لاءِ هڪ مصيبت کڙي ڪري رهيو آهيان. مان جيترو انڪار ڪندو رهيس اوترو ماڻهو وڌيڪ ايندا رهيا. مان اٿڙنگ جي ڪري وڌيڪ ڳالهائي بہ سگهندو هوس. "۽ هي چانهہ- مان اها پيئڻ

شروع نہ ڪئي هئي. مان پاڻ انهيءَ جي شروعات ڪئي هئي. انهيءَ جو سبب اهو هيو جو بيماري جي ڪري رڳو مان چانهہ ئي پي سگهندو هوس. تنهنڪري چانهہ پيئڻ منهنجو نيم هيو. بيماريءَ جي ڪري مان سڄو ڪوپ چانهہ جو بہ پي نہ سگهندو هوس. مشڪل سان اڌ ڪوپ پيئندو هوس ۽ باقي بچيل چانهہ اتي ويٺل ماڻهن مان ڪونہ ڪو جهپڙ ڏيئي کسي ويندو هو. ماڻهن اجايو ڪٿي انهيءَ ڳالهہ کي پاڪائي جو درجو ڏنو هو. اهڙي طرح سارو ڏينهن اهو سلسلو هلندو هو. تنهنڪري مونکي سڄو ڏينهن چانهہ پيئڻي پوندي هئي. ماڻهو پاڻ چانهہ ڏاهيندا هئا ۽ مون کي ڪوپ ڏيندا هئا تہ جيئن مان اوپر ڪيان ۽ اهي انهيءَ اوپر کي پاڪ سمجهي پنهنجي درد جو درمان مان چاڻي پيئن" مان ان کي چيو "تون ماڻهن کي ٻڌاءِ تہ اها بيوقوفي آهي هاڻي تون جيڪڏهن گهرين تہ مان توکي هتان ٻاهر وٺي هلان" ان چيو "سٺو تو چوين پائو! انهن جو ڀلو ٿي رهيو آهي. مان تہ انهن لاءِ ڪجهہ بہ نٿو ڪيان، تنهن هوندي بہ انهن جو ڀلو ٿي رهيو آهي. مون کي ڪهڙو نقصان ٿو پهچي."

هو سچو ۽ سادو ماڻهو هيو. چوڻ لڳو "پنجاهہ سيڪڙو ماڻهن جو تہ ڀلو ٿي رهيو آهي نہ!!- اهي سڀ غريب ماڻهو آهن. اهي ڊاڪٽري علاج جا پئسا ڏيئي نٿا سگهن. اهي پنهنجي ڳوٺن مان علاج لاءِ وڏن شهرن جي اسپتالن ۾ وڃي نٿا سگهن. جيڪڏهن هتي انهن جي ڏکنجو علاج ٿي رهيو آهي ۽ هي ماڻهو شفاياب ٿي رهيا آهن تہ انهن کي ويساهہ رکڻ ڏي تہ مان ڀڳوان جو اوتار آهيان. مگر ڪڏهن ڪڏهن رات جي وقت اڪيلائي ۾ مان پاڻ بہ انهيءَ تي کلندو آهيان تہ ڇا جو ڀڳوان، ڇا جو اوتار، اڌ مفلوج. ڪجهہ کائڻ کان لاچار رڳو پتڙي غذا پي سگهان ٿو ۽ اهو پتڙو کاڌو هاڻي رڳو چانهہ تائين وڃي رهيو آهي!!"

ٻئي دفعي جڏهن ان ڏانهن ويس تہ هو مري رهيو هو. هن منهنجي ڪن ۾ چيو تہ "انهن ماڻهن کي سمجهاءِ تہ توهان خود اهي وسوسا ايجاد ڪيا هئا. توهان مون کي انڪار ڪرڻ جي بہ مهلت نہ ڏني. مان چوندو رهيس تہ مان ڀڳوان جو اوتار نہ آهيان. مگر توهان ٻڌڻ لاءِ تيار ئي نہ هئا"- مان هن کان سواءِ بہ ڪجهہ ماڻهن کي ڏٺو آهي. هي ماڻهو گهٽ ۾ گهٽ چريو تہ نہ هيو. رڳو بيمار هيو، ڪراڙو هيو. مان چريا ماڻهو ڏٺا آهن،

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

انهن جي چرپائپ کي خدائي ڪيفيت سمجهيو ويو هو. اهڙا ماڻهو چرپائپ ۾ ڪجهه به ڪري وجهن ٿا. اهي گهٽين ۾ ناچ ڪري سگهن ٿا. مان ڪانپور ڏانهن هڪ ميٽنگ ۾ شريڪ ٿيڻ لاءِ ويس- موٽ تي مان ريلوي اسٽيشن تي پهتس. اتي مون کي هڪ ميڙ نظر آيو. ڪنهن کان پڇيم، ان ٻڌايو ته اتي ڪو ڀڳوان جا داس ويٺو آهي ۽ هي ميڙ ان جي چوڌاري بيٺو آهي. مان به انهيءَ ميڙ ۾ گهڙي ويس ۽ جيڪو ڪجهه مان ڏٺو، انهيءَ تي مون کي يقين نه آيو اهو ماڻهو هن هاسٽل ۾ نوڪر هوندو هو. جتي ڪڏهن مان به رهي چڪو هوس. مون کي ڏسي هو ڪجهه لڄي ٿيڻ لڳو. مان چيو "لڄي نه ٿيءُ هن ملڪ ۾ تون ڪنهن به شيءِ تي لڄي ٿي نه سگهين تو پڻ ڀڳوان جي اوتار هجڻ تي نه- خوشرهه، مزا وٺندو رهه. نوڪريءَ ۾ تون ڇا ڪمائيندين هئين؟"

هن چيو "هتي جيڪا رقم منهنجا مريد ڪٺي ڪري رهيا آهن. انهيءَ کان وڌيڪ ڪونه ڪمائيندو هوس" تو مان اهو ٻڌي حيران ٿي ويندا ته ماڻهو ڪان پئسن وٺڻ ۾ هن جا چهه چيلا رڌل هئا. اهي جن ماڻهن کان پئسا وٺندا هئا، انهن کي ويجهو اچڻ ۽ چرڻ ڇهڻ ۽ آشيرواد حاصل ڪرڻ جو موقعو ڏنو ويندو هو.

هو ڳالهائيندو ڪجهه به هو. مان ان کي چيو ته "تون مونسان اڪيلائيءَ ۾ ملي سگهين ٿو"- هن مون کي رات جو وقت ڏنو. هو مقرر وقت تي مونسان مليو. مان ان کي ٻڌايو ته مان زهرو ان جي ڪهاڻي ٻڌڻ لاءِ پنهنجي شهر ڏانهن واپسي روڪي هئي. "تون هڪ سڌو سادو ماڻهو هئين آخر ٿيو ڇا؟"

ان ٻڌايو ته مان پاڻ به ٻڌائي نٿو سگهان ته ڇا ٿيو هو. مان شاديءَ هڪ گڏجاڻيءَ ۾ شريڪ ٿيو هوس. اتي ڀنگ ۾ ۽ مٺائي ۾ ڪا نشيدار شيءِ مليل هئي. مان اها مٺائي کاڌي ته مان عجيب نموني جون حرڪتون ڪرڻ لڳيس. مان ڪپڙا لاهي ڦٽا ڪيا ۽ اگهاڙو بازار ۾ گهمڻ لڳس. هڪ وڏو ميڙ منهنجي پٺيان لڳل هيو. اهي ماڻهو جن ماڻهن مون کي نشيدار شيءِ کارائي هئي، چوڻ شروع ڪيائون "هي ڀڳوان جو اوتار آهي" مان انهيءَ وقت هوش ۽ حواس ۾ ڪونه هوس، تنهن هوندي به ڪنهن حد تائين ماڻهن جون ڳالهيون ٻڌي رهيو هوس. مان ڪنهن کان ائين چوندي ٻڌو ته "اڙي هي ڪو عام ماڻهو نه آهي. هي ته ڀڳوان جو اوتار آهي"- مان انهيءَ حالت ۾ بحث نه

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ٿي ڪري سگهيس. حقيقت ۾ به سوچيو ته "تي سگهي ٿو ته مان ڀڳوان جو اوتارٿي آهيان"-

ان ڪانپوءِ مان چرياڻپ واري انداز ۾ نچڻ شروع ڪيو ۽ مان ڀڳوان جي اوتار جي منصب ڪان مزو وٺندو رهيس "هي هڪ سٺو ڌنڌو.آهي. انهيءَ لاءِ ڪنهن ڪواليفڪيشن جي ضرورت نه آهي"

اولهه ۾ ماڻهن ڪان هڪ غلطي ٿيندي رهي آهي ۽ اسان هتي ٻي غلطي ڪري رهيا آهيون. مگر غلطيءَ ڪي چا هي. ڪڪي به ٿي سگهي ٿي. اهو ماڻهو جيڪو ذهن ڪان مٿيرو ٿي ويو آهي. اهو شخص جيڪو ذهن جي سطح ڪان هيٺ ڪري پيو آهي. ٻيئي ذهن جي اثر واري ليڪي ڪان ٻاهر هوندا آهن. تنهنڪري هڪ جهڙي ته ضرور آهي.

انهيءَ هڪجهڙائيءَ ڪان ڪنهن ڪي به ڌوڪو ڪائڻ نه گهرجي. جو ته جيڪو شخص ذهن جي سطح ڪان هيٺ ڪري پوي ٿي ته اهو اداس، عضُون تاڻيل، وچايل گهرُ جو ڳولهائو. نروس ۽ ناقددي جي احساس ۾ وڪوڙيل هوندو آهي. توهان ڪي ماڻهوءَ جي گڻن ۽ سندس احساس جو مشاهدو ڪرڻ گهرجي. اهو شخص جيڪو ذهن جي متاڃري ڪان مٿيرو هوندو آهي. اهو هڪ ٻار وانگر هستيءَ ۽ ان جي حسن ڪان لطف ڪان مزو حاصل ڪندو آهي. اهو تخليقي هوندو آهي. اهو تخريبي ٿي نٿو سگهي. هو مصور ٿي سگهي ٿو. بت گهڙيندڙ ٿي سگهي ٿو، ڳائڻو ٿي سگهي ٿو، ۽ ناچو ٿي سگهي ٿو. جيڪو ماڻهو ذهن ڪان مٿيرو هوندو.آهي، اهو دنيا ڪي ٿوري سونهن ڏيڻ جو پابند هوندو آهي. ٿورڙي شاعري، ٿورڙي موسيقي. هي هن جو ڪنٽريبوشن Contribution هوندو آهي. رڳو توهان جو ڪنٽريبيوشن ئي توهان جي مقام جو شاهد ۽ عادل آهي. چا توهان چريا آهيو يا توهان ذهن ڪان مٿيرو ٿي مجيل ڏاهپ حاصل ڪري چڪا آهيو. جيڪو ٿي رهيو آهي، اهو خوبصورت آهي. پس رڳو ها چئو. زباني ها نه، ۾ هڪ وجود ها. جنهن ۾ توهان جي هستي پوريءَ طرح شامل هجي، توهان هڪ نيئن دنيا جي شروعات جي تمام ويجهو هجو. اها نئين دنيا. جيڪي نئين شعور جي دنيا آهي. انهيءَ شعور جي آرزو آهي ته توهان هتي موجود هجو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رجنيش جا ويچار

سچي مذهب جو جياپو

انسان ڇا آهي؟- انسان هڪ لامحدود امڪان آهي. اهو وشالپڻو حود انسان جي اندر هڪ ٻج وانگر لڪل آهي. جيڪڏهن انهيءَ لڪل جوهر کي جو شعور وڃائي ويهي ٿو ۽ پڻ انهيءَ کي حاصل ڪرڻ جي ڪوشش تان هٿ ڪڍي ٿو وڃي ته اهو زوال جو شڪار ٿي وڃي ٿو. ان جو روح هوريان، هوريان فنا ڏانهن وڌندي ويندو آهي. انسان هڪ خالي کوکي ۾ تبديل ٿي ويندو آهي- ظاهر ۾ نيڪ ناڪ پر اندر ۾ گندو ۽ وڪريل.

اهل- نظر انهيءَ حقيقت کان واقف آهن ته هي الميو ظاهر ٿي چڪو آهي. انسان جي پوترتا ختم ٿي چڪي آهي. انسانيت جي عبادت گهرن جو تقدس لتاڙ جي چڪو آهي ۽ ستم ته اهو آهي ته اسان انهيءَ کي سرسري طور ڏسندا آهيون. مون ۾ نه انهيءَ نظاري جي هڪ جهلڪ ڏسڻ جي به سگهه نه آهي. منهنجي دل ڏک ۽ سور سان ڀريل آهي ۽ ڳوڙهن سان ٽٻ آهي. مگر سوال هي آهي ته هي دزد هي ڏک، هي ڳوڙها، ڇا ڪنهن درد جو دارون ٿي سگهن ٿا؟ ڇا ڳوڙها به اميد جي چراغن ۾ سمائجي سگهن ٿا" اصل نه ڪجهه نه ڪجهه ته ڪرڻو پوندو؟ ڪانءِ ڪا اٽڪل ته ڪرڻي پوندي. ڪو علاج ڳولهڻو پوندو. انسان جي اندروني جوهر جي نئين سڃاڻپ لاءِ لازمي ڪجهه ڪرڻو پوندو- تنهن هوندي به شاعر جي چوڻ مطابق ته "انهيءَ ۾ ڪرڻي پوي ٿي محنت زياده" - نه رڳو ميوو خراب ٿيو آ، پر ان جي پاڙ به زهريلي ٿي چڪي آهي. تنهنڪري نئين سر ٻج پوکڻو پوندو. منهنجي اڏو ڏڪوئيندڙ صورت حال جو پورائو، رڳو سچي مذهب جو جياپوئي آهي. تنهنڪري مان سچيت انسانن کي مذهب تي نظرثانيءَ جي دعوت ڏيان ٿو.

يوڳا

اسان کي لازماً مجاز کان حقيقت جو سفر طئي ڪرڻو پوندو. مجاز ڇا آهي؟ صورت، عمل، وجود! جڏهن ته حقيقت جي نه ڪا صورت آهي ۽ نه هي ڪنهن عمل جو نالو آهي. مجاز ته فنا آهي، هڪ ڪچيءَ جو ڪورو ڳاروآهي. هڪ قيد آهي. حقيقت جوهر آهي. دائم آهي. مشاهدو ڪيو. انهيءَ جو مشاهدو ڪيو جو سيني کي ڏسي ٿو. اهوئي يوڳا آهي!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اڻ ڇاتائي عذاب آهي

جڏهن انسان پاڻ سان ئي محبت نٿا ڪيون ته ٻين سان محبت ڪيئن ڪري ٿا سگهون؟ جو ته پنهنجي جسم سان محبت ڪرڻ سکون نه رڳو جسم سان پر جسم ۽ ذهن ٻنهي سان. روح جو معبد انهن لاءِ ته بنايو ويو آهي. ذهن جي ڄاڻ به پوري هجڻ گهرجي نه ڪي اڌوري. سڀني جذبن ۽ خواهشن سان گڏ!! ذهن جو ڪو معمولي حصو به اهڙو نه ڇڏڻ نه گهرجي، جنهن جي اسان کي خبر نه هجي. جو ته اڻ ڄاتائي سان ئي اهسان جا سمورا سور، درد ۽ سموريون مصيبتون جنم وٺن ٿيون. علم، راحت ۽ خوشحالي ۽ اڻ ڄاتائي اذيت ۽ مصيبت آهن.

سچو فرد

جيڪڏهن توهان ڄاڻڻ گهرو ٿا ته سچ ڇا آهي؟ ته ڪتابن کان جان ڇڏايو ۽ ڪتاب- ذات جو مطالعو ڪيو. اصولن کي ڪوبه وزن ڏيو ۽ نه ئي وهمن مان راحت حاصل ڪيو. بس رڳو پنهنجو پاڻ ۾ ليئو پايو. پنهنجن روين، پنهنجي عمل، رد عمل، پنهنجن جبلتن ۽ پنهنجي خواهش جو مطالعو ڪيو. تڏهن توهان تي حقيقت ظاهر ٿيندي ته توهان هڪ نه آهيو پر گهڻا آهيو. بقول شاعر:-

"هر ماڻهوءَ ۾ ٽين ٽا ڏهه، ويهه ماڻهو"

توهان پنهنجي اندر ۾ هڪ وڏي ميڙ سان سامهون ٿيندا. توهان کي هڪجهڙائي نه ملندي. پاڻ کي "مان" ۽ هڪ "تالي" سان ڄاڻڻ جي عادت اسان کي وسوسن ويڙهي ڇڏيو آهي. اسان ايڪو آهيون. توڙي جو هيڪڙائي منڊ کان ئي اسان ۾ نه آهي فرد تيڻ ڏکيو آهي. اندر ۾ "ڇڙائپ" ان وقت پيدا ٿئي ٿي، جڏهن خارج فرق ۽ هم آهنگي ختم ٿي وڃي- فرد سان ڏاڍ اهو آهي ته آخر ۾ هو موجود ئي نه آهي. جيڪڏهن اندر ۾ ڪثرت موجود آهي، ته انسان هجڻ هوندي به نه هوندو آهي. فرد ته ميڙ آهي. جيڪو شخص هستيءَ جي راز کي پروڙڻ گهري ٿو ته ان کي سڀ کان اول سچو فرد بڻجڻو پوندو. ايڪي ۾ سمائجڻو پوندو.

منو ميوو

اسان جن ٻارن کي پنهنجي چوڌاري ڏسون ٿا. اهي سڀ جا سڀ محبت جي وڻ جو منو ميوو آهن ۽ لڪل انسانيت.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

علم يقين نہ آهي

مان پنهنجي چوڻ ۾ يقين نہ رکندو آهيان. منهنجو چوڻ جي جاڻ نہ آهي. (يقين ڪڏهن بہ شڪ کان خالي نہ هوندو آهي. جڏهن تہ علم ۾ ڪوبہ شڪ ۽ گمان نہ هوندو آهي)

محبت ۽ عبادت

محبت هڪ دلي لاڳاپي جو نالو آهي ۽ جڏهن عبادت هڪ ذهني لاڳاپو آهي-

ذهن جي ڪمائي

انساني ذهن علم جي دولت تہ حاصل ڪري سگهي ٿو مگر ڏاهپ نہ-

ڪار ۽ ڦيٿو

فرد آنند جو طلب گار هوندو آهي ۽ سماج انقلاب جو (پنهي جي وچ ۾ ڪار ۽ ڦيٿي جو لاڳاپو آهي)

پاڻ کان اڳتي نڪرو

ڇا اسان اهڙو تعليمي طريقو جوڙي نٿا سگهون جيڪو اهڙي انسان کي ناهي، جنهن جو مقصد حيات پاڻ جي بدران ۽ پنهنجي ذات کان جدا هجي؟- زندگيءَ جو هڪ نڪتہ نظر تہ هي آهي تہ پنهنجي ذات جي چوٽيءَ تي پهچڻ ڪجي ۽ ٻيو نڪتہ نظر اهو آهي تہ پنهنجي ذات کي پوئتي ڇڏي اڳتي وڌجي. توهان کي انهيءَ ڪم لاءِ ڪوشش ۾ رهڻ گهرجي تہ جو اڄ توهان انهيءَ مقام کان اڳتي وڌو، جتي توهان گذريل ڪالهہ هيا. توهان کي پنهنجي پيٽ پنهنجي ماضيءَ سان ڪرڻ گهرجي ۽ نہ پنهنجي پاڙيوارن سان توهان کي هر نئين ڏينهن پنهنجو پاڻ کان اڳتي نڪرڻ گهرجي.

مذهب منفي نہ آهي

مذهب منفي نہ آهي. هي هاڪاري آهي. زندگيءَ کي پوري طرح اختيار ڪرڻ ۾ آرٽ آهي- هي انڪاري نہ آهي- مذهب ترڪ نہ اختيار آهي. مذهب عظيم ترين نغمو آهي. اونڌه جو ختم ٿيڻ مذهب نہ آهي. هي تہ ... تہ آهي. انڪار ڦري وڃڻ آهي. پاڻ کي ايذائڻ آهي. جڏهن تہ ڇوٽڪارو ڪ ٿارسس هاڪاري آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سفر جي اجازت

هر نوجوان ۾ اڊراڪ جي سگهه هجڻ گهرجي. جڏهن ڪنهن نوجوان ۾ اها سگهه پيدا ٿيندي آهي ته ان جو روح اوسر ۽ وڌڻ شروع ڪندو آهي. جڏهن هو اهو چوندو آهي ته "دنيا کي شور مچائڻ ڏي" تڏهن ان جو ڪردار خود اڪيلي وڌڻ جو عمل شروع ڪري ٿو. مگر اهو انهيءَ وقت تائين هڪ انچ به اڳتي نٿو وڌي سگهي، جيستائين ان جو عقل ان کي سفر جو حڪم نٿو ڏئي. عقل ايتري قدر ته مضبوط ته دنيا جي ڪابه طاقت انهيءَ کي جهڪائي نٿي سگهي. اهڙو ڪجهه حضرت عيسيٰ عليه السلام ۾ به ٿيو هو.

پاڻ وسارڻ

مذهب رڳو انهيءَ ڪري شراب پيئڻ کان روڪي ٿو ته جيڪو شخص شراب پيئي ٿو اهو پنهنجو پاڻ کي وسارڻ تي آماده ٿي وڃي ٿو ۽ جيڪو ماڻهو پنهنجو پاڻ کي وسارڻ لاءِ تيار ٿي ويندو آهي. اهو پنهنجو پاڪي نٿو سڃاڻي سگهي.

ليفٽ رائيٽ

ماڻهو پوڄا پاٺ ۾ ڇا ڪندا آهن؟ هڪ ماڻهوءَ کي مارچ ڪرڻ سيکاريو وڃي ٿو. ليفٽ، رائيٽ، ليفٽ، رائيٽ رائيٽ ٽرن، اباؤٽ ٽرن!! ان کي ٽي چار سال سخت سکيا ڏيو. ان جي امتياز ڪرڻ جي اهليت ئي ختم ٿي ويندي. پوڄاپاٺ جا اصول انسان کي ناس ڪن ٿا. ۽ پوءِ وري انسان پاڻ جهڙن ئي انسانن کي مارڻ لاءِ تيار ٿي وڃي ٿو.

سائنس جي پڄاڻي

پاڻ سان ۽ سڀني سان محبت ڪرڻ جي عمل کي موت جو نالو "تجريد" آهي. سوچڻ جي جاءِ آهي ته انا جو پليل مشروط ذهن خدا جي سڃاڻپ جي اهليت نٿو رکي. تنهنڪري معلوم ٿيو ته عقل نه ته مادي جي وسيلي ڪجهه حاصل ڪري سگهي ٿو ۽ نه ئي وري مادي کان اڳيرو ڏسي سگهي ٿو. انهيءَ مان اهو به نتيجو نڪري ٿو ته سائنس مادي تي ختم ٿي چڪي آهي.

"اڄ" زندگي آهي

هن دنيا ۾ هن "پل" جو هڪ ٻئي سان هر شڪل هجڻ، ممڪن ٿي سگهي ٿو. ايستائين جو هڪ پٿر به هڪجهڙا ٿي نٿا سگهن. ۽ اهڙي طرح اهو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

به ناممڪن آهي ته به انسان بالڪل هڪ جهڙا هجن. مان جهڙو ڪو به انسان نه ته پهريائين ٿيو آهي ۽ نه اڳتي ٿيندو مان لاثاني آهيان. خدا تعاليٰ انسان کي هي عظيم ترين شرف عطا ڪيو آهي ته هر فرد هڪ لاثاني هستي آهي. توهان ڪو نقل نه آهيو. جيڪي توهان گذريل ڪالهه هيا. اهو اڄ نه آهيو ۽ ايندڙ صبحاڻي، توهان مختلف هوندا. ماضي موت آهي. اڄ زندگي آهي. بس گهڙي موجود!

ڪجهه به ته نه آهي

هرڪو انسان پاڻ کي ڪائنات جو مرڪز تصور ڪري ٿو. هرڪو انسان انهيءَ وهم ۾ ورتل هوندو آهي ته جيڪڏهن هو مري ويو ته قيامت اچي ويندي. ٿئي ڪجهه نٿو. هڪ پن به نٿو لڏي ڪنهن جي مرڻ سان. هن ڌرتيءَ تي ڪيترائي ماڻهو آباد رهيا آهن.. اڄ اهي نه آهن. سوال هي آهي ته انهن ماڻهن جي مرڻ سان ڇا ٿيو؟ ڪجهه به ته نه!

مراقبو ۽ نيڪي

نيڪيءَ کي اندروني خوشيءَ جو آئينو هجڻ گهرجي. انهيءَ کي هڪ بي ساختا اظهار هجڻ گهرجي. جڏهن خوشي توهان جي اندر اُڀري ٻاهر نڪري ٿي ته اها خارجي دنيا واسطي خير جو ڪارڻ ثابت ٿيندي آهي. نيڪي اندر مان جنم وٺندي آهي. انهيءَ کي ڪنهن به خارج مان حاصل نه ڪبو آهي. جڏهن مراقبي جو ٻج پوکيو ويندو، تڏهن نيڪيءَ جو فصل تيار ٿيندو. جنهن شخص جا عمل ۽ ڪم ان جي اندرين حسن جا آئينه دار هوندا آهن. اهو هر قسم جي بدصورتيءَ کان ڇٽل هوندو آهي. جنهن شخص جو قلب آنند ۽ قرار سان ڀريل هوندو آهي. اهو ڪنهن کي به نقصان پهچائي نٿو سگهي. اهو سڀني لاءِ فيض پهچائيندڙ هوندو آهي. نيڪي انهيءَ جو نالو آهي.

خير جو سبب

سڀني لاءِ خير جو سبب هئڻ سماج لاءِ ته بهتر آهي: مگر توهان لاءِ فائديمند نه آهي. ڇا توهان خير جو سبب آهيو؟

محبت خدا آهي

خدا ڪو ماڻهو نه آهي. هي هڪ "ڪشف" آهي. مان اناجي فنا ٿيڻ واري نتيجي ۾ ظاهر ٿيڻ واري "ڪشف" کي خدا چوندو آهيان. محبت رکو

ٻن شخصن جي وچ ۾ واسطي جو نالو محبت آهي. مگر جڏهن هي واسطو منهنجي ۽ سيني جي وچ ۾ قائم ٿيندو آهي ته خدا چورائيندو آهي.

اسان جو دشمن

انا پرستي، ڏاڍ، ڪوڙ، شهورت، ڪاوڙ ۽ حرص، اهي سڀ جا سڀ نشان آهن، اشارا آهن، علامتون آهن. مسئلو اهو نه آهي ته انهن علامتن کي ختم ڪيو وڃي. اهي علامتون ته اسان کي ٻڌائن ٿيون ته اسان جي اندر ۾ ڪو دشمن لڪل آهي، اهو دشمن ڪير آهي؟- اسان جي اندر لڪل اسان جو دشمن اصل ۾ پنهنجو پاڻ کان، پنهنجيءَ ذات کان اڻ واقفيت آهي.

پاڻ ارپڻ

ياد رکو ته وقت اهم نه آهي پر پاڻ ارپڻ (تسليم ورضا) اهم آهي دنيا جا فائدا حاصل ڪرڻ وقت ۾ ممڪن آهن. حق جو ظاهر ٿيڻ پاڻ ارپڻ سان ممڪن آهي. هڪ جهٽ جي پاڻ ارپڻ سان اڻ ماپيل اونهائي پيدا ٿيندي آهي. حقيقت ته هيءَ آهي ته اُهي ته تمام گهڻيءَ نوڙت سان وقت فنا ٿي وڃي تو ۽ دائميت باقي رهجي وڃي ٿي.

مونجهارو

اونهو ادراڪ پاڻ... فيصلو بنجي وڃي ٿو. غريب هجڻ ڪو مونجهارو نه آهي. مسئلو ته غربت آهي.

مشين جو وهم

مگر اسان انهيءَ سنبني ۾ ورتل آهيون ته اسان انسان آهيون عام طرح انسان ڪنهن مشين وانگر زندگيءَ گذاري ٿو. تنهن هوندي به پاڻ کي مشين نه پر جاندار سمجهي ٿو. سچ ته هي آهي ته ڪوبه عمل اسان ڪيون، مگر عمل اسان پاڻ هرتو ٿي ويندو آهي. ٿيندو هئن آهي. ته ڪا شيءِ جيئن ئي اسان جي پنجن حواسن جي سلطنت ۾ داخل ٿيندي آهي ته اسان ڪنهن به خيال ۽ ويچار کان سواءِ ۽ رتا بنديءَ کان سواءِ جهٽ پٽ ۾ ئي انهيءَ تي رد عمل ظاهر ڪندا آهيون. جڏهن ڪو ماڻهو توهان کي گار ڏئي ٿو ته توهان هڪدم ئي ڪاوڙ ۾ ٻڏي وڃو ٿا. نه عمل اسان جا آهن نه ئي خيال- پر خيال ميڪانيڪي آهن ۽ خيال اسان اندر خارج کان وجود ۾ اچن ٿا.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

خواهش

هڪ شخص ڪنهن صوفيءَ وٽ ويو ۽ اِن وٽ خدا جي وصال جو طلبگار ٿيو. صوفي ان وقت تڙ واسطي درياءَ ڏانهن وڃي رهيو هو- ان مذڪوره شخص کي پاڻ سان گڏ هلڻ ۽ تڙ ڪرڻ جي هدايت ڪئي- جيئن ئي اهو شخص پاڻيءَ ۾ لٿو ته صوفيءَ ان کي پڪڙي ڪري ٻوڙڻ لڳو. اهو شخص سر بچائڻ لاءِ هٿ پير هڻڻ لڳو ۽ ڏاڍي ڪوشش ڪان پوءِ ساهه کڻڻ لاءِ مٿو پاڻيءَ کان ٻاهر ڪڍيائين ۽ وڏا، وڏا ساهه کڻڻ لڳو ۽ پوءِ صوفي جي پڪڙ مان آزاد ٿيڻ جي ڪوشش ڪرڻ لڳو. صوفيءَ ان کي ڇڏي ڏنو ۽ پڇيو ته ”جڏهن تون ساهه کڻڻ واسطي مري رهيو هيئن، انهيءَ وقت تنهنجا خيال ڪهڙا هيا؟“ ان شخص بيزاريءَ مان رڙ ڪري چيو ”خيال؟“ مون واسطي ته هڪ ساهه کڻڻ ۾ وڏو مسئلو هيو ۽ تون وري منهنجا خيال پڇي رهيو آهين؟- انهيءَ تي صوفيءَ چيو ته خدا کي حاصل ڪرڻ جي اهائي رمز آهي.

نهايت شديد خواهش تنهنجي سموريون داخلي سگهن کي اياري ٿي. اهائي اُها گهڙي هوندي آهي، جڏهن تون ڪوڙ کان خالي ٿي ويندو آهين ۽ سچ جي سلطنت ۾ داخل ٿي ويندو آهين. سچ خدا آهي.

خدا

اول ته خدا جي باري ۾ هڪ خدا جي طور تي ميجڻ، حقيقت کي ٻن حصن ۾ ورهائڻ جي برابر آهي. يعني خالق ۽ مخلوق- اهڙي قسم جي ڪابه ورهاست موجودئي ڪانهي. خالق ۽ مخلوق جي وچ ۾ ڪابه وٿي ڪانهي. خدا ۽ ڪائنات جدا نه آهن. مخلوق ئي خالق آهي. خالق ڪنهن مصور وانگر نه آهي. مصور تصوير بنائي ٿو. جنهن وير تصوير نهندي آهي. تڏهن ٻه چيزون هونديون آهن هڪ مصور، ٻيو تصوير- تخليق کي سمجهڻ لاءِ ناچوءَ کي ذهن ۾ آڻيو ته ناچو ۽ ناچ هڪ هوندا آهن. هي دنيا، هي شيون ئي خدا آهن. منهنجي اَڏو تخليق جو عمل خدا آهي.

فلسفو ۽ مذهب

فلسفو ويچار ڪانسواءِ پيدا نٿو ٿي سگهي ۽ مذهب سوچ جي هجڻ سان برقرار رهي نٿو سگهي. فلسفوسوچي ٿو، مذهب ڄاڻي ٿو. سوچڻ جو مطلب آهي، هڪ اهڙو ذهن جيڪو ڄاڻي نٿو. هڪ انڌو روشني جي باري ۾ گهڻو سوچي ئي سگهي ٿو. هو ڪنهن به نتيجي تي نٿو پهچي سگهي. اهو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ممڪن ئي ڪهڙيءَ طرح آهي؟ ته ڪو انڌو ماڻهو روشنيءَ جي باري ۾ سوچي ڪري ڪو نتيجو حاصل ڪري سگهي. ٿوهان تڏهن ئي ڪنهن شيءِ جي باري ۾ سوچي سگهو ٿا، جڏهن توهان انهيءَ کي ڄاڻندا هجو. مگر جڏهن توهان ڄاڻي چڪا آهيو ته توهان کي سوچڻ جي ڪابه ضرورت نه آهي. جيڪو شخص ڄاڻي ٿو، اهو ڪڏهن نٿو سوچي. توهان جيڪو ڪجهه ڄاڻو ٿا، سوچائو ٿا. انهيءَ ۾ سوچڻ جي ڪهڙي ضرورت آهي!!

ڪيئن، ڇو، ڇا

جيڪڏهن توهان پڇو ته "ڪيئن" ته سوال سائنس جو ٿيندو. "ڪيئن" سائنس جو بنياد آهي. "شيون ڪيئن وجود ۾ اينديون آهن"؟ اهو سائنس جو اساس آهي. جيڪڏهن توهان پڇو ته "ڇو" ته هي سوال فلسفي جو آهي. مگر مذهب ۾ ڪوبه سوال نه هوندو آهي. نه "ڪيئن" ۽ نه "ڇو"- مذهب ۾ ڪوجنا هوندي آهي. سوال نه هوندو آهي. ڪوجنا اها هوندي آهي. اهو ڄاڻڻ جي ته "ڇا" آهيءَ نه ته "ڇو" ۽ "ڇا آهي"

مراقبو

پوءِ جيڪا شيءِ ذهن جي منشور Prism مان لنگهندي آهي اها ورهائجي ويندي آهي. جيئن روشني هڪ آهي جڏهن اها ڇهه ڪندي بلور "منشور" Prism مان لنگهندي آهي ته ستن رنگهندي آهي ته ستن رنگن ۾ ورهائجي ويندي آهي. ذهن جو پرزم هر شيءِ کي ورهائي ڇڏيندو آهي.

جيڪڏهن اوهان ان جي باري ۾ ڄاڻڻ گهرو ٿا جيڪو اڻ ورهايل آهي ته ذهن کان الڳ ٿي وڃو (الا ڏاهي ۾ ٿيان ڏاهيون ڏک ڏسن. "شاهه" مترجم) مذهب سوچ کان خالي هجڻ واري عمل جو نالو آهي. ذهن ۾ انهيءَ هنڌ جي حاصل ڪرڻ جو نالو مذهب آهي. جتي ڪنهن به قسم جي سوچ ڪانهي. توهان آهيو، مگر خيالن کان خالي. مراقبي ۾ ذهن خيال کان خالي هوندو آهي. بس جيڪو ذهن مراقبي ۾ آهي، اهو سوچ کان ٻاهر هوندو آهي ۽ اهوئي مذهبي آهي باقي سڀ مايا آهي.

ختم شد

سنڌي ساهت گهر حيدرآباد
طوفان تازا آيل ڪتاب

مجاز کان حقيقت تائين
گرو رجنيش/ منير سولنگي
زندگيءَ جو سفر
ڊيل ڪارنيگي/ راحيل ناز
گهرائڻ لاءِ لکو:

آئيڊيل ڪتاب گهر
دڪان نمبر 4- سيد آرڪيڊ
گاڏي کاتو
حيدرآباد سنڌ.

جيئي سنڌ سنڌي ٻولي
www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سنڌ سلامت

www.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت جو مشن ۽ مقصد سنڌي ٻوليءَ جي ڊجيٽلائيزيشن ۽ پکيڙ کي وسيع ڪرڻ آهي ۽ پڻ دنيا سان گڏ سنڌس رفتار سان هلڻ جو سانباهو آهي، ڇو تہ تاريخ هميشہ انهن قومن جو احترام ڪيو آهي جن پنهنجي علمي سرمائي جي حفاظت ڪئي آهي. سنڌ سلامت پڻ پنهنجي ٻوليءَ جي بقاء خاطر سنڌي ٻوليءَ ۾ لکيل قيمتي ۽ ناياب ورثي کي ضايع ٿيڻ کان بچائڻ ۽ ان کي نہ رڳو محفوظ رکڻ پر پنهنجي اديبن، ليکڪن، محققن ۽ شاعرن جي علم، هنر ۽ تخليقن کي ڊيجيٽلائيز ڪندي دنيا جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ موجود سنڌين تائين مفت ۾ آسانيءَ سان پهچائڻ جو عزم ڪيو آهي.

اسان جي خواهش هئي تہ سنڌي مواد تي مشتمل هڪ اهڙو ڪتاب گهر قائم ڪجي جتي هر موضوع تي مشتمل ڪتاب موجود ملن. ڪتابن کي ڳولڻ ۽ ڊائونلوڊ ڪرڻ آسان هجي ۽ اينڊرائيڊ سميت آئي فون يا ونڊوز آپريٽنگ سسٽم سميت هر قسم جي ڊوائيس تي آسانيءَ سان آن لائين پڻ پڙهي سگهجي.

۽ اهو سڀ ”سنڌ سلامت ڪتاب گهر“ ذريعي ئي ممڪن ٿي سگهيو. اميد تہ سنڌ سلامت ڪتاب گهر ذريعي سموري دنيا ۾ موجود سنڌي نہ صرف ڀرپور لاڀ حاصل ڪندا پر سنڌ سلامت ڪتاب گهر کي وڌيڪ فائديمند بنائڻ لاءِ پنهنجو ڀرپور ساٿ نڀائيندا.

books.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت ڪتاب گهر جي اينڊرائيڊ اپليڪيشن پلي اسٽور جي هن لنڪ تان ڊائونلوڊ ڪريو:

https://play.google.com/store/apps/details?id=com.sindhsalamat.book